This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by

Hawaii State Archives

NA KANAWAI

O KA

MOI KALAKAUA I,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA,

I KAU IA E KA

HALE AHAOLELO KAU KANAWAI,

I KE KAU O

1890.

PAIIA MA KE KAUOHA O KE AUPUNI.

HONOLULU:
PAIIA MA KA HALEPAI MAHU PRESS PUBLISHING CO.
1890.

NA KANAWAI O KE KAU O 1890.

MOKUNA I.

HE KANAWAI.

E HOOKAAWALE AI I PUU DALA NO NA LILO O KE KAU AHAOLELO O KA MAKAHIKI 1890 MAILOKO AE O KA WAIHONA O KA LEHULEHU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. E hookaawaleia a ma keia ke hookaawale ia nei na dala he Iwakalua-kumamalima Tausani ($25,000) mailoko mai o ka Waihona o ka Lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo o ka makahiki 1890.

Aponoia i keia la 2 o Iune, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KE KINAI ANA I NA MAI O NA MEA KANU, PONALO, A ME NA MEA HOOPOINO I NA MEA KANU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina

Kalaiaina e hookohu i ekolu mau kanaka kupono ma kela me keia awa kumoku o ke Aupuni, a me na wahi e ae i kupono, a e kapaia lakou he mau "Komisina Oihana Mahiai"; a i kela a me keia manawa e hakahaka ai ia mau oihana e hookohu aku i kekahi mea kupono e hoopiha i ua wahi la. I hookahi o na lala ekolu o kela a me keia Komisina e koho ia i Lunahoomalu. O ka hapanui o na lala o kela a me keia Papa Komisina ua lawa no ka hapanui a ua hiki e hana i na hana.

PAUKU 2. Na ua mau Komisina la e imi i na mea e pale aku ai i ka hookomo ia ana mai iloko o keia Aupuni o na mai e pili ana i na laau o kela a me keia ano, ponalo, eleao a mea hoopoino paha i kekahi laau a mau laau paha, mea kanu a mau mea kanu paha a mea ulu e ae; a e hooikaika e hoopau loa i kekahi o ia mau mai ponalo, eleao a mea hoopoino e ae i hiki mai i keia manawa, a i komo mai paha ma keia hope aku. E loaa no ia lakou ka mana e komo ma na wahi i loaa ia lakou he kumu e manao ai aia malaila kekahi laau, mea kanu a mea ulu e ae i loaa i kekahi mai, ponalo, eleao a mea hoopoino e ae a e hana i na mea kupono a pau e pale ia aku ai ka laha ana o kekahi o ia mau mai ponalo, eleao a mea hoopoino mea kanu e ae a ina mahope o ka hoao kupono ana no kekahi manawa i oi ole aku mamua o umi la ua ike ia e na Komisina a e hookahi paha o lakou aole hiki e hoola ia ua mau laau la, mea kanu a mea ulu e ae paha mai ka mai ae a i ole ia aole pau o ka mea hoopoino a ponalo paha, alaila ua hiki iaia ke kauoha e hoopau loa ia aku ua mau laau la, mea kanu a mea ulu e ae paha.

PAUKU 3. Na ke Kapena o kekahi moku e komo mai ana iloko o kekahi awa o keia Aupuni mai kekahi aina e mai a aia maluna o ia moku kekahi mea kanu e hoopae ia

ana ma keia Aupuni, e hoike koke aku i kona wa e ku mai ai i na luna o ka oihana dute no ia mea, a na na luna o ka oihana dute e hai koke aku i na Komisina, a aole lakou e ae e lawe ia aku ua mea kanu la, a me ka lepo e pili ana, na mea e paa ana a e uhi ana i ua mea kanu la, mai ka moku aku a hiki mai he hookahi a oi ae paha o na Komisina a nana a ae aku e lawe ia ua mea la.

PAUKU 4. I na manawa a pau mahope iho o ka nana akahele ia ana ua loaa i kekahi Komisina he kumu e manao ai ua loaa kekahi mea kanu i lawe ia mai, mai kekahi awa o na aina e mai, i kekahi mai, ponalo, eleao a mea hoopoino e ae, e hoike aku oia ia mea i kona mau hoa i emi ole malalo o hookahi, a ina ua hooholo kekahi mau Komisina elua ua loaa io ia mea kanu i ka mai, e kauoha laua e hoopau loa koke ia ua mea kanu la me kona mea i paa ai maloko, a mea i uhi ia maluna iho paha; a e hana i ka lepo ina he lepo kekahi, i hookomo ia mai ai ua mea kanu la ma ke ano e hoopau loa ia ai, a e make ai paha kekahi mai ponalo, eleao a mea kolo paha maloko o ia lepo.

PAUKU 5. Na kela a me keia mea e hoike koke aku i ke Komisina kokoke iaia i kekahi laau, mea kanu a mea ulu e ae ma kona wahi a e kokoke ana i kona wahi ponoi, a i ole ia, ma kahi o kekahi mea e aku, i loaa iaia he kumu e manao ai ua loaa i ka mai, ponalo, eleao a mea kolo hoopoino e ae.

PAUKU 6. Na na Komisina no ka Mokupuni o Oahu, me ke apono ana o ke Kuhina Kalaiaina, e hana i na rula no ke Aupuni a puni e like me ka mea a lakou i hoomaopopo ai ua kupono no ka malama ia ana o ka pono o ka lehulehu ma ka pale ana aku i ka hookomo ia ana mai a me ka laha ana o na mai o na mea kanu, ponalo,

eleao a me na mea kolo hoopoino. E hoolaha kupono ia ua mau rula nei ma ke pai ana iloko o na olelo Hawaii, Beritania, Pukiki, Kepani, a me Pake.

PAUKU 7. O kekahi mea e kue ana i kekahi o na mea i hoakakaia malòko o keia Kanawai, a i ole ia, i kekahi o na rula i hanaia e na Komisina, mahope iho o ka apono ia ana a hoolaha ia ana o ia mau rula, e manao ia ua pili iaia ka hewa mikamina a ina e ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha e hoopai ia oia e uku i kekahi hoopai i oi ole ae mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 8. E noho na Komisina ma ko lakou mau oihana e like me ka makemake o ke Kuhina Kalaiaina, a e hana lakou me ka uku ole; aka, ua hiki no e haawi ia ia lakou na lilo kupono i apono ia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 9. I mea e hiki ai e hooko ia na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai e haawi ia a ma keia ke haawi ia nei i na Komisina Oihana Mahiai o ka Mokupuni o Oahu ka mana piha e mahele a hoolilo aku i na dala a pau i hookaawale ia e ka Ahaolelo no keia hana. O na kikoo a pau i ka Waihona no na lilo malalo o keia Kanawai e kakauia no e ka Lunahoomalu o na Komisina no ka Mokupuni o Oahu a e kakauinoa pu ia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 10. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku i aponoia ai.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MALAMA A HOOMALU ANA O NA PAAHAO MAI KA OIHANA KALAIAINA A I KA OIHANA LOIO KUHINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholo ia ana o keia Kanawai, e hooloiia ka malama a hoomalu ana o na paahao a pau loa i hoopaaia iloko o na halepaahao o ke Aupuni, mai ka Oihana Kalaiaina a i ka Oihana Loio Kuhina, a e hookomo pu ia hoi, a e pili kaokoa loa i ka Oihana Loio Kuhina, koe wale no e like la me ia i hoakakaia mahope iho nei.

PAUKU 2. E lawelawe ka Loio Kuhina ma keia hope aku i ka mana hooponopono a hoomalu ana a pau loa o ia ano maluna o ka Ilamuku a me kona mau lalo iho, e pili ana hoi i ka malama a hoomalu ana i na paahao, e like la hoi me ia i loaa mamua aku nei, ma ke Kanawai i ke Kuhina Kalaiaina, a ma keia hope aku i ka Loio Kuhina ka Ilamuku e ku ai i ka hoapono a hoahewaia ma na mea a pau e pili ana i ka malama a hoomalu ana i na paahao, e like la hoi me kona ku i ka apono a ahewaia mamua aku ma na mea a pau e pili ana no ia oihana like, i ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 3. Ma na mea a pau mamua aku nei i loaa i ke Kuhina Kalaiaina ka mana ma ke Kanawai, e apono i ka hookohuia ana o na luna halepaahao, a o kekahi manao ana paha e hooponopono i ka lawelawe ana a i ka uku paha o ua mau luna nei, a i ole, i ka hoomalu ana i

na paahao, ma keia ua hooliloia aku ia mau kuleana o ka apono a noonoo ana i ka Loio Kuhina.

PAUKU 4. E paa ka Ilamuku i na paahao a pau loa e hoopaaia ana malalo o ka hoopai hoopaahao ma ka hana oolea, ma na manawa a pau, me ka nana ole i kekahi o na mea i hoakakaia mamua ae, ma ka makemake o ke Kuhina Kalaiaina, no ka hoohanaia e ua Kuhina la i oleloia ma na hana o ka lehulehu, a ma kahi hana e ae paha, e like me ke kuhikuhi ana a ua Kuhina la i oleloia malalo o ke Kanawai.

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona hooholoia ana a o na Kanawai a pau, a me na mahele o na Kanawai e kue ana me kekahi o na hoakaka ana o keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 16 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXXI O NA KANAWAI O KE KAU O 1882 I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOKOMO MAI AI I NA MEA HOOMOMONA LEPO ME KA UKU OLE I KE DUTE."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ua Kanawai la i olelo ia a penei e heluhelu ia ai:

Mahope aku o ka hoolaha ia ana o keia Kanawai e

hookomo ia mai na Mea Hoomomona Lepo o na ano a pau ma ke ano maoli i kinohi a ua hana ia paha, i mea hui me ka lepo, a me na mea a pau e hoohana ia ana no ka hana ana i na mea hoomomona lepo wale no, me ka uku ole i ke dute iloko o keia Aupuni.

Aponoia i keia la 23 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KEKAHI KANAWAI I APONOIA MA KA LA 13 O MEI M. H. 1859, I KAPAIA "HE KANAWAI E KOKUA ANA I NA HALE MAI NO NA LUINA HAWAII I LOAA I KA POINO A I KA MAI."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1 o ke Kanawai i apono ia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1859, i kapaia "He Kanawai e kokua ana i na halemai no na Luina Hawaii i loaa i ka poino a i ka mai" a penei e heluhelu ia ai.

PAUKU 1. E kau ia maluna o kela a me keia moku mai na awa mai o kekahi aina e i ku ma kekahi o na awa ku moku o keia Aupuni me na ohua maluna he auhau o hookahi dala no kela a me keia ohua e komo ana iloko o keia Aupuni, a o keia auhau oia no kekahi o na uku awa

a e hookaa ia i ka luna dute o ke awa, a aole e haawi kekahi luna dute awa i ka palapala ae e holo i kekahi moku aia no a hookaa ia ua auhau la.

PAUKU 2. E hoopau loa ia a ma keia ke hoopau loa ia nei ka Pauku 3 o ke Kanawai i oleloia.

PAUKU 3. E hooloili ia a ma keia ke hooloili ia nei ke Kanawai i olelo ia ma ka pakui ana aku i pauku hou e kapa ia Pauku 5, a penei ua pauku la: Pauku 5. No na hana o keia Kanawai i manao ia "Na Luina Hawaii" oia no kekahi a o na luina a pau i hoopaa ia malalo o na palapala kepa maluna o kekahi moku Hawaii.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 23 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3 MOKUNA XXXV O NA KANAWAI O 1886, E PILI ANA I KA MONI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXV o na Kanawai o 1886, oia hoi ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e Hooponopono ai i ka Moni o ke Aupuni Hawaii"

i aponoia i Okatoba 15, 1886, ke hoololi ia nei ma keia, a penei e heluhelu ai:

PAUKU 3. E lawe no ke Kuhina Waiwai i Dala Hawaii Keokeo no ka huina aole e emi iho malalo o iwakalua dala, ma ka waihoia ana mai, a e hoopuka aku i mau palapala kikoo o ka waihoia ana mai o ua mau dala la, e ukuia i ka mea nana e paa ana ua mau palapala la, o na kikoo no na dala he Iwakalua, Kanalima, Hookahi Haneri a me Elima Haneri pakahi, a o na dala i loaa mai pela, e hookaawaleia ae ia ma ke ano puu dala kuikawa, ma ke ano mea hoopaa no ke pani ana aku i ua mau palapala kikoo la.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 23 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E HOONOHO ANA I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O MAKAWAO, MOKUPUNI O MAUI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Lunakanawai Apana o ka Apana o Makawao, Mokupuni o Maui, e hoonoho ia oia i Lunaka-

nawai Hoomalu no ka Apana o Makawao, a e like no kona mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Elua me ka mana i haawiia e ke Kanawai i na Lunakanawai Hoomalu o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae o keia Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai.

Aponoia i keia la 23 o Iulai, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA UKU ANA I NA UKU O NA LUNA AUPUNI A ME NA LILO O KE AUPUNI A HIKI I KA LA 30 O SEPATEMABA, A. D. 1890.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoomau aku i ka uku ana i na uku o na Luna Aupuni a me na lilo o na Keena a me na Buro o ke Aupuni i hoakaka ia ma na Pauku 1 a me 3 o ka Mokuna LXXV o na Kanawai o 1888 a hiki i ka la 30 o Sepatemaba, 1890, ke ole e hooholo ia he Bila Haawina hou e ka Ahaolelo mamua ae o ka la hope i olelo ia ae nei.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai ma kona la e apono ia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, A. D. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA HOOKO ANA I NA MORAKI MAMULI O KA HOOLAHA A ME KE KUAI KUDALA ANA.

Oiai ua ulu mai ke kanalua no ka manao a me ke ano oiaio maoli o ka Pauku I o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomaopopo ai no ke kuai aku o ka Waiwai i Moraki ia me ka hoopii ole a hooholo ole hoi o ka Aha Hookolokolo," i aponoia ma ka la 18 o Iulai, 1874, oia hoi ka Mokuna 33 o na Kanawai o 1874, a

Oiai o ka manao maoli o ua Pauku la a o kekahi Kanawai e hoomaopopo ana no ka hooko ana i na Moraki me ka hoopii ole ana, oia no ka hoemi ana i na lilo ma ka aoao o ka mea haawi Moraki, oiai nae e loaa ana ke akea laulaha o ka hoolaha ana no ke kuai ana i ka aina i moraki ia, i mea hoi e loaa ai ke Kumukuai Kiekie, Nolaila :

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka manao a me ke ano oiaio maoli o ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomao-

popo ai no ke Kuai aku o ka Waiwai i Moraki ia me ka Hoopii ole a Hoohólo ole hoi o ka Aha Hookolokolo," i aponoia Iulai 18, 1874, oia hoi ka Mokuna 33 o na Kanawai o 1874, oia no keia: e komo pu no maloko o ka olelo hoolaha hooko a hoopau moraki ka olelo hoakaka no ke ano o ka Waiwai Moraki ia, a me ka olelo hoike no ka manawa a me kahi i manao ia no ke kuai aku i ua waiwai la, ma kekahi wa mahope iho o ka pau ana o na pule ekolu mai ka la i hoolaha mua ia ai; a o ka palapala hoohiki hoi i hoakakaia ma ua pauku la e hiki no ke hanaia e kekahi mea i hookohu pono ia e hana ma ka aoao o ka mea haawi moraki a ma ia ano hoi ka lawelawe ana e hooko a e hoopau i ka moraki.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA BANEKO HUNAHUNA HALE LETA HAWAII.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Mokuna XLVI o na Kanawai o 1884 ma ka pakui ana

aku i pauku hou e kapa ia Pauku 19, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

"Pauku 19. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka i na Bona Kupona (coupon) o ke Aupuni Hawaii a hiki i ka huina he Hookahi Miliona Dala, i kapaia ka 'Aie Baneko Hunahuna Hale Leta,' e hoopuka i ka poe hoahu maloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii e noi ae ana ia mau bona, e hookaa ia iloko o na manawa aole i emi malalo o elima aole hoi i oi aku mamua o umi makahiki e like me ka manao o ke Kuhina Waiwai, a e kau ia ka ukupanee ma kekahi uku i oi ole ae maluna o elima keneta no ka makahiki hookahi, e uku ia i kela a me keia hapalua makahiki, e hookaa ia ke kumupaa a me ka ukupanee ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i ole ia o kona like paha. O kekahi mea hoahu o ia ano, i loaa iaia ma kona buke baneko ma kona inoa he huina i emi ole malalo o elima haneri dala ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a i waiho ia iloko o ka Baneko no ka manawa aole i emi malalo o eono mahina, e noi aku ana i ka Luna Leta Nui i mau Bona o ia ano e haawi ia aku no iaia na bona no na huina o Hookahi Haneri Dala a huina pa-haneri paha, a o ia huina e unuhi koke ia ae ma ka helu o ia mea hoahu me ka Baneko Hunahuna Hale Leta, a ke hoomaopopo ia nei aole e loaa i kekahi mea hoahu na Bona i oi ae mamua o elua tausani elima haneri dala."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA BANEKO HUNAHUNA HALE LETA HAWAII.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 7 o ka Mokuna XLVI o na Kanawai o 1884, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 7. E houluulu ia ka ukupanee a hiki i ka la kanakolukumamakahi o Dekemaba ma kela makahiki keia makahiki, a e hoohui ia aku me ke kumupaa, a e hoolilo ia no hoi i hapa no ia kumupaa, a na ka Luna Leta Nui ma ia la o kela me keia makahiki e haawi aku i ke Kuhina Waiwai i kekahi hoike i hoohiki ia no ka helu o ka ukupanee a me ka huina o ka ukupanee i hoomaopopo ia a i hoopaa maoli ia ma ka inoa o ka poe hoahu ma na buke o ka Baneko Hunahuna Hale Leta."

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka mahele hope o ka pauku 8 o ka mokuna i oleloia, a penei e heluhelu ia ai ka mahele hope o ua pauku la :

"O na dala a pau i loaa ma keia helu a me ke koena no hoi ma ka lima o ka Luna Leta Nui, oia hoi ma kona oihana he Lunahooponopono o ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii, he mahele no ia o ka aie aupuni i aie ai ka Waihona i na mea i waiho i ke dala, a o ka helu ma ka Waihona ma ka la mua o Ianuari e hoopaa ia aku ma ke ano no no ia la me ka ukupanee i ae ia a i hookaa ia

i ka poe hoahu malalo o keia Kanawai no ka makahiki mamua aku e pau ana ma ka la 31 o Dekemaba."

PAUKU 3. E hoololi hou ia a ma keia ke hoololi hou ia nei ka Pauku 13 o ka Mokuna i olelo ia e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XXXIX o na Kanawai o 1888, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 13. O na lilo a pau e pili ana i ka hooko ana i keia Kanawai e hookaa ia no mailoko ae o na haawina no ka Hale Leta."

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E HOOI AE AI I NA HOOPAA IA ANA O KA POE HOAHU DALA ILOKO O KA BANEKO HUNAHUNA HALE LETA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahāolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Mokuna XXXVIII o na Kanawai o 1888 ma ka pakui ana aku i na huaolelo "me ka huina o ka ukupanee i kakau ia no ia bona a i hui ia aku ma ka la kanakolukumamakahi o Dekemaba o kela a me keia makahiki" a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

"Pauku 1. I mea e loaa ai na hoopaa ia ana i oi ae i ka poe hoahu dala o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, a i mea e kokua ai i na hookaa hou ia ana o ka poe i waiho dala i oi ae mamua o na mea i maa mau ma ka hana ana, ma keia ke haawi ia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka i na bona kupona o ke Aupuni Hawaii no ka huina dala i waiho ia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta e waiho ana iloko o ka Waihona ma ka la mua o Iulai, 1888, a ma ka la mua o Ianuari a me Iulai o kela a me keia makahiki e hiki mai ana, a ke haawi hou ia aku nei iaia ka mana e hoopuka aku ia mau bona a hiki i ka piha ana o ka huina o na dala i waiho ia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta, i hoihoi ia i ka Waihona iloko o na mahina eono mamua iho o ia la e hoopuka ai, me ka huina o ka ukupanee i kakau ia no ia bona a i hui ia aku ma ka la kanakolukumamakahi o Dekemaba o kela a me keia makahiki."

Pauku 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna i olelo ia ma ka pakui ana aku i na huaolelo "aka aole oia e ohi i ka ukupanee o ia mau bona a mamua ae o kona haawi ana aku i ua mau bona nei ma ke ano i hoakaka ia ma ke Kanawai, e hookaawale ae oia i na kupona ukupanee i piha ka manawa a waiho aku ma ke keena o ke Kuhina Waiwai, a ma ia wahi e holoi ia ai ia mea" a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

Pauku 3. E malama ia ua mau bona nei e ka Luna Leta Nui ma ke ano Kahu, i mea hoopaa no na dala i waiho ia iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta; aka, aole oia e ohi i ka ukupanee o ia mau bona, a mamua ae o kona haawi ana aku i ua mau bona nei ma ke ano i hoakaka ia ma ke Kanawai, e hookaawale ae oia i na kupona ukupanee i piha ka manawa a waiho aku ma ke

Keena o ke Kuhina Waiwai, a ma ia wahi e holoi ia ai ia mea."

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 915 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME IA I HOOLOLIIA E KA MOKUNA 22 O NA KANAWAI O 1874.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 915 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hoololiia e ka Mokuna 22 o na Kanawai o 1874 ke hoololiia nei ma ke kapae ana i ka huaolelo "Elua" a e hookomo ma ia wahi i ka huaolelo "Ekolu" a e heluhelu ia ua pauku 'la penei :

"He mana ko kela a me keia o ua mau Lunakanawai nei, ke hoolohe a e hooholo i na Hihia Kivila a pau, ina aole e oi aku ka waiwai e hoopaapaa ia ana, a o ka waiwai paha a ka aoao hoopii e koi ai mamua o na Dala Ekolu Haneri, iloko o ka Apana kahi e noho ai ka aoao i hoopiiia, a ua loaa paha malaila ia manawa, ina paha he kanaka maoli a he haole paha, koe nae na Apana kahi e noho ai kekahi Lunakanawai Hoomalu, malaila, aole

mana o ka Lunakanawai Apana e hookolokolo i kekahi hihia, ina he haole hanau ma ka aina e ma kekahi aoao."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hooholoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA HANA KOLOHE IA ANA O NA POOLETA O NA AINA E, A PELA AKU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ua papa loa ia ka hana ana, kuai ana, haawi ana a hoolaha ana i kekahi hoohalikelike ana i kekahi pooleta, hoailona kuni loaa Aupuni, kuni telegarapa, pepa hale leta, wahi leta i kuni ia a mea kuni pili oihana e ae i maopopo kona waiwai ma na ano a pau.

PAUKU 2. E hoopai ia ka mea e kue ana i ka Pauku mamua ae nei ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, ma ka hoopaahao ia ana ma ka hana oolea no kekahi manawa aole e oi mamua o eono malama, a i ole ia ma ka uku hoopai aole e oi ae mamua o Elima Haneri Dala, ($500) a o ia mau hoopai

paha elua, a o na hao kuni a me na mea hana e ae e hoolilo ia no ke Aupuni.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI.

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 13 O AUGATE, M. H. 1880, E AE ANA E HOOKUKAAWALE I LAIKINI KUAI KAMANO WALE NO, OIA HOI KA MOKUNA XXVI O NA KANAWAI O 1880.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 1, o ke Kanawai i oleloia ma keia, ua hoololi ia ma ke kapae loa ana i ka huaolelo "iwakalua" ma ka hapa hope o ua pauku la, a ma ka hookomo ana malaila i ka huaolelo "umi" a e heluhelu ia ua pauku la penei :

"Pauku 1. E haawi ke Kuhina Kalaiaina i kela a me keia mea e noi mai ana ma ka palapala, i Palapala Ae Kuai Kamano wale no, ma ke ano Kalepa Kuai liilii no ka makahiki hookahi a e uku mai ka mea e lawe ana i ka Palapala Ae o ia ano i na dala he Umi."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA PAUKU 893 O KE KANAWAI KIVILA E HOOMAHUAHUA AI I KA MANA O NA AHA HOOKOLOKOLO HOOMALU MA KEKAHI MAU HIHIA KIVILA" I APONOIA MA KA LA 22 O IUNE, M. H. 1868.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 893 o ke Kanawai Kivila e hoomahuahua ai i ka mana o na Aha Hookolokolo Hoomalu ma kekahi mau hihia Kivila" i aponoia ma ka la 22 o Iune, M. H. 1868 ma keia ke hoololi ia nei ma ke kapae ana i ka huaolelo "elua" a e hookomo ana ma ia wahi i ka huaolelo "ekolu" i heluhelu ia ai ka hapa hope o ua Pauku la penei :

"No lakou wale no ka mana e hookolokolo mua ma ko lakou mau Apana ma na hihia a pau e kupono ana i na Aha Hoomalu a me na hihia a pau i oi ole aku ka waiwai i

hoopaapaa ia mamua o na dala Ekolu Haneri. He mana ko lakou ma na hihia Karaima iloko o na palena o ko lakou mau Apana Hookolokolo e hopu, e ninaninau, e hoopaa a e hookuu paha i ka poe i hoopiiia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOOLOIHI AKU AI I KA MANAWA NO KA HOOPAU A HOOLAKO PONO ANA I NA UWEA TELEGARAPA MOANA UWILA MAWAENA O NA MOKUPUNI O KEIA PAEAINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hooholoia o ka manawa no ka hoopau a hoolako pono ana i na Uwea Telegarapa Moana Uwila i hoomanaia ma ka Mokuna XIV o na Kanawai o ka Ahaolelo o 1888, ua haawiia aku ia J. Sherman Bartholomew e noho ana i Honolulu nei, kona poe hoa hui a me na waihona, me na kuleana, na pono a me na pono hookuleana i hoikeia maloko o ua kanawai la i oleloia ua hooloihi ia aku a hiki i ka la 31 o Iulai, 1892.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hooholo ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KA HOAKAKA ANA A MAOPOPO NA KULEANA WAIWAI A ME NA MAHELE ILOKO O KA WAIWAI PAA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ua hiki no e hookomo ia ka hoopii imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie a i ole ia imua o kekahi o na Aha Hookolokolo Kaapuni e kekahi mea e kue ana i kekahi mea e koi ana ma ke ano kue i ka mea hoopii i kekahi kuleana a mahele paha iloko o ka waiwai paa i mea e maopopo ai ia koi kue.

PAUKU 2. Ua hiki no e hoolilo ia kela a me keia mea i mea i hoopii ia ma ia hoopii ana i loaa iaia he kuleana a i ole ia ua koi oia he kuleana kona iloko o ka waiwai ma ke ano kue i ka mea hoopii, a i ole ia ua kupono e hoohui ia oia i mea e hooholo ia ai me ka maopopo o ka ninau ma ia hihia.

PAUKU 3. Ina i ka manawa e hoomaka ia ai o ia hoopii aia ka waiwai i hoopaapaa ia malalo o ka mana o ke-

kahi mea hoolimalima ua hiki no e hoohui ia ka mea nana i hoolimalima aku i mea i hoopii ia.

PAUKU 4. Ina ma ia hoopii ana ua haalele ka mea i hoopii ia iloko o kana olelo pane aole ona kuleana iloko o ka waiwai, a i ole ia ua hookuu aku e haawi ia ka olelo hooholo e kue ana iaia me ka pane ole, aole e hiki i ka mea hoopii e ohi i na koina ma ia hihia.

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOMAHUAHUA AI I KE DUTE O KE KOPE O NA AINA E, I HOOKOMO IA MAI ILOKO O KEIA AUPUNI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E kau ia, ohi ia, a e uku ia ke dute maluna o ke kope o na Aina E i hookomo ia mai iloko o keia Aupuni he eono keneta no kela a me keia paona kope i wili ia a wali a me na hua kope i hoomaemae ia a hoomaemae ole ia paha.

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i na hoakaka ana o keia Kanawai ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 3. E mana keia Kanawai iloko o kanaono la mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 102 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 102 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

"Pauku 102. E hiki no i kekahi mea nona kekahi waapa i ae ia no ke awa o Honolulu ke hoolimalima ia ka waapa ma ka manawa, e koi aku i hookahi dala no kela a me keia mea holo no ka hora mua, a me na keneta he kanalima no kela hora keia hora hou aku, me ka hoomaopopo ole i ka nui o na hoe o ka waapa."

"Ina he hoolimalima ma ka loihi, alaila, he hapalua dala no kela a me keia mea holo a hiki i kekahi moku a hoi mai, a i kekahi wahi maloko o ka ipukukui a ma ke ka'e ma Waikiki o ke awa a hoi mai; he hookahi dala ke holo i kekahi moku a i kekahi wahi paha mawaena o ka ipukukui me ka mouo mawaho loa a hoi mai, a elua dala me kanalima keneta ke holo i kekahi moku a i kekahi wahi paha ma kahi ku moku mawaho aku o na mouo, ina eha

hoe ko ka waapa, a ina i emi na hoe malalo o eha ko ka waapa, he hapalua wale no o ia mau uku; aka hoi, ina ua kaohi ia ka waapa e kekahi mea holo ma ka aoao o ka moku a wahi e ae paha a oi aku mamua o ka hapalua hora, alaila, e hiki no i ka mea waapa e koi aku i hapalua dala hou no kela a me keia hapalua hora e kaohi ia ai pela."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 72 O KE KANAWAI KIVILA E PILI ANA I NA LAIKINI O KA POE MALAMA HOTELE ME NA HALE AINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hooloili ia a ma keia ke hooloili ia nei ka Pauku 72 o ke Kanawai Kivila ma ka pakui ana aku i ua pauku la me keia mau hoakaka ana, oia hoi: A ua hoike aku ka mea noi i kekahi palapala hoike mai kekahi Luna a Agena paha o ka Papa Ola e hoakaka ana i kahi i manao ia ai e lawelawe malalo o ka laikini he ano maikai ma na mea e pili ana i ke kulana o ke ola kino, a e hookomo

ia no maloko o ka laikini kekahi kumu e hoakaka ana e malama ia ua wahi la ma ia ano, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la i olelo ia :

"Pauku 72. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i kela a me keia mea noi mai ma ka palapala, i palapala ae malama hale hotele a hale aina paha, no ka makahiki hookahi ke loaa mai i ke Kuhina Kalaiaina na dala he kanalima a ua hoike aku ka mea noi i kekahi palapala hoike mai kekahi luna a akena paha o ka Papa Ola e hoakaka ana i kahi i manao ia ai e lawelawe malalo o ka laikini he ano maikai ma na mea e pili ana i ke kulana o ke ola kino, a e hookomo ia no maloko o ka laikini kekahi kumu e hoakaka ana e malama ia ua wahi la ma ia ano."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOONOHO ANA I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O EWA, MOKUPUNI O OAHU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Lunakanawai Apana o ka Apana o Ewa, Mokupuni o Oahu, e hoonoho ia oia i Lunakana-

wai Hoomalu no ka Apana o Ewa, a e like no kona mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekahi me ka mana i haawi ia i na Lunakanawai Hoomalu o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae o keia Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HOIHOI AE AI I KA MOKUPUNI O KAHOOLAWE MAI KA APANA AUHAU, HOONAAUAO A HOOKOLOKOLO O LAHAINA A I KA APANA O WAILUKU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka la e hooholo ia ai o keia Kanawai e hoihoi ia ka Mokupuni o Kahoolawe no na hana pili i ka auhau, hoonaauao a hookolokolo mai ka Apana o Lahaina a i ka Apana o Wailuku.

PAUKU 2. Aole e pili a hoano-e paha keia hoihoi ia ana i kekahi mau pono a hoopaa ana i loaa a i lilo i mea paa mamua aku o ka hooholo ia ana o keia Kanawai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 429 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI E KA MOKUNA X O NA KANAWAI O KE KAU O 1887.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 429 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooholoia ai e ka Mokuna X o na Kanawai o ke Kau o 1887, ma keia ke hoololi ia nei a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 429. Na ke Kuhina Kalaiaina me ka ae ana o ka Aha Kuhina ke manao lakou ua pono, ma ke noi ana o kekahi kanaka mai na aina e mai i noho iloko o keia Aupuni no elua a oi ae makahiki mamua koke iho o kona noi ana e hoike ana i kona manao e lilo i mea noho paa iloko o keia Aupuni, e hoohiki aku i ua kanaka la mai na aina e mai, a koi aku i ua kanaka la o ka aina e e kakauinoa i ua hoohiki nei ke maopopo i ua Kuhina la aole he makilo ua kanaka la, aole hoi he mea mahuka mai ka lima mai o ke Kanawai o kekahi aina e."

Ina he noho ua mea noi nei ma kekahi mokupuni e ae mawaho o ka Mokupuni o Oahu, ua hiki no iaia mahope o ko ka Aha Kuhina apono ana i kona palapala noi, e hoohiki i ka olelo hoohiki hookupa imua o kekahi Lunakanawai o kekahi Aha Hookolokolo Kakau, a ma keia ua haawi ia i na Lunakanawai o ia mau Aha ka mana e hoohiki aku i na olelo hoohiki o ia ano."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA II O NA KANAWAI O 1886, OIA HOI KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KE KUKULU A ME KA HANA HOU ANA I NA HALE MA KE KULANAKAUHALE O HONOLULU MALOKO O KEKAHI MAU PALENA PALE AHI I HOAKAKA IA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 1 o ka Mokuna II o na Kanawai o 1886 e hoololiia, a ma keia ke hoololi ia nei, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 1. O kela mahele o ke Kulanakauhale o Honolulu i kaupalena ia e like me keia iho, penei : Ma ka

aekai, ma ka aoao hikina o Alanui Maunakea, e holo ana mai ka aekai mai a hiki i ke kihi hema o Alanui Moi, alaila, ma ka aoao makai o Alanui Moi a hiki i kahi e a'e aku ana ma ka lihi hikina o Alanui Konia (oia ke Alanui Kamika mamua), kahi i moe aku ai ua holo ana la, alaila, holo ma ka aoao hikina o Alanui Konia (oia ke Alanui Kamika mamua) a hiki i kekahi wahi he kanawalu kapuai mauka o Alanui Hotele; alaila holo hikina ma ka laina, he kanawalu kapuai mauka, a e moe kaulike ana me ua Alanui Hotele la a hiki i ka lihi aoao komohana o Alanui Alakea oia ka aoao ma Ewa; alaila mai kekahi kiko he kanawalu kapuai mauka o ka aoao komohana a Ewa paha o Alanui Alakea kahi e hui ana me ke kihi akau-hikina o Alanui Hotele, alaila holo aku mai ua kiko la i oleloia ma ka aoao komohana a Ewa paha o Alanui Alakea a hiki i ke kihi komohana makai o Alanui Moi, alaila ma ke kihi like a kekahi aoao o Alanui Moi a hiki i kekahi kiko he kanawalu kapuai ma ka hikina aku o ka lihi hikina o Alanui Alakea, alaila, ma kekahi lihi he kanawalu kapuai ma ka hikina a holo like me ka lihi hikina i oleloia o Alanui Alakea a hiki i ka aekai me ka hui pu mai me na aina a pau i laweia, a e lawe ia aku ana paha ma keia hope aku iloko o ua mau palena la; a pela pu hoi me na aoao a elua o na Alanui Nuuanu a me Papu, mawaena o na Alanui Hotele a me Beritania, nona ka loa he kanawalu kapuai mai kela a me keia aoao pakahi mai, e hoomaopopo ia ia mau wahi, oia na palena kaupale pauahi o Honolulu. Ma na alanui a pau i komo ai hookahi wale no aoao iloko o na palena kaupale pauahi; o na hale ma kela aoao mai (ina aole he hale pale ahi) aole e oi aku mamua o hookahi hale ke kiekie, i oi ole aku maluna o 16 kapuai ke kiekie a o ke kiekie loa o kaupaku aole e oi aku mamua o 30 kapuai mai ka iliwai ae o ke alanui.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KOHOIA ANA O KA POE JURE KUI MA NA HOOKOLOKOLO IMUA O KE JURE A E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1199 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. I na manawa a pau e hiki ole ae ai na jure i kohoia e lawa ai, a i ole ia, aole i loaa e lawa ai ke jure ma kekahi hihia kivila a hewa paha, ua hiki no i ka Aha e kauoha aku i ka Ilamuku e kii i mau jure kui. Ua hiki e kii ia he elua mau jure kui mai waena ae o ka poe e ku mai ana ina aole i kueia e kekahi mea ma kekahi aoao o ka hihia. Ina ua oi aku mamua o elua ka nui o na jure kui i makemake ia, a i ole ia, ua kueia ke kii ia ana o kekahi mea e ku mai ana, na ke Kakauolelo e unuhi ae i ka nui o na inoa i makemakeia mailoko ae o kekahi pahu aia maloko o laila na inoa a pau o ka poe i koe o ke kanalima poe i koho hope ia ma ka hapalua makahiki i mau jure e

ke Kakauolelo i hui pu me kekahi Lunakanawai e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku 1 o ka Mokuna XVII o na Kanawai o 1870. I na manawa a pau e pau ai o ia papa inoa i oleloia mamua o ka hoomaka ana e hookolokolo i ka hihia imua o ka Aha e hoomakaukauia he papa inoa hou o kanalima inoa ma ke ano i hoakakaia ma ka Pauku 1 o ka Mokuna XVII o na Kanawai o 1870, e kohoia na jure kui i kupono e ke Kakauolelo mai loko ae o ia papa inoa. A e hanaia na papa inoa hou o kanalima inoa i kela a me keia manawa e like me ka mea i kupono. O ka poe no lakou na inoa i kohoia e kii koke ia aku lakou e hele ae i mau jure ma ka hihia e hookolokolo ia ana.

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I NA PAUKU 142, 144, 145 A ME 155 O KE KANAWAI KIVILA A ME KA PAUKU 143 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI E KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I NA PAUKU 143 A ME 146 O KE KANAWAI KIVILA" I APONOIA MA KA LA 31 O DEKEMABA, 1864, A ME NA PAUKU 14, 15, 16, 17, A ME 27 O KA MOKUNA LXXI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O na Pauku 142, 144, 145 a me 155 o ke Kanawai Kivila a me ka Pauku 143 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololi ia ai e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 143 a me 146 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 31 o Dekemaba 1864 a me na Pauku 14, 15, 16, 17 a me 27 o ka Mokuna LXXI o ke Kanawai hoopai Karaima ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA LAIKINI I HOOPUKAIA E KE KEENA KALAIAINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii;

PAUKU 1. Mahope aku o ka hooholo ia ana o keia Kanawai e malama na mea a pau i loaa ia lakou kekahi laikini mai ke Keena Kalaiaina mai no kekahi hana i ua laikini la ma kahi e ike ia ai ma kekahi wahi e hiki ke ike pono ia ma kahi i haawi ia ai ua laikini la. O kekahi hooko ole ana i na mea i kauoha ia ma keia Pauku he mea ia e kau ia ai ka hoopai, ke hoopii ia imua o ka Lunakanawai Hoomalu a Apana paha e noho kokoke mai ana, maluna o ka mea a hui paha nona ka inoa i hoopuka ia ai ka laikini, aole i emi malalo o $10. aole hoi e oi aku mamua o $50.

PAUKU 2. Ina o kekahi mea a mau mea paha e paa ana i kekahi laikini mai ke Keena Kalaiaina e hoopau i kana hana, hololi aku a waiho aku paha i ka hana i haawi ia ai ua laikini la iloko o ka manawa i hoopuka ia ai, na lakou no iloko o kanakolu la mahope iho o ia hoopau ana, hoolilo ana a waiho ana aku paha e hoike mai no ia mea i ke Kuhina Kalaiaina ma ka palapala a hoihoi ae i ua laikini la i ke Keena Kalaiaina i mea e hoopau ia ai malalo o ka hoopai o $100. ke hoopii ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha.

PAUKU 3. E kakauinoaia na laikini a pau loa i hoopuka ia e ke Keena Kalaiaina, e ke Kuhina Kalaiaina a

i ole ia e kona Kakauolelo Nui a kau ia me ka Sila o ke Keena.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai ma kona la e apono ia ai a o na kanawai a hapa kanawai paha e kue ana i keia ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOKAPU AI I KE KUAI KALEWA ANA I NA MEAONO NUI A MEAONO LIILII MA KELA WAHI KEIA WAHI O KEIA AUPUNI ME KA LAIKINI OLE," I APONOIA MA KA LA 13 O IULAI M. H. 1874.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hookapu ai i ke kuai kalewa ana i na meaono nui a meaono liilii ma kela wahi keia wahi o keia Aupuni me ka laikini ole," i aponoia ai ma ka la 13 o Iulai M. H. 1874, a penei e heluheluia ai.

PAUKU 2. E hiki no i ke Kuhina Kalalaina ke haawi aku i laikini i kekahi mea e noi mai ana ma ka palapala, no ke kuai kalewa ana i na meaono ma kekahi o na Mo-

kupuni o ko Hawaii Pae Aina no hookahi makahiki; ina nae ka mea noi he mea e noho ana ma ka Mokupuni ana i noi ai e haawiia aku iaia ka laikini, a ina ua waiho pu ia ae me ka palapala noi ka palapala hoomaikai a ka Makai Nui o ka Mokupuni, kahi i makemakeia ai o ka laikini. O ka uku no kela a me keia laikini he $25.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai ma kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HIKI AI E HOOKOLOKOLO IA NA HIHIA MA KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE MAWAHO AE O NA HIHIA E HOOKOLOKOLO MUA IA ANA IMUA O KA LUNAKANAWAI E NOHO ANA MA KE KAU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. I na manawa a pau i kupono ai mamuli o ka nui o ka hana ua ku no i ke kanawai i ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolokolo Kiekie a i ole ia ina ua kaawale oia ma kahi e, i ka Lunakanawai kokua kahiko o ua Aha la e kauoha i kela a me keia manawa e hookolokolo ia na hihia ma ka moohihia o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma kekahi keena hookolokolo o Aliiolani Hale ma

Honolulu e noho ole ia ana, mawaho ae o na hookolokolo ana i malama ia e ka Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e noho ana ma ke kau. E hoomalu ia a malama ia na hookolokolo ana o ia ano e kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie a e hele malaila ke Kakauolelo a i ole ia kekahi o na Hope Kakauolelo o ka Aha Kiekie, a o na hana, kauoha, hooholo ana a me na olelo hooholo a pau i hana ia malaila a me na palapala a pau i hoopuka ia e like no ko lakou mana me he mea la ua hookolokolo ia ka hihia imua o ka Aha mau imua o ka Lunakanawai e noho ana ma ke kau. Ua hiki no ke hana like ia na hihia e hookolokolo ia ana pela i ka manawa hookahi me na hihia e hana ia ana imua o ka Lunakanawai e noho ana ma ke kau.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 2 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E KOKUA HOU AI I KE KUKULU ME KA HANA IA ANA O NA ALAHAO MA KA MOKUPUNI O OAHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka manawa i haawiia no ka hana i na

Alahao Kaamahu ma ka Mokupuni o Oahu i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o ka Mokuna LXII o na Kanawai o 1888, ma keia ke hooloihiia aku nei a hiki i ka elima makahiki mai ka hooholoia ana o keia Kanawai, a o ka loihi o ka manawa o ka pono kaokoa i hoakakaia maloko o ia kanawai ua hooloihiia aku i kanalima makahiki mai ka la aku i hooholoia ai ia kanawai i oleloia. Eia no nae, o ia hooloihiia ana aku o ia pono kaokoa, e pili wale no ia i na wahi o ia alahao a ua hui nei i oleloia e hana ai ma na apana o Waianae, Waialua, Koolauloa, a me Koolaupoko, a ma kekahi paha o ia mau apana i oleloia.

PAUKU 2. No kela a me keia Mile o ke alahao nui i hanaia malalo o keia kanawai mahope iho o ka paa ana o ka mahele alahao i Ewa e ka Oahu Railway and Land Company i oleloia e uku aku ke Aupuni Hawaii i uku kokua he Ehiku Haneri Dala i kela a me keia makahiki a hiki i ka pau ana o na makahiki elima mai ka hanaia ana.

PAUKU 3. I mea e maopopo ai i ke Aupuni Hawaii i kela a me keia manawa ka nui o na huina dala e ukuia ana malalo o keia Kanawai na ka Oahu Railway and Land Company mahope o ka pau ana o kela a me keia hapaha makahiki e hana i hoike i kakau ia no ka nui o na mile alahao i hana ia e ia a ua makaukau no ka hoohana ia iloko o ka hapaha makahiki mamua iho, o ia hoike e hoohikiia a waihoia me ke Kuhina Kalaiaina a e loaa no i ua Kuhina la, a i ole ia, i kekahi mea i kohoia e ia ke kuleana i na manawa a pau e nana a hoomaopopo i na buke o ka Hui.

PAUKU 4. Ma keia ua haawiia ka mana a ua kauoha ia ke Kuhina Waiwai e hookaa aku i na huina dala i hiki i ka manawa e hookaaia ai i ka Oahu Railway and Land

Company malalo o na hoakaka ana o ka Pauku 2, o keia kanawai. Oia mau hookaa ana e ukuia aku i ka Oahu Railway ana Land Company a i kekahi poe paha i hoakakaia e ua hui la ma na kikoo o ke Kuhina Kalaiaina. Mamua o ka hookaaia ana o ua uku kokua ala ua hiki no e koi ia aku na hoopaa kupono ana ua hana ia ua ala kaa mahu nui la a paa pono a ua hoolako pono ia.

PAUKU 5. Aole e manao ia kekahi mea maloko o keia kanawai he mea e hiki ole ai i ka Oahu Railway and Land Company e lawelawe i na mana kuleana a me na pono i haawiia e ka Mokuna LXII o na kanawai o 1888 i olelo ia e na Kanawai Alahao o ke Aupuni koe ma na mea e pili ana i ka hookuu ana mai na auhau ae, aka hoi, aole e lilo kekahi mea maloko o keia kanawai i mea e manao ia ai ua loaa i ke Kuhina Kalaiaina ka mana e hooia aku a hookaa paha i kekahi uku kokua i ua hui nei i olelo ia malalo o na Pauku 27 a me 28 o ke Kanawai Alahao o ke Aupuni.

PAUKU 6. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE HOU AI I HAAWINA DALA I MEA E UKU IA AI NA LILO O KE KAU AHAOLELO O 1890 MAI KA WAIHONA AE O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hookaawale ia a ma keia ke hookaawale ia nei na dala he Elima Tausani ($5000) mai ka Waihona ae o ka lehulehu no ka hookaa ana i na lilo o ke Kau Ahaolelo o ka makahiki 1890.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 22 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIII.

HE KANAWAI

PAKUI I KA MOKUNA LV O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KE KUAI ANA O NA WAIWAI KALEPA ILOKO O KEIA AUPUNI E NA AGENA KALEPA KAAHELE MAI NA AINA E MAI."

HOAKAKA.

No ka mea ua ulu ae he pohihihi e pili ana i ka manao maoli o ka huaolelo "kuai" e like me kona lawelaweia ana ma ka Mokuna LV o na Kanawai o 1888, a no ia kumu a hiki mai i keia manawa ua aneane e hiki ole e loaa ka hoahewa ia o kekahi mea no ka uhaki ana i ua Kanawai la, nolaila :

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka huaolelo "kuai" e like me kona lawelawe ia ana ma ka Mokuna LV o na Kanawai o 1888, mawaho ae o kona ano maa mau a ano e ikeia nei, e hoomaopopo ia no kona ano oia no ke noi ana i na kauoha no na waiwai kalepa ma ka hoike ana o ke ano o na mea i makemakeia, a ma kekahi ano e ae paha.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 22 o Sepatemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E KUKULU AI I NA POE HANA PAA MAU MALUNA O NA ALANUI O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Na ke Kuhina Kalaiaina e a'o aku i na Luna Alanui a me na Luna Hoomalu o na Mana Alanui o kela a me keia apana e aku o ke Aupuni, e like me ia i hookumu ia ma ka Mokuna IX o na Kanawai o ke Kau Ahaolelo o 1887, e haawi aku iaia iloko o na mahina ekolu mahope o ka hooholo ia ana o keia Kanawai, i kekahi hoike ano o kahi, na ala a me na loa o ia mau alanui a alahele paha o ka lehulehu iloko o ko lakou mau apana lehulehu, ke ike ia ka huina o ka hele a hoohana ana, a o na hopena loli kuikawa ana'e paha o na ouli, he mau mea ia e kupono ai ka hoomaopopo a me ka hana mau ana, e hoapono ai hoi i ka hookohu ana i na Poe Hana Alanui Paa Mau.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Kalaiaina no hoi e hoopuka aku i na Rula a me na Hooponopono kupono ana no ka hoala ana i kekahi mau Puali Kumau o na Poe Hana Alanui Paa Mau, e kapaia he "Poe Hana Alanui Paa Mau" (Cantoniers), e hookohu ia hoi lakou e ia, mamuli o ka hooia hoapono ana mai o na Mana Alanuikuloko, o na mea nae hoi i manaoia e na Mana Alanui ua kupono i ka hana mau ia ana e keia Poe Hana Alanui Paa Mau.

PAUKU 3. E hana no na Poe Hana Alanui Paa Mau

malalo o na kauoha a me ka hoomalu ana o na Mana Alanui like ole, e like me ia i hoike ia maluna'e, a e like paha me ia i hookumu ia ai mahope aku nei.

PAUKU 4. E haawi ia kekahi loa Alanui a Alahele paha o ka Lehulehu i kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau pakahi e like me ka mea i ike ia ua kupono, i loaa ai hoi i kela a me keia kanaka ka lawa e hiki kupono ai ke malama iaia iloko o ka hoohana hoopomaikai ia a puni ka makahiki holookoa. E kapaia hoi ua mau loa alanui la he mau "Pauku," i hoonohonoho papa ia a i hoomaopopoia ma o kekahi hoailona helu ku i ka holomua, mamuli hoi o ia e ikeia ai kela a me keia o ua Poe Hana Alanui Paa Mau nei.

PAUKU 5. O ka hana a kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau, oia no hoi ka haawi ana i kona manawa a pau i ka hana i makemakeia ai oia e malama i kana pauku iloko o ke kulana loina maikai loa e hiki ana no ka hele a hoohana ana o ka lehulehu malalo o ka hooponopono ana o na Mana Alanui a mamuli no hoi o na hooponopono ana a me na kauoha ana a ko lakou mau Luna Kiekie ae:

(A). E nana a e makaikai aku i ka loa holookoa o kana pauku i hookahi hele ana o ka pule, a e hoike aku i na Mana kupono i kekahi mea ano e i hoea ae;

(B). E lawelawe aku i ka hookahekahe eleu a pau pono ana o ka wai a pau loa mai ke kahua-alanui aku, me ka malama ana i na auwaha aoao a waena a me na auwaha kiolepo me ka hoomaemae a hoohamama pono ia;

(C). E hooko aku i na hana hou a hoomaemae kupono ana a pau loa i loaa'i ka hookaokoa ana o na kahua-alanui, a e hoopihapiha koke aku i na alu a me na lua me ka hoohakalia ole, a me kekahi mau ano e ae o ka hoohanaia

ana, i mea hoi e mau ai o ka maemae a me ka maloo o ke alanui a alahele paha me ka loaa o kekahi kahua iliwai like a paakiki hoi i mea hoi e hiki ai ke pale aku i ke kupono o na hana a hoomaemae hou ana o ke ano koikoi ;

(D). E hookaawale aku i na ino pelapela a me na naeleele a pau loa mai ke kahua-alanui aku, a e kokope aku hoi i ka lepo puehu a ukele, a e lawelawe aku i ka hookaokoa a hoomaemae kupono ana o na alahele aoao a me na paepae a kuapa ;

(E). E hoomakaukau i ka pohaku, one, a mea e ae i kupono no ka hana a hoomaemae hou ana, e hoakoakoa i neia mau mea mai na aina e pili kokoke mai ana me ka loaa o ka ae ana mai o na poe ona aina, ke hoolako ole ia mai hoi ua mau mea la e na Mana Alanui a e malama i ua mau mea la iloko o na ahua kupono mai o a o o na alanui;

(F). E malama lanakila mai na ino pelapela a me na naeleele i na aoao a me na wahi e hoea aku ai i na alahaka, na pale, ahua a me na paia e ae, a e hooiaio i ko lakou kulana maikai ;

(G). E lawelawe aku i ke kanu a me ka malama ana i na kumulaau ma na aoao alanui, ke kauohaia hoi pela, a e pa'ipa'i mau aku i na kumulaau e mau nei e keakea aku ai paha i ka hele a hoohana ana o ka lehulehu ;

(H). E hoomaopopo aku i ke kulana palekana o ko lakou mau pauku lehulehu ma ke kukulu ana i na hoailona ma na wahi ano poino a kupilikii, a i ole, i na mea akeakea no ka manawa ; e kaupale aku i ka lehulehu mai ka eli ana, kokope ana a hoopoino ana paha i na alanui ma kekahi ano e ae, mai ke kiola ana i na pohaku a i na mea e ae paha e akeakea ai i ka hele a hoohana ana o ka lehulehu, a i ole, hookuu ana paha i ka wai e kahe aku maluna o ke alanui mai na aina e pili kokoke mai ana; a

ma na ano e ae a pau, e hoomaopopo aku i ka hooko pono ia o na rula hooponopono Oihana Makai a pau loa e pili ana i na alanui hele mau ia e ka lehulehu;

(I). E lawe i na hoomanao huahelu ana o ke kulana oihana, ke makemakeia pela, a e hana aku hoi, me ka hui pu ana me ko lakou mau pauku lehulehu, i na hana a pau loa e kauoha ia ai e na Mana Alanui.

PAUKU 6. Ua manaoia kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau pakahi e hele aku e hana ma kana pauku o ke alanui i kela a me keia la o ka makahiki,—koe nae na Lapule a me na la kulaia i ae ia e ke Kanawai,—aole ka wa ino he mea e kala ia ai no ka hiki ole ana aku ma ka hana; a i ka manawa e ikeia ai ua haule mai ka hana mai me ka loaa ole o ke kumu maikai a lawa kupono, e hoopaiia oia e na Mana Alanui, i ka huina i papalua iho i kona uku hana mau, no kela a me keia la o ke kaawale ana. Ke makemake kekahi Mea Hana Alanui Paa Mau e hookaawale iaia iho no kekahi kumu, a i ole, e hoomaha paha, e pono oia e hookomo i kekahi mea ma kona wahi, me ka ae ana nae o na Mana Alanui.

PAUKU 7. E loaa i kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau pakahi, he uku paa e uku ia hoi ma ka pau ana o kela a me keia malama alemanaka, a i hookumu ia hoi maluna o ka haawina oluolu kupono loa o na uku i ukuia no ia ano hana like maloko o ka apana; e ukuia keia uku mahina e na Mana Alanui mai loko ae o na dala Auhau i hoolawa mua ia e ke Kanawai no na hana alanui o kela a me keia Apana.

PAUKU 8. E hoolakoia kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau pakahi e ke Aupuni, ma o na Mana Alanui Kuloko, me na lako hana a pau no ka hooko ana aku i kana hana, maluna ona ka poino no ka malama a

me ka hoomalu ana i ua mau mea la, me ka ae ia hoi o ka hoohana kupono ana ; aka, e ku no kona uku i ka hoemi ia no ka nalowale a hahaki pono ole wale no paha.

PAUKU 9. E hooia ia ka wae ia ana o na Poe Hana Alanui Paa Mau mai waena mai o na Hawaii oiwi a mai na haole mai paha i noho loihi maanei, e akahele ia nae hoi ka wae ana i na poe oi loa aku o ke kupono no ka hana, i loaa ke ola a noho'na maikai, a e noho ana ma kahi kokoke aku, e like me ka hiki, i na pauku o ke alanui i haawi ia ia lakou. Ke ike ia e na Mana Alanui me ka ae o ke Kuhina Kalaiaina he mea hiki a kupono loa paha, e kukulu ia no ona mau hale kuikawa e ke Aupuni no ka noho ana o na Poe Hana Alanui Paa Mau o na pauku, ma kahi a ke alanui e kamoe ana ma na mahele kuanea o ka aina i ano noho nui ole ia e kanaka.

PAUKU 10. Ina mamuli o kekahi ulia emoole a kumu e ae paha i ike mua ole ia, ua kono mai ke kulana o ke alanui he mea pono e hana koke ia, a ka Mea Hana Alanui Paa Mau hoi i ike iho ai ua kupono ole loa iaia hookahi ke lawelawe aku; e hoike koke aku oia i ka lohe me ka hakalia ole i na Mana Alanui, na poe hoi i loaa ka mana e kahea aku i kekahi o na Poe Hana Alanui Paa Mau kokoke mai, na poe hoi e hiki ana ke lawe ia mai ka lakou mau pauku mai me ka hiki kupono a hoopilikia ole, a e hoouna aku ia lakou e kokua i kela mea aku; ua kuleana kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau i kahea ia pela mai kana pauku aku i kekahi haawina kokua o hookahi-hapalima uku kaulele no kela a me keia la hana.

PAUKU 11. Ke makemake ia kekahi hana kuikawa i kekahi mahele o kekahi pauku o ke alanui, nona hoi ka nui i hiki ole ke lawelawe ia e na Poe Hana Alanui Paa Mau o na wahi kokoke mai, a i ole, i ka wa paha a ke-

kahi Mea Hana Alanui Paa Mau e makemake ai i kekahi kokua ana ma kana pauku, e ae aku no na Mana Alanui i ke kokua kaulele kupono mai na paahao e hiki ai ke loaa a mai na poe hana la e ae paha mawaho, e like hoi me ka mea e makemake ia ana mamuli o ke kulana o ke alanui, e hana no ia poe paahao a poe kokua paha malalo o ka hoomalu ana o ka Mea Hana Alanui Paa Mau o ka pauku, ina hoi ua hoouna ole ia he luna kuikawa e na Mana Alanui.

PAUKU 12. Ke ike ia he mea kupono, e loaa no ka mana i na Mana Alanui e hooili aku i na kanaka kuikawa i ke kulana, e kapa ia hoi na "Poo o na Poe Hana Alanui Paa Mau," i koho ia mai waena mai o na Poe Hana Alanui Paa Mau i hookelakela nui ae ia lakou iho no ko lakou makaukau a noho'na maikai hoi, i ka mana o ka hoomalu ana i na Poe Hana Alanui Paa Mau o kekahi apana, o ka hele ike ana aku i ko lakou mau pauku like ole a me ka nana ana a kuhikuhi ana paha i ka lakou hana la mau, a me ka hoike ana i na Mana Alanui i kekahi hoopalaleha hana ma ka aoao o kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau; e loaa no i keia mau Poo ka uku kaulele e like me ka haawi ana mai a ka Mana Alanui.

PAUKU 13. E kau kela a me keia Mea Hana Alanui Paa Mau oiai oia ma kana hana, ma ke ano he hoailona akaka kaokoa loa i omau ia ma ka lima hema, i kekahi apo-molina lole ulaula, me ka hoopaa ia o ka helu o kona pauku ma na huahelu eleele nunui. He apo-molina olenalena o ia ano like ka mea e akaka ai na Poo o na Poe Hana Alanui Paa Mau.

PAUKU 14. E hoike mai no na Rula Hooponopono i hoomaopopo ia ma ka Pauku 2 i na hoopai kupono no ka hoopalaleha hana o na Poe Hana Alanui Paa Mau i ka

hana, ma ka hoopai dala, hoopau ana a ano e ae paha; a pela no hoi me na kumu e loaa ai ka hoonee ia o na Poe Hana Alanui Paa Mau, a i ole, uwai ia paha i na pauku e aku.

PAUKU 15. E hiki no na Poe Hana Alanui Paa Mau ke hoomana ia e lawelawe aku ma ke ano he poe makai kuikawa ma na mea a pau loa e pili ana i ka hoomalu ia o na alanui.

PAUKU 16. I kela a me keia elua makahiki e hoouna ia ai i ke Kuhina Kalaiaina, e na Mana Alanui like ole, he hoike o ka hana a me ka lilo o na Poe Hana Alanui Paa Mau a pau loa, no ka waiho ana aku imua o ka Ahaolelo.

PAUKU 17. E mana keia Kanawai, a e ike ia hoi ma ke ano o ke "Kanawai o na Poe Hana Alanui Paa Mau o 1890," mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 1 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA I MAU KOKUA HOU ANA NO KA LOAA ANA O NA HOME LIILII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. No na hana o keia Kanawai e manao ia ka huaolelo "Kuhina" oia no ke "Kuhina Kalaiaina." O ka huaolelo "mea home" oia no kekahi mea i hana i kekahi aelike me ke Kuhina Kalaiaina a iaia kekahi aina malalo o ke Kanawai o na Home Liilii. O ka huaolelo "ona aina" oia no kekahi mea a hui paha i hoohui ia, nana i hoolilo aku i kekahi aina i ke Kuhina Kalaiaina malalo o keia Kanawai i mea e mahele ia ai a kuai ia aku i mau home liilii.

PAUKU 2. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina e hana i na aelike me kekahi mea a i ole ia me kekahi hui paha i mea e loaa ai na aina i ke Aupuni no ka hana home liilii ana. Maloko o ia mau aelike e hoakaka ia ke kumukuai i ae ia ai e loaa na home liilii e kuai ia aku ai me ka poe e noho maoli ana ma ke ano he mea home, a e hoakaka ia no hoi na mea a pau i kupono i ka hooko kaulike ana o ka aelike i hoakaka ia maloko nei. Ma ia mau aelike e hoolilo loa ia ai ke kuleana i ua aina la i ke Kuhina me ka hoakaka ia nae e hooko ia ana ka aelike.

PAUKU 3. I ka manawa e kakauinoa ia ai o ka aelike, e lawe ae ke Kuhina i ka aina i hoolilo ia ma ia aelike

malalo o kona mana a hoomaka aku e mahele i mau apana home liilii, a e hana i na mea a pau e pili ana ia hana, i kauoha ia e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ana i ka loaa ana a me ka noho ia ana o na Apana Aina Liilii," oia hoi ka Mokuna 45 o na Kanawai o 1884 a me na hooloili o ia Kanawai iloko o ka Mokuna LIV, o na Kanawai o 1888, a i ole ia ma kekahi mau hooloili paha e hana ia aku ana no keia ma keia hope aku.

PAUKU 4. O na lilo o ke ana ia ana, mahele ana i na apana aina liilii i mau home a me na lilo e ae e pili ana, a me na lilo o ka ohi ana i ka ukupanee a me ke kumukuai e pili ana i ka aina i kuai ia e uku ia no e ke Kuhina a hoopaa ia ma ka inoa o ka ona aina, iloko o na buke helu kupono i malamaia no ia mea.

PAUKU 5. O na hookaa ana a pau i uku ia no ke kuai ana i na apana aina liilii home noho, a i ole ia no ka ukupanee no ia mea, e lawe ia e ke Kuhina a hoopaa ia ma ka inoa o ia ona aina, iloko o na buke helu i hoakaka ia ma ka Pauku 4 o keia Kanawai.

PAUKU 6. I ka pau ana o kela a me keia hapaha ina ua oi ae na loaa mai na apana aina liilii home noho mamua o na mea i hookaa ia a me na lilo i kakau ia ma ia helu, e haawi ia aku ia mea i oi i ka ona aina nona ka aina i loaa mai ai o ia mea.

PAUKU 7. E kauoha ke Kuhina e malama ia i moolelo a hoike helu me kela a me keia ona aina e hoolilo ana i mau aina no na apana home liilii malalo o keia Kanawai, a pela pu no hoi me kela a me keia mea home e noho ana i kekahi o ia aina, a me na buke moolelo e ae i ike ia he kupono e pili ana ia mea.

PAUKU 8. I ka manawa e hana ai kekahi mea home,

e lawe ana i ka aina i loaa mai kekahi ona aina mai malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, i na mea a pau i hoakaka ia iloko o kona aelike home liilii, e hana ke Kuhina i palapala hoolilo loa i ua apana aina home liilii la i ua mea home nei.

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia lā 1 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA MOKUNA LXIX O NA KANAWAI O KA M. H. 1888, A E HOALA HOU AI I NA PAUKU 2, 3, A ME 4 O KA MOKUNA LVI O KE KANAWAI KARAIMA; A ME NA HOOLOLI A PAU O UA MOKUNA NEI, OIA HOI KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 30 O IULAI M. H. 1878, A ME KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 19 O SEPATEMABA, M. H. 1876.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei ka Mokuna LXIX o na Kanawai o ka M. H. 1888.

PAUKU 2. Ma keia ke hoala hou ia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Karaima, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 2. E ninaninau ia, e hoolohe ia a e hooholo ia e ka Lunakanawai no ia hihia, a ina he mea hiki e hoopau ia ka noho kue ana o laua; a ina e hui hou no laua me ka noho oluolu, alaila, aole no e hoopai."

PAUKU 3. Ma keia ke hoala hou ia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Karaima a me ka hooloii o ua Pauku la i aponoia ma ka la 30 o Iulai, M. H. 1878, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 3. Aka hoi, ina e hoole ka mea i hoopii ia aole e hoi hou a noho ma ke ano mare, alaila, e hoopai ia oia, ina he kane a he wahine paha ma ka hoopaahao ia me ka hana oolea, aole nae e oi aku i ka malama hookahi. Aia no i ka manao o ka Lunakanawai."

"Pauku 3. (A). Ina e haalele hou ka mea i hoopii mua ia mahope iho o ka hoopii mua ia ana, ina he kane a he wahine paha, e hoopai ia no ia ma ka hoopaahao a me ka hana oolea, aole nae e oi aku i ka makahiki hookahi."

PAUKU 4. E hoala ia a ma keia ke hoala hou ia nei ka Pauku 4 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Karaima, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 4. Ma na hoopii a pau no ka haalele kane a haalele wahine paha, e hiki no i ka aoao i hoopii ia ke hoakaka mai imua o ka Aha no ka hana ino ia e ka mea hoopii, a ina i hoomaopopo ia i ka Aha he oiaio ia, alaila, e hiki no i ka Lunakanawai ke hoopau i ka hoopii, a e kau i na koina o ka Aha e like me na hihia Kivila a e hoopuka no hoi i ka Palapala Hoomalu no ia mea."

PAUKU 5. Ma keia, ke hoala hou ia nei ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooloii ai i ka Mokuna LVI o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma ka pakui ana aku i

Pauku hou, a e kapaia ua Pauku la, oia ka Pauku 5 i aponoia ma ka la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876" a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 5. Aole e pili na olelo o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ai i ka hooko ana o na Palapala Hopu i aponoia ma ka la 23 o Iune, 1868, i ka Palapala Hopu i hoakaka ia ma ka Pauku 1 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Hoopai Karaima."

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mahope o kona aponoia ana, a o na Kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopau ia.

Aponoia i keia la 1 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HAAWIIA ANA O NA LAIKINI NO NA HALE HOOLIMALIMA MA KA RUMI A ME KAHI E NOHO AI MA KA APANA O KONA, MOKUPUNI O OAHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii;

PAUKU 1. Ua hiki no e haawiia na laikini e malama i na hale hoolimalima ma ka rumi a me kahi e noho ai ma ka Apana o Kona, Mokupuni o Oahu, e ke Kuhina

Kalaiaina i kekahi mea e noi ae ana ma ka palapala i kakauia, a e hoike ae ana i kekahi palapala mai kekahi Luna a Agena paha o ka Papa Ola e hoakaka ana i kahi i manao ia e lawelawe malalo o ia laikini he maikai kona ano ma na mea i pili i ka malama ia ana o ke ola kino.

PAUKU 2. E uku ia na Dala Elua i ke Kuhina Kalaiaina no ia laikini, a no ka makahiki hookahi ua laikini la, a e hoakaka kupono ia maloko kahi e lawelawe ia ana malalo o ua laikini la, a e paa ia malalo o keia mau kumu mahope ae nei, a e hookomo ia no ia mau kumu maloko o ka laikini : Aole e malama ka mea i loaa iaia ka laikini i hale kahi e walaau a e hoohaunaele ia ai; aole e ae ia na wahine hookamakama e komo maloko; e malama ia ua wahi la me ka maikai ma na mea e pili ana i ka malama ia ana o ke ola kino, malalo o ka aponoia e ka Papa Ola, a ma ke ano kulike me na olelo a pau o ka Mokuna III o na Kanawai o 1880, i kapaia "He Kanawai e hoomaopopo ana no ka malama ana i na kulana o ke ola malalo o na hale noho" a e hiki no i kekahi luna o ka Oihana Makai, a i ole ia, o ka Papa Ola e komo keakea ole ia iloko o ia hale, a ina e uhaki ia kekahi o na kumu i hoakaka ia maloko o ka laikini e hoopau ia no ua laikini la.

PAUKU 3. O kela a me keia mea e malama ana i ke kahi hale hoolimalima ma ka rumi a i wahi paha e noho ai kekahi poe, a i ole ia, ua hookomo i ka poe noho maloko o kona hale maloko o ka Apana i oleloia me ka loaa mua ole iaia mai ke Kuhina Kalaiaina he laikini o ia ano e hoopaiia oia ke ku ka hewa iaia e uku i kekahi hoopai i oi ole ae mamua o Kanalima Dala, a i ole ia, e hoopaahao ia ma ka hana oolea no kekahi manawa i oi ole ae mamua o kanakolu la, a i ole ia, o ia mau hoopai a elua.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 1 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI.

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 65 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI A APONOIA MA KA LA 5 O AUGATE, M. H. 1882, E PILI ANA I NA LAIKINI KUAI KUDALA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Pauku 65 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololi ia ai a aponoia ma ka la 5 o Augate M. H. 1882, e hoololi ia a ma keia ke hoololi hou ia nei a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 65. O ka uku o ka Palapala Ae Kuai Kudala no ka Apana o Honolulu, Oahu, he elima haneri dala, a me ka uku hapa-haneri aole e emi malalo o ka hookahi-hapalua keneta iloko o ke dala hookahi ma kela a me keia kuai kudala ana, a ma na apana e ae o ke kumukuai o ka laikini he umi-kumamalima dala, a me ka uku hapa-haneri aole e emi malalo o ka hookahi-hapalua keneta iloko o ke dala hookahi ma kela a me keia kuai kudala ana. Eia no

nae hoi, aole e loaa i kekahi mea i loaa iaia he laikini kuai liilii ka laikini e kuai ma ke kudala akea."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai ma kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E KUKULU AI A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA WAI O KOHALA AKAU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hana i Oihana Wai ma Kohala Akau, Mokupuni o Hawaii, a hoolako aku i ka wai i na kanaka e noho ana malaila a e loaa no iaia ka hooponopono ana o na paipuwai a me na ohewai, a me ka wai a me ka aina a waiwai e ae i kupono no ia hana. A ua hiki iaia e hooponopono i na uku no ka wai e hoolakoia i na poe e lawe ana i ka wai, a e hana i na rula i kupono no ka malama ia ana o na pono o ka lehulehu.

PAUKU 2. E hoonoho aku ke Kuhina i oleloia i kekahi mea kupono a makaukau i Luna Wai no Kohala

Akau, a na ia mea e malama i na paipuwai a me na ohewai ma ke ano maikai, e ohi i na uku a pau no ka wai a e malama a hooponopono i ua Oihana Wai la malalo o ke Kuhina i oleloia a e hana i na hana e ae e pili ana i kauohaia e ke Kuhina i oleloia, a na ia Luna Wai e hana i na hoike malalo o ka hoohiki ana i na manawa i kauohaia ai e ke Kuhina no na loaa a pau a me na hoolilo ana i hanaia e ia.

PAUKU 3. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e imi aku a loaa, e paa, lawelawe ma ka hoolimalima ana, a kuai lilo loa ana paha i ka aina me ka wai, waiwai paa me ka waiwai, me ke kuleana e hele ai i kupono no ka hana ana, malama ana, hoomahuahua ana a hana hoakea pono ana i ka Oihana Wai o Kohala; eia nae, ina e loaa ana kekahi wai, waimapuna a kiowai, aina a waiwai e ae ma ka hoolimalima ana, alaila, e hana ke Kuhina i oleloia i ua hoolimalima la me ka ae pu ana mai o ka Aha Kuhina.

PAUKU 4 Na ka Luna Wai i oleloia me ka apono ana o ke Kuhina i oleloia e kukulu ma na wahi kupono i na kiwai a me na mea e ae e loaa ai i na kanaka o Kohala Akau ka wai malalo o na rula i oleloia e like me ia e kau ia ana, a me na hawai no ka lehulehu a wahi hoohainu wai, a ua hiki i ke Kuhina i oleloia ke manao oia he mea pono e ae e laweia ka wai mai ia mau wahi i hookaawaleia no na kanaka me ka uku ole a hookaa ana paha i na uku wai.

PAUKU 5. E loaa i ka Luna Wai ka uku i hooholoia e ke Kuhina Kalaiaina e ukuia mailoko ae o na dala e hookaawaleia ana e ka Ahaolelo no ka Oihana Wai o Kohala Akau, ke hookaawale okoa ole ia kona uku ma ke Kanawai.

PAUKU 6. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XL.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3 O KA MOKUNA XLV O NA KANAWAI O KE KAU O 1884.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV o na Kanawai o ke Kau o 1884 ma ka pakui ana aku i keia mau olelo mahope o ka pauku i olelo ia :

"Aole e lilo kekahi mea maloko o keia aelike i mea e manaoia ai ua haawiia i ka mea nona ka aoao elua kekahi mana e hoopaa i na holoholona iloko o ka pa aupuni e komohewa ana ma kahi i oleloia, aia a pa oia i ka apana aina i oleloia a paa e like me ka mea i hoakakaia ma keia aelike."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana,

Aponoia i keia la 6 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA V O NA KANAWAI O KA M. H. 1870, E PILI ANA NO KA PILIWAIWAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hooloili ia a ma keia ke hooloili ia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna V o na Kanawai o ka M. H. 1870, ma ke kapae ana i na huaolelo "a me" a e hookomo ia na huaolelo "a i ole," a e heluhelu ia ua pauku la i oleloia penei :

"Pauku 1. O ka mea i ahewaia no ka piliwaiwai, e hoopai ia no ma ka uku hoopai aole e oi aku i na dala he Hookahi Haneri, , a i ole, ma ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea, aole e oi aku i na la he Kanaono."

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Okatoba M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA NO KA HOOKO IA ANA O KEKAHI MAU KULEANA PAA E PILI ANA I KEKAHI MAU HANA HOU E PILI ANA I NA ALANUI O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

HOOKO ANA I KE KULEANA PAA MA KA HOOPII A KUAI KUDALA AKEA PAHA.

PAUKU 1. I na manawa a pau e loaa ai kekahi kuleana hoopaa e pili ana i kekahi waiwai paa, a i ole ia, i kekahi kuleana iloko o ka waiwai paa a waiwai e ae no na pomaikai, a i ole ia, na hooia ia ana ae o ka waiwai io, a i ole ia, no kekahi hapa o na lilo o kekahi wehe ana, pani ana a hoomaikai ana ae i kekahi alanui o ka lehulehu iloko o ke Aupuni Hawaii, a aole i hoakaka ia ka huina dala o ia kuleana hoopaa iloko o kanaiwa la mahope iho o ka loaa ana o ia kuleana hoopaa, ua hiki i ke Kuhina Kalaiaina e hooko i ua kuleana hoopaa la ma ke ano mahope iho nei :

1. Ma kekahi hoopii ma ke kaulike e like me na hoopii e hooko i na kuleana hoopaa moraki.

2. A i ole ia, ma ka hoolaha ana aku me ke kuai ana i kahi, na pono, a kuleana a waiwai paha i pili ai ua kuleana hoopaa la.

3. A i ole ia, ma kekahi hana a hoopii paha ma ke Kanawai a ma ke kaulike paha e like me ka mea i hoa-

kaka ia ma ke Kanawai a kaulike paha no na hana o ia ano.

HOOLAHA NO KE KUAI ANA MA KE KUDALA.

PAUKU 2. I na manawa a pau e hooko ia'i kekahi kuleana hoopaa ma ka hoolaha ana a me ke kuai ana, na ke Kuhina Kalaiaina, a i ole ia, ke Kakauolelo Nui o ka Oihana Kalaiaina e hoolaha a pai iloko o hookahi a oi ae paha mau nupepa i paiia ma keia Aupuni no hookahi manawa i kela a me keia pule a hala na pule eha ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beritania, i kekahi hoolaha no ke kuai ana o kahi i pili aku ai ua kuleana hoopaa la; ua hiki no e hana ia na hoolaha ana a pau a e malamaia na kuai ana ma Honolulu.

E kakauinoa ia ua hoolaha la e ke Kuhina, a i ole ia, e ke Kakauolelo Nui a e hoakaka ma ke ano nui.

NA HOAKAKA O KA HOOLAHA KUAI.

1. Ka la i loaa ai o ke kuleana hoopaa a me ke kumu i loaa ai.

2. Ka huina o ke kuleana hoopaa a me ka ukupanee.

3. Kahi i waiho ai o kahi a me na hoakaka ana no ia wahi e lawa ai ka hoomaopopo ia ana.

4. Ka inoa o ka mea nona ia wahi, a i ole ia, o ka mea i kuleana iloko o ia wahi, a i ole ia, iloko o na pono a waiwai paha i pili aku ai ke kuleana hoopaa i ka manawa i pili ai ina ua ike ia, ina aole i ike ia, alaila, e hoike ia no pela aole i ike ia.

5. Ka manawa a me kahi e kuai ia'i.

6. He hoolaha aku i ka mea nona ia wahi a poe paha

i kuleana e kii ae e hookaa a hoihoi i ko lakou waiwai ia lakou.

7. Na mea e ae i manao ia he kupono i mea e hoomaopopo ia mai ai a e lawa pono ai ka hoolaha ia ana a e loaa ai ke kuai kupono ia ana.

HOOLILO ANA I KA MEA KOHO KIEKIE LOA.

PAUKU 3. O ke kuai ana ma ke kuai kudala akea no ia, a e kuai ia kahi a me na pono iloko o ia wahi a waiwai paha i ka mea koho kiekie loa no ke dala kuike.

NA LOAA.

Mailoko ae o na loaa ma ke kuai ana e hoolawe ia ae a hookaa ia aku ka huina ma ke kuleana hoopaa me ka ukupanee, na koina, na auhau a me na lilo o ke kakau kope ia ana o ke kuleana hoopaa a me ka hooko ana, a i huipu ia me ka palapala hoike kuai a me ka palapala a mau palapala hoolilo i ka mea nana i kuai.

KOENA OI MAMUA AE O NA LOAA KUAI.

O kekahi koena o ke kumukuai e hookaa ia aku no ia i ka mea nona ka waiwai a mea paha i kuleana ia mea, ina ua ike ia, ina aole i ike ia e hoihoi ia i ka Waihona o ka lehulehu malalo o ke kauoha o ka mea i kuleana ia mea.

PALAPALA HOOLILO.

PAUKU 4. I ka manawa e loaa ai o ke dala kumukuai ma kekahi kuai o ia ano, e kakauinoa a haawi aku ke Kuhina Kalaiaina i kekahi palapala hoolilo i ka mea nana i kuai.

Maloko o ia palapala hoolilo e hoakaka ia na mea ano nui e pili ana i ke kuleana hoopaa a me ka hooko ia ana, a me ke kope o ka hoolaha kuai a me na mea a pau e pili ana. O ia palapala hoolilo no ka hoike o na mea ano nui i hoakaka ia maloko a me ka pono o na mea a pau i hana ia, a ma ka haawiia ana aku o ia palapala hoolilo e lilo loa aku ke kuleana iloko o ia wahi a waiwai paha a kuleana i kuai ia i ka mea nana i kuai.

AOLE E POINO KE KULEANA PAA MAMULI O KE KUAI ANA A HOOLILO ANA PAHA I KEKAHI MEA OKOA.

PAUKU 5. Aole e lilo ke kuai a hoolilo ia ana aku o ka waiwai a o kahi paha me na kuleana paha iloko, i pili aku ai ke kuleana hoopaa, e ka mea nona ia a i kuleana paha iloko o laila i mea e ano e ai ke kuleana hoopaa, a i ole ia, ka hooko ana i ke kuleana hoopaa me ke kuai ana aku.

E KOPEIA ILOKO O KE KEENA KAKAU KOPE NA PALAPALA HOOIAIO I HOOHIKI IA.

PAUKU 6. Iloko o kanakolu la mahope o ke kuai ia ana na ke Kuhina Kalaiaina, a i ole ia, ke Kakauolelo Nui, e waiho aku i palapala hoike i hoohiki ia e hoakaka ana i na mea i pili i ka hooko ia ana o ke kuleana hoopaa a me ke kuai ana ma ke Keena o ka Luna Kakau Kope ma Honolulu, e kope ia, a o ia palapala hoike e kopeia a kakau ia ma ke ano kuhikuhi ma na inoa o na mea nona ka aina, waiwai a kuleana paha i kuai ia (ina ua ike ia, ina aole i ike ia e hoike ia aole i ike ia) a me ka mea nana i kuai; a e kakau kuhikuhi ia malalo o ka hua "H" he kuleana hoopaa alanui (Highway Lien) me kahi i waiho ai o ke alanui a me ka Buke me ka aoao i kope ia ai o ka palapala hoike.

MANA E UKU MA KE ANO E HOIHOI HOU MAI ILOKO O EONO MALAMA

PAUKU 7. I kela a me keia manawa maloko o eono malama mahope o ke kakau kope ia ana o ka palapala hoike no ke kuai ia ana, ua hiki no i ka mea a mau mea nona a i kuleana paha iloko o ka aina, waiwai a kuleana paha i pili ai ke kuleana hoopaa a i kuai ia e hoihoi i ka waiwai me lakou ma ka uku ana aku i ka mea nana i kuai i ke kumukuai i kuai ia'i, na lilo o ka palapala hoolilo me ke kope ana me ka ukupanee maluna o ia kumukuai, na koina a me na lilo, ma ke ano he umi pa-keneta no ka malama hookahi mai ka la o ke kuai ia ana.

A i ka haawiia ana aku o ka huina e hiki ai e hoihoi hou ia ka aina e hana ka mea nana i kuai i palapala hoolilo haalele kuleana a hookuu kuleana kupono, malalo nae o na lilo o ka mea nana ke dala i haawi aku.

KOPE ANA A KUHIKUHI INOA ANA NO KA HOOPAU ANA I KE KULEANA PAA.

PAUKU 8. I ka manawa e hookuu ia ai a hookaa ia paha kekahi kuleana hoopaa, a i ole ia, ua kuai ia ma ke ano hooko i ke kuleana hoopaa, na ka Luna Kakau Kope e kakau iho ma ka aoao o ka Buke Kope ma kahi e kupono ana i ua kuleana hoopaa la i ka buke me ka aoao kahi i kope ia'i ka hookuu ana, a i ole ia, ka palapala hoike no ke kuai ia ana, a me ka manawa i hoakaka ia'i i ke Kuhina Kalaiaina e kakau oia ma ka aoao o ka Buke Kope i kekahi olelo o ia ano.

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 6 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXXI O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I NA HUI I HOOHUIIA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ua hiki no e hoohuiia na Ahahui i Hoohuiia no ka lawelawe ana i kekahi hana a oihana paha, ma ke ano kalepa, mahiai a hana lima akamai paha i hiki i kekahi poe e hoohui pu ia lakou iho ma ke ano ku i ke kanawai, koe wale no ka hana baneko a me na oihana akamai, ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei, aole ma kekahi ano e ae.

PAUKU 2. O kekahi poe aole i emi malalo o elima, o ka hapanui o lakou he poe e noho ana iloko o keia Aupuni e makemake ana e hoohui ia lakou iho ma ke ano he Ahahui i hoohuiia e kakauinoa i ka palapala hoohui a hooiaio aku ia mea imua o kekahi luna i loaa iaia ka mana e hooiaio, a ma ia palapala e hookomo ia keia mau mea mahope iho nei :

Akahi. Ka inoa o ka hui i hoohui ia a e kauia ka huaolelo "Kaupalenaia" mahope iho.

Elua. Kahi o kona keena oihana nui.

Ekolu. Ka hana i hoohui ia ai.

Eha. Ka nui o kona kumupaa.

Elima. Ka nui me ka hoakaka ana o na luna i manaoia.

PAUKU 3. E kopeia ua palapala hoohui la i oleloia ma

ke keena o ke Kuhina Kalaiaina maloko o kekahi buke i malamaia no ia hana, a e hamama mau ia buke iloko o na hora hana a pau e nanaia e ka lehulehu me ka uku ole.

PAUKU 4. E waihoia aku no hoi kekahi olelo hoike i hoohikiia e ka Peresidena, Kakauolelo a me ka Puuku o ia hui ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina i ka manawa e waihoia aku ai ka palapala hoohui, ma ia palapala hoike e hoakakaia ai ka nui o na mahele, ka nui o ke kumupaa, na inoa o ka poe i lawe i na mahele a me ka huina i hookaaia ae. Ina o ke kumu o ka hoohui ana oia no ka lawe ana ae a lawelawe i kekahi oihana mahiai, hanai holoholona, hana lima akamai, hooholomoku a kalepa paha, e hookomoia maloko o ka hoike i hoohikiia ka hoakaka piha ana i ka waiwai i manaoia oia ke kumupaa o ka hui a ahahui paha i manaoia, he hoonohonoho pakahi ana i ka waiwai io o kela a me keia itamu o ua waiwai la a me ke kope o ka palapala hoolilo e hanaia ana e ka ona a mau ona paha o ia hana a oihana paha i ka Ahahui i manaoia.

PAUKU 5. I ka waihoia ana aku o ka palapala hoohui i oleloia a me ka olelo hoike e manaoia ma ia hope aku o ka poe i kakau inoa ma ia mea, ko lakou mau hoa, na hope a me na waihona, he hui i hoohuiia malalo o ka inoa a me ke ano i hoakakaia ma ia mau palapala hoohui, a e mau aku ma ke ano he hui no ka manawa i aelikeia, aole nae e oi aku mamua o kanalima makahiki; a e loaa na mana a pau; a e noho malalo o na hoopaa ana a pau i hokakaia ma ke kanawai no na hui i hoohuiia; a e noho malalo o na kanawai a pau e hooholoia ana ma keia mua aku e pili ana i na hui i hoohui ia.

PAUKU 6. Aole e lawelawe kekahi hui i hoohuiia i ka hana iloko o keia Aupuni ina aole i kakauinoaia ka lawe ana o ekolu-hapaha o na mahele waiwai; aole no hoi ina

aole i ukuia ae he umi pa-kèneta o ke kumupaa, a i ole ia, ua loaa i ua hui nei kekahi waiwai i like kona waiwai io me umi pa-keneta o kona kumupaa.

PAUKU 7. E hoakaka maopopo ia ma kela a me keia pepa mahele waiwai i hoopukaia e kekahi hui i hoohuiia ka nui o ka waiwai io o ia mea i hookaaia.

PAUKU 8. Ua hiki no i kekahi ahahui i hoohui ia malalo o na kanawai o keia Aupuni, ma ke koho ana o ekolu-hapaha o ka poe a pau loa ia lakou na mahele, e hoopuka a hoolilo aku i na mahele waiwai i hooiia, a ua hiki e aelike e loaa i ka poe e paa ana ia mau mahele ka puka aole e oi mamua o umi pa-keneta i ka makahiki hookahi mailoko ae o na puka o ia hui, mamua o na mea e ae a pau e paa ana i na mahele waiwai, a ua hiki i ka poe e paa ana i ua mau mahele waiwai hooiia la, e hoolilo ae i mau mahele waiwai maoli, e like me ko lakou makemake i kela a me keia manawa. O kekahi emi ana o na puka maluna o na mahele waiwai malalo o ka mea i ae ia, aole ia e pani ia mailoko ae o na puka o kekahi makahiki mahope iho.

PAUKU 9. Ua loaa no i na luna hoohana o kekahi ahahui i hoohui ia ka mana e kuai aku ma ke kuai kudala akea i na mahele waiwai i kupono ka nui o kekahi mea mahele waiwai i hookaa ole i kekahi auhau ana i kau pono ia maluna o na mahele, a hiki i ka hookaa ia ana a piha pono ka waiwai o ia mau mahele. Mamua o ia kuai ana e haawi mua ia he hoolaha no umi la i ka poe mea mahele waiwai i hookaa ole e noho ana iloko o keia Aupuni, a i hoolaha i ka manao e kuai aku no ekolu pule i ka poe mahele waiwai i hookaa ole mawaho o keia Aupuni.

PAUKU 10. O kekahi mea a mau mea paha e hana ana i kekahi hoakaka oiaio ole iloko o kekahi palapala hoike,

hoike, hoakaka a palapala hoakaka no na mahele waiwai e pili ana i kekahi ahahui i hoohuiia, a i ole ia, ua koho a kiekie loa ka waiwai io o kekahi waiwai i hoakakaia maloko o ia palapala hoike, hoakaka a hoike paha, a i ole ia, ua hana i na hana ma ke ano he ahahui i hoohuiia, a i ole ia, ua hoike aku ia lakou ma ke ano he ahahui i hoohui ia me ka hooko ole i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, e manaoia ua hana i ka hewa mikamina. a ina e ku i ka hewa, e hoopai ia e uku i na dala aole oi mamua o elima tausani dala. Ua loaa i na Lunakanawai Hoomalu ma na wahi a pau o ke Aupuni ka mana e hookolokolo i na hewa a pau malalo o keia Kanawai, a e kau aku i na hoopai i hoakakaia malalo nei :

PAUKU 11. O ka Pauku 1445 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololiia ai e ka Mokuna XVI o na Kanawai o ke Kau o 1884 aole e manaoia ua pili i na ahahui i hoohui ia malalo o keia Kanawai, koe nae no na mea e pili ana i ka hoomahuahua i ke kumupaa, aka, o na olelo e ae a pau o ka Mokuna XXXI o ke Kanawai Kivila a me na hoololi o ia kanawai e kue ole ana i keia e pili no i na ahahui i hoohuiia malalo o keia Kanawai.

PAUKU 12. Aole e hoohui ia kekahi ahahui no kekahi o na hana i hoakakaia ma keia Kanawai ma kekahi ano e ae mawaho o ka mea i hoakakaia maluna.

PAUKU 13. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 13 O KA MOKUNA XXXV O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI A E HOOHUI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA PA HOOPAA HOLOHOLONA AEA, NA HOLOHOLONA AEA, NA HAO KUNI, A ME NA HOAILONA."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Pauku 13 o ka Mokuna XXXV o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e hoololi a e hoohui ai i ke kanawai e pili ana i na pa hoopaa holoholona aea, na holoholona aea, na haokuni a me na hoailona," ma keia ke hoololi ia nei ma ke kapae ana i ka lalani huaolelo "mamua o hookahi dala no ke poo hookahi," a e hookomo ana ma ia wahi i na huaolelo "mamua o hapalua dala no ke poo hookahi," i like ai ka heluheluia ana o ua pauku la penei :

"Pauku 13. Ma na wa a pau e hopu ia ai na holoholona no ka hele hewa, e hiki no ke hoohui pu ia aku na lilo oiaio maoli i hanaia, a i ole, o na uku kupono no na hana e lawelaweia ai ma ka hopuhopu ana, ho-a ana a lawe ana paha i na holoholona a hiki i ka pa Aupuni, a me na hoolaha ana aku paha i ka mea nana ua holoholona nei, me ka uku hele hewa, a me na poho i hoakakaia ma na Pauku mamua ae. Aka nae, aole i oi aku na auhau e hooukuia ai no ka hopuhopu ana i oleloia ae la, a me na ho-a ana, a lawe ana paha a hiki i ka pa Aupuni mamua o hapalua dala no ke poo hookahi."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXXV O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI A E HOOHUI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA PA HOOPAA HOLOHOLONA AEA, NA HOLOHOLONA AEA, NA HAO KUNI A ME NA HOAILONA," I APONOIA MA KA LA 11 O AUGATE, 1888.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hookomoia he Pauku hou e kapaia Pauku 11A., mahope iho o ka Pauku 11 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 11A. Ina e komohewa a aea paha kekahi o na holoholona i hoakakaia ma ka Pauku 9 o keia Kanawai maluna o kekahi Alanui Aupuni iloko a e kokoke ana i ke kulanakauhale o Honolulu, a i ole ia, maluna o kekahi Aina Aupuni iloko o keia Aupuni, ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, a i ole ia, i na Papa

Alanui a i na Mana Alanui paha o na Apana, a i ole ia, i ka mea a mau mea i loaa ia lakou ka mana ma ka palapala mai ua Kuhina la mai, a i ole ia, i ka Papa Alanui a o na Mana Alanui paha e hopu ia mau holoholona a hoopaa aku ma ka pa Hoopaa Holoholona Aea e like me na hoakaka ana o keia Kanawai. E uku aku no ka mea a mau mea nona ia mau holoholona i hopuia, a i ole ia, i hoopaa ia i ke Kuhina i oleloia, a i ole ia, i ka Papa Alanui a o na Mana Alanui paha, a i ole ia, i ka mea i haawi ia i ka mana e ia a e lakou paha e like me ia i hai mua ia ae nei i na lilo maoli e pili ana i ka hopu ana, ho-a ana, a pela aku, i na holoholona i oleloia me na uku a pau o ka pa."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVI.

HE KANAWAI

NO KA HOOMAMA ANA I KE ALII KA MOI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka i na bona, me na kupona i hui ia, o ke Aupuni

Hawaii no kekahi huina i oi ole ae mamua o hookahi haneri a me umi tausani dala a o ia mau bona e hookaaia no e ka Waihona Hawaii a e hookaaia iloko o na makahiki aole e emi malalo o elima aole hoi e oi mamua o umi, mahope iho o ka la o ko lakou hoopukaia ana, a e kauia i ka uku-panee aole i oi ae mamua o eono pa-keneta i ka makahiki.

PAUKU 2. Mai loko ae o ka huina dala i loaa mai ua mau bona la mai e hookaa aku ke Kuhina Waiwai i ua mau aie la o ke Alii ka Moi, i aponoia Nona e na Kahu Waiwai i kohoia e Ia mamua aku nei, aole nae eoi aku mamua o ka huina o hookahi haneri a me umi tausani dala.

PAUKU 3. Mamua o ka hoopukaia ana o na bona i oleloia na na Komisina o na Aina Lei Alii, me ka ae ana o ke Alii ka Moi, e kakauinoa a haawi aku i ke Kuhina Waiwai i kekahi aelike e uku aku i ka Waihona Hawaii mailoko ae o na loaa o na Aina Lei Alii iloko o kela a me keia makahiki i ka huina o iwakalua tausani dala, a hiki i ka manawa e pau pono ai ka huina i oleloia o hookahi haneri a me umi tausani dala, e like ai hoi me ia i olelo muaia i ukuia e ke Kuhina Waiwai no ka hookaa ana i na aie i oleloia o ke Alii ka Moi.

PAUKU 4. O na bona i hoopukaia pela e ke Kuhina Waiwai e like no ia me na bona i hoopukaia mamua aku nei no ka Aie Aupuni o 1886, a e pili like no na kumu a me na mea i hoonoa ia e pili ana i na auhau a me na uku ana i ke kumupaa a me ka ukupanee.

PAUKU 5. E mana aku keia Kanawai mai a mahope o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA XVI O NA KANAWAI O KA M. H. 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOAKAKA ANA I KA MANAWA E LAWELAWE IA AI NA PALAPALA AE I NA PAKE E KOMO ILOKO O KEIA AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupun Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna XVI o na Kanawai o ka M. H. 1888, ma ke kapae ana i ka huaolelo "hookahi" a e hookomoia ma ia wahi ka huaolelo "elua" a e heluheluia ua Pauku la penei :

"Pauku 2. O na Palapala Ae a pau i hoopukaia ma keia hope aku no na Pake e komo iloko o keia Aupuni e hoakakaia ka loihi o ka manawa, aole e oi aku mamua o elua makahiki mai ka manawa i hoopukaia ai, e hiki ai e lawelawe ia ai ia palapala ae, a aole e manaoia ma na palapala ae o ia ano ua hoakeaia ka ae ia ana o ia Pake e komo iloko o ke Aupuni mahope iho o ka pau ana o ka manawa i hoakakaia. Eia nae, ua hiki no i ke Kuhina o ko na Aina E ke ike oia he pono, me ka ae pu ana mai o ka Aha Kuhina, ma kekahi manawa e hoakea aku i ka manawa i hoakakaia ma keia Kanawai."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1463 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1463 o ke Kanawai Kivila a e heluheluia penei:

"Pauku 1463. E hiki no i kela mea keia mea i hiki aku na makahiki i ka umikumamawalu, aole hoi he pupule, ke hoolilo aku ina he kane a wahine i kona waiwai paa a me ka waiwai lewa ma ke kauoha."

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIX.

HE KANAWAI

E HOOHOIHOI AI I KE KUKULU IA ANA O KA LAINA MOKUMAHU MA WAENA O TAHITI A ME KO HAWAII PAEAINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii;

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina a ke kauohaia nei oia e hana i aelike me kekahi mea a hui paha i hoohui ia, e kapa ia ka mea hana aelike, no ke kukulu ana i laina mokumahu holo mahina mawaena o Honolulu a me Tahiti.

PAUKU 2. Ma ia aelike e haawi ia ai i ka mea hana aelike no na makahiki elua (2) mai kona la i hanaia ai na pono a pau i ae ia e haawi ia ma ka Mokuna XLIV o na Kanawai o 1874.

PAUKU 3. E haawi ia ma ua aelike la i ka mea hana aelike no ka manawa he elua makahiki he uku kokua o $1000, (Hookahi Tausani Dala) no kela a me keia holo puni ana o kekahi mokumahu e holo ia no hookahi manawa i kela a me keia mahina mawaena o Honolulu a me Tahiti.

PAUKU 4. E hookomo ia ma ua aelike nei he kumu e hoakaka ana o ka mokumahu a mau mokumahu paha e hoohana ia ana ma ia hana aole e emi malalo o 750 tona ka nui, a e loaa ia lakou ka holo i emi ole malalo o 10 mile moana i ka hora hookahi.

PAUKU 5. E hookomo ia ke kumu e hoakaka ana e halihali ia na eke leta Hawaii a pau e ua mokumahu a mau mokumahu la a hiki i Honolulu a mai Honolulu aku

a me na awa e ae e holo ai ia mokumahu a mau mokumahu paha me ka uku hou ole aku mawaho ae o ka uku kokua i hoakakaia maluna ae nei.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA L.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA OHI ANA I NA AIE MAI NA POE OHI I NA UKU MAI KE AUPUNI MAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O kekahi luna a mea paha i hoohanaia, a mea e ae paha e hana ana malalo o ke Aupuni Hawaii, a i ole ia, ua loaa iaia a ua kuleana paha i kekahi uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha mai ke Aupuni mai i oleloia, a mai kekahi Oihana, Papa, a Buro paha o ke Aupuni, e manaoia a e kapaia ma keia Kanawai no na hana o keia Kanawai, a me kekahi o na hana malalo o keia, he mea i hoopomaikai ia e ke Aupuni, a maloko o keia Kanawai mahope iho o keia e kapaia he Mea Pomaikai.

PAUKU 2. Ua hiki e hoomaluia ka uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha o ia mea pomaikai, a e hooliloia no ka hookaa ana i kona mau aie, ma ke ano i hoakakaia ma keia Kanawai.

PAUKU 3. Ua hiki i ka mea i aie ia e ua mea pomaikai la e lawe aku i kana hoopii i ka mea aie, a ma kana palapala hoopii a hoakaka paha e hoakaka e like me ka maikai o kona ike ana : 1—ka oihana a hana paha i paa ia a i lawelaweia e ua mea pomaikai la, maloko a malalo paha o ka Oihana, Papa a Buro paha o ke Aupuni, kona wahi i noho ai, a me kahi i hoohana nui ia ai oia; 2—ka nui o ka uku mahina, uku, a haawina, a i ole ia, ka uku paa o ka makahiki a uku hoomau paha, a o ka uku makahiki paha o ia mea pomaikai; 3—ka inoa a me kahi o ka luna Aupuni a ua mea pomaikai la i walea ai a i kuleana ai paha e unuhi i kona uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha.

PAUKU 4. Ma kana noi e hoopukaia ka palapala kena ua hiki i ua mea la i aie ia e hookomo i noi i ka Aha a Lunakanawai paha e hoopuka aku ana ia mea e hookomo maloko o ia i kekahi kauoha i ka makai e hooko ana i ua mea la e waiho i kope oiaio o ia mea, (e hooiaioia hoi e ka Ilamuku, kona Hope, kekahi Makai Nui Hope Makai Nui a Kapena Makai paha,) me ka luna Aupunî aia ma kona mau lima ka uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha o ia mea aie i makemakeia e hoomalu, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 8 o keia Kanawai, e kapaia ua luna Aupuni la ma keia hope iho maloko o keia o ke Ganisi.

PAUKU 5. Ua hiki e hooko ia aku ia kope maluna o ua ganisi la ma kekahi o na ano i hoakakaia maanei, penei: Ina he noho oia, a i ole ia, he keena hana kona ma ka apana kahi i hoopukaia ai ia palapala, ma ka haawi ana aku

o ka makai iaia ponoi i ua kope la, a i ole ia, ma ka waiho ana ma kona keena hana, ma ka malama ana o kekahi hope, a kakauolelo a mea e ae paha i hoohanaia a i pili paha i ua keena hana la; ina he noho oia ma kekahi apana okoa mai ka apana i hoopukaia ai ia palapala, ma ka haawi ponoi ana aku iaia i ua kope la, a i ole ia, ma ka hookomo ana iloko o ka hale leta e kokoke mai ana, iloko o ka wa-hi i silaia, me ka hookaaia o ka uku leta, a i kakauia ma ka inoa o ua luna la ma kona hale leta maa mau.

PAUKU 6. Ma ka hooko ana aku i ua ganisi la ina ua hookoia e kekahi makai, o kona hoike o ia hooko ana, e hoakaka ana i na mea i hanaia, e lilo no ia i *hoike kumu* no ia hookoia ana e lawa no ia no na hana o ka Pauku 8 o keia Kanawai, mai ka manawa e haawiia aku ai, a i ole ia, waihoia ma ke keena hana o ua ganisi la, a i ole ia, loaa aku iaia, a i ole ia, hiki aku ma kona keena hana ma ka leta.

PAUKU 7. Ua hiki no e hookoia aku ka palapala maluna o ua mea pomaikai la ma ke ano e like me ka mea i hana mau ia, a i ole ia, e hoakakaia aku ana ma na hihia kivila.

PAUKU 8. Aole no e hele ua ganisi la imua o kekahi Aha a waiho aku paha i kekahi pane i ua palapala kena la, aka, e hanaia aku no ka hookolokolo o ua hoopii la ma na ano a pau me he mea la aole i hoohuiia ua ganisi la iloko o ka hihia. Aka, mai ka manawa aku e hookoia ai o ia kope maluna o ua ganisi la ua ku ole i ke kanawai ke uku oia a kauoha a ae paha e ukuia i ua mea pomaikai la i hoikeia kona inoa maloko o ua kope la, mamua aku o kanahiku-kumamalima pa-keneta o ka uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha i piha ma ia manawa, a e piha aku ana paha, a e aieia aku ana a e uku

ia ana i ua mea pomaikai la, a hiki i ka manawa e hoopau ia ai, unuhiia, a i ole ia, o ka olelo hooholo e kue ana iaia, ina he olelo hooholo kahi, ua pau i ka hookaa piha ia me ka ukupanee i aeia ma ke kanawai a o kekahi o ia mau mea elua i hanaia e hooiaioia aku e ka Aha imua o laila i hanaia ai ia hihia. O ka huina a mau huina paha i paaia mai ua mea pomaikai nei malalo o keia Kanawai, e manaoia ua waihoia ma ke ano malama ma ka lima o ke Aupuni, mai ka manawa aku o ka hookoia ana maluna o ua ganisi la. Eia nae, aole e oi aku ka nui o ka mea e waihoia aku ai pela ma ke ano e malamaia mamua o ka puka ana o ka olelo hooholo hope loa mamua o ka mea e lawa ai ke koi a ka mea hoopii a mau mea hoopii paha ma ia hoopii a mau hoopii paha.

PAUKU 9. E like no ka paa o na hana a me na mea i papaia i kauia maluna o ua ganisi la ma keia me kona mau poo oihana, a me kona mau hope mai ma ka oihana, i ike a i lohe i ka hookoia ana o ka palapala maluna o ua ganisi la.

PAUKU 10. Mahope iho o ka hookolokolo ana a hooholo ana paha o ia hihia, imua o ka Aha i hoomakaia ai i kinohi a imua paha o kekahi Aha i hoopii hou ia aku ai, e loaa no i ka aoao i ko ma ia hookolokolo ana a hoolohe ana paha, mai ka Aha mai iloko a imua paha o ia i hookolokolo ia ai a i hoolohe ia ai, he palapala hoike, e hoakaka ana me ka lawa kupono i ka hihia e maopopo ai i ke ganisi ka hihia, a e hoakakaia ke ano o ka mea i hooholoia, ina ua hooholoia ma ia hihia; ina paha ua hoopii hou ia ae, a i ole ia, ua laweia he mau kumu hoohalahala no ia hooholo ana i ka manawa i hoopukaia ai o ia olelo hooholo, a i ole ia, ina paha ua unuhi hou ia aku, a i ole ia, ua hoopau wale ia paha, a e haawi koke ia aku no ua hoike la i ke ganisi.

PAUKU 11. Ina ua unuhi hou ia, a i ole ia, ua hoopau wale ia ka hoopii, a i ole ia, ua hoopukaia ka olelo hooholo ma ia hihia ma ka aoao wale no o ua mea pomaikai la, a aole i hoopii a i laweia paha na kumu hoohalahala mai ia olelo hooholo i ka manawa i hoopukaia ai, a me ka hoikeia ana aku no ia mea i ua ganisi la, e lilo na papa ana i kauia mamuli o ka hookoia ana o ke kope maluna o ua ganisi la i mea ole, a e lilo i mea mana hou ole aku. Aka, ina ua hoopukaia he olelo hooholo no ka pono o kekahi o na aoao elua ma ia hoopii, a ua hoopii hou ia, a i ole ia, ua laweia na kumu hoohalahala ma ia manawa i hoopukaia mai ai, e hoopaaia no ua ganisi la mamuli o ia hooko ana a hiki i ka manawa e hoikeia aku ai iaia ka hopena o ia hoopii hou ana a lawe ana paha i na kumu hoohalahala e like me ka mea i hoakaka mua ia ae nei.

PAUKU 12. Ina ua hoikeia aku i ua ganisi la he olelo hooholo no ka mea hoopii, a aole i hoopii hou ia, a i ole ia, aole mau kumu hoohalahala i laweia i ka manawa i hoopukaia ai, i kakauia, e ili no maluna o ua ganisi la a me kona mau poo maluna ae ma ka oihana e uku ae a kauoha paha e uku ia i ua mea hoopii la i ua huina a mau huina la paha i paaia ma ke ano malama mamuli o ia hoopii, ina ua like a ua oi aku paha ka mea i hooholoia me ua huina a mau huina la paha. Ina aole i lawa ka huina i paaia pela ma ke ano malama e kaa pau ai ia mea i hooholoia, alaila, e mau aku no ua paa ia ana la ma ke ano malama a me ka hookaa ana i ka mea hoopii e ua ganisi la a me kona mau poo maluna ae ma ka oihana, mai kela a me keia pule, a i ole ia, mai kela a me keia mahina, a hiki i ka wa e pau pono ai ua mea la i hooholoia, a me ka ukupanee ku i ke kanawai maluna o ia, i ka hookaa piha ia, a i ole ia, a hiki i ka manawa a ua mea pomaikai nei e haalele ai i ka oihana a hoopau i kona pili i ke Au-

puni mamuli hoi o laila i hookumuia ai ua paaia ana la ma ke ano malama.

PAUKU 13. No na hana o keia Kanawai, e lawa no ina e hookoia ua kope la o ka palapala kena e like me ia i olelo mua ia aku nei maluna, o na luna i haiia mahope iho nei, oia hoi ka olelo ana :

1—Ma na hoopii e kue ana i kekahi Kuhina o ke Aupuni, Lunakanawai o kekahi Aha Kakau, kekahi mea e ohi ana a ua kuleana paha i kekahi uku hoomau, a i ole ia, i kekahi uku makahiki paha i hoakakaia malalo o na Lilo Moi, ka Luna Hooia a o kekahi luna e ae paha a mea nona kekahi uku hoomau a mea e ohi mau ana a i kuleana paha e kikoo ponoi no kona uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha, maluna pololei o ke Kuhina Waiwai, me ka loaa ole mai o kekahi kikoo dala no ia mea mai kekahi Kuhina mai,—ke Kuhina Waiwai.

2—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia malalo o ka Oihana Hookolokolo, koe na mea i haiia maluna a me na Lunakanawai Hoomalu a me Apana,—ka Lunakanawai Nui, a i ole ia, ina ua kaawale oia ma kahi e, ka mea kahiko o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e noho ana a i loaa aku ma kona keena.

3—Ma na hoopii e kue ana i na Lunakanawai Hoomalu a me Apana, Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Kaapuni a ua mau Lunakanawai nei i noho ai, koe nae ina e laweia na hoopii o ia ano e kue ana i na Lunakanawai Hoomalu a Apana paha ma ka Mokupuni o Oahu, e hookoia aku ia hooko ana maluna o kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e like me ia i hoakakaia ma ka mahele 2 o keia Pauku,

4—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna, kumua'o a mea i hoohanaia o ka Papa Hoonaauao, koe na kumua'o ma na Mokupuni e ae mawaho aku o ka Mokupuni o Oahu,—ka Peresidena o ka Papa Hoonaauao.

5—Ma na hoopii e kue ana i kekahi kumua'o i hoohanaia e ka Papa Hoonaauao ma kekahi Mokupuni mawaho o Oahu,—ka Agena Kula no ka Apana i hoohanaia ai ia kumua'o.

6—Ma na hoopii e kue ana i ke poo a luna oihana nui o kekahi Papa a Buro paha i komo na haawina no ia mea malalo o ke kikoo a ke Kuhina Kalaiaina, a i huiia me ka Papa Ola,—ke Kuhina Kalaiaina.

7—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia o ke Oihana Kalaiaina i hoakaka ole ia ma kekahi ano e ae maloko o keia nei,—ke Kuhina Kalaiaina.

8—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia malalo o kekahi Papa a Buro paha e like me ia i hoakakaia ma ka mahele 6 o keia, koe e like me ia i hoakakaia maloko o ia mahele,—ke poo a luna hooko nui paha o ua Papa a Buro la paha e like me keia, ina he luna a mea paha i hoohanaia malalo o ka Buro o na Hana Hou, e hookoia no ia maluna o ka Luna Nui o na Hana Hou; a ina he luna a mea paha i hoohanaia malalo o ka Papa Ola, e hookoia aku no ia maluna o ka Peresidena o ka Papa i oleloia.

9—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia malalo o ka Oihana Waiwai, (koe nae na mea i hoakakaia ma na mahele 11, 12, 13 a me 14 o keia,) a i huiia me ka Luna Leta Nui, Luna Dute Nui, me na Luna Helu a Ohi Auhau no na Mahele Auhau,—ke Kuhina Waiwai.

10—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia ma ka Buro Oihana Leta,—ka Luna Leta Nui.

11—Ma na hoopii e kue ana i kekahi Hope Luna Helu a Ohi Auhau a luna e ae malalo iho o kekahi Luna Helu a Ohi Auhau—ka Luna Helu a Ohi Auhau no ka Mahele Auhau i hoohanaia ai ia Hope a mea e ae paha malalo iho.

12—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna o ka Buro o ka Oihana Dute ma ka mokupuni o Oahu, (koe ka Luna Dute Nui), a Luna Dute o kekahi awa e ae mawaho aku o Honolulu—ka Luna Dute Nui.

13—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia malalo o ka Buro o ka Oihana Dute ma na Mokupuni mawaho aku o Oahu, aole oia he Luna Dute o kekahi Awa—ka Luna Dute o ke Awa a Apana Dute paha i hoohanaia ai ua luna la a mea paha i hoohanaia.

14—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna a mea paha i hoohanaia ma ka Oihana o ko na Aina E—ke Kuhina o ko na Aina E.

15—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna, luna i hookohu ole ia, koa a lala paha o ka Puali Puhi Ohe Alii, a o kekahi Pualikoa Aina a Moana paha,—ka luna i kauoha ia ma ke kanawai nana e haawi i ka uku o ia Puali Puhi Ohe a Pualikaua e ae, e like me ka mea i ikeia.

16—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna maloko o ka Oihana o ka Loio Kuhina, i hookaawaleia nona he uku kaawale e ka Ahaolelo,—ka Loio Kuhina.

17—Ma na hoopii e kue ana i kekahi makai a mea e ae malalo o ka Ilamuku ma ka Mokupuni o Oahu, koe e like me ia i hoakakaia ma ka mahele 16 o keia Pauku—ka Ilamuku o ke Aupuni.

18—Ma na hoopii e kue ana i kekahi makai a mea e ae malalo o ka Makai Nui o kekahi Mokupuni a mau Mokupuni paha mawaho aku o Oahu, koe nae e like me ia i hoakakaia ma ka mahele 16 o keia Pauku,—ka Makai Nui a Hope Makai Nui paha o ka Mokupuni a mau Mokupuni paha kahi i hoohanaia ai ia makai a mea e ae paha malalo.

19—Ma na hoopii e kue ana i kekahi luna malalo aku a mea paha i hoohanaia e kekahi Papa Alanui a Luna Alanui paha,—ka Lunahoomalu o ia Papa Alanui, a i ole ia, ka Luna Alanui, e like me ka mea i hanaia.

PAUKU 14. Ina hè nui na hoopii i laweia e kue ana i kekahi mea pomaikai i manaoia ai e paa ia ma ke ano e malamaia kekahi hapa o kona uku paa, haawina, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha e like me ia i hoakaka ia ma keia Kanawai e haawi mua ia e ke ganisi ka pono i ka mea nona ka palapala kena i hooko mua ia maluna o ua ganisi la; a ina ua hooko like ia i ka manawa hookahi he elua a oi ae paha mau palapala o ia ano, e loaa ia lakou ka pono e like me ke ano o ko lakou hoopukaia ana e ka Aha a mau Aha paha i hoopuka mai ai, malalo nae o na mea i hoakakaia ma ka Pauku mahope iho nei.

PAUKU 15. O ke ano o ka loaa ana o ka pono i hoakaka ia ma ka Pauku mua ae nei, aole e hoano e ia mamuli o ka puka mua ana o ka olelo hooholo o kekahi hihia i hoomaka hope ia mamua o ka hihia mua o ka hooko ia ana maluna o ke ganisi; aka, ma ia hihia e uku aku a kauoha paha ke ganisi e ukuia ma ia olelo hooholo mua i na dala wale no i kupono e ukuia ma ia hooholo ana, mailoko ae o na huina e ukuia aku ana ma ia hope aku i ua mea pomaikai la. O na huina i paa ia ma ke ano malama mamuli o ia hoopii hope e paa ia no e kali i ka hopena o

ia hoopii, a ina e hoohoholoia ka olelo hooholo e kue ana i uā mea pomaikai la, e hooliloia na huina i pāaia no ka hookaa ana i ka mea i hooholoia. Ina aole i lawa ia mau huina no ka hookaa pau ana i ka mea i hooholoia, alaila, e hoopanee hou ia ka hookaaia ana o na olelo hooholo ma na hihia hope a pau ka olelo hooholo ma ka hihia mua i ka hookaaia a pau.

PAUKU 16. O na hookaa ana a pau ma kekahi olelo hooholo, e like me ia i hoakakaia mamua ae nei, e kakau ia a kaki ia i ka mea pomaikai ma ke ano me he mea la ua hookaaia aku iaia ponoi ma o kona uku paa, haawiña, uku hana, uku makahiki a uku hoomau paha.

PAUKU 17. E paiia ma ke alo o ka palapala i hoopuka ia ma kekahi hoopii i laweia malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, he kope pololei o ka Pauku 8 o keia Kanawai me ka la i aponoia ai ia mea.

PAUKU 18. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona hooholoia ana, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i kekahi o na hoakaka ana o keia nei, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 24 o Okatoba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LI.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE PONO ANA I NA HAAWINA DALA NO NA HANA O KE AUPUNI, NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA 31 O MARAKI, M. H. 1882.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O na haawina Dala mahope nei, i hiki aku ka huina i na dala he $3,127,588.12 e haawi ia ia mau dala mai loko mai o na dala o ka Waihona mawaho ae o na dala i loaa mai mai na kumu loaa i olelo ia ma ka Pauku 5 o keia Kanawai, no na hana no na makahiki elua, e hoomaka ana mai Aperila 1, 1890, a e pau ana i Maraki 31, M. H. 1892.

NA LILO MOI.

No ka Moi me ka Nohoalii	$	40,000
No ka Mea Kiekie ka Hooilina Moi		10,000
No ka Mea Kiekie ke Kama'lii Kaiulani		4,800
No ka Puuku o ka Moi		6,000
Na lilo Alo Alii		12,000
	$	72,800

NA HAAWINA KUMAU.

Hon. J. O. Dominis		3,600
Hon. H. Kuihelani		1,200
Mrs. Emma Barnard		600
Mrs. Kamakani Simeona		400
	$	5,800

AHAOLELO ME AHAKUKAMALU.

Na lilo o ka Ahaolelo	$ 35,000
Kakauolelo o ka Aha Kukamalu	200
Na lilo o ka Aha Kukamalu	100
	$ 35,300

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku o ka Lunakanawai Kiekie	$ 12,000
Kokua Lunakanawai Mua	10,000
" " Elua	10,000
" " Ekolu	10,000
" " Eha	10,000
Kakauolelo o ka Aha Kiekie	7,000
Kakauolelo kokua 1 o ka Aha Kiekie	4,000
Kakauolelo kokua 2 o ka Aha Kiekie	3,600
Kakauolelo Pokole—E hoolawa pu ana i ka Loio Kuhina, ma ke kauoha me na Moolelo o na hihia Aupuni a me na hihia a ke Alii kue aku me ka uku ole	6,000
Maheleolelo o ka Aha Kiekie a me Hoomalu, i hui ia me na Aha Kaapuni	7,200
Uku Lunakanawai Kaapuni o Maui $4,000; Kona mau lilo kaahele 300	4,300
L. K. Kaapuni o Hilo me Kau $4,000; Kona mau lilo kaahele 200	4,200
L. K. Kaapuni o Kohala me Kona $4,000; Kona mau lilo kaahele 200	4,200
L. K. Kaapuni o Kauai $4,000; Kona mau lilo kaahele 200	4,200
L. K. Hoomalu o Honolulu	6,000
" " Hilo	3,000
" " Lahaina	2,400
" " Wailuku	3,000
" " Kohala Akau	2,400
" " Lihue	2,000
" " Makawao	2,400
" " Ewa	1,200
L. K. Apana o Hilo Akau	1,000
" " Puna	960

L. K. Apana o Kau Komohana	1,200	
" " " Hikina	900	
" " Kona Akau	800	
" " " Hema	800	
" " Kohala Hema	1,200	
" " Hamakua	2,000	
" " Honuaula	800	
" " Hana me Koolau	1,800	
" " Kipahulu Kaupo me Kahikinui	600	
" " Lanai	600	
" " Molokai	1,200	
" " Kalaupapa me Kalawao	600	
" " Waianae	800	
" " Waialua	800	
" " Koolauloa	800	
" " Koolaupoko	1,000	
" " Hanalei	1,000	
" " Kawaihau	1,000	
" " Koloa	1,200	
" " Waimea	1,000	
Kakauolelo A. K. Apana Elua	600	
" " " Ekolu	1,000	
" " " Eha	600	
Na lilo o ka Aha Kiekie	12,000	
Na lilo na Aha Kaapuni	10,000	
Na lilo hoike ma na hihia Karaima	5,000	
Kuai ana i na Buke Kanawai	2,000	
Lako kakau me kela a me keia lilo	2,000	
Uku o na Maheleolelo no na Aha a pau i haawina dala ole ia	2,000	
Kakauolelo Aha Hoomalu o Honolulu	3,000	
Mahele me Unuhiolelo Pake	3,600	
" " Pukiki	2,400	
Na Elele	2,400	
Pai ana Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie (No na huina i aie ia)	1,681	85
	$ 189,441	85

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina		$ 10,000
Kakauolelo		6,000
Na Kakauolelo		5,400
Ka Elele		1,200
Uku o ke Komisina ma Wasinetona		12,000
Kakauolelo me lilo Keena Wasinetona		2,000
Uku o ke Kanikela Nui ma Kapalakiko		8,000
Kakauolelo me lilo Keena Kapalakiko		5,000
Na Oihana Komisina me Kanikela		4,000
Na lilo o na Elele i na Aina E, me na lilo o ka hoike ma Parisa, 1889		17,000
Na hookipa hoohanohano		10,000
Kela a me keia lilo o ke Keena		3,000
Hoonaauao i na Opio Hawaii i na Aina E, eia nae aole e hoouna ia kekahi mea aia wale no mamuli o ka hoike ana o ke Kumu Nui o na Kula Kiekie no ka makaukau o ka mea noi		10,000
Hoihoi mai i na Hawaii mai na Aina E.		5,000
Hoopau ana i ke noi a C. C. Moreno, e ukuia ke haawi ia mai ka palapala haalele koi e ka mea koi, a i ole ia, e kona Akena		3,500
Na Koa Kiai o ka Moi		62,000
Puhi Ohe, Hae a me Ki-pu Aloha		50,000
Kokua i na Puali Koa Pualu		2,500
Aie kahiko ia A. W. Herring, Na Aahu o na Koa	$603 54	745
Ukupanee	141 46	
		$ 217,345

OIHANA KALAIAINA.

Uku o ke Kuhina	$ 10,000
Kakauolelo Nui	7,000
Uku o na Kakauolelo Kokua	18,400
Na Elele	2,400
Kela a me keia hoolilo	3,000

ANAAINA AUPUNI.

Uku o ka Luna Anaaina Nui		$ 7,000
Na lilo o ke Keena Anaina—		
Na Uku	$34,560	
Ana ia Molokai	5,000	
Na lilo o ka poe ana aina	5,000	
Ana Home liilii me na ana aina kuikawa	10,000	
Na lilo Keena, na mea hana palapala aina, pai ana mea ana kai a pela aku	1,840	
Meteorology	500	56,900

KEENA KAKAU KOPE.

Uku o ka Luna Kakau Kope	6,000
Hope Luna Kakau Kope	4,000
Na Kakauolelo	5,500
Kela me keia lilo Keena Kakau Kope	950
Hana hou i na Buke Kahiko	3,300
Kope i na Buke Hoona Kuleana	3,150

BURO HOOPAE LIMAHANA.

Luna Nana Nui	4,800
Luna Nana me Maheleolelo Iapana	6,000
Kakauolelo Buro Hoopae Limahana	3,600
Na lilo papa Hoopae Limahana	1,600
Hoihoi i ka poe New Hebrideans	3,813 07

BURO HALE LETA.

Uku o ka Luna Leta Nui	7,000
Uku o na Kakauolelo o ka Hale Leta	35,208
Uku o na Luna Leta	30,000
Uku o na Lawe Leta	28,000
Kela a me keia lilo o ka Hale Leta	13,000

BURO O NA HANA AUPUNI.

Uku Luna Nui o na Hana Aupuni	7,000
Hope Luna me kela me keia lilo	8,400
Hana hou me na lako hale o na Hale Aupuni	31,150
Pa Hao e hoopuni ana i ka pa o ka Hale Alii	10,000
Na Awa Pae me na Mouo Hawaii	3,200
" " " Maui	2,000

Na Awa Pae me na Mouo Molokai	$ 2,000	
" " " Oahu	15,000	
" " " Kauai	1,000	
" " " Kumau	15,000	
Na Hale Kukui	12,000	
Na lilo mau o ka Mokumahu Kolo	28,900	
Eli ana i ke Awa o Honolulu	15,000	

NA ALALOA ME NA ALAHAKA.

Alaloa me Alahaka Hawaii	34,500	
Mai Honokaa a hiki i na aina Home liilii ma Honokaa	1,000	
Hopaa ana i ke alahaka ma Waiaka Kohala Hema	500	
Alaloa me Alahaka Maui	19,000	
" " Molokai me Lanai	4,500	
Alaloa me Alahaka Oahu na Kuaaina i huiia me ke Alahaka o Kaneohe	13,000	
Alaloa me Alahaka Honolulu	53,000	
" " Kauai	20,000	
" " Kumau	30,000	
Uku Luna Alanui Honolulu	4,000	
Na poho Alanui i manaoia	1,180	45
" " ia W. E. Kealakai	200	

BURO OIHANA WAI, HONOLULU.

Uku o ka Luna Wai Nui me ke Kakauolelo o ka Makeke	6,000	
Uku o na Kakauolelo	5,400	
Na lilo mau	14,300	
Hoomaemae ana	10,000	
Hookaa ana ia Z. K. Meyers	150	

PAPA OLA.

Uku o ka Peresidena	6,191	20
" Kakauolelo	4,000	
Na lilo kumau	18,000	
Na Hale hana hou me malama ana i na Hale Mai	16,000	
Hale Mai ma Wailuku, no ke kuai aina me ka hoonee i na hale	3,000	
Hale Mai ma Hilo	8,000	
Hana hou malama kahua hoomalu mai	4,500	

Na lilo kahua hoomalu mai.....$	5,000	
Malama ana i na keiki mai ole a ka poe mai Lepera i hui ia me na lilo o ka hoonee ana i ka Home Kapiolani i Kalihi.....	6,500	
Na laau lapaau (no ka manawalea ana).....	8,000	
Kuai ana i na kuleana aina ma Kalawao	2,500	
Hookaawale, Kokua a me ka Lapaau ana i na Mai Lepera	234,000	
Na Kauka Aupuni me na lilo liilii na hana mawaho o ka mea mau, a me na uku i hui ia me ke kauka no Molokai.....	44,200	
Na lilo lawe opala me ka hoomaemae ana i na lua liilii ma Honolulu, me ka uku ole	12,000	
Hookaa ana ia S. H. Meekapu.....	100	

NA ULULAAU, NA PAKA, NA WAHI HOOULU LAAU.

Malama i na wahi hooulu laau.....	10,000	
Na Paka o ka Lehulehu.....	12,600	
Na lilo malalo o ke kanawai, e pili ana i na mai o na Laau	2,000	

KELA ME KEIA.

Oihana Kinai Ahi o Honolulu	35,500	
" " " Hilo.....	5,000	
Hana hou ana me na lilo mau o ka Hale Mai Pupule	40,000	
Hana hou ana a me na lilo mau Kukui Uwila o Honolulu.....	27,500	
Hana hou ana me na lilo mau o na Makeke.....	4,200	
Ola o na Paahao, a pela aku.....	23,246	
Uku Luna Halepaahao o Oahu	900	
Hookaa pau ana i na koi a J. F. Bowler.....	34,839	84
Hookaa ma ke ano mahele like iwaena o ka poe koi no na lilo hoolewa o ke Alii Likelike ma ke ano piha i na koi a pau e kue ana i ke Aupuni Hawaii...	12,019	90
Hoomalamalama i na Alanui o na Taona mawaho ae o Honolulu.....	1,100	
Pai palapala e hana ia ma keia Aupuni.....	10,000	
Na Kiai o Aliiolani Hale a me Kapuaiwa Hale.....	1,200	
Kiai Ilina Alii.....	300	
Hookaa piha ana i ke koi a R. Moore & Co.....	433	06

Hookaa piha ana i ke koi a C. J. White	$ 300	
Na lilo koho balota a me hoohuihui i ka Buke hoopaa Inoa	11,000	
Kokua i ka Hale Mai Moiwahine	20,000	
Kokua i ka Home Kapiolani no na wahine hanau	2,400	
Na lilo palapala hooiaio palena aina	200	
Lilo malalo o ke Kanawai Hookuonoono	4,000	
Wahi hoomalu holoholona mai	4,000	
Na Pa Aupuni	1,000	
Hale hoailona ma Leahi	1,800	
Kokua Mokuahi holo pili aina, mawaena o Honolulu, Molokai, Lahaina a me Lanai	5,200	
Hoolimalima pa Hale Dute ma Kahului a me ka pa Hale Leta ma Hilo	1,800	
Kuai pa Hale Hookolokolo ma Kohala	162	97
Kokua i ka Ahahui Kapiolani Paka, ke hoolilo ia nae he 2,500 dala no ka hana ana i ke alanui makai ae o Leahi	10,000	
Uku o ke Kauka a me ka Agena malalo o ke Kanawai Hookamakama	3,200	
Hookaa ana i ke koi a J. N. Kaiaikawaha no ke Alanui o Puowaina	2,542	
	$ 1,288,436	49

OIHANA WAIWAI.

Uku o ke Kuhina	$ 10,000	
" Luna Hooiaio	10,000	
" Luna Buke Helu Aupuni	7,000	
" Kakauolelo Oihana Waiwai	3,600	
" Luna Helu o Oahu	6,000	
" " " Hawaii	6,000	
" " " Maui	5,500	
" " " Kauai	4,800	
" O na Hope Luna Helu me ohi Auhau	45,000	
" Kakauolelo no na Hope Luna Helu me Ohi Auhau o Oahu	3,000	
Papa Hoopii Auhau	1,500	
Kela me keia lilo o ke Keena Waiwai	3,500	

Kela me keia lilo o na Keena Luna Helu.....$	4,000
Na Kuni me na Hoailonapai.....	500
Na Metala Ilio.....	1,000
Uku o ka Elele, Keena Waiwai.....	1,200
Pai i na Palapala Hoopaa me na Bona.....	4,000
Ukupanee Aie aupuni, na Panai a me na Komisina no ka uku ana.....	390,000
Ukupanee no na Dala e aie ia aku ana.....	30,000
Aie Lahui.....	8,000

BURO HALE DUTE.

Uku o ka Luna Dute Nui.....	7,000
" Kokua Luna Dute Nui.....	6,000
" Luna Kiai Awa, Oahu.....	6,000
" Luna Dute Awa, Oahu	3,600
" Malama Hale Papaa.....	4,800
" Kokua Malama Hale Papaa.....	2,400
" Kakauolelo Buke Helu.....	3,600
" Kakauolelo Buke Helu Elua.....	3,000
" Kakauolelo Buke Helu Ekolu.....	3,000
" Kakauolelo Buke Helu Eha.....	3,000
" Malama Buke.....	3,600
" Luna Dute, Kahului.....	3,600
" " Hilo.....	3,600
" " Mahukona.....	1,440
" " Kawaihae.....	200
" " Lahaina.....	200
" " Koloa.....	200
" " Kealakekua.....	200
" Luna Kiai Awa, Kahului.....	2,400
" Kiai awa, Hilo.....	2,400
" Kiai Hale Hoahu Aila Mahu	2,000
" o na Kokua Kiai, Hale Papaa, eha kanaka.....	5,000
" Kokua Kiai Awa o Honolulu, eono kanaka....	14,400
" Kiai o na Awa a pau.....	10,000
Waapa, Hale Dute..... ...	2,000
Kela me keia lilo, Buro Hale Dute.....	5,000
Uku ana i ka Olelo Hooholo no V. Knudsen.....	1,980
Uku ana i ka Olelo Hooholo no Wong Ko.....	831

Uku ana i ka Olelo Hooholo no Richard Oliver	$	337 78
Kela me keia lilo, Keena Luna Hooia		600
	$	646,988 78

OIHANA LOIO KUHINA.

Uku o ka Loio Kuhina	$	10,000
" Hope Loio Kuhina		7,000
" Ilamuku		7,000
" Mea Hoopii ma ka Aha Hoomalu		4,000
" Kakauolelo a ka Ilamuku		4,000
" Kakauolelo Elua		2,400
Hookaa ana ia Hon. H. G. Crabbe		300
Uku Luna Hale Paahao o Oahu		2,700
" Makai Nui o Hawaii		5,500
" " " Maui		5,000
" " " Kauai		4,000
" Kakauolelo Makai Nui o Maui		1,800
" " " " Hawaii		1,800
" " " " Kauai		600
Uku o na Makai o Hawaii		70,000
" " " Maui		50,000
" " " Oahu		125,000
" " " Kauai		23,500
Uku Kakauolelo Kope me Maheleolelo		2,400
Kela me keia lilo, me na lilo Hihia Kivila me Karaima		20,000
Na lilo o na hihia aina maopopo ole e koi ia ana e ke Aupuni		1,000
Na Aha Niele Kolonero		1,500
Kela me keia lilo, kokua i ke Kanawai Hoohaiki Pake		500
Ke ola a me ka malama ana i na Paahao		56,754
Hookaa ana i ke koi a William Sheldon, no ka opiuma i hopuia ai e ia ma Kahului		300
	$	407,054

BURO OIHANA HOONAAUAO.

Uku Kahukula Nui o na Kula e hui pu ana me kona mau lilo kaahele	$	8,000

Uku Kakauolelo Papa Hoonaauao.....$	6,000
Uku Kokua Kakauolelo.....	3,000
Kokua Waihona Buke o Honolulu.....	1,200
Uku Elele me Kakauolelo Buke.....	1,500
Kokua i na Kula Enelani Hawaii a me na Kula maoli	190,000
Kula Hoopololei o Keoneula.....	12,000
Kokua i ke Kula Nui o St. Louis, me kona mau lala ma Wailuku, Kohala me Hilo.....	20,000
Kokua haumana ma Oahu College, Iolani College, Kula Kamehameha, a me ke Kula Hanai, Hanai Keiki Kane o Hilo.....	3,122
Lako kakau, me kela me keia	1,200
Na lilo Kula Ao Kumu.....	2,000
Kumu Ao Akeakamai, Kula Nui o Ka Punahou.....	2,400
Hoohuihui, Pai me Humuhumu, Moolelo o..... na Kula, Pae Aina Hawaii.....	2,000
Helu kanaka o 1890.....	12,000
$	264,422

PAUKU 2. Ma keia mau Huina i hiki aku ka heluna i ka $121,723.58 ua hooholo pu ia mai loko ae o kekahi o na Dala maloko o ka Waihona, o kekahi hoi, aole o na dala i loaa mai paha ma na wahi mai i hai ia maloko o ka Pauku 5 o keia Kanawai, no na hana e hana ia aku ana no na Makahiki Elua e hoomaka ana mai Aperila 1, 1890, a e pau ana i Maraki 31, M. H. 1892.

OIHANA KALAIAINA.

No ka hoolaha ana i ka papainoa o na Luna Aupuni maloko o ka "Paradise of the Pacific," e hookaa ia e like me ka manao o ke Kuhina Kalaiaina he pono.....$	2,400
Waihona Dala Hale Leta.....	7,000
Kuai o ke alanui mawaena o Hilea me Honuapo e like me ka manao o ke Kuhina Kalaiaina he pono ...	3,500
Kuai me Hoolimalima Pa o Aliiolani.....	3,000
$	15,900

OIHANA WAIWAI.

Kokua Laina Mokumahu Oceanic		$ 48,000	
Kokua Laina Mokumahu o Tahiti		15,000	
Hoohoihoi ana i ka halihali ana i na ukana, na Eke Leta a pela aku, mai Hawaii aku i Kaleponi (Lalo) ma Amerika		15,000	
Uku Komisina Luna Helu Auhau no Wailuku i ka 1888 ia Bishop &Co	$1,685 09		
Hoemi ia mai ia W. L. Green,	151 65	1,836	74
Hookaa ana i ka Hui Mokumahu holo pili aina		1,158	73
Na Uku i uku ole ia no na wa i hala—			
Uku L. K. Kaapuni o Maui	$168		
" " " Kohala	150		
" " Apana Kona Akau	100		
" " " " Hema	100		
" " " " Hamakua	250		
" " " " Honuaula	33		
" " " " Hanalei	125		
" " " " Kawaihau	222 25		
" " " " Koloa	150		
" " " " Waimea	125		
Kakauolelo Aha Kaapuni Elua	50		
Luna Helu o Hawaii	291 66		
Hoihoi hou ana i na Auhau i ohi Kanawai ole ia	313 20—	$ 2,078	11
Hookaa ia L. K. Kamauu o Lahaina		50	
Waihona Halemai i manaoia		7,000	
Uku kokua i ka Oahu Railway &Land Co		14,000	
Na lilo o ke Komisina laau Lanatana		200	
		$ 104,323	58

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Unuhi, Pai a humu ana i na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie e pili ana a e wehewehe ana i ka manao o pauku o ke Kanawai Kivila malalo o ka hooponopono ana o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie	$ 1,500	
	$ 121,723	58

PAUKU 3. O na haawina Dala i hiki aku ka huina i ka $1,524,859.44 ma keia ua hookaawale ia mai loko mai o kekahi o na dala o ka Waihona no ka hana o ke Aupuni o na makahiki elua e hoomaka ana mai Aperila 1, 1890, a e pau ana i Maraki 31, M. H. 1892.

OIHANA KALAIAINA.

Hoonui i ka Hale Dute.....$	5,731 15
Hale Dute me Hale Hoahu Aila Mahu ma Hilo.....	5,000
Hoonui i ka Hale Leta Honolulu.....	4,000
Na Hale hana me Papaa Ainahou.....	10,000
Hale Makeke hou Honolulu.....	19,000
Kahua Kikowaena no ka Oihana Kinai Ahi e hui pu ana me ka pa-hale.....	50,647
Kaawai Chemical a ano hou loa e ae no Kulaokahua Honolulu.....	5,000
Na wahi waiho dala pale ahi o na Hale Aupuni.....	12,000
Hale Hookolokolo me Paahao Hawaii.....	9,500
Hana hou ana i ka Hale Hookolokolo o Makawao...	200
Hale Ipukukui Makapuu Oahu.....	8,500
" " Kahului, Maui.....	7,500
" " Nawiliwili, Kauai.....	1,000
" " Maalaea, Maui.....	1,000
Pakui hou i ka Halemai Pupule.....	8,500

NA AWA KUMOKU.

Uwapo hou Hilo.....	20,000
Uwapo hou me palekai Honolulu.....	63,000
Hana hou ana, Palekai, uwapo me Hale Makeke Lahaina.....	3,000
Hooakea ana awa pae Laupahoehoe.....	1,000
Ke awa o Honolulu me ka nuku.....	200,000
Palewai, awa o Waialua, Oahu.....	3,000
Palewai Waimea.....	1,500
Palekai Waikane, Waiahole me Kaalaea.....	2,300

OIHANA WAI.

Pakui i ka Oihana wai o Honolulu.....	236,640
Kanana wai Oihana wai o Honolulu.....	39,860

Kuai aina o Hanaiakalama, awawa o Nuuanu		$ 8,000	
Oihana wai o Koloa, Kauai		2,500	
" " Wailuku me Kahului		14,000	
" " Laupahoehoe		1,000	
" " Hilo		13,000	
" " Kohala		7,000	

NA ALALOA ME ALAHAKA.

Na poho Alanui		50,316	
Na Alanui hou ma Kau		15,000	
Hawaii—Kona Hema		37,500	
" Akau		45,000	
Kohala Akau		10,000	
Alanui mawaena o Kohala Akau me Hema		10,000	
Hamakua		12,000	
Hilo Akau—			
Ili wai hou Alanui o Maulua	7,000		
Ili wai hou Alanui o Kaawalii	6,000		
Alahaka no Maulua	1,800	18,100	
" Umauma	1,500		
" Waikamaulu	1,800		
Hilo		30,000	
Alanui o ka lua o Pele		55,000	
Uku ana i na huina dala i hooliloia e L. A. Thurston, Kuhina Kalaiaina, mawaho ae o ka haawina no ke alanui o ka lua o Pele		13,639	36
Hana hou ana i ke alanui kahiko o Puna		5,000	
Maui—Wailuku		10,000	
Alanui mai Makena a Kamaole		12,000	
Makawao		10,000	
Hana		15,000	
Alanui mai Makena a Keoneoio		400	
Alanui mai Lahaina a Maalaea		25,000	
Lahaina a hiki i Kahakuloa		5,000	
Alanui pali ma kahakai ma Wailau, Pelekunu me Kalae, Molokai		3,000	
Oahu—Alahaka Waimea		5,000	
Ewa me Waianae		6,000	
Hana i na alanui o Honolulu		75,000	
Na Alanui ma Manoa, Oahu		3,000	
Awawa o Kalihi aoao hikina me komohana		10,000	

Alanui Pali o Nuuanu ..... $	40,000	
Koolaupoko.....	5,000	
Alanui no na Aina Aupuni mawaho o Honolulu.....	17,500	
Kauai—Alahaka no ka Muliwai o Wailua.....	15,000	
" " " Hanalei	5,000	
Alanui mai Wainiha a hiki i Kilohana.....	5,000	
Alanui pali mai Kalalau a hiki i Haena.....	2,000	
Alanui o Hulaia.....	500	
Alanui o Hanalei mai Waioli a hiki i Haena	5,000	
Alanui o Kauaula ma Maui.....	1,500	
Alahaka no Honouliwai, Molokai.....	1,000	

KELA ME KEIA.

Kokua i ka Hoopae Limahana i huiia me ka uku ana i kekahi huina i ikeia he pono e hookaaia i a Skinner & Co., no na Eemoku i lawe ia mai maluna o Tos. Bell.....	60,000	
Pakui Kukui Uwila o Honolulu.....	10,000	
Hoohoihoi i ke kanu Kope, e hoolilo a mahele ia e ke Kuhina Kalaiaina iwaena o ka poe home liilii me na ona Aina Kuleana i mahi aole e emi malalo o elima eka aina i kanu ia i na laau Kope.....	10,000	
Uwea Olelo Moana Kuloko.....	25,000	
Kokua Uwea Telepone, Hawaii.....	2,500	
" " " Maui	1,000	
Na Uwapo o Hookena me Keauhou	24	87
Na Uwapo o Kaunakakai, Kamalo me Pukoo, Molokai.....	1,283	93
Luawai Aniani, Kamalo, Molokai	3,000	
Hooloihi me hana hou ana i ka Uwapo ma Nawiliwili Kauai.....	588	23
Ana i ka Auwai o Hamakua, Hawaii.....	1,551	82
Ana i na Kahawai Kuahiwi o Kohala.....	1,600	27
Luawai ma ke Awawa Nuuanu.....	1,048	
Oihana wai o Makiki.....	938	98
Alanui mai Lahaina a Wailuku.....	434	14
Hana hou ana, Alahaka o Keawewai, Kohala, Hema.	201	69
Alanui o Puowaina.....	18	
Alanui o Pauoa.....	6	
Alahaka o Waiaka, Kohala Hema.....	8	

Auhau Alanui o Lanai i Hoolilo ole ia.....	$ 122
Auwai lawe ino o Honolulu, na kii me na hoolala ana	1,200

PAPA HOONAAUAO.

Na Hale Kula Hou.....	52,500
Na hana hou ano a paa ma na Kula Hanai.....	10,000
	$ 1,524,859 44

HOULUULU.

Pauku 1.....	$ 3,127,588 12
Pauku 2.....	121,723 58
Pauku 3.....	1,524,859 44
	$ 4,774,171 14

PAUKU 4. O na haawina dala mahope nei ma keia iho ua hookaawale ia mailoko mai o na dala e waiho ana ma ka Waihona mawaho ae o na dala e ae e loaa ana mai na kumu loaa i olelo ia iloko o ka Pauku 5 o keia Kanawai, aole e uku ia aku, aia wale no a loaa he kumu i ike ole ia, ina ua pau e na haawina i hookaawale ia no ia mau mea, e like me ka mea i olelo ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai.

Na Lilo o ka Aha Kiekie me Aha Kaapuni.....	$ 5,000
Na lilo o ka Mokumahu Kolo (Eleu).....	5,000
Malama ana i na Lawehala.....	15,000
Malama ana i ka Halemai Pupule.....	5,000
Na lilo hoomalu.....	20,000
Kahua Lepera.....	25,000
Uku o na Makai.....	15,000
Na lilo o na hihia Kivila me Karaima.....	5,000
Ninaninau Koronero.....	1,000
	$ 96,000

PAUKU 5. O na dala a pau e loaa mai ana paha i ka Waihona iloko o na Makahiki Elua a mahope aku o ka la 30 o Iune, M. H. 1892, mai kekahi o na poe aie ma-

mua aku nei, a e kauoha ia aku ana ma keia hope aku nei e ka Ahaolelo, a o na loaa oi aku o na dala i waiho ia ma ka Baneko Hale Leta, ke ole e hoakaka maoli ia e ka Ahaolelo, e hoolilo ia no ia no ka uku ana i na haawina dala i hoakakaia iloko o ka Pauku 3 o keia Kanawai. Aka nae hoi, ina o na loaa o na dala mai kahi i olelo ia iloko o keia Pauku e oi aku ka nui i kona haawina dala maloko o ka Pauku 3 o keia Kanawai, o ia mau dala oi aku he hiki no ke hoolilo ia no ka hookaa ana o kekahi o ka Aie Lahui.

PAUKU 6. E hoomau aku ke Kuhina Waiwai i ka uku ana i na uku makahiki i oleloia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, na Lilo Moi, na Haawina Mau, na Lilo o ka Hale Leta, Hale Dute, na Uku o na Kauka, ka Uku o na Koa a me na Makai, ka Uku o na Kumukula, a me na lilo mau o ka Papa Hoonaauao, ka Papa Ola, na Lilo o ka Oihana Kinaiahi, ka Aha Kiekie, a me ka Aha Kaapuni, ka Oihana Ana Aina, Halemai Pupule, kokua i ka Halemai Moiwahine, na Bila Aie o ke Aupuni a me ka ukupanee, ke Ola o na Paahao, na lilo o ke kahua Lepera, a me kela a me keia lilo o ke Keena o ka Loio Kuhina, hana hou ana i na Uwapo, ma na wahi a pau na Alanui me na Alahaka o Honolulu, na lilo mau o na Kukui Uwila, na Hale Kukui, Moku Kolo, Oihana Wai, Makeke, wahi nana moku ma Leahi, hoomalamalama ana i na Alanui mawaho aku o Honolulu, hana hou ana a Lako Hale no na Hale Aupuni a hiki i ka la la 31 o Iulai, 1892, ke hooholo ole ia he Bila Haawina hou mamua ae o ia la.

PAUKU 7. E loaa ka mana i ke Kuhina Waiwai no ka hoomau ana aku i na uku ana i kulike ai me na Haawina i hoomana ia e ka Pauku 3 o keia Kanawai, a hiki i ka la 30 o Iune, M. H. 1892, koe wale no ke hana hou ia he

mau Haawina hou mamua ae o ia la. Aka hoi, aole e uku ia kekahi huina i oi aku maluna o ka mea i haawiia me keia haawina a o kekahi o na mea i hai ia ae la.

PAUKU 8. Aole e ae ia ke Kuhina Waiwai e uku mai ka waihona mai i kahi dala no kekahi mea i hoomana ole ia ma keia Kanawai; na hoolilo i hoomana ole ia e hoike ia aku no i ka Ahaolelo ma ka Palapala Huikala koe wale no e like me ka mea i hoomanaia e ke Kumukanawai, ma keia ke papa loa ia nei.

PAUKU 9. Aole kekahi mea e malama ana i na Oihana Elua i hoakaka ia na uku, e ae ia oia e loaa ka uku papalua, e lawe wale no ma ka uku o ka Oihana nona ka uku kiekie ae, oiai, ina he Elua Tausani Dala ka uku no ka Makahiki o kahi Oihana e paa ia ana e ia, alaila, ua kuleana wale no oia ma ia uku hookahi, aole kahi mea e ae.

PAUKU 10. O na Aelike a pau no ke kukulu a hana hou ana i kekahi hana Aupuni, nona ka huina i hiki aku i ka $500, a me ka hoolako ana mai i na mea ai, a lako mea hana e haawi wale ia no i kekahi mea ma o ka hoolaha akea ia ana aku no ka poe e manao mai ana i ua mau hana nei.

PAUKU 11. O ka Itamu o $7,000—i kapaia ka Waihona Dala Hale Leta, ma ka Pauku 2, ma keia e unuhiia no a e paa ia e ka Buro Hale Leta ma ke Keena ma Honolulu, i dala no ka hoolawa ana i na Kikoo Dala e unuhi ia ana ma ke Keena ma Honolulu ke ole e loaa aku i ke Keena i manao ia e unuhi na dala i waiho ia aku no ia kikoo dala i hoopukaia. O ka huina dala i hookaawaleia maanei, me ka huina e paa ia nei e ka Buro Hale Leta no ia hana e waiho ia pela i waihona dala kumau, me ka hoihoi ole aku i ka Waihona ma ke ano he loaa, aka nae

e hoike ia no ia e ka Luna Leta Nui ma kana hoike makahiki.

PAUKU 12. E mana keia Kanawai mahope iho o kona lilo ana i Kanawai mai ka manawa a mahope mai o kona hoaponoia ana.

Aponoia i keia la 4 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KEKAHI PUALIKOA E KAPAIA KA "PUALIKOA KIAI ALII O KA MOI."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O ka Oihana Koa o ke Aupuni, oia wale no ka Pualikoa Kiai Alii o ka Moi, a e lilo ia i pualikoa kumau e like me ia i hoakakaia mahope ae nei.

PAUKU 2. He kapena a me elua lutanela oia na aliikoa o ka Pualikoa Kiai Alii o ka Moi, e hookohuia a hoopauia hoi e ka Moi. E loaa i keia mau aliikoa ka mana e hana, e hooloii a e hoopau loa i na rula hooponopono a pau e kue ole ana i na hoakaka ana o keia Kanawai, e pili ana i ka ohi ana i na koa, ke a'o ana, ka hoomaamaa ana, na mea paahana a na koa, na lako pu a me na aahu; a e hana hoi i mau rula a mau kauoha e ae e

hookoia ai na hoakaka ana o keia Kanawai, a e hana a e kau i mau hoopai no ka uhaiia ana o ia mau rula, aole nae ma ke ano e poino ai ke ola a o na lala paha o ke kanaka, a i ole ia, o ke kau ana he hoopai pili i ke kino. A i mea e mana ai kela a me keia rula hooponopono a kauoha paha, e aponoia e ke Alii ka Moi, a e kakauinoa hooia ia hoi e ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 3. O ke Aiii ka Moi no ka Alihikaua Nui maluna o na Pualikoa a pau, a he mana Kona e kahea i na Aha Hookolokolo Koa a me ka hoopaa ana i na olelo hoopai a ia mau Aha, a ua hiki no iaia ke hookohu i kekahi poe kanaka e lawelawe me ka uku ole ma ka papa o Kona mau aliikoa ukali ponoi, ma ke kulana alii hanohano Ana e hookau aku ai.

PAUKU 4. E ku no kekahi pualikoa kumau e ukuia ana, nona hoi ka nui o na kanaka aole e emi iho malalo o ke Kanaonokumamalima, aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri kanaka ma na kulana a pau, a e kapaia ka Pualikoa Kiai Alii o ka Moi.

PAUKU 5. O ka Pualikoa Kiai Alii o ka Moi, a o ka Moi wale no ka mea mana e koho a e hookohu ma na palapala hookohu i na aliikoa a pau o ia puali, a e kakauinoa hooia ia ua mau palapala hookohu la e ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 6. E kepaia na koa o ka Pualikoa Kiai Alii o ka Moi e lawelawe ma ia hana no ekolu a elima paha mau makahiki a he poe kanaka kino nunui maikai, a he ola kino maikai hoi, a e hooiaioia ana ia mea e elua mau kauka mau. Hookahi-hapalua o lakou, no lakou na makahiki mawaena o ka 20 a me ke 30, e kepaia no ekolu makahiki, a hookahi-hapalua mawaena o ka 20 a me ka 25 mau makahiki, e kepaia no elima makahiki; a e hoohiki lakou

a pau loa i ka olelo hoohiki i hoikeia ma ka Papa Hoike A.

PAUKU 7. O na waiwai Aupuni a pau o ka lehulehu i hoohanaia a i pili hoi i ka Oihana Koa o ke Aupuni, a me ka hooliloia ana o na dala a pau i hookaawaleia no na hana i pili i ka oihana koa, ka puali puhi ohe, na hae a me na kipu aloha ana e kaa no malalo o na kauoha a me na hooponopono a me ka mana o ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 8. O kela a me keia pualikoa o na kanaka i lako i na mea kaua, i kukuluia mawaho ae o na hoakaka ana o keia Kanawai, ua ku ole ia i ke kanawai a ua papaia hoi. Eia nae, aole i pili keia Pauku i na makai.

PAUKU 9. O ka mea e kukulu ana i kekahi pualikoa i hoolakoia me na pono kaua, a i ole ia, he hoa oia a ua lilo paha i hoa no kekahi pualikoa i hoolakoia me na pono kaua mawaho ae o ka mea i hoakakaia ma keia Kanawai e hoopaiia no, ke ahewaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, ma kekahi huina i emi ole iho malalo o hookahi haneri dala aole hoi e keu aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea aole e emi iho malalo o hookahi makahiki aole hoi e keu aku mamua o elua makahiki.

PAUKU 10. E mana piha keia Kanawai mai a mahope aku o ka manawa e aponoia ai ia, a o ka Mokuna XXV o na Kanawai o 1888, i kapaia "He Kanawai e pili ana i ka Oihana Koa o ke Aupuni," a me na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia Kanawai, ma keia ua hoopauia.

Papa Hoike A i Kuhikuhiia ma ka Pauku 6.

Owau o....., ke hoohiki paa nei au e hana no au ma ke ano he koa iloko o ka Pualikoa

Kiai Alii o ka Moi, no ka manawa he ..... makahiki, ina pela ka manawa e makemake ai ke Aupuni Hawaii ia'u e hana ai; a e hana no au me ka pololei a e kupaa mahope o ka Moi Kalakaua, Kona mau Hooilina a me na Hope; a e kokua no au me ka pololei mamuli o na Kanawai a me ke Kumukanawai o ke Aupuni. Pela ke Akua e kokua mai ai ia'u.

Inoa.....

Ua kakauinoa o.....
i oleloia maluna a ua hoohiki i ka olelo hoohiki maluna ae imua o'u i keia la.....o.....189..

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :
C. N SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIII.

HE KANAWAI

E KAUOHA AI E UNUHIIA MA KA OLELO HAWAII NA OLELO HOOHOLO O KA AHA KIEKIE, A E HOOLAHAIA MALOKO O NA NUPEPA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ke kauoha maopopoia nei ma keia Kanawai, e unuhiia ma ka olelo Hawaii na olelo hooholo a pau e hoopukaia ana e ka Aha Kiekie ma ka Baneko, mai a mahope aku o kona hooholoia ana, a pela pu hoi me na

olelo hooholo a kela a me keia Lunakanawai o ka Aha Kiekie e noho ana ma ke Keena i hoopuka ai ma ke kakau a i hoohalahala ole ia.

PAUKU 2. O kela a me keia olelo hooholo i unuhiia ma ka olelo Hawaii, e like me ke kauoha a keia Kanawai, e hoolahaia no maloko o kekahi nupepa a mau nupepa paha i paiia ma ka olelo Hawaii, ma Honolulu, e ae ana e hoolaha i ua mau olelo hooholo la me ka uku ole.

PAUKU 3. O kela a me keia olelo hooholo i unuhiia a i hoolahaia hoi e like me na olelo o keia Kanawai, aole no e manaoia he unuhi pololei ia no ka olelo hooholo kumu ma ka olelo Beritania, ke ole e kakauinoaia e ka mea unuhiolelo i hoakaka pono ia maloko o keia, a i kakauinoa hooia ia hoi e ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie.

PAUKU 4. No na hana o keia Kanawai ma keia ke hoomanaia nei ka Mea Maheleolelo Hawaii o na Aha Kiekie a me Hoomalu e noho nei i keia wa, a o kekahi mea paha e hoonohoia ana ma keia hope aku ma ia oihana, i mea nana e hooko i ka hana i hoakakaia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai a nana no hoi e hoolaha aku i na olelo hooholo a pau i unuhiia e ia, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai.

PAUKU 5. E malamaia kela a me keia olelo hooholo i unuhiia ma ka olelo Hawaii, a pela pu hoi me na kope o ia mau olelo hooholo i paiia, ma ke Keena o ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie.

PAUKU 6. E loaa i ka mea unuhi i oleloia ma ka Pauku 4 o keia Kanawai ka uku e like me ka mea e hooholo a e hookaawaleia ana e ka Ahaolelo i kela a me keia wa, a e hookomoia ua uku la iloko o ka Bila Haawina malalo o ke poo "Uku o ka Unuhiolelo a Maheleolelo Ha-

waii o na Aha Kiekie, Kaapuni a me Hoomalu;" aole nae hoi e oi aku mamua o umi tausani dala, aole hoi e emi malalo o ehiku tausani dala.

PAUKU 7. E mana keia Kanawai mai a mahope akú o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIV.

HE KANAWAI

E HOONOHO ANA I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O HAMAKUA MOKUPUNI O HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O ka Lunakanawai Apana o ka Apana o Hamakua, Mokupuni o Hawaii, e hoonohoia oia i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Hamakua, a e like no kona mana maloko o ka Apana Hookolokolo Kaapuni Ekolu me ka mana i haawiia e ke kanawai i na Lunakanawai Hoomalu o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae o keia Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO ANA I KA LAWELAWE ANA I KA OIHANA LOIO MA NA AHA HOOKOLOKOLO HOOMALU A APANA PAHA," I APONOIA MA KA LA 5 O AUGATE, M. H. 1878, E LIKE ME IA I HOOHOLOIA E KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 13 O AUGATE, M. H. 1880.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hooloiia a ma keia ua hooloiia no ka Pauku 1074b o ke Kanawai e hooponopono ana i ka Oihana Loio, i aponoia ma ka la 5 o Augate, M. H. 1878, e like me ia i hooloiia e ke Kanawai i aponoia ma ka la 13 o Augate, M. H. 1880, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 1074b. He elua makahiki ka loihi o ka manawa o ia palapala ae, a e pili no i na Apana Hookolokolo Kaapuni a pau o keia Aupuni. He elima dala ka uku no ka palapala ae ma ka haawi mua ia ana o ka palapala ae, a he elua dala no kela a me keia haawi hou ana i ka palapala ae, mahope o ka pau ana o ka palapala mua. Penei ke ano o ua palapala ae la :

"Aha....." No ka mea, ua ninaninau ia o.....Esquire, a ua ike maopopoia kona makaukau a me kona ano maikai, nolaila, ke ae ia nei oia e lawelawe i ka Oihana Loio ma na Aha Hoomalu a me na Aha Apana o na Apana Hookolokolo Kaapuni a pau o ke Aupuni, a imua hoi o na Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena ma na hihia hoo-

halahala, ma ke ano loio no na makahiki elua mai keia la aku.

"Ma ke Kauoha a ka Aha.

".....Kakauolelo.

"Kakauia....."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai; a o na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia, ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVI.

HE KANAWAI

E HOAKAKA AI A E HOOPONOPONO AI I KA HOOUNA ANA I NA OPIO HAWAII MAOLI E HOONAAUAOIA MA NA AINA E.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Na ke Kuhina o ko na Aina E, me ke kokua pu mai o na hoa o ka Papa Hoonaauao, e wae i na opio Hawaii i kupono e hoouna ai no ka hoonaauao ana i na aina e, mailoko ae o na kula wae i hookumuia iloko o ke Aupuni, a i puka pono mai me na apono ana a me ka loaa mai hoi o na palapala hooia kupono mai na kumu mai o ke kula, kahi o lakou i hoonaauaoia ai, a e waeia ua mau opio la, penei : Elua mau opio mai ka Mokupuni

o Hawaii; Elua mai na Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai; Elua mai ka Mokupuni o Oahu, a Hookahi mai na Mokupuni o Kauai a me Niihau.

PAUKU 2. Na kela a me keia makua mea keiki a opio paha e waiho aku i ka inoa o ua opio la i ke Kuhina o ko na Aina E, mamuli o kekahi palapala noi i kakauia, e hoakaka ana i kona ano, kona palapala hooia no kona puka pono ana, kona mau makahiki, ka heluna nui o na makahiki o kona hele ana i ke kula a me ka pa-keneta ma kana mau haawina.

PAUKU 3. Ina he lehulehu na noi i waihoia aku i ke Kuhina o ko na Aina E, a e oi ana ua mau noi la mamua o ka huina i ae ia ma keia Kanawai, alaila, e kauoha ke Kuhina o ko na Aina E i na poe noi e hele mai i Honolulu, a e kauoha e malamaia kekahi ninaninau ana ia lakou imua ona a me ka Papa Hoonaauao, a o na poe ma ke kulana ike kiekie ke waeia.

PAUKU 4. Ma keia ke kauohaia nei ke Kuhina o ko na Aina E me ka Papa Hoonaauao e hoouna i na opio i oleloia e ao wale ia no ma na oihana mahope iho nei : Akahi, ka Oihana A'o Kanawai; Alua, ka Oihana Lapaau; Akolu, ka Oihana Ana Aina a me Kivila Eneginia; Aha, Oihana Malama-buke a me Kakau-pokole; Alima, Oihana Kumua'o; Aono, Oihana Kamana a me Kaha Kii. A e hoomau aku ua mau opio la e a'o ma ia mau haawina a hiki i ka loaa ana o na palapala hoomaikai mai na kumua'o mai o na kula o na aina e kahi o lakou i hoonaauaoia ai.

PAUKU 5. I ka manawa e maopopo ai i ke Kuhina o ko na Aina E ua hakahaka kekahi mau wahi o na opio i oleloia ma ka puka ana, make, a mau kumu e ae paha, e hoolaha koke aku oia ia mea ma kekahi nupepa Enelani

a me Hawaii, i paiia a i hoopukaia ma Honolulu, i mea hoi e hiki ai ke hoopihaia ua hakahaka a mau hakahaka la paha. E waeia ae na opio e hoopiha ai i ua hakahaka a mau hakahaka la paha mai ka mokupuni o ka opio nona kela wahi i hakahaka i hele mai ai.

PAUKU 6. E hookaawaleia i puu dala kupono ma ka Bila Haawina, ma ka halawai ana o ka Ahaolelo i kela a me keia elua makahiki, no na kumu i hoakakaia ma keia Kanawai, a e ukuia no loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, mamuli o ke kikoo ana aku o ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 7. E lawelawe ke Kuhina o ko na Aina E a me na lala o ka Papa Hoonaauao i na hana i kauohaia ma keia Kanawai me ka uku ole.

PAUKU 8. E lilo keia Kanawai i kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HOOPUKAIA ANA O NA LAIKINI KUAI KUKAA E LIKE ME IA I HOAKAKAIA E KA PAUKU 56 O KE KANAWAI KIVILA, E LIKE ME IA I HOOLOLIIA AI E KA MOKUNA LVI O NA KANAWAI O KE KAU O 1876, I APONOIA MA KA LA 27 O SEPATEMABA, 1876.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Aole e haawiia kekahi laikini kuai kukaa

no ke kuai ana i na waiwai o kela a me keia ano i kekahi mea, ke ole e hoike ae ua mea noi la malalo o ka hoohiki, ua manaoio maoli no oia e noho ma keia Aupuni, a i ole ia, eia ke noho nei, a aole oia he akena kalepa kaahele, aole hoi he akena no kekahi hale kalepa ma na aina e, a ma ia ano ua hele mai iloko o keia Aupuni no ka manawa wale no e noi ai e haawiia aku iaia na kauoha no na waiwai, a ua loaa iaia ma keia Aupuni na waiwai kalepa o kela a me keia ano i hiki aku ka waiwai i ka umi tausani dala.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LVIII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA AI NO KA HOOKOHU ANA I ELUA LUNAKANAWAI APANA ILOKO O KA APANA O HANA, MOKUPUNI O MAUI, A E HOAKAKA HOU AKU AI E MAHELEIA A E HOOLILOIA I ELUA APANA HOOKOLOKOLO KAAWALE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E maheleia ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui, no na hana hookolokolo e like me keia :

O ka mahele ekahi, e kapaia o ka Apana Hookolokolo o Hana, e hoohui mai ana nae ia Koolau iloko o ia mahele.

A o ka mahele elua, e kapaia o ka Apana Hookolokolo o Kipahulu, e hui mai ana nae ia Kaupo a me Kahikinui iloko o ia mahele.

PAUKU 2. E hookohuia i elua Lunakanawai Apana, hookahi no kela a me keia o na mahele i hoakakaia ma ka Pauku 1, a e loaa no ia laua pakahi ka uku no ka laua hana e like me ka nui a ka Ahaolelo e hooholo ai i kela a me keia manawa.

PAUKU 3. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o ka la o kona hooholoia ana.

Aponoia i keia la 12 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LIX.

HE KANAWAI

E KUKULU AI A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA WAI O WAILUKU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hana i oihana wai ma Wailuku, Mokupuni o Maui, a hoolako aku i ka wai i na kanaka e noho ana malaila a e loaa no iaia ka hooponopono ana o na paipuwai a me na ohewai a me ka wai a me ka aina a waiwai e ae i makemakeia no ia mau hana. A ua hiki iaia e hooponopono i na uku no ka wai e hoolakoia ana i na poe e lawe ana i ka wai, a e hana i na rula i kupono no ka malamaia ana o na pono o ka lehulehu.

PAUKU 2. E hoonoho aku ke Kuhina i oleloia i kekahi mea kupono a makaukau i Luna Wai no Wailuku, a na ia mea e malama i na paipuwai a me na ohewai ma ke ano maikai, e ohi i na uku a pau no ka wai, e malama a hooponopono i ua oihana wai la malalo o ke Kuhina i oleloia a e hana i na hana e ae e pili ana i kauohaia e ke Kuhina i oleloia, a na ia Luna Wai e hana i na hoike malalo o ka hoohiki ana i na manawa e makemakeia ai e ke Kuhina i oleloia no na loaa a pau a me na hoolilo ana.

PAUKU 3. Ma keia ua kauohaia a ua hoomanaia ke Kuhina Kalaiaina e imi aku a loaa, e paa a lawelawe ma ka hoolimalima ana, ma ke kuai lilo loa ana a kaokoa paha i ka aina a me ka wai, waiwai paa me ka waiwai me ke kuleana alahele e like me ia e makemakeia ana no ka hana ana, malama ana, hoomahuahua ana, a hana hoakea pono ana i ka Oihana Wai o Wailuku, eia nae, ina e loaa ana kekahi wai, waimapuna, kiowai, aina a waiwai paha e loaa ana ma ka hoolimalima ana, alaila, e hana ke Kuhina i oleloia i ua hoolimalima la mamuli wale no a me ka ae pu ana mai o ka Aha Kuhina.

PAUKU 4. E loaa i ka Luna Wai ka uku e like me ia e kauia ana e ke Kuhina, e ukuia mailoko ae o na dala e hookaawaleia ana e ka Ahaolelo no ka Oihana Wai o Wailuku, koe wale no a hoakaka okoa ia ma ke kanawai.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LX.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I KA MANA E HANA I NA ALAHAO NO NA HANA MAHIAI MALUNA O NA AINA O NA POE I HOOPOMAIKAI OLE IA E IA MEA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. I na manawa a pau e noho ai kekahi mea e lawelawe ana i kekahi mau oihana mahiai maluna o kekahi apana aina i kaawale mai kekahi aina e ae o ia mea i oleloia, a ua makemakeia e hoohui i ua mau aina la me kekahi alahao, a o kahi e moe aku ai ia alahao e hele aku ana maluna o na aina o kekahi poe e ae, a ua hiki ole i na poe i kuleana ke ae like no ka pono alanui, a i ole ia, no ke kaawale ana ma kahi e a no ka hiki ole i kekahi a oi ae paha o na ona nona ka aina e waiho ana mawaena e hana i aelike, ua hiki i ka mea e makemake ana e hana i ua alahao nei e waiho aku i palapala noi ma ke keena imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a i ole ia, imua o kekahi Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Kaapuni kahi i waiho ai o ua mau aina la, e hoakaka ana i kahi e moe aku ai ke alahao i manaoia, na inoa o na ona aina i manaoia ai e a'e aku ke alahao maluna a me na mea a pau a me na kii i kupono e hiki ai ke hoomaopopo pono ia ua hana la, a e noi ana e haawiia ke kuleana e hele maluna o na aina e waiho ana mawaena.

PAUKU 2. Mahope o ka hookoia ana o ka palapala noi i oleloia e like me ia i kauohaia ma ke kanawai i neia wa no na hana ma ke keena, e hoomaka aku ka Lunakanawai i noiia aku ai ma ka palapala noi a Lunakanawai e

ae paha e noho kahu ana, e hoolohe i na hoike e pili ana i ke kupono a me ka pomaikai ina e hanaia ke alahao i manaoia, i ka nui o na poho maoli a ma ke ano e ae e loaa ana i na ona o na aina e waiho ana mawaena. Ina e ike ua Lunakanawai la he mea kupono a pomaikai ka hanaia ana o ia alahao e hoopuka oia i olelo hooholo e hoomana ana i ka hana ana i ua alahao la me ka haawi pu aku i na poho.

PAUKU 3. Ma ia olelo hooholo ina no ka pono o ka mea noi e hoakakaia kahi e moe aku ai ke alahao i manaoia a me na pa, na alahaka a me na alake'a, ina he mea kekahi o ia ano, e malamaia e ka mea noi a me ka huina dala poho e loaa i ka ona o ua aina la mai ka mea noi mai. Na ka mea noi e malama ia mau pa, alahaka a alake'a, ina he mea kekahi o ia ano, ma ke ano paa maikai, a ua hiki iaia e komo maluna o ka aina e pili ana no ka hana i oleloia. Ina e ike ka Aha aole i kupono ke ala i manaoia e hana no ka mea noi, a i ole ia, ua pono ole e hanaia e hooholo oia i ka pono no ka mea i hoopiiia.

PAUKU 4. Ina ua hoohalahala kekahi o na aoao elua i ka olelo hooholo o kekahi Lunakanawai, imua ona i laweia ai kekahi hihia i ulu ae malalo o keia Kanawai, ua hiki iaia e hoopii hou aku imua o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e noho ana ma ka baneko, a e hoolohe ia kona hoopii hou ana mamuli o ka moolelo mai ka Aha o lalo mai, aka, ua hiki no i kekahi o na aoao elua e lawe ae imua o ia mau Lunakanawai i na mea hoike hou e hiki ana iaia e hoike aku. Ina na ka mea i hoopii ia ka hoopii hou, a aole i hiki iaia e hoololi ae i ka olelo hooholo o ka Aha malalo, a i ole ia, e hoomahuahua hou ae i na poho i hookahi-hapakolu hou ae mamua o ka mea i hooholo mua ia alaila, nana e uku i na koina o ka

hoopii hou ana, aka, ma na mea e ae a pau, e ukuia na koina o ka hoopii hou ana i oleloia e ka mea noi.

5. O ka huaolelo "mea" e like me kona lawelaweia ana maloko o keia Kanawai, aole e manaoia ua pili wale no i kekahi poe hookahi, aka, i kekahi a me na hui a mau hui paha a pau i hoohuiia, na Komisina o na Aina Lei Alii a me kekahi oihana o ke Aupuni o ke Alii ka Moi, a e hoohui ana i ka ona a me ka mea no hoi e noho maoli ana.

PAUKU 6. E mana aku keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Novemaba M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXI.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA MALAMA ANA A ME KA HOOLAHA ANA I NA IOLE LABAKI MA KO HAWAII PAEAINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ma keia ke papa loa ia nei ka malama ana a me ka hoolaha ana i na iole labaki ma na Mokupuni a pau o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 2. O kekahi mea i malama a hanai paha i mea hoolaha i kekahi iole labaki ma kekahi o na Mokupuni o ke Aupuni Hawaii, ua pili iaia ka hewa mikamina, a ina

e hoahewaia oia no ia mea e hoopaiia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala no ka hana hewa mua ana, a ina e hoahewaia no ka lua o ka manawa e hoopaiia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a me ka hoopaahao ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o elua mahina.

PAUKU 3. Ma keia ua haawiia ka mana i kekahi makai a luna e ae paha o ka oihana malama maluhia e hoomake a hoopau loa aku i kekahi iole labaki i loaa ma keia Aupuni, a aole e hiki e kauia na poho maluna o kekahi makai e hoopau loa ana i kekahi iole labaki ma ka hoopii ana o kekahi mea e koi ana nona ia holoholona, eia nae, aole e komo wale kekahi makai maloko o kekahi wahi i paia i nohoia no ka hopu ana a hoopau loa ana i kekahi iole labaki me ka mana ole ma ke kanawai malalo o kekahi palapala hopu i hoopuka pono ia.

PAUKU 4. Aole e pili keia Kanawai i kekahi poe e hanai ana i na iole labaki ke malamaia na iole labaki i oleloia maloko o kahi paa a ua manao wale ia no a malamaia paha ma ke ano he mau holoholona hanaiahuhu.

PAUKU 5. E mana aku no keia Kanawai mai ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 11 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXII.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KE KUAIIA ANA O KA PAKA I NA KEIKI MALALO O UMIKU MAMALIMA MAKAHIKI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii :

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai ua lilo no i mea ku ole i ke kanawai ke kuai a hoolako ana paha i ka paka ma kekahi ano i na keiki oo ole malalo o umikumamalima makahiki.

PAUKU 2. O kekahi mea e kue ana i na hoakaka ana o keia Kanawai e hoopaiia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, ina e hanaia ua hewa la e kekahi mea kalepa i laikiniia e kuai paka, e lilo no ka laikini o ua mea kalepa la i mea nona e nele ai mahope iho o ka lua o ka hana hewa ana.

PAUKU 3. Ma keia ke haawiia nei ka mana i na Lunakawai Hoomalu a me Apana e hoolohe a e hooholo i na hihia a pau e ulu ae ana malalo o keia Kanawai.

PAUKU 4. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX,

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIII.

HE KANAWAI

PAKUI I KA MOKUNA XXXVII O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA O KO HAWAII PAEAINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. O kekahi kanaka noho wale me ka hana ole, a i ole ia, mea hana i na hana kue kanawai a aeahaukae paha e hooulu ana i ke kue ia o ka maluhia, a i ole ia, ua paipai aku i kekahi poe e ae e hana i na hana kue i ka maluhia a hoohaunaele paha, a i ole ia, ua hookonokono aku i kekahi poe e ae e piliwaiwai a e ona paha, ua pili iaia ka hewa mikamina, a ua hiki ma ka hoopii ana o ka Loio Kuhina, a i ole ia, kona Hope, e hopuia a laweia imua o kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ninaninau koke ia. Ina ma ia ninaninau ana ua ike ka Lunakanawai ua hana ka mea i laweia ae imua ona ma ia ano i ka hewa mikamina i oleloia, e hoopaiia ua mea la ma ke kipakuia ana mai keia Aupuni aku.

PAUKU 2. O kekahi kanaka i kauia maluna ona ka hoopai, e kipakuia mai loko aku o keia Aupuni i noho maloko, a i ole ia, i hoi hou mai i keia Aupuni, ina aole i kalaia ua mea la e ka Moi, e hoopaahaoia oia me ka hana oolea no kekahi manawa aole e oi aku mamua o elima makahiki.

PAUKU 3. E pili wale no keia Kanawai i na kupa o na Aupuni e i ae ma ke kuikahi me ke Aupuni Hawaii, e hoihoi hou ia aku ko lakou mau kupa i ko lakou aina ponoi no ka hana ana i na hewa i haiia ma keia Kanawai, a

i kela a me keia Pake e komo mai ana iloko o ke Aupuni ma keia mua aku malalo o kekahi aelike a palapala ae noho kuikawa paha e haalele mai i ke Aupuni ma ka pau ana o ia mau manawa.

Aponoia i keia la 12 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIV.

HE KANAWAI.

E HOOHOIHOI AI A E KOKUA AI I KA MAHI ANA A ME KA HANA ANA O KA PAKA; A NO IA KUMU E HAAWI ANA I KEKAHI MAU KULEANA A PONO OKOA; MAMULI O KEKAHI MAU KUMU A ME KEKAHI MAU MEA I HOAKAKAIA.

No ka mea, o ka mahi ana a me ka hana ana o ka Paka ma ko Hawaii Paeaina mamua aku nei ua uuku ka nui a he maikai ole hoi ke ano; a

No ka mea, ua noi o W. H. Cornwell e haawiia aku iaia kekahi mau aina a me kekahi mau kuleana a pono okoa, i mea e hanaia ai na hana hoao i ua mea nei i oleloia me ka manao e loaa mai ana kekahi o ia mea i oi ae ka maikai mamua o kekahi mea i hooulu mua ia ma ko Hawaii Paeaina a e hoomohala loa aku i ia mahi ana me ka hana ana o ia mea a lilo i oihana holopono a mau no keia Aupuni; a

No ka mea, ua manaoia e ua o W. H. Cornwell i oleloia e hana aku i na hoao kupono ana a me na hoolilo ana no

ia mea i oleloia, ma o kona poino a lilo ponoi, a me ke kokua ole mai ke Aupuni mai; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Aole e kauia kekahi dute waiwai komo mai, auhau a dute paha o kekahi ano maluna o na hale, mikini, aina, a mau hua paha mai laila mai, oia hoi na paka i hoouluia e W. H. Cornwell i oleloia a me kona mau hoa hui a waihona paha, i hoohuaia a i hanaia maloko a maluna paha o ko Hawaii Paeaina a o kekahi paha o lakou no ka mahi ana, hana ana, kuai ana, hoolilo ana a hoopuka ana aku paha o ia mea no ka manawa o umikumamalima makahiki. O ke kuleana e kau ai a e hookau ai ia auhau komo mai a dute paha no ia manawa, ma keia ua waihoia.

PAUKU 2. O kekahi mau aina o ke Aupuni o ko Hawaii Paeaina i kupono no ia hana, a i hoolilo ole ia hoi ma kekahi ano e ae a me ka hoohanaia a hiki aku i ka nui e oi ole ana mamua o elua tausani elima haneri (2,500) eka e haawiia a ma keia ke haawiia nei ia W. H. Cornwell i oleloia a me kona mau hoa hui a me ko lakou mau hope a waihona no ka manawa o umikumamalima makahiki, mai a mahope iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai e lawelaweia no ka mahi ana, hoohua ana a hana ana i ka paka wale no ma ka uku hoolimalima makahiki aole e oi ana mamua o hookahi dala no ka eka.

Eia nae hoi, ina aole i mahiia ua mau aina la i haawiia, a o kekahi hapa paha o lakou i ka paka no ekolu makahiki mahope iho, ua hiki no iloko o kela a me keia manawa ka haawi ana e hoopau i ua haawi ana la mamuli o ia, a o na aina i hoohana ole ia e hoi hou no ia i ke Aupuni.

PAUKU 3. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXV.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA LAWE ANA MAI O NA HOLOHOLONA OLA ILOKO O KEIA AUPUNI MA KE ANO KUAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O na mea a pau e lawelawe ana i ka hana kuai i na holoholona e lawe mai ana i na holoholona ola iloko o keia Aupuni i mea kuai aku ,ma ke kauoha, a i ole ia, ma ka lawe ana mai ma ke ano hoopukapuka, e like me na lio, hoki, kekake, bipi, hipa a me na puaa mamua ae o ke kau ana aku ma ke ano kuai i kekahi o ia mau holoholona a kuaiia paha ua kauohaia lakou e noi aku a e loaa mua ia lakou ka laikini e kuai mai ke Kuhina Kalaiaina mai.

PAUKU 2. E uku ka mea a mau mea kuai i na holoholona ola a pau i lawe ia mai iloko o keia Aupuni i mea kuai aku i ke Kuhina Kalaiaina i uku no ka laikini o elua haneri me kanalima dala. Aole e pili keia uku laikini i kekahi mea e noho paa ana maanei i lawe mai no kana hana ponoi, a i ole ia, i mea hoolaha aku. Aka, o na ho-

loholona a pau i laweia mai ma ia ano e pili no ia lakou na kanawai hoomalu holoholona o keia Aupuni.

PAUKU 3. E mana ua laikini la no hookahi makahiki mai ka la aku i hoopukaia ai, a aole e hiki e haawiia aku ia hai.

PAUKU 4. O na Kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai e hoopauia, a ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai iloko o eono mahina mahope iho o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 12 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 1 A ME 3 O KA MOKUNA LXX O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, OIA HOI HE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOHAIKI AI I KA LAWE ANA MAI A ME KE KUAI ANA O KA OPIUMA ILOKO O KEIA AUPUNI, A ME NA MEA I HANAIA NO LOKO MAI O KA OPIUMA."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna LXX o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai.

"Pauku 1. Ua kapu loa ka lawe ana mai o ka opiuma

a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma maloko o keia Aupuni, koe wale no na mea i hoakakaia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai; a o ka mea nana e hoopae mai, kuai aku, haawi a hoolako aku paha i ka opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma i kekahi kanaka maloko o keia Aupuni, koe wale no na mea i oleloia ma ka Pauku 2 i oleloia maluna, e hoopaiia oia aole e emi malalo o hookahi haneri, a aole e oi aku i na dala he elima haneri, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea, aole e oi aku mamua o na makahiki elua a o ia mau hoopai paha a elua e like me ka manao o ka Aha Hookolokolo, a o ka hapalua o ka hoopai dala i oleloia, e haawiia i ka mea i waiho mai i ka hoike i hoahewaia ai ka mea hana hewa."

PAUKU 2. E hooloiia a ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna LXX o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 3. O ka mea iaia kekahi opiuma a mea paha i hanaia no loko mai o ka opiuma, i loaa ole iaia mai ka Papa Ola mai, a mai kekahi kahuna lapaau a kauka oki paha i loaa iaia ka laikini, e like me ka mea i oleloia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e lilo ua opiuma nei i ke Aupuni Hawaii, a e hopuia ua opiuma nei a haawiia aku i ka Papa Ola, a e hoopaiia ua kanaka nei nana ka opiuma aole e emi malalo o na dala he kanalima aole hoi e oi aku i na dala he elua haneri me kanalima, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o hookahi makahiki, a o ia mau hoopai paha a elua e like me ka manao o ka Aha Hookolokolo, a o ka hapalua o ka hoopai dala i oleloia e haawiia i ka mea i waiho mai i ka hoike i hoahewaia ai ka mea i hana hewa."

PAUKU 3. O na Kanawai a me na hapa kanawai a pau

e kue ana i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 12 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVII.

HE KANAWAI

E AE ANA E HOOKOMOIA MAI NA LIMAHANA OIHANA MAHIAI PAKE, A E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXVIII O NA KANAWAI O 1887, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA HELE ANA MAI O NA EEMOKU PAKE."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka mahele 2 o ka Pauku 5 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hele ana mai o na Eemoku Pake," i aponoia ma ka la 20 o Dekemaba, 1887, oia ka Mokuna XXVIII, o na Kanawai o 1887, a penei e heluheluia ai :

"2. E hoopuka aku ke Kuhina o ko na Aina E, i kela a me keia manawa, i na palapala ae noho kuikawa, mamuli o ke apono ana i kakauia o ka Papa Hoopae Eemoku, no na poe he Pake ma ka hanau ana e komo a e noho maloko nei o keia Aupuni mamuli o na kumu i kauia mahope ae nei. E hoopukaia aku no ia mau palapala ae i na mea, a i ole ia, i na hui i hoohuiia e lawelawe ana i na hana mahiai maloko o keia Aupuni no na limahana Pake

e like la me kana a o lakou paha e hoike ai, ma o ka hoohiki ana e lawa kupono ai no ka hoomau ana aku i ka lawelawe ana ma ua mau oihana lehulehu la. E hoopuka pakolu ia kela a me keia o ua mau palapala ae kuikawa la, hookahi e paaia e ka Pake e waiho mai i ua palapala ae kuikawa la, o kekahi mau palapala ae aku elua e lawelaweia e like la me ka mea i hoakakaia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai. E kakauinoaia ua mau palapala ae la e kekahi Kakauolelo o ke Keena o ko na Aina E, a e kaulikeia ka helu a e malamaia ua helu la ma kekahi buke o ke Keena o ko na Aina E. E hookomoia maloko o kela a me keia o ua mau palapala ae la na kumu i hoakakaia mahope iho nei :

"Ekahi : O ka mea nana i lawe mai i ua palapala nei e komo iloko o keia Aupuni, e noho oia iloko o keia Aupuni no kekahi manawa aole e oi aku mamua o elima makahiki.

"Elua : Aole e lawelawe ka mea iaia ia palapala ma kekahi hana e ae mawaho o ka limahana mahiai, eia nae, o na huaolelo limahana mahiai ua pili no ia i na hana ma na Hale Wiliko, Hale Wili Laiki a me na Hale Wili Kope a me na hana a pau e pili ana.

"Ekolu : Ina e loaa aku ua mea la me ka hana ole i kekahi manawa iloko o ia manawa i oleloia, a i ole ia, e hana ana i kekahi hana e ae mawaho ae o ka hana lima, hana mahiai, a i ole ia, ua loaa oia iloko o keia Aupuni mahope iho o ka pau ana o ia manawa, ua hiki no e hopu ia oia a hoopaaia a loaa he manawa kupono e hoihoi ai iaia i Kina.

"Eha : I hookahi hapaha o ke dala e loaa ana i ua mea la ma ke ano he uku hana no ka hana i hanaia e paa ia e ka haku hana i kela a me keia mahina, a hoihoiia mai

e ia i ka Papa Hoopae Eemoku, e hoihoiia e lakou i ka Waihona o ka Lehulehu ma ke ano he puu dala kuikawa malalo o ke kauoha a ka Peresidena o ka Papa Hoopae Eemoku, a e hoihoiia aku e ua Papa la i oleloia i ua mea la i kona manawa e haalele ai i keia Aupuni. Eia nae, e pau ia paa ana a hoahu ana i ka manawa e hiki aku ai ka huina ma ka inoa o kekahi limahana hookahi i ke kanahikukumamalima dala. He mana ko ka Papa i oleloia e hookaa i ka uku moku e hoi ai ia mea mai loko ae o ia mau dala i hoahu ia pela. Ina o ia mea e komo ana iloko o kekahi hana e ae mawaho ae o ka hana oihana mahiai, a i ole ia, e haalele i kona haku hana, e lilo ua dala nei i hoahuia pela i ke Aupuni Hawaii.

"Elima : Aole e loaa i ua mea la iaia ka palapala, ka mana e lawe i na pono o ke kupa Hawaii e pili ana i ka loihi o ka manawa e noho ai a e pili ana i ke ano o ka hana, oiai oia ma ke Aupuni Hawaii, aka, e hoohaikiia i ka manawa a me ka hana i oleloia maloko o ia palapala ae."

PAUKU 2. Mamua o ka haawi ana i na palapala ae noho kuikawa e like me ia i hoakakaia mamua ae nei, e kauoha aku ke Kuhina o ko na Aina E i ka mea a mau mea paha e noi ana e haawiia aku ia mau palapala e kakauinoa a haawi aku iaia i palapala bona no ka pono a pomaikai o ke Aupuni Hawaii no na dala hoopai he kanahiku-kumamalima no kela a me keia kanaka e hoopae ia mai ana malalo o ia mau palapala ae noho kuikawa i oleloia. He hiki no i ke Kuhina i oleloia ma kona manao ana ke koi aku i hookahi a oi ae paha mau hope no ka Bona i oleloia. E hoakakaia ma ka bona i oleloia e hoolako ka mea noi i ke kanaka i haiia kona inoa maloko o ia palapala ae noho kuikawa me ka hana oihana mahiai e

like me ka loihi o ka manawa e noho ai oia iloko o keia Aupuni; i ka pau ana o ka manawa hana i hoakakaia iloko o ka palapala ae noho kuikawa e haawi mai i ke kanaka i hoakakaia maloko o laila (koe nae ke make oia) i ka Papa Hoopae Eemoku, a i ole ia, i kona Agena; e hoouna a e uku mai oia i ka Papa Hoopae Eemoku i kela a me keia mahina he hookahi hapaha o na dala e loaa mai ana no ka uku no ka hana ana a me na hana i hanaia, a hiki aku na dala i hoounaia mai pela i ka huina o kanahiku-kumamalima dala; ina e haalele ana e hoike koke mai oia i ka Luna Nana Eemoku i ka haalele ana o ka mea a mau mea paha e haalele ana pela, a aole oia e lawelawe malu aole hoi e kokua i ka mea i hoakakaia iloko o ua palapala ae noho kuikawa la mai ke komo ana, a i ole ia, lawelawe ana i kekahi hanalima, oihana a hana e ae paha, koe nae ka limahana mahiai e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai. Ina e hookoia ka Bona a hookaaia ka uku hoopaa e ka mea i hoopaaia ma ia palapala bona, alaila, o ka huina dala i hoahuia ma ka inoa o ka limahana nona ka inoa maloko o ia palapala bona, e hookaa ia aku i ka mea i hoopaaia.

PAUKU 3. E hoopukaia no na palapala ae noho kuikawa i paihakahakaia, a ua hiki e hookomoia ka inoa o ka mea nana e paa ana i ka manawa e hoikeia ae ai i ka Luna o ka Oihana Dute e komo mai iloko o keia Aupuni, a i ole ia, i kekahi manawa mamua ae o ia wa, a e kakauia he hoomanao ana no ia haawi ana mai maluna o ia mau palapala ae. O na kope elua me ekolu o ia mau palapala ae e waihoia maloko o ke Keena o ka Papa Hoopae Eemoku a me ka Luna Dute Nui.

PAUKU 4. O ka laweia ana mai o kekahi palapala ae e kekahi mea e komo iloko o keia Aupuni e manaoia no

oia no kona ae ana i na mea a pau i oleloia maloko, a he mea e pale aku ai iaia a i kekahi mea nona i ka hoole ana i ka mana o ia palapala ma na ano a pau imua o kekahi Aha Hookolokolo.

PAUKU 5. O kekahi limahana e mahuka ana, a haalele, a hoole paha aole e hana i ka hana a kona haku hana, mawaho ae o na mea i hoakakaia ma ka mahele 3 o ka Pauku 1, e pili no iaia na hoopai i hoakakaia ma ke kanawai no ka haalele a hoole paha i ka hana,

PAUKU 6. Ina i kekahi manawa ua haalele kekahi limahana i hele mai malalo o keia Kanawai i kona haku hana na ia haku hana e hoike koke ae no ia mea i ka Luna Nana Eemoku no ia haalele ana ma ka hoouna ana i leta i kopeia iaia. A na ka Luna Nana Eemoku e kauoha e hoouna ia aku he hoolaha no ua haalele ana la i ka Makai Nui, a i ole ia, Hope Makai Nui o kela a me keia apana o keia Aupuni, a na ia Makai Nui a Hope Makai Nui e kau, a i ole ia, kauoha e kau ia kekahi hoolaha ua haalele ua Pake la me ka hai i kona inoa me kona ano i kona haku hana, me ka nui o na dala uku makana (ina he makana kekahi) e haawiia ana ke hoihoiia oia ma kahi paa. Ma ke Kulanakauhale o Honolulu, e kauia aole e emi malalo o iwakalua o ia mau hoolaha ma na wahi e ike pono ia ai.

PAUKU 7. O na lilo a pau i ukuia aku a i loaa mamuli o ka haalele ana a me ka hopuia ana o kekahi limahana e ukuia no ia e ua limahana la mai loko ae o kona uku, a e loaa no ka mana i ka haku hana e unuhi ae ia mau lilo, ina ua hookaa e ia, mai loko ae o kona uku hana.

PAUKU 8. O kekahi haku hana e hoike ole ana i ka Luna Nana Eemoku i ka mahuka ana o kekahi o kona mau limahana, e pili iaia ka hewa mikamina, a ina e ho-

ahewaia oia no ia mea e hoopaiia aole e emi malalo o iwakalua-kumamalima aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 9. O kela a me keia mea e hoolako a e haawi ana i ka hana, a i ole ia, i ka ai a wahi paha e noho ai, a i ole ia ua huna i kekahi limahana mahuka iloko o hookahi pule mahope iho o ka hoolahaia ana e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 6 o keia Kanawai, e pili iaia ka hewa mikamina, a ina e hoahewaia no ia mea e hoopaiia aole e emi malalo o iwakalua-kumamalima aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri dala no kela a me keia hana hewa ana.

PAUKU 10. E koi aku ke Kuhina o ko na Aina E i hookahi dala no kela a me keia palapala ae noho kuikawa i hoopukaia e ia malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, o ke dala i loaa mai e hoihoiia iloko o ka Waihona no na hana a me ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 11. I ka pau ana o ka manawa o ia palapala ae noho kuikawa i oleloia, ua hiki no i ke Kuhina i olelo ia, ina e hoikeia aku iaia ke kumu kupono e ka mea nona ka inoa maloko o ia palapala ae, e hooloihi aku i ka manawa o ua palapala noho kuikawa nei no kekahi manawa hou aku i oi ole mamua o elima makahiki.

PAUKU 12. I ka manawa e hiki mai ai o ia mau limahana, e hoomakaukauia kekahi buke papa inoa me na hoakaka ana no lakou ma ke ano a ka Papa Hoopae Eemoku e manao ai he kupono i mea e ike maopopoia ai lakou. A ma keia ua haawiia ka mana i ka Papa Hoopae Eemoku i oleloia e hana i kekahi a me na rula a pau e pili ana a e pili ana hoi i ka ike maopopoia a e hooloi a hana hou ae e like me ka lakou i manao ai he kupono no ka hooko pono ana aku i na olelo a me na manao o keia

Kanawai. O kekahi o ia mau rula i hanaia, hooloiia a hana hou ia paha e like no kona mana a paa me ko ke kanawai mahope iho o ka hoolaha kuponoia ana o ia mea ma ka hoolaha a pai ana maloko o kekahi nupepa ma Honolulu.

PAUKU 13. O kekahi mea i aeia e komo mai iloko o ke Aupuni Hawaii malalo o na hoakaka o keia Kanawai i loaa iloko o keia Aupuni mahope o ka pau ana o ka manawa i aeia ma kona palapala ae, a i ole ia, ua hoolilo aku i kona palapala ae i kekahi mea e ae mamua ae o ka pau ana o ia palapala, a i ole, ua hana i kekahi hana a mea e ae paha i kue i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, a i ole ia, i na kumu o kona palapala ae noho kuikawa, a i ole ia, e hahaki ana i kekahi o na rula i hoopukaia e ka Papa Hoopae Eemoku e like me na hoakaka ana o keia Kanawai, ua pili iaia ka hewa mikamina, a ina e hoahewaia oia no ia mea imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha e hoopaiia aole e oi ae mamua o elua haneri dala, a i ole ia, e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o elua mahina a mahope o ka hookoia ana o ia hoopai, e paa ia oia malalo o kona mau lilo ponoi a loaa he manawa kupono e hoihoi ai iaia i Kina, a ma ia manawa e hoihoiia aku oia ilaila.

PAUKU 14. E mana keia a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai. Eia no nae hoi, ina i kekahi manawa mahope aku o ka aponoia ana o keia Kanawai, ua hana ke Aupuni Hawaii i Kuikahi Limahana me ke Aupuni o Kina, alaila, ua hiki i ka Aha Kuhina ke manao he pono mahope iho o ka hoolaha pono ia ana ma ka hoolaha ana iloko o elua mau nupepa i paiia a

hoolahaia ma Honolulu, e kaohi a e kapae i ka hooko ana me na hana o keia Kanawai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXVIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI A E HOOMAOPOPO AI NO KA NANAIA ANA, ANAIA ANA, HOAHUIA ANA, A ME KE KUAI ANA I KA AILA MAHU, A E HOOPAU LOA AI I NA WAHI A PAU O KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA UMIKUMAMAKOLU O MEI, M. H. 1868, E HOOMAOPOPO ANA "NO KA HOOMALU ANA I KE OLA A ME KA WAIWAI MAI KA POINO ANA I NA MEA ANO PAHUPAHU, KOE NA PAUDA," I HOALA HOU IA OIA KA MOKUNA LXXXIX. O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, I KUKALAIA OIA KE KANAWAI O KA AINA E KA MOKUNA I. O NA KANAWAI O 1870, E LIKE ME IA I HOOLOLIIA AI E KA MOKUNA XXII. O NA KANAWAI O 1878 A ME KA MOKUNA XXIV. O NA KANAWAI O 1880, E KUE ANA ME NA OLELO O KEIA KANAWAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Aole no e ku i ke Kanawai, koe wale no ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei ma keia Kanawai, e kuai, kau aku no ke kuai, haawi a ma kekahi ano e hoolako a hoolilo i kekahi Aila Mahu no na hana hoomalamalama a no kekahi hana e ae paha iloko o keia Aupu-

ni, i ikeia mahope o kona nanaia ana a anaia ana ma ke ano i apono loa ia me na mea ana maikai loa, he a-a, a i ole ia, ua puka ae ka makani e a-a ana malalo o hookahi haneri me umikumamalima degere wela Fahrenheit, aka, ua ku no i ke kanawai e kuai a hoolilo aku i kekahi Aila Mahu i hiki ke anaia a hiki i ka hookahi haneri me umikumamalima degere wela Fahrenheit a oi ae paha.

PAUKU 2. Mahope koke iho o ka mana ana o keia Kanawai e hookohu aku ke Kuhina Waiwai i kekahi mea akamai a mau mea akamai a kupono, i kuleana ole iloko o ka lawe ana mai, lawelawe ana, kuai ana, a i ole ia, hoolako ana i ka Aila Mahu, i mau Luna Nana Aupuni i ka Aila Mahu; a e hoolako i na mea hana a paahana o ke ano i apono loa ia i kupono no ke anaia ana o na aila; a e malama na Luna Nana i moolelo oiaio a pololei o na aila a pau i nanaia e laua, a e hookomoia na la o ka nanaia ana, ka nui i anaia, na inoa o na poe nona i anaia ai a me na inoa o na moku i laweia mai ai ia mau aila, a me ka inoa o ka ma-ka o ia aila a me ka nui o na degere i a ai ka ea a-a i puka ae mai ia aila mai; a o ia mau moolelo e hamama no ia no ka nanaia ana e kekahi a me na mea a pau. A e hana na Luna Nana i kela a me keia makahiki a haawi aku i ke Kuhina Waiwai i mau hoike oiaio a pololei o na nanaia ana i hanaia iloko o ka makahiki i hala ae.

PAUKU 3. O ka Luna Nana ma, a i ole ia, e noho kokoke loa ana i kekahi awa kumoku o keia Aupuni ka mea nana e nana a ana i na Aila Mahu a pau i ka manawa e hoopaeia ai ma ke ana ana no aole e emi malalo o elua manawa a aole hoi e oi aku mamua o umi manawa i kekahi laweia ana mai o ka aila e ka moku hookahi a no ka ma-ka hookahi; a ua hiki no i kekahi Luna Nana ke noiia e ka Ilamuku o ke Aupuni a e kekahi Makai Nui e nana a ana ma ia ano like i kekahi aila i hoahuia maloko o ka

hale papaa a mau hale papaa paha maloko o ke Aupuni i hookaawaleia no ia hana ma kekahi manawa mahope mai o ka laweia ana mai a mamua ae o ka laweia ana aku mai ia wahi hoahu. Ina ma ia nana ia ana a anaia ana ua lawa ua aila nei no na mea i hoakakaia maloko o keia Kanawai, e hoike aku no ka Luna Nana pela i ka ona a i kona agena, a i ole ia, i ka mea nana i lawe mai i ka aila, aka, o na aila a pau i ku ole a like ole me ke anaia ana i hoakakaia maloko o keia Kanawai e hoole ia no.

PAUKU 4. O kekahi anaia ana o kekahi mau aila i hoopaapaaia ua hiki no e waihoia aku e hooholoia e kekahi Papa Luna Hooholo ma ia Papa ka Luna Nana, kekahi mea i kohoia e ka mea hoohalahala a o ke kolu e kohoia e na mea elua i hoonoho mua ia. A na ka papa e lawe ae i kekahi o ia aila i mea hana, a ua hiki i ka hapanui e hooholo. E kauia na lilo o ka hooholoia ana e ka papa maluna o ka mea hoohalahala ina ua aponoia ke ana ia ana e ka Luna Nana, ina aole, alaila, e ukuia e ke Aupuni.

PAUKU 5. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hana a hoopuka aku i papa o na uku no ke anaia ana o ia aila. O na uku a me na lilo a pau i loaa ma ke anaia ana o ia aila e ukuia e ka mea nana i hoopae mai, a i ole ia, e ka mea i hooiliia mai ai.

PAUKU 6. O ka Aila Mahu a pau i kulike ole me ke ana i hoakakaia ma keia Kanawai e hooili koke ia aku no i kahi e e ka ona, kona agena, a i ole ia, ka mea nana i lawe mai, a ina aole i hanaia pela, a i ole ia, he hakalia kupono ole ma ka hana ana pela e hopu aku no ka Luna Nana i ua aila nei a haawi aku ia mea i ka Luna Dute Nui.

PAUKU 7. O ka Aila Mahu a pau i laweia mai iloko o keia Aupuni e lawe koke ia aku mahope iho o ka hoo-

paeia ana a hoahuia ma ka Hale Papaa Hoahu Aila Mahu o ke Aupuni a mau hale hoahu paha i hookaawaleia no ia hana; eia nae, ua hiki no e laweia kekahi mau aila mai ka uwapo aku kahi i hoopaeia ai, i kekahi moku, kahua kaamahu a wahi e ae i aeia e lawe ia mea ma ka hoike ana ae i ka palapala hoike a ka Luna Nana ua nanaia a me ke ana pono ia ana o ia mea i ke kiai o ka Oihana Dute, a i ole ia, luna e ae e malama ana i ka moku nana i lawe mai. A e hoomaopopo hou ia ua hiki no e laweia na aila i oi ole ae mamua o umi pahu, a i ole ia, hookahi haneri galani mai ia mau hale papaa mai a malama ia i mea hana a kuai paha ma na wahi i loaa ka ili i emi ole iho malalo o eha haneri kapuai huinaha, iloko o na paia maopopo, mawaho ae o na paia kaupale a mahele, koe ina he mau kaupale i hanaia ma ke ano pale ahi; a i na manawa i malamaia ai ka aila ma na wahi e pili kokoke mai ana, e hanaia ma ke ano e loaa ai he wahi kaawale mawaena o na puu aila elua i emi ole malalo o iwakalua kapuai, eia nae, i na manawa a pau mamuli o ka pili kokoke loa o kekahi mau hale laau a mau hale pau wale i ke ahi e lilo ana ka hoahu ana o umi pahu aila mahu iloko o kela a me keia hale o ia ano i mea e hoopilikiaia ai na wahi e kokoke mai ana ina e a ia e ke ahi ma ka manao o ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi, ua hiki i ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi, me ka apono ana o ke Kuhina Waiwai, e kauoha e hoemiia ka nui o na pahu a loaa kekahi huina i emi ole malalo o hookahi pahu ma ka hoolaha ana aku ma ke kakau a olelo waha paha i kekahi mea ma ia wahi, a i ole ia, i kauia ma ia wahi, maloko o kekahi mau palena i hoakakaia ma ia hoolaha, a no keia mau hana e loaa i ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi ka mana e komo maloko o na wahi a pau maloko o keia Aupuni.

PAUKU 8. O ka mea i kuai, kauoha e kuaiia, hoao e

kuai, haawi, hoolako, waiho aku a ma kekahi ano hooliloaku i kekahi Aila Mahu i ana a nana ole ia e ka Luna Nana o ke Aupuni a i hoikeia e ia he aila o ke ano kupono, a i ole ia, ua uhai a hoao paha e uhai ma kekahi ano i ka Pauku 6 o keia Kanawai a i ole ia, ua hoohemahema a hoole i ka hoolohe i kekahi kauoha a ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi e like me ia i hoakakaia malaila, a o kela a me keia mea, me ka ike no, i kuai, kauoha e kuaiia, hoao e kuai, haawi, hoolako, waiho aku a malama ma kona malu i kekahi aila i oleloia ma keia Kanawai i emi iho malalo o hookahi haneri me umikumamalima degere Fahrenheit i ka manawa e anaia ai e like me ka hoakakaia ana maloko o keia Kanawai, e pili iaia ka hewa mikamina, a ina e hoahewa ia oia no ia mea, e hoopaiia aole e emi malalo o kanalima dala aole hoi e oi aku mauma o elima haneri dala, a i ole ia, hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o eono malama, a i ole ia, o ia mau hoopai a elua e like me ka manao o ka Aha.

Pauku 9. O kekahi kue ana i kana hana malalo o keia Kanawai e kekahi Luna Nana, e lilo ia i mikamina e hoopaiia ai e uku aole e emi malalo o hookahi haneri dala, aole hoi e emi malalo o hookahi tausani dala, a i ole ia, hoopaahaoia ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o hookahi makahiki, a o ia mau hoopai paha a elua e like me ka manao o ka Aha; a e hoopauia oia mai kona oihana ae.

Pauku 10. O kekahi aila mahu e waiho ana iloko o keia Aupuni, a i ole ia, aia ke haliia mai nei i keia Aupuni i ka manawa e mana ai keia Kanawai, e hookuuia ae no mai na olelo o keia Kanawai; eia no nae hoi, e pili no ia ano aila i na hoakaka ana o ke Kanawai e mana ana i ka manawa i aponoia ai keia Kanawai.

PAUKU 11. O na wahi a pau o ke Kanawai i aponoia ma ka la umikumamakolu o Mei, M. H. 1868, e hoomaopopo ana "No ka Hoomalu ana i ke Ola a me ka Waiwai mai ka Poino ana i na Mea Ano Pahupahu, koe ka Pauda," i hoala hou ia oia ka Mokuna LXXXIX. o ke Kanawai Hoopai Karaima, i kukalaia oia ke Kanawai o ka Aina e ka Mokuna I. o na Kanawai o 1870, e like me ia i hooloiia ai e ka Mokuna XXII. o na Kanawai o 1878, a me ka Mokuna XXIV. o na Kanawai o 1880, e kue ana i na olelo o keia Kanawai, ma keia, ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 12. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIX.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA OKIOKIIA O KE DALA A ME KA HAAWI AKU A LAWE MAI PAHA IA MAU MEA MA KE ANO DALA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E ku no i ke kue kanawai ke oki a mahele i kekahi o na dala ku i ke kanawai o ke Aupuni iloko o elua a oi aku paha apana me ka manao o ia mau apana mahele e hoohanaia ma ke ano he dala. O ka mea e ku ka hewa no ka okioki i na dala i ku i ke Kanawai o ke

Aupuni ke hoahewaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia ma ka uku hoopai he umi dala, a i ole, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no iwakalua la.

PAUKU 2. E ku no i ke kue kanawai ke haawi a hoopuka paha i kekahi apana mahele a mau apana mahele o ke dala ma ke ano he dala ia, a i ole, ma ke ano kumuwaiwai like me ke dala. O ka mea e ku ka hewa no ka haawi a hoopuka ana paha i na ano apana mahele dala o ia ano e like me ka mea i oleloia mamua ae nei, ke ku ka hoahewaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia ma ka uku hoopai he elima dala, a i ole, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no umi la.

PAUKU 3. E ku no i ke kue kanawai ka lawe mai i kekahi apana mahele a mau apana mahele paha o ke dala i okiokiia ma ke ano he dala ia, a i ole, ma kona ano waiwai like. O ka mea e ku ka hewa no ka lawe ana mai ia mau apana mahele e like me ia i olelo mua ia, ke hoahewaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia ma ka uku hoopai he elua dala, a i ole, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no elima la.

PAUKU 4. Aole no e manaoia kekahi mea maloko o keia Kanawai ua papa i ke kuai ana mai i na dala i okiokiia ma ke ano he mau pauku dala buliona.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai he kanakolu la mahope iho o kona hooholoia ana.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXX.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I KA MANA I KE AUPUNI HAWAII E HANA AELIKE AKU NO KA HANA ANA A MALAMA ANA I NA UWEA TELEGARAPA MOANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii :

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina e hana i aelike me kekahi mea a hui paha no ka hana ana, hoomoe a malama ana i uwea telegarapa moana uwila mai a mawaena o kekahi wahi maloko o na palena o Amerika Huipuia a wahi e ae paha a me kekahi wahi ma kekahi a oi ae paha o na Mokupuni o keia Aupuni, ma ke ano e like me ka mea i hoakakaia mahope iho nei.

PAUKU 2. Ua hiki no ma ia aelike ma kona hoakaka e hoomaopopo no ka haawi, hoolilo a hoopaa ana aku o ke Aupuni Hawaii i kekahi mea a hui paha (i kapaia maloko nei ma keia hope aku, a i oleloia, o ka mea hana aelike) i ka mana a me ka pono kaokoa e hana a hoopae mai i kekahi uwea telegalapa moana uwila a mau uwea paha mai kekahi wahi ma na kapakai o kekahi Mokupuni o ko Hawaii Paeaina a hiki i kekahi wahi maloko o na palena o Amerika Huipuia a wahi e ae paha iloko a no ka manawa aole e oi aku mamua o umikumamalima makahiki mai ka la mua o Ianuari, 1891, iloko o ka manao ana o ke Kuhina Waiwai. Eia no nae hoi, ua hiki no i ke Kuhina Waiwai i kekahi manawa mahope o ka la mua o Ianuari, 1892, e koi aku e hoopaa mai ka poe hana aelike e hanaia ana a paa ua uwea nei mai kekahi wahi ma

ka aina puni ole o Amerika Akau a wahi e ae paha a hiki i kekahi Mokupuni o ko Hawaii Paeaina iloko o ka manawa aole e hala mahope o ka la mua o Ianuari, 1894; a ina ma ia noi ana aku, ua haawi ole mai ka mea hana aelike i na hoopaa ana i kupono i ka manao o ke Aupuni Hawaii, alaila, o ka mana a pono kaokoa i aeia mamua aenei e haawiia, ua hiki no ina e manao ka Aha Kuhina pela e hoolilo koke a ma kekahi manawa e ae paha i mea ole ma ka hoolaha ana akù pela i ua mea hana aelike nei.

Eia hou no hoi, aole e manaoia ma ia haawi a hoolilo ana i aeia mamua ae nei, ua hiki ole a ua papaia ke Aupuni Hawaii ke manaoia he pono mai ka ae ana aku e hoomoe a hoopae ana ma kona mau kai a maluna o kekahi o kona mau kapakai i kekahi uwea telegalapa moana, a i ole ia, uwea uwila a mau uwea paha, iloko o na makahiki he umikumamalima i olelo mua ia ae nei i hanaia a i hoomoeia paha, a i ole ia, i makemakeia e hana a hoomoe a hoopaeia paha ma na kapakai o Hawaii e kekahi, a mamuli paha o kekahi Aupuni e.

PAUKU 3. Ua hiki no e hoakaka hou ia ma ua aelike nei no ka uku ana o ke Aupuni Hawaii i ua poe hana aelike nei i kokua makahiki i oi ole mamua o iwakalua-kumamalima tausani dala, ma ke dala ku i ke Kanawai o ke Aupuni Hawaii, no kekahi manawa aole i oi aku mamua o umikumamalima makahiki mai ka manawa o ka hoomaka ana o ka holo ana o na olelo maluna o ua uwea telegalapa nei mawaena o ke kulanakauhale o Honolulu, a me kekahi wahi ma ka aina puni ole o Amerika Akau a wahi e ae paha. Ke hanaia nae ia holopono ana o na olelo maluna o ua uwea telegalapa nei mamua ae o ka la mua o Ianuari, 1894.

PAUKU 4. O ka haawi ana i na pono a me na pomai-

kai, a me ka hookaa ana i kekahi haawina kokua i ae ia mamua ae nei, aia no ia mamuli o ka ae a hoopaa ana o ua poe hana aelike nei i hooakakaia maloko o ka aelike, oia hoi keia:

1.—Iloko o ka manawa e ukuia ai ka haawina kokua e ke Kuhina Waiwai, e like me ka mea i hoakakaia mamua ae nei e laweia a hooholoia aku na olelo o ke Aupuni Hawaii a pela pu no hoi me na olelo i hoounaia mai no ke Aupuni Hawaii me ka uku ole maluna o ua uwea telegalapa nei. Eia no nae, ina e oi aku ka nui o na lilo o ia mau olelo mamua o ka hapalua o na uku mau no na olelo mau o na nupepa ma ka hoohalikelike ana maluna o ua uwea telegalapa nei i ka haawina kokua i ukuia a i aelikeia aku paha e ukuia e like me ka mea i aeia mamua ae nei no kekahi makahiki, alaila, o ka mea i oi ae ka mea e ukuia e ke Kuhina Waiwai i oleloia i na poe hana aelike i oleloia.

2.—Aole na mea hana aelike i oleloia e hana a ae e hanaia kekahi ae a hoohui ana paha a aelike e ae paha me kekahi mea, hui, a hui i hoohuiia a hui o kekahi ano e ae paha na lakou i keia wa a ma keia hope aku paha e hoohana i kekahi uwea a mau uwea telegalapa paha i mea a i kumu paha e hoopii a hoomahuahua ae i ka uku no ka hooholo ana i na olelo ma ke telegalapa mai ko Hawaii Paeaina, a me na olelo i hoounaia mai i ko Hawaii Paeaina maluna o kekahi uwea telegalapa e hoomoeia ana a i hanaia a hiki i ko Hawaii Paeaina, a i ole ia, mai ko Hawaii Paeaina aku paha e ua poe hana aelike nei i oleloia.

3.—O na uku no ka hooholo ana i na olelo i ko Hawaii Paeaina a mai ko Hawaii Paeaina aku ma kekahi uwea telegalapa i hoomoeia a i hanaia paha e ua poe hana aelike

nei i oleloia, aole no e oi ae mamua o na mea i hoakakaia mahope iho nei, oia hoi keia:

4.—No na olelo a pau mawaho ae o na olelo o ke Aupuni Hawaii a me na olelo o ka nupepa mai kekahi aoao a i kekahi aoao mawaena o kahi i hoohuiia ai ia uwea me ka oihana telegalapa o Amerika a me Honolulu, aole e oi aku mamua o kanaha pa-keneta o na uku e auhauia no na olelo ano like maluna o ua uwea telegalapa nei mai kekahi aoao a i kekahi aoao mawaena o ia wahi hoohui ma Amerika, a me kekahi wahi ma Nu Kilani, a i ole ia, ma Auseteralia paha, ina e hoomoeia aku ia uwea telegalapa i Nu Kilani a me Auseteralia á ma ia ano hookaulike no ina paha e hoomoeia aku ana ka uwea telegalapa i oleloia i kahi mau wahi e aku.

5.—No na olelo ano like mai kekahi aoao a i kekahi aoao mai Honolulu a me kahi hoohui, a mau wahi hoohui paha o ia uwea telegalapa me ka oihana telegalapa o Nu Kilani, a i ole ia, me ko Auseteralia, aole e oi aku ka uku e auhauia mamua o kanaono pa-keneta o na uku e auhauia no na olelo ano like mai kekahi aoao a i kekahi aoao mawaena o ia wahi hoohui ma Nu Kilani, a i ole ia, o Auseteralia a me kahi hoohui ma Amerika ina e hoomoeia ia aku ua uwea telegalapa nei i Nu Kilani a me Auseteralia a ma ia ano hookaulike no ina paha e hoomoeia aku ana ka uwea telegalapa i oleloia i kahi mau wahi e aku.

6.—Ina e hanaia ua uwea telegalapa nei mawaena o ko Hawaii Paeaina a me ka aina puni ole o Amerika wale no, e hoakakaia ma ka aelike kekahi uku i hiki ole ke hoomahuahua hou ole ia ae.

7.—No na uku no na olelo o ke ano mau a mau mea hou i hoounaia mai i kekahi nupepa a keena hoolaha mea hou o ke Aupuni Hawaii (i kapa mau ia he olelo mau no na

nupepa) aole no e oi aku mamua o ka hapalua o ka uku e auhauia no na olelo e ae, koe na olelo i hoounaia mai i ke Aupuni Hawaii, a mai ke Aupuni aku paha, a i kekahi Luna o ia Aupuni ma ke ano o kana oihana.

8.—E hooholoia no na olelo e ae a pau mawaho ae o na olelo o ke Aupuni Hawaii a me na olelo mau a na nupepa no ka uku like ma ke ano hookahi; eia nae, ua hiki no i na mea hana aelike e hooholo i na olelo no na aupuni e ae no na uku i hoemiia.

9.—Aole e auhauia kekahi olelo i hooholoia maluna o ia uwea telegalapa mai kekahi aoao a i kekahi aoao mawaena o ko Hawaii Paeaina a me kekahi awa a wahi ma na aina e i kekahi uku i oi ae mamua o ka mea e auhauia no kekahi olelo ano like i hoounaia mai kekahi wahi i like a oi paha ka mamao mai Honolulu aku.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX,

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 1 A ME 2 A E HOOPAU AI I KA PAUKU 3 O KA MOKUNA VII. O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, E PILI ANA I KE KARAIMA PEPEHIKANAKA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololiia ka Pauku 1 o ka Mokuna VII. o ke Kanawai Hoopai Karaima

ma ka pakui ana aku i ua Pauku la i na huaolelo mahope iho nei : "a he elua nae mau degere, akahi a me elua, e hooholoia hoi e ke kiure," i hiki ai i ka Pauku i oleloia ke heluheluia e like me ia i hoololiia peneia iho :

"Pauku 1. O ka pepehikanaka, o ka lawe ana no ia i ko ke kanaka ola me ka manaoino e mamua e make ke kanaka, ma ke ano kue i ke kanawai a me ka pono, aole hoi mea e emi ai ka hewa ma ke kanawai, a he elua nae mau degere, akahi a me alua, e hooholoia hoi e ke kiure."

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia ua hoololiia ka Pauku 2 o ka Mokuna VII. i oleloia o ke Kanawai Hoopai Karaima ma ka pakui ana aku i eha mau pauku hou e hoomaopopo pakahi ia hoi o ka Pauku 2 *a*, Pauku 2 *b*, Pauku 2 *c*, a me ka Pauku 2 *d*, a peneia iho ua Pauku 2 la i oleloia e heluheluia ai :

Pauku 2. Aia a maopopo ua pepehiia kekahi kanaka, e manaoia no ua pepehiia oia me ka manaoino mamua e make oia, a na ka mea nana e pepehi e hoomaopopo i kona manaoino ole mamua e make ai ua kanaka la, a i ole ia, e hoomaopopo no i ka mea e emi ai kona hala.

"Pauku 2 *a*. O ka pepehikanaka i hanaia me ka manaoino e no mamua i noonoo pono ia mamua ae, a i ole ia, ma ka hana ana a hoao ana paha e hana i kekahi karaima i ku i ka hoopaiia me ka make, a i ole ia, ua hanaia me ka mainoino nui loa a manaonao paha, he pepehikanaka ia ma ke degere akahi.

"Pauku 2 *b*. O ka pepehikanaka e akaka ole ana aia ma ka degere akahi he pepehikanaka ia ma ka degere alua.

"Pauku 2 *c*. E kauia ka hoopai ana o ka make malu-

na o ka mea i hewa no ka pepehikanaka ma ka degere akahi.

"Pauku 2 *d.* E hoopaiia ka mea i hewa no ka pepehikanaka ma ka dekere alua ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea no ka pau o ke ola, a i ole ia, no kekahi mau makahiki i emi ole malalo o ka iwakalua, aia nae i ka manao ana o ka Aha."

PAUKU 3. Ma keia ua hoopauia ka Pauku 3 o ka Mokuna VII. i oleloia o ke Kanawai Hoopai Karaima.

PAUKU 4. E mana aku keia Kanawai mai a mahope o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 2 A ME 5 O KA MOKUNA XVI. O NA KANAWAI O KE KAU O 1886, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KE KUKULU ANA I NA HALE MALOKO O KE KULANAKAUHALE O HONOLULU A ME NA WAHI E AE MALOKO O KEIA AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna XVI. o na Kanawai o ke Kau o 1886, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 2. Na ke Kuhina Kalaiaina, mahope iho o

ka aponoia ana e ka Luna Nui o na Hana Hou e like me ia i hoakakaia maloko o keia Kanawai, a i ole ia, kekahi luna makaukau kupono e ae i hookohuia e ke Kuhina Kalaiaina no ia hana, e haawi aku i ka ae e kukulu, waiho a hoonee paha i kekahi hale maloko o ke Kulanakauhale o Honolulu ma ke noi ana o kekahi mea, hui a hui i hoohuiia, a mamuli hoi o ka hooko ana i keia mau kumu alakai:

"1. Ma ka waiho ana aku ia noi, e waiho pu aku ka mea noi i ka hoolala ana a me na kii o ka hale e like me ka mea i manaoia i ka manawa e paa ai, waihoia a hooneeia paha.

"2. I ka loaa ana o ia mau hoolala ana me na kii, na ka luna i waihoia aku ai e haawi koke ae i ka Ilamuku Kinaiahi, a e hele oia e nana i ua wahi la ma na mea e pili ana i ke ano o ka hana ia ana a me kahi i ku ai me ke ano paa a me ke ano malu mai ka poino ae i ke ahi, a i ole ia, i ka pau a poho paha mamuli o ke ahi, a i ole ia, ka poino a pilikia paha o ke ola, a ua kulike paha me na kanawai o keia Aupuni e pili ana i ke kukulu ana o na hale a me na kanawai ahi, a me kahi no hoi i ku ai o ia hale, a ina ua apono oia e haawi i palapala hoike no ia mea; aka, ina ua hoapono ole oia, e kakau oia i palapala hoike me na kumu o ka hoapono ole ana, a ma kela a me keia hana e hoihoi aku i na hoolala ana me na kii me kona palapala hoike i ka Luna Nui o na Hana Hou a luna e ae i kohoia no ia hana a na ia luna mahope iho o ka nana ana e like me ia i hoakakaia maloko o ka Pauku mahope iho nei e kakau iho i kona apono ana, a i ole ia, kona hoapono ole ana me na kumu a waiho aku i ke Kuhina Kalaiaina.

"3. A ina ma ka nanaia ana o ia hoolala a me na kii hoakaka ua ikeia ua ku i ka aponoia e ka Luna Nui o na

Hana Hou a o kekahi mea kapili hale a kanaka e ae paha i kohoia e ke Kuhina Kalaiaina no ka nana ana i ua mea la, he kupono na lako e hanaia ai ua hale la e kukuluia aku ana, a i ole ia, i ka wa e paa ae ai hoi he mau mea paa lawa pono ia, a pela hoi me ka nui, a ua hoonohonohoia hoi a ua hanaia a paa pono i mea e paa ai a e palekana ka hale no na mea a hana paha i makemakeia ai ua hale-la, e hoapono no hoi oia i ua hoolala ana la me na kii hoakaka.

"4. A no ka nana ana o ka Ilamuku Oihana Kinaiahi e uku ka mea noi i elima dala no ka palapala hoike, e hoihoiia iloko o ka Waihona ma o ke Keena Kalaiaina la ma ke ano he loaa Aupuni."

PAUKU 2. E hooloiia a ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 5 o ka Mokuna XVI. o na Kanawai o ke Kau o 1886, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 5. Aole e pili na olelo o keia Kanawai i kekahi hale i emi iho na lilo malalo o hookahi tausani dala e kukuluia ana, hooneeia a waihoia paha ma ke Kulanakauhale o Honolulu mawaho aku o keia palena mawaho aku o na wahi a pau loa maloko o kekahi poai nona ke kikowaena i keia wa o ka Hale Bele o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, a nona ke anawaena he hookahi mile."

PAUKU 3. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Noveaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 22 O KA MOKUNA LV. O NA KANAWAI O 1876, E PILI ANA I KA AUHAU HOAILONA PAI, E LIKE ME IA I HOOLOLIIA AI E KA MOKUNA XX. O NA KANAWAI O 1888.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E hoololi hou ia a ma keia ke hoololi hou ia nei ka Pauku 22 o ka Mokuna LV. o na Kanawai o 1876, e pili ana i na Auhau Hoailona Pai, e like me ia i hoololiia ai e ka Pauku 1 o ka Mokuna XX. o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 22. Ua hiki no i ka Luna Buke Helu o ke Aupuni ke kuni i na palapala paihakahaka a hoolako aku i ka Luna Dute Nui, a ua hiki iaia e lawe i ua mea la me ka uku ole, aka, e haawi i na palapala e hoakaka ana ua loaa aku iaia, a e hoike aku no oia no ka hoohanaia ana a me na loaa mai ia mau mea mai i ke Keena Waiwai ma kona hoike i kauohaia ma ke kanawai. No ka pono o na Apana mawaho aku o Honolulu na ka Luna Buke Helu e hoolako aku i na hoailona pai kapili i ka Luna Leta Nui o Honolulu i mea hoolako aku i na Hale Leta Kikoo Dala a pau ma na wahi a puni ke Aupuni, a nana no e haawi i mau palapala e hoike ana ua loaa iaia ia mau hoailona pai, a nana no e hoike aku ma ka la mua o kela a me keia hapaha i ka Luna Buke Helu no na hoailona pai a pau i loaa iaia, ka nui i kuaiia a me ka nui i kuai ole ia a me na dala o ia mau kuai ana."

PAUKU 2. E mana aku keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIV.

HE KANAWAI

E AE AI I KA HUI KAA ALAHAO HAWAII, KAUPALENAIA E HOOHANA AI A E MALAMA AI I MEA HUKI MA O KA UWILA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. Ma keia ke haawiia nei ka ae ana i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia; e hoohana a e malama i ikaika uwila no ka hoonee ana a hooholo ana i ko lakou mau kaa a e lawe ai i na uwea e kupono ana no ia mau mea maluna aku a e kamoe ana, a i ole, malalo paha o na alaloa a me na alahele o ka lehulehu a e a'e ana i na aina a me na wai.

PAUKU 2. Ua haawiia ka ae ana i oleloia malalo o na kumu mahope iho nei :

1.—Aole e akeakea aku a e hoopilikia paha ka Hui-i oleloia i ka oihana telefone;

2.—E kukulu a e malamaia i kona mau pou a me na laina i hiki ole ai ke akeakea me ko ka lehulehu hoohana ana i na alanui, na alaloa a me na alahele o ka lehulehu;

3.—Ma na wahi e hoomoeia ana kona mau laina malalo

o ka honua e hoopihaia me ka hakalia ole na elieli kupono ana a e hoihoi hou ia ae na alanui, na alaloa a me na alahele o ka lehulehu i ke kulana mua o lakou mamua o ka hanaia ana o ua mau elieli ana la.

PAUKU 3. E mana aku no keia Kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXV.

HE KANAWAI

E KUKALA AI I KEKAHI MAU AINA HE MAHELE IA O NA AINA LEI ALII A ME NA AINA MOI.

No ka mea, o kekahi mau aina i hoolilo ole ia ua paa ia mamua aku nei a i ka manawa no a pau mai mua loa mai he mahele ia no na Aina Lei Alii a me na Aina Moi, a mamuli o ia ano ua paa ia a eia no hoi i keia wa malalo o ka malu o na Komisina o na Aina Lei Alii, nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii :

PAUKU 1. O na Ahupuaa i kapaia ma o na inoa malalo iho, a e waiho la hoi ma na wahi i hoakakaia mahope ae nei, oia hoi :

1.—Kuliouou, iloko o ka Apana o Kona, Mokupuni o Oahu.

2.—Keaau, iloko o ka Apana o Waianae, Mokupuni o Oahu.

3.—Hakalauiki, iloko o ka Apana o Hilo, Mokupuni o Hawaii.

4.—Manowaiopae, iloko o ka Apana o Hilo, Mokupuni o Hawaii,

5.—Kamoku, iloko o ka Mokupuni o Lanai,

6.—Paoma-i, iloko o ka Mokupuni o Lanai,

7.—Waiaha 2, iloko o ka Mokupuni o Hawaii,

8.—Kapaakea, iloko o ka Mokupuni o Molokai,

9.—Waiohuli, iloko o ka Mokupuni o Maui,

ke kukalaia nei he mahele ia o na Aina Lei Alii a me na Aina Moi o ke Aupuni Hawaii, a mamuli o ia ano ua kaa malalo o na hoakaka ana a ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i na Moraki o na Aina Moi, a e papa ana a mau loa aku i ka hoolilo ana o ua mau aina la," i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, M. H. 1865; a o ka noho ona ana i ua mau aina la i oleloia ke hoopaaia nei ma keia i kulike ai me na hoakaka ana o na Pauku 3, 4 a me 6 o ua Kanawai la i oleloia i na Komisina o na Aina Lei Alii a i ko lakou mau hope ma ka Oihana.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVI.

HE KANAWAI

E HOONOHO AI I KIAAINA NO KELA A ME KEIA O NA MOKUPUNI O OAHU, MAUI, HAWAII A ME KAUAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Na ka Moi, e hookohu aku mamuli o ke a'o ana a ka Aha Kuhina i eha mau Kiaaina no na Mokupuni lehulehu, oia hoi: hookahi no ka Mokupuni o Hawaii, hookahi no na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe, hookahi no ka Mokupuni o Oahu, a hookahi no na Mokupuni o Kauai a me Niihau.

PAUKU 2. O kela a me keia Kiaaina mamua ae o ka lawelawe ana i na hana o kana oihana, e hoohiki oia a e kakauinoa i keia olelo hoohiki malalo iho :

Ke hoohiki nei au imua o ke Akua Mana Loa e hooko au i ka malama ana i ke Kumukanawai a me na Kanawai o keia Paeaina, a e lawelawe hoi me ka ewaewa ole i na hana a pau i hoakakaia ma ke Kumukanawai a me na Kanawai o ko Hawaii Paeaina e pili ana i ka Oihana Kiaaina.

PAUKU 3. O kela a me keia Kiaaina, i ka wa ma'i, a e hele ana ma kahi e i hiki ole ke paleia ae, ua loaa no ka mana mamuli o ka ae ana o ka Aha Kuhina e koho i pani, a maluna ona ke koikoi o kana mau hana a pau iloko o ka oihana.

PAUKU 4. E noho kela a me keia Kiaaina ma ka oihana no ka manawa o eha makahiki, a e hiki no nae ke hoopii lunanui ia.

PAUKU 5. Aole e kupono i kekahi wahine ke noho ma ka Oihana Kiaaina.

PAUKU 6. O na Kiaaina, no lakou ka mana malalo o ke Alii maluna o na koa ma ko lakou mau Mokupuni iho. Ua loaa ia lakou ka mana e waiho aku imua o ka Moi ma o ke Kuhina Kalaiaina la i na poe a lakou i makemake ai e noho i mau Alii Ukali Koa no lakou. He mana ko lakou e kukala ai i na kanawai koa ma ko lakou mau Mokupuni iho, a e hana i na hana e kinaiia ai ka hoeueu a hoohaunaele kuloko, a ua loaa no hoi ka mana ia lakou e hooponopono a e hoomalu i kela a me keia pualikoa i kukulu pono ia malalo o ke Kanawai.

PAUKU 7. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la ekahi o Ianuari, 1891.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVII.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I PONO I KA HUI WAI O HAMAKUA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. E haawiia a ma keia ke haawiia nei ka pono ia F. A. Schaefer me S. Parker, ko laua mau hope a waihona, malalo o ka inoa o ka Hamakua Water Company, iloko a no ka manawa i haiia mahope iho nei.

PAUKU 2. He mana ko laua a o lakou paha e lawe, hoohana, lawe aku a hookahe aku ma kahi e no ka lakou mau hana mai na kahawai mau ae i ka wai a pau o ke Aupuni, o na Aina Aupuni a pau e waiho ana ma ke kuahiwi mawaena o Waimea a me Kohala ma ka Mokupuni o Hawaii.

PAUKU 3. E loaa ia laua a ia lakou paha ka mana e hana i na luawai hookio wai a e hana a hoomoe i na mea lawe wai, paipu, na mea lawe wai, auwai, auwai papa a mea e ae e laweia ai ka wai i oleloia a lakou i manao ai he kupono maluna ae a maluna paha o na aina a pau o ke Aupuni, a me na alanui a pau o ka lehulehu ma ka Apana o Hamakua, Mokupuni o Hawaii, no ka hoahu kupono ana, lawe ana a halihali ana i ka wai i oleloia a hiki i kahi a i na wahi paha ma ka apana i oleloia, e like me ia e makemakeia ana.

PAUKU 4. E loaa ia laua a ia lakou paha ka mana e komo, puka iwaho, a komo hou iloko, maluna iho a maloko o ia mau aina Aupuni a pau iloko o ka manawa e paa ana keia pono, no ka hana hou ana hoomoe hou ana a hooloili ana paha i ua mau alawai, paipu, mea lawe wai, auwai, auwai papa a mea e ae e laweia ai ka wai.

PAUKU 5. Na laua, a i ole ia, na lakou e hana a hoihoi hou i na Aina Aupuni i oleloia a me na alanui o ka lehulehu a maikai ma ke ano like me ko lakou ano mamua, a i ole ia, i hiki e hana kupono ia mahope o ka hana ia ana o ia luawai a mau luawai paha, alawai, paipu, mea lawe wai, auwai a auwai papa malalo o ko laua mau lilo ponoi, a na laua no hoi e hana i na alahaka maluna o na auwai e oki ana i na alanui a pau.

PAUKU 6. Ua hiki no ia F. A. Schaefer me S. Parker i oleloia e lawe i keia pono a kukulu a malama i na hana a

pau i kupono no ka hana ana i ua hana nei ma o laua ponoi iho, a i ole ia, ma ke ano he hui me ka mana e lawe mai iloko o ia hana i ka mea a mau mea a laua i makemake ai, a i ole ia, e like me ko laua manao he pono e hoohui i hui i hoohuiia malalo o na kanawai o keia Aupuni, a ua hiki ia laua e hoolilo aku i ka pono i haawiia ma keia Kanawai i ua hui hoohui la.

PAUKU 7. O na huina dala a pau i hooliloia a i ukuia aku e ke Aupuni Hawaii, e pili ana a no ke ana ana i ka wai o na kuahiwi o Waimea a me Kohala iloko o na makahiki elua i hala, e hoihoi hou ia no i ke Aupuni Hawaii e F. A. Schaefer me S. Parker i oleloia, a i ole ia, e ko laua mau hope a waihona iloko o elua makahiki mahope iho o ka hooholoia ana o keia Kanawai.

PAUKU 8. Ma keia pono ua haawiia ka mana ia F. A. Schaefer me S. Parker i oleloia, ko laua mau hope a hoahui a waihona paha e lawe, hoohana, lawe aku a hookahe ma kahi e no ka lakou mau hana ponoi i ka wai a pau loa e hoomaka ana ke kahe ana, a i ole ia, e kahe ana maluna a maloko o kekahi a me na aina Aupuni a pau e waiho ana maluna a ma na kuahiwi e waiho ana mawaena o Waimea a me Kohala, ma ka Mokupuni o Hawaii, no ka manawa he kanalima makahiki mai ka la e aponoia ai keia Kanawai, eia nae, e hoomaka laua, a i ole ia, ko laua mau hoahui, mau hope a waihona paha iloko o elua makahiki mai ka aponoia ana o keia Kanawai e hana no ka lawe ana i ka wai i oleloia, a e hoopau a hoopaa i ua hana la iloko o elima makahiki mai ia hoomaka ana e hana; a ina e hooko ole ia na mea i hoakakaia ma keia Pauku, e lilo ia i mea e lilo a mana e pau wale ai keia pono.

PAUKU 9. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KULEANA I KEKAHI MAU AINA I HOOPUKA OLE IA NA PALAPALA KULEANA, A E HOOMANA AI I KEKAHI OLELO AELIKE ME NA KAHU WAIWAI MALALO O KA PALAPALA KAUOHA O BERNICE PAUAHI BIHOPA, I MAKE.

Oiai, ua lilo ke Aliiwahine i make, ka Mea Hanohano Bernice Pauahi Bihopa, i hooilina no ka waiwai o kona hoahanau i make ka Mea Kiekie Luka Keelikolani, ka mea i lilo i hooilina no ka waiwai o kona kaikunane ke Alii ka Moi Kamehameha V. a mamuli o ua hooilina la i oleloia, ua komo ma ka Malu o Bernice Pauahi Bihopa i oleloia kekahi mau aina i koi a i paa mau ia e kona mau kupuna, i kapaia i keia manawa he mau aina i hoopuka ole ia na palapala kuleana, a eia malalo iho nei ua mau aina la e paaia nei i neia wa ma ka malu o na Kahu Waiwai o kona waiwai, penei :

Ke Ahupuaa o Kaunakakai, Molokai,.
Ke Ahupuaa o Paauau, Kau Hawaii,
Ka mahele mauka o ka ili o Kaakaukukui, Oahu,
Haiku 1 a me 2, Hilo, Hawaii,
Kaiaakea, " "

Kaluakailio, Hilo, Hawaii,
Kaumana, " "
Kauuiho 1 a me 2, " "
Lepoloa, " "
Maulua-iki, " "
Piha 1 a me 2, " "
Waikaumalo, " "
Kaapoko, " "
Kaieie, " "
Mohakea, 1 a me 2, Kau, "

A oiai, ua hooili aku ke Aliiwahine i oleloia i kona waiwai holookoa i na Kahu Waiwai no ka hookumu a me ka malama ana i na kula no na keikikane a me na kaikamahine he hana e hoolilo ana i makana manawalea a waiwai nui e mau aku ai i ka lehulehu no ka hooholomua ana i ka oihana hoonaauao o na opio o keia Aupuni, a he mea pono no hoi no ka pomaikai o na mea a pau e hooponoponoia na ninau a pau no ke kuleana o ua mau waiwai la i oleloia ;

A oiai, ua haawi aku ua mau Kahu Waiwai la i oleloia i ke Kuhina Kalaiaina mamuli o ka hooia ia ana aku ia lakou no ke kuleana noho Kahu i oleloia o na aina malalo iho nei, penei : Ke Ahupuaa o Kaunakakai ma Molokai, kahi a Kamehameha V a me kona mau hope i noho hoomalu ai i hoolilo ai he mau huina dala nui no na hana hou, ke Ahupuaa o Paauau ma Kau, Hawaii, a me ka mahele mauka i hoopuka ole ia ka palapala kuleana o ka Ili o Kaakaukukui ma Kona, Oahu, e haawi lilo a e haalele aku no ke Aupuni Hawaii ke koena a pau o na aina i hoikeia maluna, aka, o na hoolimalima hoi e mau nei e hooia

ia mai no ia e ke Aupuni a aole hoi he koi ana e hanaia mai no na loaa; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Mamuli o ka haawi ana aku i ke Kuhina Kalaiaina i kekahi Palapala Hoolilo hookuu kuleana mai na Kahu Waiwai aku malalo o ka Palapala Kauoha a Bernice Pauahi Bihopa, i make, no ko lakou mau kuleana a pau iloko a i na apana aina malalo nei, penei :

Haiku 1 a me 2,	Hilo	Hawaii,
Kaiaakea,	"	"
Kaluakailio,	"	"
Kaumana,	"	"
Kauuiho 1 a me 2	"	"
Lepoloa,	"	"
Maulua-iki,	"	"
Piha 1 a me 2,	"	"
Waikaumalo,	"	"
Kaapoko,	"	"
Kaieie,	"	"
Mohakea, 1 a me 2,	Kau,	"

E hoopuka aku i Palapala Sila i na Kahu Waiwai i oleloia no na aina malalo nei, penei :

Ke Ahupuaa o Kaunakakai, Molokai,
Ke Ahupuaa o Paauau, Kau, Hawaii,
Ka mahele i hoopuka ole ia ka palapala kuleana o ka Ili o Kaakaukukui, Oahu.

PAUKU 2. E lilo ia mau hoolilo ana i hooponopono paa a hope loa no na kuleana a me na ninau a pau e hoopaapaaia nei a e hoopaapaa ia aku ana paha mawaena o ke Aupuni Hawaii a me na Kahu Waiwai i oleloia e pili

ana i ua mau aina la i oleloia e laweia no ua mau aina la i haawi lilo ia aku i ke Aupuni Hawaii me ka paa no nae malalo o na hoolimalima e mau nei a e hooia ia nei hoi ma keia no ke koena aku i koe o na manawa lehulehu o kela a me keia.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXIX.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I KE ANO O NA HANA KOKUA A KA POE I LILO I KOKUA NO NA MA'I LEPERA E HANA AI.

No ka mea, ua ulu mai na kuhihewa a me na hoopaapaa ana no na hana kokua a ka poe i lilo i Kokua Ma'i Lepera e hana ai.

A no ka mea i mea e pau ai o ia pilikia, he mea pono e hoakakaia ma ke kanawai ke ano maoli o na hana kokua a ua Poe Kokua Ma'i Lepera la e hana ai, nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. O kela a me keia Kokua Ma'i Lepera i ae ia mamua aku nei, a e ae ia aku ana paha ma keia hope aku e like me ke kanawai, e hana no lakou i ka hana kokua i ka lakou mau Ma'i Lepera e like me ka mea i hoi-

keia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, aole ma kekahi ano e ae.

PAUKU 2. O ka hana kokua a ka poe i lilo i Kokua Ma'i Lepera e hana ai, oia no ka malama o ke Kokua i kana ma'i a mau ma'i lepera paha, a me ke kii ana aku a lawe mai, a hana hoi i na mea ai a pau e like me ka mea kupono a ke Aupuni e hoolako mai ai i na ma'i, a me ka hana ana i na mea e pili ana i na pono aahu, a me na mea e ae i kupono i ka noho oluolu ana o ka mea mai lepera. A o na hana e ae a ka Papa Ola, a o na Luna paha o ka Papa Ola e hoohana ai i na poe Kokua Ma'i Lepera, e ukuia no e ka Papa Ola e like me ka mea kupono e hoo-holoia e ka Papa Ola, aole nae e emi iho ua uku la malalo o ka hapalua dala no ka la hookahi. A ina hoole kekahi Kokua Ma'i Lepera i ka hana ana i ua hana la, oiai he hana ia e ukuia mai e ka Papa Ola, a i ole ia, ua kue paha i na Rula o ka Papa Ola e like me ke Kanawai, e hoopai ia no oia i kekahi uku hoopai ke ku ka hewa imua o ke-kahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha. Eia nae, aole e oi aku ia hoopai i kona kipakuia mai kahi aku o ka Papa Ola.

PAUKU 3. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kana-wai mai a mahope aku o ka la e aponoia ai, a o na kana-wai a pau e kue ana me na olelo o keia Kanawai, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXX.

HE KANAWAI

E HOIHOI AE AI I KA HALE LETA MAI KA OIHANA KALAIAINA A I KA OIHANA WAIWAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua hoihoiia ka malama ana, ka hoomalu ana a me ka hooponopono ana o na Hale Leta o ke Aupuni mai ka Oihana Kalaiaina a i ka Oihana Waiwai, a o na hana a me na mea a pau i kauia mamua aku nei a e hanaia e ke Kuhina Kalaiaina e pili ana i ka Hale Leta, na hana pili i na leta, Baneko Hoahu Hale Leta a me ka Oihana Kikoo Dala Hale Leta, ma keia ke kauia nei a ke kauohaia nei e hanaia e ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 2. O keia mau kanawai a me na hapa kanawai mahope iho nei, ma keia ke hooloiia nei, ma ka hookomo ana iho i na huaolelo "Kuhina Waiwai" ma kahi o na huaolelo "Kuhina Kalaiaina" ma na wahi e ikeia ai ia mau huaolelo :

"Haawina VI. no ka Oihana Halihali Leta" o ke Kanawai Kivila.

Ka Pauku 397 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooloiia ai e ka Pauku 1 o ka Mokuna XVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1878;

Ka Pauku 398 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooloiia ai e ka Pauku 1 o ka Mokuna XXXIX. o na Kanawai o ke Kau o 1882 ;

Ka Pauku 402 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoo-

loliia ai e ka Pauku 3 o ka Mokuna XVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1878 ;

Ka Pauku 411 o ke Kanawai Kivila ;

Ka Pauku 412 o ke Kanawai Kivila ;

Ka Pauku 1 a me Pauku 2 o ka Mokuna XXXV. o na Kanawai o ke Kau o 1882 ;

Na Pauku 9 a me 10 o ka Mokuna XLVI. o na Kanawai o ke Kau o 1884.

Ka Pauku 1 o ka Mokuna LXIV. o na Kanawai o ke Kau o 1888.

Ka Pauku 2 o ka Mokuna XXXVIII. o na Kanawai o ke Kau o 1888.

PAUKU 3. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 36 o ke Kanawai Kivila ma ke kapae ana aku i na huaolelo "i na hale leta."

PAUKU 4. I na manawa a pau malalo o na Kanawai Leta o ke Aupuni, ua kauohaia ka Luna Leta Nui, a i ole ia, o kekahi o na poe malalo ona i ka manawa e holo ai keia Kanawai e hana i kekahi hana a waiho aku paha i kekahi hoike ana malalo a mamuli o ke kauoha o ke Kuhina Kalaiaina, ma keia hope aku e hana ka Luna Leta Nui i oleloia a me na poe malalo ona i kekahi hana a hoike ana paha o ia ano i kauohaia iaia a ia lakou paha malalo o na Kanawai Leta i oleloia, mamuli a malalo o ke kauoha a hooponopono ana o ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 5. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai ma keia ua hoomanaia aku ke Kuhina Waiwai e unuhi mai a e hoolilo aku i na haawina dala iloko o ka Oihana Kalaiaina i hoakakaia malalo o ke poo o ka Buro Hale Leta maloko o ka Bila Haawina e pau ana i Maraki 31, 1892.

PAUKU 6. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la 1 o Ianuari, 1891.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA MAKAHIKI I KAUOHAIA AI NA KEIKI E HELE I KE KULA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Na na makua, na kahu a me na makua hoohiki o na kamalii mai ka makahiki eono a i ka umikumamalima, e hoouna mau i ka lakou mau keiki i kekahi kula kupono o ke Aupuni a kuokoa paha, e aoia lakou ma ka noho malie a me na kumu mua o ka ike.

PAUKU 2. Ina nae o kekahi haumana iloko o na kula Aupuni i aoia ma ka olelo Beritania, ua loaa iaia ka makaukau kupono ma na hana o ke kula e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai, mamua o ka piha ana o ka umikumamalima o kona mau makahiki, a mahope iho o ka piha ana o kona makahiki umikumamakolu, e hookuuia ua haumana la mai ka hele hou ana i kauohaia, a pau loa a no kekahi manawa i kaupalenaia a i hoakakaia paha ma ke noi ana i kakauia e kona makua, kahu malama a kahu hanai paha i ke kumu nui o ke kula. A o ia kumu ka mea nana e hooholo no ka lawa kupono o ka makaukau o

ka haumana, me ka hiki no nae ke hoopii hou aku i ka Luna Kula o ka Apana, a i ole ia, i ke Kahu Kula Nui.

PAUKU 3. O ka "makaukau kupono" i kauohaia ma keia Kanawai e manaoia oia ka loaa ana o ka makaukau ma na hana kula i hoakakaia no ke ono o na makahiki, ma ka "Alakai Haawina Imi Naauao" e hoohanaia nei i keia wa ma na kula Aupuni iloko o keia Aupuni, a ma ke ano like paha, ma kekahi o na mea ao o keia mua aku e hoomakaukauia ana no ia hana.

PAUKU 4. O na kanawai a hapa kanawai paha e kue ana i keia Kanawai, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :
C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 2, 3, 4, 6, 8 A ME 9 A E HOOPAU AI I KA PAUKU 12 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA LUNA ALANUI A ME KA HOOLILO ANA O NA AUHAU ALANUI A E HOONOHO I MAU PAPA ALANUI APANA, A E HOAKAKA I KA LAKOU MAU HANA," I APONOIA MA KA LA 25 O NOVEMABA, 1887, A E PAKUI MAI I PAUKU HOU E KAPAIA PAUKU 14.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 2. E kohoia e na poe i kupono i ke koho balota o kela a me keia apana auhau ma ke koho balota nui no na Lunamakaainana a me na Alii e hiki mai ana e malamaia ana ma ka makahiki 1892, a ma kela a me keia koho balota nui ana mahope aku, i ekolu mau mea kupono e noho ana ma kela a me keia apana auhau o ke Aupuni a o lakou no ke hana ma ke ano o lakou no ka Papa Alanui o ka Apana i kohoia ai lakou. E kohoia ua mau mea la a e noho ma ka oihana no elua makahiki mai ka la aku o ke kohoia ana. O ka balota no ia koho ana e like no me ke ano i hoakakaia ma ke kanawai no ke koho ana i na Lunamakaainana a hanaia ke koho ana a e kukalaia e like me ia e hanaia nei i keia wa, a e hoakakaia ana ma keia hope aku e ke kanawai koho balota o ke Aupuni. Eia no nae, aole e koiia ka moho e kohoia ana e

imi aku a waiho aku me ke Kuhina Kalaiaina kekahi palapala noi e kohoia oia no ka oihana i oleloia. Na kela a me keia moho e hoike aku i ke Kuhina Kalaiaina iloko o aole e emi malalo o iwakalua la mamua iho o ke koho ana i kona manao e lilo i moho e kohoia i mea e hiki ai e hoomakaukauia na balota a hoounaia i na Luna Nana Koho Balota o kela a me keia Apana. I na manawa e komo ai na apana auhau i oi ae mamua o hookahi maloko o kekahi apana koho ua hiki no e malamaia ke koho ana ma ia wahi koho a mau wahi koho paha maloko o ia apana koho e like me kekuhikuhi ana o ke Kuhina Kalaiaina. E hoomakaukauia he pahu balota okoa e hookomoia ai na balota i kohoia no na lala o na Papa Alanui.

"Ina e make, a i ole ia, haalele kekahi lala o kekahi Papa Alanui, e hoopihaia ia hakahaka e ke Kuhina Kalaiaina. O ka hoonoho ana ma ia wahi i hakahaka no ka manawa wale no ia i koe o ka manawa e noho ai o ia mea i make a haalele paha. E koho na lala o ia mau Papa Alanui i kekahi o lakou i lunahoomalu no ko lakou Papa. E hana na lala o ia mau Papa Alanui me ka uku ole."

PAUKU 2. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 3. Malalo o ka Papa Alanui ka hooponopono ana o na hana a pau ma na alanui a pau, na alahaka a me na alahele o ka lehulehu maloko o ko lakou mau apana, a ia lakou ka hooponopono ana o ka hoolilo ana o na dala auhau alanui a pau a me na dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo, ma ka hana a me ka hoomaemae ana i ua mau alanui a alahaka nei, ma na huina i like ka nui me na mea i hooholoia e ua mau Papa Alanui nei, a i ole ia, i hooholoia e ka hapanui o na lala o ia Papa.

"Na ke Kuhina Kalaiaina ma ka waihoia ana aku o ka

inoa e ua mau Papa Alanui nei, a i ole ia, e ka hapanui o na lala o ia mau Papa Alanui e hookohu i kekahi mea kupono ma kela a me keia apana auhau o ke Aupuni i Luna Alanui no ia apana auhau. Ua hiki no e hoopauia ka Luna Alanui i oleloia i na manawa a pau e ke Kuhina Kalaiaina ma ke noi i kakauia e ka Papa Alanui a o ka hapanui paha o na lala o ia Papa Alanui. Aole e manaoia kekahi mea maloko nei he mea e hiki ole ai i ka mea hookahi e paa i ka oihana Luna Alanui no ka apana auhau i oi aku mamua o hookahi i hookohu mua ia ai oia."

PAUKU 3. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 4 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 4. Mamua ae o ka hoomaka ana o ka Luna Alanui e hana i na hana i pili i kona oihana e waiho aku oia ma ke Keena Kalaiaina i palapala hoopaa me na hope kupono i ke Kuhina Kalaiaina no na dala hoopaa i oi ole ae maluna o ka huina i kohoia o na auhau alanui o ia apana. E hoakaka ua palapala hoopaa la no ka hana a hoolilo pololeiia a me ka hoike oiaio ana no na dala alanui i haawiia aku iaia, a i ole ia, ma kana kauoha, a i ole ia, i hooliloia e ia ma na hana alanui o ka apana."

PAUKU 4. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 6 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 6. E malamaia ka moolelo piha e ka Luna Alanui no na hana a pau i hanaia ma kekahi halawai ana o ka Papa Alanui a me ka hana i hanaia ma ka Apana. E malamaia no hoi e ia ka moolelo o na dala a pau i loaa mai, me ka hoike i kahi i loaa mai ai, a me na dala a pau i ukuia aku, me ka hoike i kahi i hooliloia ai; a ina paha ua hooliloia no ka uku hana a no na lako hana paha a me na inoa o na poe i ukuia aku ai. E hamama no ia mau moolelo a hoike no ka nanaia e kela a me keia mea hookaa

auhau e noho ana ma ka apana ma na halawai a pau o ka Papa."

PAUKU 5. Ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 8 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 8. E hoihoiia no na dala auhau alanui a pau i ka Waihona o ke Aupuni, a o ka huina dala i hoihoiia pela mai kela a me keia apana, he waihona kuikawa ia iloko o ka Waihona no kela apana, e uku wale ia aku no ma ke kikoo ana ma o ke Keena Kalaiaina la mamuli o ke kauoha a na Luna Alanui, a oia mau kikoo e kakauinoa pu ia e na Lunahoomalu o na Papa Alanui. Aole loa e ae ke Kuhina Waiwai e hooliloia aku ia mau dala kuikawa, a o kekahi hapa paha no kekahi hana e ae mawaho ae o ka hookaa ana i na kikoo dala i kikooia mai e ke Kuhina Kalaiaina, mamuli o na kauoha e like me ia i hoakaka mua ia ae nei maloko o keia."

PAUKU 6. Ma keia ua hooloiia ka Pauku 9 o ke Kanawai i oleloia, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 9. Na ka Luna Alanui i ka pau ana o kela a me keia hapaha e hoouna aku i ke Kuhina Kalaiaina i hoike piha no na hana i hanaia ma kona apana iloko o ia hapaha, a me ka hoike piha no hoi e pili ana i na dala i loaa mai a me na hoolilo ana a pau i huipuia me na palapala hookaa no na hoolilo ana a pau."

PAUKU 7. Ma keia ua hoopau loa ia ka Pauku 12 o ke Kanawai i oleloia :

PAUKU 8. Ma keia ke pakuiia aku nei he Pauku hou i ke Kanawai i oleloia, e kapaia Pauku 14.

"Pauku 14. O kekahi mau alanui hou, i hookaawaleia hoi he haawina okoa e ka Ahaolelo no ka hana ana mawaho ae o na Auhau Alanui, e hanaia no e ke Kuhina Kalaiaina me ka ui ole aku i na Papa Alanui Apana."

PAUKU 9. E mana keia Kanawai a e lilo hoi i kanawai mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana, eia no nae hoi, o kela a me keia hana, mea, a mea e ae paha i kupono, a i kauohaia a i kupono e hanaia no ka hooko pono ana i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Luna Alanui a me ka hoolilo ana o na Auhau Alanui, a e hoonoho i mau Papa Alanui Apana a e hoakaka i ka lakou mau hana," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, 1887, mawaena o ka la o ka aponoia ana o keia Kanawai a me ka la 1 o Ianuari, 1892, e hanaia no a hookoia ma ke ano me he mea la, aole i hololiia a hooponopono ua Kanawai la i oleloia.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXIII.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I PONO KAOKOA I KA HUI HANA EA AA HAWAII.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 1. E haawiia a ma keia ke haawiia nei he pono kaokoa ia Emmet C. Winston a me kona mau waihona malalo o ka "Hui Hana Ea Aa Hawaii" e hoolako i ke Kulanakauhale o Honolulu a me na taona me na kulanakauhale o ke Aupuni o Hawaii mawaho ae o Ho-

nolulu a me ka poe e noho ana ma na kulanakauhale, na taona a mau kulanakauhale i oleloia me ka ea aa i mea e hoohanaia ai e na kulanakauhale, na taona a me na kulanakauhale na kanaka a me ka poe e noho ana no na hana a pau loa e hiki ai e lawelaweia ai ia mea iloko a no ka manawa i haiia mahope iho nei maloko o keia Kanawai.

NA HALE HANA EA AA.

PAUKU 2. E loaa i ua hui nei i oleloia ke kuleana e kukulu ma kahi a ma na wahi paha ma ke kuleana, na taona a me na kulanakauhale i oleloia a ke Kuhina Kalaiaina e apono ai i na hale hana ea aa no ka hana ana i ka ea aa a me ke kuleana e malama a hoohana aku oiai ka manawa e paa ana keia pono kaokoa.

NA PAIPU ME NA PAIPU NUNUI.

PAUKU 3. E loaa no i ka hui i oleloia ka mana e hoomoe i ka lakou mau paipu nui me na paipu lawe a me na paipu hoolako aku maloko o na alanui a pau, alaloa, alaliilii a me na wahi a pau o ka lehulehu ma Honolulu, a me na taona a me na kulanakauhale liilii o ke Aupuni Hawaii mawaho ae o Honolulu e like me ka mea a ka hui i oleloia i manao ai he kupono a maikai paha. Ina nae, aole lakou hana wale me ke kumu kupono ole i kekahi mea e keakeaia ai ka lawelaweia ana o ia mau alanui alaloa, alaliilii a wahi paha o ka lehulehu ma ka hoomoe ana ia mau mea, a ua hoomoeia na paipu nunui, na paipu lawe a me na paipu hoolako aku i oleloia a lawa ka hohonu ilalo e keakea ole ia ai ka lawelawe mau ia ana o ia mau alanui, a e hana hou lakou i ua mau alanui, alaloa, alaliilii a me na wahi o ka lehulehu mahope iho o ka hoomoe ana i na paipu nunui, paipu lawe a me na paipu hoolako a paa pono me ka maikai a like me ka mana-

wa mamua, a eia nae, ina e hooponopono hou ole ua hui la i na alanui, na alahele, na alaololi a me na kahua o ka lehulehu ma ke ano kupono e like me ia mamua ae o ka hoomoeia ana a me ka hoomakaukauia ana, alaila, o ua hui la a o kekahi luna paha o ua hui la, ke hoahewaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha e hoopaiia i kekahi huina dala i oi ole ae mamua o elima haneri a i emi ole iho malalo o hookahi haneri no kela a me keia hewa. Eia nae, aole e lilo kekahi mea maloko o keia Kanawai i mea e manaoia ai ua kue a kulike ole me kekahi o na Kanawai o keia Aupuni, na rula me na hooponopono ana o ka Oihana Kinaiahi a me ka mana o ke Kuhina Kalaiaina maluna o na alanui a me na alahaka o ke Aupuni.

NA POU KUKUI ME NA KUKUI.

PAUKU 4. E loaa i ua hui nei i oleloia ke kuleana e kukulu i na pou kukui me na kukui no ka hoomalamalama ana i na alanui, alaloa, alaliilii a me na wahi o ka lehulehu o ke kulanakauhale i oleloia, na taona a me na kulanakauhale ma na wahi i aponoia e ke Kuhina Kalaiaina i oleloia.

NA PAIPU HOOHUI.

PAUKU 5. E loaa i ua hui nei i oleloia ke kuleana oiai e mau ana keia pono kaokoa e hoomoe i na paipu hoohui ma kekahi a i ole ia, me na alanui, alaloa, alaliilii a mau wahi paha o ka lehulehu a pau i mea e hoolakoia ai na hale noho, halekuai na hale oihana a me kekahi, a i ole ia, na hale a pau o ka lehulehu, a i ole ia, no kekahi poe ponoi a me na ipukukui alanui, no ka hoomalamalama ana i na alanui a me na alaloa o ke kulanakauhale i oleloia me na taona a me na kulanakauhale e like me ka mea i kupono, a e hana hou, hoomaemae a hookaawale ae paha

ia mau mea, a ma na manawa a pau e hana hou a paa pono na alanui, alaloa, alaliilii me na wahi o ka lehulehu e like me ka manawa mamua, a e hana a kulike me ka hoololiia ana o ka iliwai i hanaia e ke Kuhina Kalaiaina o ko Hawaii Paeaina iloko o ka manawa e paa ana keia pono kaokoa.

HANA HOU ANA I NA PAIPU ME NA PAIPU NUI.

PAUKU 6. E loaa i ua hui nei i oleloia iloko o ka manawa e paa ana keia pono kaokoa a e eli a hookaawale, hana hou a hoomaemae paha i na paipu nui, na paipu lawe aku me na paipu hoolako na pou ipukukui me na kukui e like me ko lakou ike ana he mea kupono.

NA KI HOOPONOPONO EA AA.

PAUKU 7. E loaa i ua hui nei i oleloia iloko o na hora me na manawa kupono a pau e komo iloko o na hale a pau e lawelawe ana i ka ea aa o ua hui nei no ka hana ana a hooponopono ana i na ki hooponopono ea aa a me na paipu maloko o laila a e helu a hoomaopopo i ka nui o ka ea aa i pau a no na hana a pau i pili i ka lawelaweia ana o ka ea aa maloko o ia hale noho a hale e ae paha.

KUMUKUAI O KA EA AA.

PAUKU 8. E loaa i ka hui i oleloia ka mana e auhau aku, lawe mai a ohi mai ka poe a pau e lawe ana i ka ea aa no ka ea aa i hoolakoia aku e lakou i ka poe lawe i ke kumukuai a lakou e hooholo ai i kela a me keia manawa aole nae e oi aku mamua o elima dala no ke tausani kapuai kupika a ina ua nele i ka aelike e hoole ana e hoemi ia ke kumukuai o ka ea aa a pau i lawelaweia no na hana o ke Aupuni hookahi hapakolu o ke kumukuai i auhauia i na mea lawe ea aa e ae.

NA PAIPU HOOLAKO.

PAUKU 9. E loaa i ka hui i oleloia ka mana e auhau aku i ka poe lawe a poe paha e manao ana e lawe i ka ea aa no ka hoohui ana me ko lakou mau paipu a mau paipu nui a no ka loihi o na paipu hoolako i kupono no ka lawe ana aku i ka ea aa mai na paipu nui a paipu lawe paha a hiki i ka hale, a i ole ia, pou ipukukui i kekahi uku kupono a kaulike i hooholoia e ka hui i oleloia.

NA POE LAWE EA AA I UKU OLE.

PAUKU 10. E loaa i ka hui i oleloia e like me ko lakou manao he pono mahope iho o ka hoikeia ana aku no na hora he iwakalua-kumamaha, e hooki i ka hoolako ana i ka ea aa mai kekahi mea lawe ea aa i hoole a i hookaa ole paha i na bila kupono no na ea aa o ka hui i oleloia iloko o ka manawa i hoakakaia e ua hui nei no ka hookaa ana o ia mau bila, aka aole e lilo ia okiia ana o ka ea aa mai ia mea lawe aku i kumu e hiki ole ai i ua hui nei e hoopii aku a loaa mai ia bila a mau bila paha i hookaa ole ia imua o kekahi aha hookolokolo i loaa ka mana ma ia mea.

KA MANA E HOOHUI.

PAUKU 11. Ua hiki ia Winston i oleloia e lawe i keia pono kaokoa a kukulu a malama i na hale hana ea aa ma ona ponoi iho a i ole ia, ua hiki iaia me kekahi poe e ae e kukulu a malama ia mea, a i ole ia, ua hiki iaia me kekahi poe e ae, a i ole ia, kona mau waihona e like me ko lakou manao he mea pono e hoohui i hui i hoohuiia malalo o na kanawai o ko Hawaii Paeaina a hoolilo aku i ua hui nei i hoohuiia i ka pono kaokoa e haawiia nei ma keia.

PAUKU 12. Ma keia pono kaokoa e loaa i ka hui i oleloia ka mana e hana a malama aku i na hale hana ea aa ma ke kulanakauhale, na taona a me na kulanakauhale

no ka manawa he iwakalua-kumamalima makahiki mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, ina nae lakou e hoomaka iloko o umi-kumamawalu mahina mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai e hana a paa a hoomaka i ka hana iloko o elua makahiki ma ia hope iho, a ina e hooko ole ia na mea i hoakakaia ma keia Pauku e lilo no ia i mea e pau wale ai o keia pono kaokoa, aka, aole e kauia kekahi hoopai e ae, lilo wale ana a hoopaa ana paha maluna o ua hui nei i oleloia no ia hiki ole ana e hana.

KE ANO O KA EA AA.

PAUKU 13. O ke ano o ka ea e hoolakoia e ka hui i oleloia no ka hoomalamalama ana i ke kulanakauhale o Honolulu i oleloia oia no ke ano o ke ana mau i emi ole malalo o umikumamalima kukui ihoiho ka ikaika.

PAUKU 14. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 3 A ME 8 O KA MOKUNA XLV. O NA KANAWAI O 1888, E PILI ANA I KA OIHANA KINAIAHI O HONOLULU, A ME KA PAKUI MAI I PAUKU HOU I UA KANAWAI LA, E KAPAIA O KA PAUKU 8 A.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii :

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai :

"Na ke Kuhima Kalaiaina me ka apono o ka Aha Kuhina e hookohu i ka Ilamuku Kinaiahi.

"O ka Ilamuka Kinaiahi, i kanaka ia i makaukau ma ke ano Enekinia, Kahakii a me Hanalima, a mamuli wale no o ke kumu kupono, a i ole, ma o ka Aha Kuhina oia e hoopauia ai."

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 8 o ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1888, a penei e heluheluia ai :

"E hooko no ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi i ka hana oia hoi :

"(*a*)—I hookahi manawa iloko o kela a me keia ekolu mahina, a me na manawa e ae ana i manao ai he pono, e makaikai aku a nana i na hale noho a pau, halekuai, na papai hale, wahi oihana a wahi noho paha, a me na hale e ae e kukuluia ana a e hana hou ia ana paha, a me na wahi e ae a pau maloko mai o ke Kulanakauhale o Hono-

lulu, a e nana hoi i na kapuahi, na wahi ho-a ahi, na pukauwahi, na ohe uwahi, na ipuhao-mahu a me na enekini, na mekini hoomama i ka wela, ka ea a-a a uwila paha, a o kekahi mea paha e ulu mai ai ka poino maluna o kekahi waiwai, a i kekahi waiwai a wahi paha e pili mai ana, mamuli o ka pauahi a poino paha, no ka hoomaopopo i ka maikai a me ka paa kupono mai na poino pauahi a no ka poino paha mamuli o ka pauahi a mea e ae paha, a he hoopilikia paha i ke ola, a ua kukuluia a hanaia paha ua mau mea la e like me ke kanawai no ke kaupale ana i ke ola a me ka waiwai mai ke ahi, na mea pa-hu a me na mea poino, a me na hale pale pauahi. A ina e loaa i ka Ilamuku Kinaiahi kekahi o ia mau mea ua inoino a hemahema a ku i ka hoopilikia a kue paha i ke kanawai, e kauoha aku oia i ka mea nona ia wahi, a o ka mea paha e noho ana ma ua wahi la, ma ka palapala kakau a ma ke kauoha paha i paiia, e hana hou ae, e hoonee aku a hoomoe hou ae paha i ua mau hemahema nei, a ina aole e hanaia ua mau mea la, alaila, ua pili ka hewa mikamina i ua mea kue la.

"(*b*)—E nana pono me ka hoomaopopo i na kii a me na hoakaka a me ke kahua o na hale a pau, a o na apana hale paha e manaoia ana e kukulu, e hoonee a e kapiliia paha maloko mai o ke Kulanakauhale o Honolulu, a me kahi i manaoia e kukulu i na wahi ho-a ahi, na kapuahi, na pukauwahi, na ha ahi, na ipuhao mahu a me na enekini no ka hoomama ana i ka mahu, ka ea a-a a uwila paha, a o kekahi mea e ae paha i ku i ka hoopoino i ka waiwai mamuli o ka pauahi a poino e ae paha, a ke aponoia e ia ua mau mea la e like me ke kanawai, a aole hoi i ku i ka poino o ke ola a me ka waiwai, alaila, e haawi oia i palapala hooia no ia mea, a e ukuia ka auhau he elima dala no ua palapala hooia la i ka Ilamuku Kinaiahi ma ke ano he

loaa Aupuni, a e hoihoiia aku iloko o ka Waihona Waiwai ma o ke Keena Kalaiaina la.

"(*c*)—E hoomaopopo ina o na kanawai e hooponopono ana i ka malama a me ka hoahu ana i ka aila mahu, petroleum, naptha, benzole, na wai turpentine a gasoline paha, a me ka pauda ki pu a me na mea pahu e ae, ina ua hooko pono ia e like me na hoakaka o ua kanawai la, a ina ua hooko pono ole ia, alaila, e hoomaopopo oia i ka hooko pono ia o ke kanawai.

"(*d*)—E malama oia i ka moolelo hoomanao o kana mau nana a hoomaopopo ana a pau, a e hoopaa i na kii a me na hoakaka a pau i waihoia aku imua ona, a me na inoa o na poe i pili, kahi i manaoia, a ina paha ua aponoia a apono ole ia paha. E malama i ka papa inoa o na poe e noho ana maloko o na hale a me na wahi ana i hoomaopopo ai ua kueia ke kanawai, a e hoike aku i ke Kuhina Kalaiaina i na kueia a pau o ke Kanawai ana e malama ai i ka hookoia. E lawelawe i na hana e ae a ke kanawai e kau aku ai maluna ona.

"(*e*)—E kakau oia i ekolu mau kope oiaio a pololei i ka pau ana o kela a me keia eono mahina i ka hoike o na pauahi a pau i ulu ae maloko o ke Kulanakauhale o Honolulu, a i ka inoa o ka mea a mau mea paha i poino a poho paha, kahi a me ke ano o ka waiwai i poino a poho paha, ka huina i ka poino a me ka uku hoopaa poho maluna o ua waiwai la, ina ua ikeia i hookahi kope e waihoia aku me ke Kuhina Kalaiaina, hookahi kope me ka Luna Kinaiahi Nui a hookahi me ka Ilamuku Kinaiahi e malamaia i hoike, a i ka pau ana o na makahiki elua e hookomoia ua mau hoike la iloko o ka hoike a ka Luna Nui o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu."

PAUKU 3. E pakuiia i Pauku hou no ka Mokuna XLV.

o na Kanawai o 1888, a e kapaia o ka Pauku 8A, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 8A. No na mea i makemakeia ma keia Kanawai, a no ka hooko ana hoi i na hana i kauia maluna ona e ke Kanawai, e loaa no i ka Ilamuku Kinaiahi ke kuleana a me ka mana e komo (mahope o ka hoike ana aku i kona manao ke makemakeia e ka mea nona ia wahi, a i ka mea paha e noho ana) a e nana pono me ka hoomaopopo i na hale a pau a me na wahi a pau a me na waiwai i kauohaia ma ke kanawai nana e nana a hoomaopopo. O kela a me keia mea e keakea ana mamuli o kona manao iho a me ke kumu ole paha i ka Ilamuku Kinaiahi ma ka nana a hoomaopopo ana e like me ka mea i kauohaia nona ma ke kanawai no na hale, ka waiwai a kahua paha a me na ano hale e ae, a ma kona hooko ana paha i kana hana i kauia maluna ona ma ke kanawai, e pili ka hewa mikamina i ua mea la."

PAUKU 4. O na kanawai a pau i kue i keia ma keia ke hoopauia nei.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 A ME KA PAUKU 3 O KA MOKUNA XLV. O NA KANAWAI O 1884, A I KAPAIA "HE KANAWAI E KOKUA ANA I KA LOAA ANA A ME KA NOHOIA ANA O NA APANA AINA LIILII," I APONOIA MA KA LA 29 O AUGATE, 1884.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1884, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 2. I ka manawa e paa ai ke anaia ana e hookohu aku ke Kuhina Kalaiaina i ekolu mau kanaka nana e koho i ke kumukuai o ka apana, a o ke ana aina nana i ana a mahele i na apana aina liilii kekahi o ia poe, a o na lala e ae elua e kohoia mai na kanaka e noho ana ma ka apana kahi e waiho ana ka aina i anaia. Na lakou e nana i na apana i maheleia, a e koho i ke kumukuai kupono e like me na kumukuai kupono e kuai mau ia ai, a e hoike mai i ke Kuhina Kalaiaina ma ka palapala i na kumukuai a lakou i koho ai, a e kakauinoaia ua hoike la aole e emi malalo o elua lala o ua poe koho kumukuai la. Alaila e hoolaha aku ke Kuhina Kalaiaina i olelo hoolaha ma ka olelo Hawaii, a ina oia e manao he pono ma na olelo e ae ma na nupepa i paiia ma keia Aupuni, a o ia hoolaha e hiki no ke hoolahaia aku penei :

"Hoolaha no na Apana Aina kahi e noho ai.

Ua hookaawaleia he.....apana aina ma.....ma ka Apana

o.....Mokupuni o.....
i mea e hooliloia aku i ka poe e makemake ana e loaa i mau wahi e noho ai. Ua hiki no ke nanaia na ke kii o ke anaia ana ma ke Keena Kalaiaina e na poe e manao e kuai a ua hiki no hoi e nana a makaikai i na apana ma kahi i anaia ai ma ke noi ana aku ia.....
.....a i ole ia, ia.....ma ia apana, na luna koho kumukuai nana e kuhikuhi i na apana, a e loaa ia laua he hookahi dala no ka hana ana pela mai ka mea a mau mea e noi ana i apana aina. O kela a me keia mea i piha pono kona mau makahiki ma ke kanawai e makemake ana e loaa iaia kekahi o na apana aina i oleloia, e noi aku no ia ma ka palapala i ke Kuhina Kalaiaina e hoakaka ana i ka helu o ka Apana ana i makemake ai, a e hele aku oia ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina, ina ua aeia kana noi, a e kakauinoaia a haawiia aku na palapala kupono iaia. Aole e ae ia ka mea hookahi e loaa iaia mamua aku o hookahi apana aina, eia nae, e aeia no e loaa i ka mea hookahi na apana aina elua ina he aina kula a maloo kekahi, a he aina wai a kanu kalo kekahi.

.....

Kuhina Kalaiaina."

PAUKU 2. Ma keia ke hooloiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV. o na Kanawai o 1884, a penei e heluheluia ai.

"Pauku 3. I ka manawa e loaa ai na palapala noi i kakauia no na apana aina, e waihoia no me ka la i loaa mai ai. Ina he elua a oi ae paha poe i noi mai no ka apana hookahi, e haawi mua ia ka pono i ka mea nana ka palapala noi i loaa mua, aka, ina aole oia e hele kino ae a ma o kekahi hope paha ma ke Keena o ke Kuhina Kalai-

aina iloko o hookahi pule mahope iho o ka loaa ana mai o kana palapala noi, alaila, e haawiia ka pono i ka mea i loaa kana noi mahope iho o ka mea noi mua, a pela no me na noi e ae e hanaia ai, ma ka nana ana o ke Kuhina Kalaiaina i na palapala noi, e ae no ke Kuhina Kaiaiaina ina e hoakaka mai ka mea noi i ka uku hapaha ana o ka uku hoolimalima a uku panee paha, e like me ka mea i aelikeia, mawaena o ke Kuhina Kalaiaina a me ka mea noi, e like me ia i hoakakaia mahope iho nei, a me ke kakauinoa ana o ka mea noi a me ke Kuhina Kalaiaina i ua olelo aelike la i kakauia ma ke ano palua, a e haawi aku i ka mea noi i kekahi kope o ia aelike i kuniia, a ma ia palapala e loaa iaia ka mana e noho maluna o ka apana a mau apana aina paha i hoakakaia maloko, e like me na olelo hoohiki me na hoakaka ana o ia palapala, a e laweia no i hoike imua o na Aha Hookolokolo a pau o keia Aupuni me ka hooia hou ole ia. Penei ke ano o ia aelike e like me keia mahope iho nei :

".....ke Kuhina Kalaiaina ma ka aoao o ke Aupuni Hawaii, ka mea nona ka aoao mua, a me .....o.....no ka Mokupuni o.....ka mea nona ka aoao elua, ke aelike nei penei :

"Ke ae nei ka mea nona ka aoao mua e kuai aku, a ke ae nei hoi ka mea nona ka aoao elua e kuai i ka apana i heluia..... ...ma ke kii o ke anaia ana o na aina malalo o ke Kanawai e kokua ai i ka loaa ana a me ka noho ana o na apana aina liilii, helu.....ma ka Apana o.....Mokupuni o..... i loaa ka ili he.....eka, iloko o umi makahiki mai keia la aku no ke kumukuai he.....dala. Ke aelike hou ia nei ua hiki no i ka mea nona ka aoao

elua e noho koke ma ua apana aina la, a e paa no hoi e like me na mea i hoakakaia mahope iho nei no na makahiki he umi i oleloia, me ke noi ole ia aku iaia e uku i na auhau Aupuni ma ia aina a iloko o ka makahiki hookahi mai keia la aku e kukulu i hale noho maluna o ka apana aina i oleloia, (ina he elua apana i lawe ia e hoakaka i ka apana aina kula ma kona helu) a e hoomaka e noho iloko o ia hale a e hoomau aku oia i ka noho ana iloko o ia hale, ma ke ano o kona hale noho ia no ke koena o na makahiki, he umi i oleloia, a iloko o ekolu makahiki mai keia la aku e hoopuni i ua apana aina la i oleloia, (ina he elua apana i laweia e hoakaka i ka apana aina kula ma kona helu) me ka pa paa kupono a e hookaa mua mai i kela a me keia hapaha makahiki i na dala he..... (he puu dala i like me ka hapaha o ka ukupanee maluna o na dala kumukuai ma ka elima pa-keneta no ka makahiki) i ka mea nona ka aoao mua, a i ka pau ana o na makahiki i oleloia e hookaa mai a pau pono na dala he.....(ke kumukuai o ka aina,) a i ole o ke koena i hookaa ole ia, a i ole ia, e haawi aku i moraki no ua aina la i mea e hoopaaia ai ka hookaaia ana o ia mau dala a koena dala paha ma kona lilo ponoi, no kekahi manawa aole e emi iho malalo o hookahi makahiki aole hoi e oi aku mamua o umi makahiki e like me ka mea a ka aoao mua e hooholo ai, me ka ukupanee he elima pa-keneta no ka makahiki hookahi, a e hookaa mua ia i kela a me keia hapalua makahiki. I ka loaa ana oia mau dala a koena dala paha, a i ole ia, o ka moraki paha, e haawi aku ka mea nona ka aoao mua i ka aoao elua a i kona hooilina paha i Palapala Sila Nui no ka aina i oleloia.

"Eia nae, ina aole e hana a kukulu ka mea nona ka aoao elua i hale noho maluna o ua aina la, a hoomaka e noho malaila ma ke ano o kona wahi noho ia iloko o hoo-

kahi makahiki, mai keia la aku, a i ole, aole i hoomau i kona noho ana malaila no ke koena o na makahiki he umi (10) i oleloia, a i ole la, aole hoi i hoopuni i ua aina la me ka pa, (ina he elua apana i laweia e hoakaka i ka aina kula ma kona helu) iloko o ekolu makahiki mai keia la aku, me kekahi pa paa kupono, a i ole ia, aole i hookaa i ka ukupanee i ka manawa e hiki mai ai ka manawa hookaa, a i ole ia, aole i hookaa i na dala he .....i oleloia, (kumukuai o ka aina) a o ke koena paha i koe i ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, a ina aole ke dala, e haawi aku i moraki e like me ia i olelo mua ia i ka mea nona ka aoao mua, alaila, e lilo keia olelo aelike i mea ole, a ua hiki i ka mea nona ka aoao mua me ka hoolaha mua ole, koi ole a palapala kanawai e ae paha e lawe i ka aina i oleloia me na mea a pau maluna iho a hoonee aku i ka mea nona ka aoao elua a me na poe a pau e koi ana malalo ona a me ko lakou mau ukana.

"Ke aelike hou ia nei aole e hoolilo aku ka mea nona ka aoao elua a o kona hooilina paha i keia aelike, a ina e hooliloia aku, alaila, e lilo ia hana ana pela i mea e pau wale ai keia aelike e like me ia i hoakaka mua ia maluna. Ua hiki no i ka mea nona ka aoao elua malalo o keia aelike e hookaa i ke kumukuai a pau loa, a o kekahi hapa paha, i kela a me keia manawa, e like me kona manao, mamua o ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, a ina e hookaa oia pela, alaila, e loaa no iaia ka hoemiia mai o na dala ukupanee, e like me ka mea ana i hookaa ai. Aka nae, ua hiki no ke haawiia he Palapala Sila Nui no ua aina nei, mawaena o na makahiki elima a me ka umi makahiki, ke hooko pono i na mea i kauohaia ma keia aelike. Ina e make e ka mea nona ka aoao elua mamua ae o ka pau ana o na makahiki he umi i oleloia, e ili aku no na pono a me na pomaikai o keia olelo aelike i kona mau

hooilina ma ke kanawai, na lakou e hana a hooko i na mea i kauohaia e hanaia e ka mea nona ka aoao elua."

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai a mahope iho o kona la e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia Kanawai, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

C. N. SPENCER,
Kuhina Kalaiaina

MOKUNA LXXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI A E HOOHUIHUI AI I NA KANAWAI KOHO BALOTA O KE AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii:

PAUKU 1. Maloko o keia Kanawai ma na wahi e ike ia ai o na hnaolelo a mau huaolelo mahope iho nei, e manaoia a e hoomaopopoia ua pili a ua loaa ia mau huaolelo i keia ano i hoikeia maloko nei, ke ole nae e hiki ke loaa i mau ano ma na olelo e ae. "Kuhina," e pili ia a e manaoia oia no ke Kuhina o ka Oihana Kalaiaina o ia wa o ke Aupuni Hawaii. "Kumukanawai," e pili ia a e manao ia oia ke Kumukanawai o ke Aupuni Hawaii i hoolahaia ma ka la 7 o Iulai, 1887, me na hooloili o ia Kumukanawai. "Luna Nana," a "Na Luna Nana," e pili ia a e manaoia oia ka Luna Nana a o na Luna Nana Koho Ba-

lota paha, e like me ia i hoakakaia maloko o keia Kanawai, a i ole ia, o ka hope a mau hope paha o ia Luna Nana a mau Luna Nana paha. "Mea Holo Balota," a "Poe Holo Balota," e pili ia i kekahi mea a poe paha i hoike i ko lakou a i kona manao paha e waiho aku iaia a ia lakou paha e kohoia no kekahi noho iloko o ka Ahaolelo. "Aha," e pili ia i kekahi Aha i loaa ka mana mamuli o keia Kanawai e hookolokolo i na koho balota i hoopaapaaia. "Koho Balota," e pili ia a e manaoia oia no ke koho balota ana no na Alii a me na Lunamakaainana i hoakakaia ma keia Kanawai. "Papa Inoa," e pili ia a oia no ka papa inoa o na poe i koho i hoakakaia ma keia Kanawai. "Apana," e pili ia i kekahi apana koho e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai, ke ole e hiki e loaa ia ano mamuli o na olelo e ae. "Hana Kipe," a "Hana Kue Kanawai," e pili ia a oia no na hewa i hoakakaia maloko o keia Kanawai malalo o ia mau poo a mahele paha.

NA KOHO BALOTA.

PAUKU 2. E malamaia ke koho balota nui malalo o keia Kanawai ma ka Poakolu mua o Feberuari o ka makahiki 1892, a ma ia la no o Feberuari i kela a me keia elua makahiki mahope iho.

PAUKU 3. O ke koho balota nui o ke koho ana no ia ma ka balota i na hoa i kohoia o ka Ahaolelo. O ke ano o ke koho ana, e like no ia me na mea i hoakakaia mahope iho nei.

PAUKU 4. O na koho balota kuikawa, oia no na koho ana i malamaia no ka hoopiha ana i ka hakahaka iwaena o na hoa i kohoia o ka Ahaolelo, a e malamaia ma na manawa a ke Kuhina e hoolaha aku ai.

NA HOOLAHA KOHO BALOTA.

PAUKU 5. Aole e emi malalo o kanakolu la mamua ae o kekahi koho balota nui ana, a i na manawa a pau e loaa ai iaia kekahi kauoha kupono, aole e emi malalo o iwakalua la mamua o kekahi koho balota kuikawa ana, na ke Kuhina Kalaiaina e hoopuka aku i hoolaha koho balota a hooili aku i na kope o ia hoolaha i na Papa Luna Nana Koho Balota ma na wahi a pau o ke Aupuni, a i ole ia, i kahi e malamaia ai ia koho balota ana, a o ia hoolaha e hoolaha ia no hoi ma Honolulu.

PAUKU 6. E hookomoia maloko o ia hoolaha he hoakaka no ka manawa a me na wahi kahi e malamaia ai ke koho balota ana a me ke kumu o ke koho ana. Ua hiki no hoi e hookomoia na mea e ae e pili ana ia hana a ke Kuhina i manao ai he kupono, i huiia me ka haawi ana i na uku makana no ka hopu ana a me ka hoahewa ana i na poe e kue ana i na Kanawai koho balota.

PAUKU 7. E kauia na kope o ia hoolaha koho balota ma na wahi akea, aole e emi malalo o ekolu, ma ka apana a mau apana paha kahi e malamaia ai ia koho ana. E hoolahaia na hoolaha koho balota iloko o hookahi a oi ae nupepa Hawaii a me nupepa Enelani ma ka olelo o ka nupepa e pai ana ia hoolaha.

NO NA ALII.

PAUKU 8. He iwakalua-kumamaha alii no ke Aupuni, he eiwa o lakou e kohoia ma ka Mokupuni o Oahu, eono ma na Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai, eono ma ka Mokupuni o Hawaii, a he ekolu ma na Mokupuni o Kauai a me Niihau. E kohoia lakou i ka manawa koho balota nui i kela a me keia elua makahiki e like me ia i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia Kanawai. E noho lakou ma ia hana no eono makahiki. E hoomaka

ko lakou e noho ai mai ke koho balota nui ana. Eia nae, ina e loaa he hakahaka mahope iho o ke koho ana e noho wale no kekahi Alii i kohoia e hoopiha i ua hakahaka la no ka manawa wale no i koe. E noho lakou me ka uku ole, aka, e loaa no ia lakou i uku mile ma ka ratio e like me ia i hoakakaia no na Lunamakaainana.

PAUKU 9. Ma kela a me keia koho balota nui ana ma keia hope aku ekolu Alii e kohoia ma ka Mokupuni o Oahu; elua ma na Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai; elua ma ka Mokupuni o Hawaii; a hookahi ma na Mokupuni o Kauai a me Niihau. I ke koho ana o na Alii i kela a me keia o na mahele i oleloia, e kauia no na inoa o na moho no kela a me keia mahele i oleloia, maluna o kekahi balota hookahi, a e kohoia ma kekahi o na wahi koho o ka mahele, me ka nana ole i na apana koho no na Lunamakaainana.

NO KE KUPONO O NA ALII.

PAUKU 10. O kela a me keia kane kupa o ke Aupuni i hiki aku kona makahiki i ka iwakalua-kumamalima; ua noho ma keia Aupuni no na makahiki aole i emi malalo o ekolu; nona ka waiwai i kupono i ka auhauia i emi ole iho ka waiwai io malalo o ekolu tausani dala maluna ae o na hihia a pau, a i ole ia, ua loaa iaia mai kekahi hana i ku i ke Kanawai a mai kekahi waiwai mai paha nona ka loaa makahiki i emi ole malalo o eono haneri dala ua kupono oia e kohoia i Alii.

NO NA LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 11. He iwakalua-kumamaha Lunamakaainana no ke Aupuni i kohoia mai na apana mahope iho nei, he hookahi no kela a me keia apana. E maheleia a ma keia ke maheleia nei ke Aupuni i iwakalua-kumamaha apana

koho balota, a e hoakakaia ua mau apana nei ma na pauku mahope iho nei.

NA APANA KOHO BALOTA.

PAUKU 12. Ma ka Mokupuni o Oahu he ewalu apana, a penei na hoakaka ana a me na palena :

Apana Ekahi: O kela wahi a pau o ka apana hookolokolo a auhau o Honolulu, a o Kona paha, e waiho ana ma ka hema-hikina o ka laina mai ka piko a oioina paha o ka lalani Mauna o Konahuanui maluna o ka lapa e hookaawale ana i na Awawa o Manoa a me Makiki mai na Awawa o Nuuanu a me Pauoa, a mawaena aku o ka lua a kipoho paha o ka puu i kapaia o Puowaina a hiki i ka pahu hae ma kahi kahiko o na pu ki aloha, mai laila pololei aku a ka huina o na Alanui Kinau a me Alapai mawaena aku o Alanui Alapai a hiki i Alanui Moi mawaena aku o Alanui Moi a hiki i Alanui Hema, mawaena aku o Alanui Hema a hiki i ke kai.

Apana Elua: O kela wahi a pau loa o Honolulu i oleloia, a o Kona paha, ma ka akau o ka apana ekahi a maloko o kekahi laina mai ka pahu hae ma kahi ki pu aloha ma Puowaina a hiki i ka huina o na Alanui Ema me Kula, mawaena o Alanui Kula a hiki i Alanui Papu, mawaena o Alanui Papu a hiki i Alanui Beritania, mawaena o Alanui Beritania a hiki i ke Kahawai o Nuuanu, ma ka Uwapo o Kamika, alaila, mauka mawaena o ke kahawai a hiki i Alanui Kula, mawaena o Alanui Kula a hiki i Alanui Liliha, mawaena o Alanui Liliha a hiki i Alanui Kauka, mawaena o Alanui Kauka a hiki iluna o ka lapa ma ka aoao akau-komohana o ke Awawa o Nuuanu, a ma ia lapa a hiki iluna o ka piko i kapaia o Lanihuli ma ke Kuahiwi o Konahuanui.

Apana Ekolu: O kela wahi a pau o Honolulu i oleloia, a o Kona paha, e pili ana me na apana ekahi me elua, maloko hoi o kekahi laina mai ke kihi o na Alanui Papu me Beritania, a mawaena o Alanui Beritania a hiki i Alanui Likeke, mawaena o Alanui Likeke a hiki i ke kai, a i kaupaleia makai e ka lihikai.

Apana Eha: O kela wahi a pau o Honolulu i oleloia, a o Kona paha, e waiho ana ma ke komohana o na apana elua me ekolu, a maloko o ka laina mai ke kihi o na Alanui Kula me Liliha, mawaena o Alanui Liliha a hiki i Alanui Moi, mawaena o Alanui Moi a hiki i ka Uwapo ma ke Kahawai o Nuuanu, a kaupaleia makai e ka lihikai.

Apana Elima: O kahi i koe a pau o Honolulu i oleloia a o Kona paha, e waiho ana ma ka akau a me ke komohana o na apana elua me eha.

Apana Eono: O ka apana hookolokolo a auhau o Koolaupoko, e kapaia ka Apana o Koolau.

Apana Ehiku; O na apana hookolokolo a auhau o Koolauloa a me Waialua, e kapaia ka Apana o Waialua.

Apana Ewalu: O na apana hookolokolo a auhau o Ewa a me Waianae, e kapaia ka Apana o Ewa.

PAUKU 13. Ma na Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai, he eono apana, penei :

Ekahi : O ka Mokupuni o Molokai, e kapaia o ka Apana o Molokai.

Elua : O na apana o Kaanapali a me Lahaina, ma Maui, a me ka Mokupuni o Lanai, e kapaia o ka Apana o Lahaina.

Ekolu : O kela hapa o ka apana o Wailuku e waiho

ana ma ka akau o ke alanui e moe ana i Iao (ma ka aoao hema o ke kahawai) a hiki i na puuone a ma ke kualapa o na puuone a hiki i ka nuku o ka Muliwai o Wailuku, e kapaia ka Apana o Wailuku Akau.

Eha: O kela hapa o ka apana o Wailuku e waiho ana ma ka hema o ka Apana o Wailuku Akau, a e hookomo pu ana i ka Mokupuni o Kahoolawe, e kapae ana nae ia Honuaula, e kapaia ka Apana o Wailuku Hema.

Elima: O kela wahi o ka Apana o Makawao e waiho ana ma ka hema a me ke komohana o ke Awawa o Halehaku me Kula, e kapaia ka Apana o Makawao.

Eono: O kahi i koe o ka Mokupuni o Maui, e kapaia ka Apana o Hana.

PAUKU 14. Ma ka Mokupuni o Hawaii he ehiku apana, penei:

Ekahi: O Puna a me kela wahi o Hilo a pau ma ka hema a waenakonu o ke Awawa o Pukihai, e kapaia ka Apana o Hilo Hema.

Elua: Mai ke Awawa o Pukihai, a hiki i waenakonu o ke Awawa o Hakalau, e kapaia ka Apana o Hilo Waena.

Ekolu: Mai ke Awawa o Hakalau a hiki iwaenakonu o ke Awawa o Kalapahapuu ma Hamakua (mawaena o Kukaiau a me Kainehe) a e hookomo ana ia Kukaiau a pau, e kapaia ka Apana o Hilo Akau,

Eha: O kahi i koe o Hamakua a me Kohala Hema, e kapaia ka Apana o Hamakua.

Elima: O Kohala Akau, e kapaia ka Apana o Kohala.

Eono: O Kona Akau me Kona Hema, e kapaia ka Apana o Kona.

Ehiku: O Kau, e kapaia ka Apana o Kau.

PAUKU 15. Ma na Mokupuni o Kauai a me Niihau, he ekolu Apana.

Peneia iho:

Ekahi: Mai ka Lae o Puanaaiea a hiki aku a e hookomo ana ia Kalaheo, a i huiia me ka Mokupuni o Niihau, e kapaia ka Apana o Waimea.

Elua: Mai a e hookoe ana ia Kalaheo a hiki aku a hookomo ana ia Hanamaulu, e kapaia ka Apana o Lihue.

Ekolu: Mai a e hookomo ana ia Wailua a hiki i ka Lae o Puanaaiea, e kapaia ka Apana o Hanalei.

PAUKU 16. I na wa a pau i ikeia he mea pono no na poe koho, ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina e hookaawale ae i elua a oi ae mau mahele apana ma kela a me keia apana, a o ia mau mahele apana e loaa no kona wahi koho balota kaawale. Eia nae, aole e hooloiia na palena o kekahi mahele iloko o kanaono la mamua iho o kekahi koho balota ana.

MANAWA HANA O NA LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 17. E noho na Lunamakaainana no elua makahiki, a e kohoia ma na koho nui ana i malamaia, e like me ka mea i hoakakaia mahope nei, i kela a me keia elua makahiki. E hoomaka aku ke kau o ka noho ana mai ka la o ke koho balota nui.

PAUKU 18. Eia nae, o kela me keia mea i kohoia e hoopiha i kekahi manawa i pau ole, e noho wale no oia ma ka oihana no ke koena o ia manawa i pau ole.

PAUKU 19. E loaa ia lakou ma ke ano he uku no ka

lakou hana na dala he elua haneri me kanalima no kela a me keia elua makahiki, no ka hele ana i na halawai ana a ka Ahaolelo me ka uku mile i heluia ma ka hele hookahi ana ma ka umi keneta no kela a me keia mile mai ko lakou wahi noho a hiki i kahi e akoakoa ai.

NA HAAWINA O NA LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 20. O kela a me keia kupa kane o ke Aupuni i hiki kona mau makahiki i ka iwakalua-kumamakahi; i ike i ka heluhelu a kakau i ka olelo Hawaii, Beritania, a o kekahi olelo Europa paha; i ike i ka helu waiwai; i noho paa ma keia Aupuni no na makahiki aole i emi malalo o ekolu, a o ka makahiki hope oia no ka makahiki mamua koke iho o ka la koho balota; a he waiwai paa kona maloko o ke Aupuni nona ka waiwai io maluna ae o na hihia o na ano a pau i oi ae mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ua loaa iaia he loaa makahiki i emi ole iho malalo o elua haneri me kanalima dala mai kekahi hana ku i ke kanawai, a mai kekahi waiwai mai paha, ua hiki iaia e lilo i Lunamakaainana no ka lehulehu.

PAUKU 21. Mamua iho o ka noho ana iloko o ka Ahaolelo e hoohiki kela a me keia Alii a me Lunamakaainana e hooko a e kokua pololei mamuli o ke Kumukanawai a me na Kanawai o ke Aupuni, a e hana i kana hana ma ke ano Kaukanawai me ka pololei. Ua hiki e hoohikiia na olelo hoohiki o ia ano e kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

PAUKU 22. Aole i kupono kekahi mea e kohoia i Alii a i Lunamakaainana paha, ina ua pili iaia kekahi o na mea i hoakakaia ma ka Pauku 25, a ma kekahi wahi e aku ma keia Kanawai, a i noho ma kekahi oihana loaa a pomaikai malalo o ke Aupuni a oihana paha o ke Aupuni, a malalo paha o ka Oihana Hookolokolo; a he kuleana

pomaikai kona iloko o kekahi aelike me ke Aupuni, aole no hoi e noho ia mea ma ke ano he hoa kohoia no ka Ahaolelo. Aole e hookohuia kekahi hoa o ka Ahaolelo i kekahi oihana kivila malalo o ke Aupuni iloko o ka manawa i kohoia ai oia e noho i hoa no ka Ahaolelo, koe ke kohoia oia i hoa no ka Aha Kuhina.

NO KE KUPONO O NA POE KOHO I NA ALII.

PAUKU 23. O kela a me keia kane e noho ana ma ko Hawaii Paeaina, ina he Hawaii, Amerika, a he Europa paha ma ka hanau a hanauna ana, a ina ua hiki aku kona mau makahiki i ka iwakalua, a ua hookaa oia i kona auhau, a ina ua hookomo oia i kona inoa ma ka papa inoa o na poe koho o kona apana no ke koho i na Alii o ka Ahaolelo, alaila, ua kupono oia ke koho i na Alii, a ua loaa iaia ke kuleana e koho i na Alii o ka Ahaolelo i kela a me keia koho ana, ina nae :

Ekahi : Ua noho oia ma ka aina aole i emi malalo o ekolu makahiki, a ma ka apana ana i makemake ai e koho aole i emi malalo o ekolu mahina mamua ponoi iho o ke noho ana i makemake ai oia e koho ;

Elua : He waiwai ponoi kona ma keia paeaina i kupono i ka auhauia i emi ole iho ka waiwai io malalo o ekolu tausani dala mawaho ae o na hihia a pau, a i ole pela, ua loaa maoli iaia kekahi loaa makahiki i emi ole malalo o eono haneri dala iloko o ka makahiki mamua ponoi iho o kona hookomo ana i kona inoa iloko o ka papa inoa o na poe kupono i ke koho ;

Ekolu : He hiki iaia ke heluhelu a hoomaopopo i ke ano o kekahi nupepa i paiia ma ka olelo Hawaii a Enelani, a i ole ia, ma kekahi olelo Europa; aka, koe nae na mea i makemakeia no ka noho paa ana no ekolu maka-

hiki, a me ka ike i ka heluhelu a me ka hiki ke hoomaopopo i ke ano o kekahi nupepa kupono i paiia iloko paha o ka olelo Hawaii, Enelani, a i ole, o kekahi olelo Europa, aole e pili keia i na poe e noho ana iloko o ke Aupuni i ka manawa i kukalaia ai ke Kumukanawai, ina nae ua hoopaaia na inoa a ua koho i ke kau koho balota i malamaia ai malalo o ia mea hookahi ;

Eha : Ua hoohiki oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na kanawai, i hoohikiia imua o kekahi mea i loaaa iaia ka mana e hoohiki, a i ole ia, imua o kekahi luna o ka Papa Nana Koho.

NO NA HAAWINA O NA POE KOHO LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 24. O kela a me keia kane e noho ana ma ko Hawaii Paeaina, ina he Hawaii, Amerika, a he Europa paha ma ka hanau a hanauna ana, a ina ua hoohiki oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na Kanawai e like me ka mea i hoakakaia no na poe nana e koho i na 'Lii; a i hookaa i kona mau auhau, a ua hiki aku oia i na makahiki he iwakalua, a i noho ma keia Aupuni no ka makahiki hookahi mamua ponoi iho o ke koho ana, a i ike i ka heluhelu a me ke kakaulima ma ka olelo Hawaii, a Enelani, a Europa paha (ina i hanauia mahope mai o ka makahiki 1840), a ina ua hookomo i kona inoa ma ka papa inoa o na poe koho o kona apana e like me ka mea i hoakakaia ma ke Kanawai, alaila, ua loaa iaia ke kuleana e hookomo i hookahi balota no ka Lunamakaainana a mau Lunamakaainana paha o ia apana ; aka nae, o ka mea i makemakeia ua noho paa iloko o ke Aupuni a oi aku mamua o hookahi makahiki mamua koke iho o ke kau koho, a ua ike i ka heluhelu a me ke kakau ina ma ka olelo Hawaii, Enelani, a i ole, ma kekahi olelo Europa, aole e pili keia i na poe e noho ana iloko o ke Aupuni

i ka manawa o ke kukalaia ana o ke Kumukanawai, ina ua hoopaa i ko lakou mau inoa a ua koho malalo o ke kau koho balota mua i malamaia ai malalo o ia mea hookahi.

NO NA KUMU E KUPONO OLE AI.

PAUKU 25. Aole loa e aeia kekahi o na poe i oleloia malalo iho nei e hoopaa i ko lakou inoa no ke koho ana, aole hoi e koho, aole hoi e noho ma ka Ahaolelo, oia keia: O kekahi mea pupule a hupo paha, a o kekahi mea i hoahewaia no kekahi o keia mau ofeni, penei: Puhi hale, aihue moku, kipe, wawahi hale, hana dala hoopunipuni, aihue i ka waiwai i haawiia e malama, kuni kolohe i na holoholona, apuka, imi loaa ma ka hoopunipuni, moepi'o a moe naha, lawe wale i ke kino o kekahi, aihue, puhi ahi, lawe ola ma ka degere ekahi, pepehi kanaka, hoohiki wahahee, pue wahine, powa, moe aikane a holoholona, kipi, hookonokono e hoohiki wahahee, lawelawe hewa ma ka oihana, ke ole e kalaia kona mau hewa e ka Moi a i hoihoi hou ia kona mau pono kivila, a mamuli o ka olelo o ia kalaia ana ua hoakakaia ua kupono iaia ka lawelawe ana i kekahi oihana waiwai e hanohano ai.

PAUKU 26. Aole e hopuia kekahi mea koho ma ka la koho balota oiai oia ma kahi koho, a ma ka hele ana aku ona ilaila, a mai ka hoi ana malaila aku, koe wale no ina he kipi, feloni a kue i ka maluhia; aole no hoi e koiia ma ia la kekahi mea koho e hana i kekahi hana koa, a ma ia hana ana he hiki e keakeaia kona hele ana e koho, koe wale no i ka manawa kaua a pilikia e ae o ke Aupuni.

PAUKU 27. Aole e hele kekahi koa ma kahi koho balota no kekahi hana me ka aahu koa, aole no hoi e kai hele pualu kekahi pualukoa a hui poai hooponopono Aupuni e ae e hele akoakoa i kahi koho balota.

NO KE KAKAU INOA ANA.

PAUKU 28. E hoonohoia e ke Kuhina Kalaiaina me ka ae pu o ka Aha Kuhina i Luna Kakau inoa o na Poe Koho, a oia no ka mea e lawelawe ma ke ano he Luna Kakau Inoa no na Apana koho a pau o ke Aupuni, a nana no e hana a malama i na moolelo o na mea a pau i kupono e koho ma kekahi koho ana, a e kapaia ka "Buke Inoa o na Poe Koho," a ma Honolulu ke keena hana malalo o ka hooponopono ana a ke Kuhina Kalaiaina. O ka Buke Inoa o na Poe Koho i hanaia a lawelaweia malalo o ke Kanawai Koho Balota o 1888, Mokuna LXXVI. ua hiki no e lawelaweia ma ke ano oia ka Buke Inoa i hoakakaia maanei e like me ka mea e hiki ana.

PAUKU 29. Ma ka buke inoa o na poe koho i oleloia e hookomoia ka papa inoa o na mea a pau i kupono e koho ma kekahi koho ana i hoonohonohoia mai ka A aku maloko o ko lakou mau mahele a me na apana (ina aole mahele) me ka inoa o kela a me keia mea koho, kona mau makahiki, kahi o ka apana i noho ai, kona wahi hanau, kana hana, me na mea e ae i kupono no ka hoomaopopo ana iaia, a me ka la o kona kakauinoa ia ana, a e hanaia ma ke ano e koe ai he wahi no na hoololiloli ana malalo o kela a me keia hua. E malama kaawale loa ia ka papa inoa o na poe koho i na Alii mai ka poe koho i na Lunamakaainana.

PAUKU 30. Na kela a me keia mea kakau i na hanau, make me na mareia ana iloko o keia Aupuni, iloko o ka malama o Sepatemaba o kela a me keia makahiki e hoolako aku i ka Luna Kakau Inoa o na Poe Koho i na Papa Inoa pololei o ka poe kane kanaka makua i make no lakou na makahiki he iwakalua a pii aku iluna i kakau ia e ia iloko o na mahina he umikumamalua i hala hope ae.

PAUKU 31. Na kela a me keia Luna Helu Auhau iloko o ka mahina o Sepatemaba o kela a me keia makahiki, e hoolako aku i ka Luna Kakau Inoa o na Poe Koho i papa inoa pololei o na kane kanakamakua no lakou na makahiki he iwakalua a pii aku iluna i heluia no na hana pili i ka auhau iloko o na mahele auhau a apana paha a mahele apana paha e like me ka mea i hanaia.

PAUKU 32. Mawaena o ka la mua o Okatoba a me ka la kanakolu o Novemaba o kela a me keia makahiki mamua koke iho o kekahi koho balota nui ana, e nana ka Luna Kakau Inoa o na Poe Koho i ka Papa Inoa o na Poe Koho, a oi loa aku hoi ka papa inoa o na poe koho o kela a me keia mahele a apana, a e hooponopono, hooloili a hana hou ae i ua papa inoa la ma ka hoopau ana a holoi ana i na inoa o na poe ana i loaa ai he kumu e manao ai ua make, ua hele mai kekahi mahele a apana aku, a i ole ia, ua kupono ole, a me ka hookomo ana i na inoa o na poe i lilo i poe kupono i ke koho, a i ole ia, ua hooloili ae mai kekahi apana a mahele paha a i kekahi apana a mahele okoa. O na holoi ana, hooloili a hana hou ana e hoakakaia ke kumu o ka hanaia ana.

PAUKU 33. I ka manawa e hoopukaia ai o ka hoolaha no kekahi koho ana, na ka Luna Kakau Inoa e hooili koke aku me ka hakalia ole i na Papa Luna Nana o na mahele a apana paha, i na papa inoa i hooiaioia o na poe koho (no na Alii a me na Lunamakaainana) maloko o ko lakou mau mahele a apana pakahi i laweia mai loko mai o ka papa inoa hope i hanaia, o ia mau papa inoa e kapaia na Papa Inoa Koho, a e lawelaweia mahope iho o ka hooponoponoia ana e na Luna Nana Koho Balota e like me ia i hoakakaia mahope ae nei maloko o keia Kanawai, ma ke ano oia ka papa inoa e koho ai ma kahi koho.

PAUKU 34. Ua hiki no i ka Luna Kakau Inoa e kauoha e paiia na papa inoa o na poe koho i hoakakaia ma ka Pauku 41 o keia Kanawai, e kauia e na Luna Nana Koho Balota a e hooili aku ia mau mea i na Papa Luna Nana pakahi maloko o ko lakou mau mahele a apana paha, i ka manawa hookahi no e hooiliia ai ka papa inoa o na poe koho, a o ia papa inoa i mea kauia, ua hiki e hookomo wale ia no na inoa o na poe i kupono i ke koho ma ia mahele a apana paha, e like me ia i hanaia ma ka Buke Inoa i hoonohonoho pono ia.

PAUKU 35. E hana no ka Luna Kakau Inoa i na hana e ae malalo o keia Kanawai i kupono no ka hookò ana aku o keia Kanawai, i kauohaia aku iaia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 36. I ka manawa e hoihoiia mai ai o ke kope i hooiaioia o na inoa o na poe koho i hooponoponoia e ka Papa Luna Nana, e like me ia i kauohaia ma ka Pauku 40 o keia Kanawai, i ka Luna Kakau Inoa, nana no e hooponopono a hooloili i ka Buke Inoa o na poe koho e like me ia papa inoa.

PAUKU 37. E hamama no ka Buke Inoa o na poe koho e nanaia e na mea a pau ma na manawa kupono a pau me ka uku ole, ua hiki no e hoolakoia aku na kope o ia mea i na poe kupono no kekahi uku kupono.

PAUKU 38. E hoolako ke Kuhina Kalaiaina i na pepa paihakahaka a me na buke no ia kakau ana i na inoa i oleloia, i hanaia ma ke ano like.

NO NA LUNA NANA KOHO BALOTA.

PAUKU 39. E hoonohoia i Papa Luna Nana Koho Balota no kela a me keia wahi koho a apana koho o ke Aupuni i ekolu hoa. E kohoia lakou e ke Kuhina Ka-

laiaina, e like me ka mea hiki iaia, mai na aoao kue holo balota ma kela a me keia koho balota nui ana. Ina ua hiki ole, hana ole a hoole paha kekahi mea i kohoia pela i Luna Nana, na ke Kuhina Kalaiaina e hoonoho aku i kekahi mea e hoopiha ia hakahaka. Eia no nae, ina he mea hiki ole ke hoikeia aku ia mea i ke Kuhina Kalaiaina iloko o ka manawa kupono e hiki ai iaia e hookohu i kekahi mea mamua ae o ka malamaia ana o ke koho ana, ua hiki no i ka lala a mau lala paha o ka papa i koe e hookohu i kekahi mea mai ka aoao hookahi me ka mea i koho mua ia e hoopiha i ua hakahaka nei. Ina aole i hoakaka okoa ia, alaila, o ka mea nona ka inoa i hai mua ia, oia ka Lunahoomalu o ka Papa. He elua mau Luna Nana mawaho ae o na poe i hoolawaia maluna ae nei e hookohuia no kela a me keia wahi koho balota no ka lawelawe ana ma ka la koho balota wale no.

NA HANA A NA LUNA NANA KOHO BALOTA.

PAUKU 40. O ka hana a na Luna Nana, e kakau i na poe koho, a e kakau i ko lakou mau inoa ma ka papa inoa o na poe koho e like me ka mea i kauohaia ma keia Kanawai. E hana, hooponopono hou i kela a me keia manawa, a e malama i ka papa inoa o na poe koho ma ko lakou mau apana iho, a e hooili aku i na kope i hooiaioia o ia mea i lawelaweia ma ke koho balota ana ma kela a me keia koho ana, i ka Luna Kakau Inoa o ka poe koho, mahope koke iho o kela a me keia la koho e kau aku i na olelo hoolaha no ke koho balota, aole e emi malalo o elima la mamua iho o ke koho balota ana.

E noho hoomalu ma kela a me keia koho ana, a e malama ia koho ana, a e malama i ka maluhia.

E kakau i ka inoa o kela a me keia mea e koho ana a e makemake ana e hookomo i kona balota; e hoohiki i kela

a me keia kanaka i kueia kona koho ana, a e nana i ka ninau pono ia o ua mea la e pili ana i kona kuleana e koho.

E hoonoho a hooponopono aku i ka hana o hookahi a elua paha mau Kakauolelo e like me ka mea kupono, a me na makai kuikawa i oi ole mamua o ekolu i kupono no ka malama ana i ka maluhia.

E hoomaopopo a hoike ae ma ke akea i ka hopena o ke koho ana ma kela a me keia koho balota ana.

E haawi aku i na palapala hoike kupono no ke kohoia ana o na poe i kohoia i mau Lunamakaainana, a e hoike aku i ka hopena o ia koho ana no na Alii i ka Makai Nui o ko lakou mau Mokupuni a i ka Ilamuku ma ka Mokupuni o Oahu.

E malama a hooili aku i ke Kuhina Kalaiaina i na balota a pau i hookomoia ma kela a me keia koho balota ana na balota a pau i hoohana ole ia a me na balota a pau i holoiia me na kope o na palapala hoike no ke koho ia ana, a me na hoakaka no ka hopena o ke koho ana me na mea a pau e pili ana.

E malama i na pahu balota a me na waiwai e ae e pili ana i ke koho balota, a e hana i na hana a pau i ke koho balota, a e hana i na hana i kauohaia ma keia Kanawai e pili ana i ke kakau ana i na poe koho balota, papa inoa o na poe koho, na koho ana, a me na hana a me na mea e ae e pili ana.

A ma ka haalele ana, a i ole ia, ma ka make ana o kekahi moho holo balota nona hoi ka inoa i paiia maluna o ka balota no ka holoi ana i ua inoa la a mau inoa paha mai na balota ae a e kakau iho ma ia wahi i na inoa o kekahi mea a mau mea paha i lilo i mau moho holo balota mamuli o ka wae hou ia ana.

E loaa i kela a me keia Luna Nana, a ma keia ke haawiia nei ka mana ia lakou, e hoohiki aku i na olelo hoohiki i ke Kumukanawai i na poe e makemake ana e kakau ia ko lakou mau inoa he poe kupono i ke koho, a me na olelo hoohiki e ae ma ka hana a hooko ana i ka lakou hana.

E kau i na papa inoa i hooiaioia o na poe koho i kakau inoaia ma na wahi akea, aole i emi malalo o ekolu maloko o ko lakou mahele a apana paha (ina aole mau mahele) iloko o na la aole e emi malalo o umikumamalima mamua iho o kekahi koho ana e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 41.

E malama i moolelo piha o na hana a pau o ka Papa, a o ia mau moolelo a pau ma na manawa kupono e hiki no e nanaia e na poe kupono i ke koho.

PAUKU 41. E kau no kela a me keia Papa Luna Nana i na papa inoa i hooiaioia, i paiia a i kakauia paha o na poe koho i laweia mai ka papa inoa o na poe koho i hoolakoia aku e ka Luna Kakau Inoa ma na wahi akea aole e emi malalo o ekolu maloko o ko lakou mahele a apana paha (ina aole mahele) iloko o na la aole e emi malalo o umikumamalima mamua iho o kekahi koho ana, eia no nae, ua hiki no e hookomoia ma ia mau papa inoa i kauia na inoa wale no o na poe i kupono i ke koho i hoonohonoho pono ia, a ina no hoi aole i loaa aku ka papa inoa o na poe kupono i ke koho iloko o ka manawa kupono, alaila, o ka papa inoa o na poe koho o ke koho ana i malamaia mamua koke iho oia ka mea e lawelaweia e na Luna Nana Koho Balota. Mahope o ke kauia ana o ka papa inoa i oleloia, aole e weheia ae kekahi inoa ma ia papa inoa, koe wale no ma ke ano i hoakakaia ma na Pauku 42 a me 43.

PAUKU 42. Aole e hanaia kekahi hoololi ana ma kekahi ano i ka papa inoa o na poe koho koe wale no iloko o ka manawa a ma kahi i hoolaha pono ia no kekahi halawai akea ana o na Luna Nana, a aole e holoiia kekahi inoa mai ia papa inoa ae aia wale no a hoike kuponoia aku i ka mea koho e hele ae malaila. Eia nae, ina ua make ua hiki no e holoi ia ka inoa o ia mea koho i make mai ka papa inoa ae ke hooiaioia ia mea.

E hanaia na holoi ana a pau me ka inika ulaula me ke kakauia o ka la a me ke kumu o ia holoi ana.

E manaoia ua lawa a kupono ka hoikeia ana aku i kekahi mea koho, ina e hookomoia iloko o ka Hale Leta me ke kauia ana i na Pooleta kupono a i kakauia aku i ka mea koho ma kona wahi noho hope i ikeia iloko o ka ma hele a apana paha, iloko o ka manawa kupono.

HOOPONOPONO ANA I KA PAPA INOA O NA POE KOHO.

PAUKU 43. Mahope iho o ke kauia ana o na papa inoa i hooiaioia o na poe koho e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 41, na na Luna Nana, i mea e hooponoponoia ai ka papa inoa o na poe koho, ma ka hookomo ana i na inoa hou, a i ole, ma ka holoi ana i na inoa o na poe koho i make, hele ma kahi e, a i kupono ole paha e koho; e malama, aole e emi malalo o elima la, aole hoi e oi aku mamua o kanakolu la mamua iho o ke koho ana i mau halawai akea, aole e emi malalo o elua ka nui, iloko o ka mahele a apana, ina aole mahele i hoolahaia ma ke kau ana i na hoolaha aole e emi i elima la, aole e emi malalo ekolu wahi ma na wahi akea maloko o ka apana a mahele apana paha, ina ua maheleia ka apana, a me na hoolaha e ae a na Luna Nana i oleloia e manao ai ua kupono. Ua hiki no i na Luna Nana e hoomau a malama i mau halawai i

hoopaneeia mai kekahi la i kekahi la ina he kupono e hanaia pela.

PAUKU 44. Aole e keakeaia ka hele ana o kekahi mea i ua mau halawai nei o na Luna Nana, koe wale no, ina no ka malama ana i ka maluhia. Na ua mau Luna Nana nei i oleloia, ma ia wa a ma ia wahi, e lawe i ke noi o kela a me keia mea e makemake ana e kakauia kona inoa maloko o ka papa inoa koho, a ina e ikeia ua kupono ua mea noi nei e kakauia kona inoa ia manawa, ma ia wahi maloko o ka papa inoa i oleloia, ma kekahi, a i ole ia, ma na papa inoa no a i elua o na poe koho i na Alii me na Lunamakaainana e like no me ka mea e hanaia ana.

E lawe no lakou i na kumu kue a pau i waihoia mai e kue ana i ka hookomoia ana o kekahi inoa, a e kue ana paha i kekahi inoa i paa mua iloko o ka papa inoa, a ina mahope o ka hoike kupono i ua mea la e hele ae, a ina ma ka nana pono ana ua ikeia aole he pono e hoomauia ia inoa ma ka papa inoa, a i ole ia, aole pono e hookomoia iloko o ka papa inoa, e holoiia ua inoa la a e hooleia paha aole e hookomo e like me ka mea e hanaia ana. I mea e maopopo ai ka oiaio o kekahi mea i hoikeia, ua hiki no i kekahi o na Luna Nana e hoohiki aku i kekahi olelo hoohiki i kekahi kanaka. E hoike na Luna Nana ma na halawai i ka papa inoa koho no ko lakou mahele a apana paha. I ka pau ana o ka halawai hope no ke kakau ana i na inoa mamua o kekahi koho ana, e kakauinoa ka Papa Luna Nana a kau i ka la i hanaia ai kekahi papa inoa i hooponopono ia i mea hana ma kahi koho ma ka la koho balota, a o ia papa inoa i hooponoponoia oia no ka papa inoa koho oihana no ia koho ana, a oia wale no ka mana e hiki ai i kekahi mea e koho ma ia koho balota ana.

PAUKU 45. O kela a me keia mea i kupono i ke koho

balota e hele oia e hoopaa i kona inoa ma ka mahele a apana paha (ina aole mahele) ana i noho ai; aole e koho balota kekahi mea koho ma kekahi mahele e ae a apana paha (ina aole mahele,) koe wale no iloko o kona mahele a apana paha ana i noho ai. Eia nae, ina ma kekahi koho ana mawaho ae o na koho balota nui ana o kekahi mea koho i nee ae mai kekahi mahele a i kekahi mahele okoa iloko o ia apana hookahi a mahele paha, ina he koho Alii, ua hiki iaia e koho ma ka mahele i loaa kona kuleana e koho ai ma ke koho balota nui ana i kaa hope iho ina aole oia i hele e hoopaa hou i kona inoa.

PAUKU 46. Ma na manawa a pau, malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, ma na wahi he mau hana e hanaia e ka Lunahoomalu o na Luna Nana, ua hiki no e hanaia ua mau hana la e kekahi Luna Nana e ae i na manawa a pau i kaawale ai ka Lunahoomalu ma kahi e no ka manawa, a i ole ia, ua hiki ole no ka manawa e hana i ua mau hana la. A o ka mea i hooholoia e ka hapanui o na Luna Nana, oia no ka hooholo ana o ka Papa.

NO NA POE HOLO BALOTA.

PAUKU 47. Aohe e aeia kekahi mea e holo balota ina aole oia i nonoiia ma kekahi palapala i kakauinoaia e na inoa aole emi malalo o ka iwakalua-kumamalima poe kupono i ke koho balota o ka apana; a o ia nonoi e waihoia me ke Kuhina Kalaiaina, aole e emi malalo o umikumamaha la mamua o ka la koho balota, koe ma ka Mokupuni o Oahu, e waihoia ua nonoi nei aole e emi malalo o ehiku la mamua o ke koho ana, me ka uku pu kekahi o iwakaluakumamalima dala no ka moho holo Lunamakaainana, a i kanalima dala no ka moho holo Alii, no na lilo e pili ana i ke koho balota ana, a e ukuia aku no ia mau dala iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni. Ua hiki no i

kekahi mea holo balota ke haalele i kona holo balota ana mamua iho o kekahi koho balota ana ma ka hoike ana aku i ke Kuhina Kalaiaina a me na Luna Nana. Ina aole i hoikeia ua manao haalele nei mamua iho o ke paiia ana o na pepa balota i kauohaia ma ka Pauku 58 ua hiki no i na Luna Nana i ka loaa ana aku o ia lohe ia lakou mai ka mea holo balota i kona hoopau ana mai i kona holo balota ana, e holoi ia inoa mai ka balota ae mamua iho o ke koho ana. Eia nae, ina ua haalele a make paha kekahi mea e holo balota ana, alaila, ua hiki no e noi hou ia mai i mea nana e hoopiha ia hakahaka me ka nana ole i ua manawa la i kaupalenaia, a ma ia hana ana e kakauinoaia ka palapala noi a hookaaia ka uku i na Luna Nana Koho Balota o ka apana kahi e kohoia ai ua moho holo balota la.

PAUKU 48. Na kela a me keia mea holo balota, ma ka la mamua iho o ka la holo balota, e haawi aku i na Luna Nana i papa inoa piha o na poe a pau i hoohanaia e ia e kokua ma ia koho ana. A aole e aeia kekahi mea i paa ole kona inoa ma ia papa e hele ma kahi koho balota e kokua mamuli o ia mea holo balota.

PAUKU 49. Iloko o umi la mahope iho o kekahi koho balota ana e haawi aku kela a me keia mea holo balota i ke Kuhina Kalaiaina i hoike i hoohikiia a i hoike pakahi ia kela a me keia lilo e pili ana i kona kohoia ana, a ua hiki e nana ia e na mea a pau me ka uku ole.

Na lilo i aeia ma ke kanawai no ka mea holo balota:

1. Na lilo pilikino o ka mea holo balota.
2. Na lilo o ke pai a hoolaha ana ma na nupepa.
3. Na lilo no na lako palapala me na pooleta.
4. Na lilo o na halawai makaainana akea ana.
5. Uku hoolimalima a hoolako ana i na keena komite,

aole e oi aku mamua o hookahi no kela a me keia wahi koho.

NO NA PAHU BALOTA.

PAUKU 50. E hoomakaukau na Luna Nana i elua mau pahu kupono e hookomoia ai na balota no kela a me keia wahi koho iloko o ke Aupuni, a o ia mau pahu aole i kauia kekahi mea a hoailona paha maluna iho koe wale iho no, ua hiki e kauia ka inoa o ka apana a mahele, a e kauia maluna o kekahi na huaolelo "No na Alii," a ma kekahi na huaolelo "No na Lunamakaainana." E hanaia ua mau pahu nei mai loko mai o ka laau i like ka manoanoa o ka papa i oi ole ae mamua o hookahi iniha a i emi ole malalo o ekolu-hapaha iniha ka manoanoa. E hanaia a pahee o loko me waho, a e hanaia me ke pani, me na ami, i hoopaa pono ia me ka laka a mau laka maikai. Mawaena o ia pani e hanaia he puka i oi ole mamua o ekolu iniha ka loihi, a aole hoi e oi mamua o hookahi-hapaha iniha ka laula, i hiki ke paleia me na apana i kauia ma na kae.

KE ANO O KE KOHO ANA.

PAUKU 51. E hoomakaukau na Luna Nana no ke koho balota ana, ma kela a me keia wahi koho i keena a wahi kupono paha, a maloko o laila e waihoia ai ma kahi kupono na poe koho ma na pahu balota elua i hoakakaia ma ka Pauku 50 o keia Kanawai. Aole loa e malamaia ke koho ana ma kekahi wahi i aeia ke kuai ana o na waiona, bia a waina paha. Na ka Papa Nana Koho Balota o kela a me keia wahi koho e kauoha e hoolawaia ua wahi la me ona mau keena kupono a mau wahi i hookaawaleia i hiki pono ai i ka mea koho balota malaila a maloko paha o laila, e kaha i ka lakou mau balota, i hiki ai ke kahaia ua mea la me ko lakou nalo mai ka nana wale

ana mai a kekahi poe aku, a e kukuluia a e hanaia ona pa paku i hiki o na poe wale no maloko o ua pa la ke kokoke aku i na pahu balota maloko mai o na kapuai he eono a me ua mau keena koho la a mau wahi paha i hookaawaleia. E hanaia i hiki ole ai ke nalo ka pahu balota a o na keena koho paha, a me na wahi i hookaawaleia mai ka ike ana a na poe mawaho o ua pa paku la. O ka heluna o ua mau keena koho la a mau wahi paha i hookaawaleia, aole e emi iho malalo o ekolu, a aole hoi e oi aku mamua o eono ma kela a me keia wahi koho, a aole hoi e aeia kekahi poe e komo maloko o ua pa paku la koe wale no na luna nana a me na poe koho balota, koe wale no ka mana i loaa mai mai na Luna Nana mai no ka malama ana i ka maluhia a me ka hooko ana i ke kanawai. E malamaja ma kela a me keia keena koho a wahi i hookaawaleia me na lako kupono no ke kaha ana i na balota.

PAUKU 52. Na na Luna Nana mamua iho o ka wehe ia ana o ke koho ana e hookaawale i wahi kupono e hoopuni ana i kahi koho i mea e pale aku ai i ke keakeaia ana o ke koho ana; a aole e aeia kekahi mea mawaho ae o na Luna Nana, ka lakou mau kakauolelo, na mea holo balota a o ko lakou mau hope i oi ole ae mamua o elua no kela a me keia mea holo balota, a me na poe koho balota, aole i oi mamua o eono i ka manawa hookahi e koho ana, e komo maloko o kahi i hookaawaleia iloko o ka manawa i hookaawaleia no ke koho ana.

KA WEHE ANA ME KE PANI ANA I KAHI KOHO.

PAUKU 53. E weheia kahi koho e na Luna Nana ma ka hora ewalu o ke kakahiaka o ka la koho balota, a e hoomauia ka hamama ana a hiki i ka hora elima o ke ahiahi o ia la, ina aole e pau mua na poe koho i kakauia o ia apana a mahele apana paha i ke koho mamua ae o ia wa;

a mahope o ia e hiki no ke paniia ke koho ana, a e heluia na balota e like me ia i hoakakaia mahope iho nei.

PAUKU 54. I ka weheia ana o kahi koho na ka Lunahoomalu o na Luna Nana e wehe ae ma ke ano akea imua o na poe e ku mai ana i na pahu balota a hoike aku imua o na mea a pau i mea e ikeia mai ai aole loa he mea maloko. Alaila, e paniia na pahu a kiia a paa, a aole e wehe hou ia a hiki i ka pau ana o ke koho ana. Ma ka manawa e weheia ai ke koho ana maloko o kela a me keia wahi koho balota, e wehe akea ia na sila i hoopaaia ai na puolo, e ka Lunahoomalu a nana no e wehe i ua mau puolo la e haawi ia na pu-a balota i ka luna balota e like me ia i hoakakaia mahope iho nei. E kapili koke ia na palapala hoakaka ma kela a me keia keena koho, a wahi paha i hookaawaleia i kulike ai me ka mea i hoakakaia ma keia Kanawai, no ke kaha ana i na balota. E kapili koke ia ma kekahi wahi kupono mawaho o ke keena koho na palapala hoakaka aole e emi iho malalo o ekolu a aole hoi e oi aku maluna o elima mau balota kumu hoohalike.

NO NA BALOTA.

PAUKU 55. Ma ka balota wale no na koho ana. O ka balota he pepa ia i kakauia a i paiia paha, a i kakau hapa ia a pai hapa ia paha me na inoa o na poe a pau e kohoia ana. O na balota a pau, i paiia e like me ke kauoha o keia Kanawai, e paiia na inoa a pau o na moho holo balota me ka hoomaopopoia ana o ka oihana a lakou i noi pono ia mai a aole e paiia he inoa e ae maluna.

PAUKU 56. O na balota no na Lunamakaainana he apana pepa keokeo no ia, a o na balota no na Alii he apana pepa polu no ia. O na balota kumu hoohalike e hanaia ma ka pepa ulaula, a i ole, omaomao. E like ka manoanoa me ke kaumaha o ka pepa, a e like no na wai-

hooluu. Aole e kauia kekahi huaolelo, kii, a hoailona paha mawaho ae o ka mea i aeia ma keia Pauku, a e pai ia ma ke ano e puka ole ai na hua pai ma ke kua. Mawaho ae o ka inoa a mau inoa paha e kohoia ana, aole e kauia kekahi mea, koe wale no na huaolelo "Koho ana no ka makahiki .....," me ka inoa o ka oihana a me ka inoa o ka Mahele no na Alii, a i ole ia, ka Apana no na Lunamakaainana. A ma ke koho balota kuikawa ua hiki no hoi e hookomoia na huaolelo e hoakaka ana i ka loihi o ka manawa a me na huaolelo "Koho Balota Kuikawa."

PAUKU 57. E huinaha like na balota a he ekolu me ka hapaha iniha kuea pakahi ina aole i oi ae mamua o ekolu inoa ma ka balota e kohoia ai, a ina pela, e pakuiia aku i hapalua iniha i ka loa no kela a me keia inoa mawaho ae o na inoa ekolu. Eia no nae hoi, e hanaia na balota a pau maloko o kekahi mahele hookahi a like ka nui. E malamaia i wahi kupono ma kela a me keia balota e hiki ai e holoiia na inoa a pau e kau ana a e hookomoia he mau inoa hou e ae i like ka nui. E maheleia ia wahi i malamaia ma ke ano e hiki ai e hookomoia hookahi inoa malalo pono iho o kela a me keia inoa i paiia. Aole e laweia a heluia paha kekahi balota i hookomoia maloko o kekahi wahi.

PAUKU 58. Na ke Kuhina Kalaiaina e pai i na balota malalo o ko ke Aupuni mau lilo. Aole e emi iho malalo o ekolu mau balota no kela a me keia inoa i kauia ma ka papa koho a papa inoa no ke koho ana paha i hoomakaukauia e ka Luna Hooiaio Koho Balota. E paiia me ka hiki ke haawi aku i ka mea koho balota he hoakaka maopopo le'a e hiki ai ke moakaka ma o ke kaha ana (X) ma kekahi wahi kaawale kupono ma ka aoao akau o ka inoa

o kela a me keia moho holo balota, no ka wae ana ae i kana moho a mau moho paha. I ka manawa e pau ai i ke paiia, e hoohui a hoopaaia na balota iloko o ka pu-a, a e hanaia ma ka hookahi haneri o kela a me keia pu-a, a e hanaia ma ke ano e hiki ai ke maihi a wehe pakahi ae i kela a me keia balota me ke kaawale. E malamaia he papa helu o ka nui o na balota e ke Kuhina Kalaiaina, a nana no e hoouna aku i na Luna Nana Koho Balota iloko o na puolo i silaia a hoopaa maikai ia.

PAUKU 59. E hooiliia aku na balota me na balota kumu hoohalike a me na olelo hoakaka i na poe koho balota no kela a me keia apana no na Alii a me na Lunamakaainana e ke Kuhina i ka Lunahoomalu o kela a me keia Papa Luna Nana ma ke ano e loaa aku ai ia lakou aole e emi malalo o elua la mamua ae o ke koho ana.

PAUKU 60. Na ke Kuhina mahope koke iho, e like me ka mea hiki, o ka hookohuia ana o kela a me keia Luna Nana, e hoolako aku i kela a me keia Papa Nana i na pepa paihakahaka i like ka nunui a me ke ano o ka pepa me na mea i makemakeia ma keia Kanawai. E hooiia aku ka nui o ua mau paihakahaka nei e like me hookahi-hapalua o ka heluna o ka nui o na poe koho iloko o ka apana a mahele paha i nohoia ai e kela a me keia Papa Nana. Ina paha e lawe hewa ia, a haule paha, a lilo ia i mea e loaa ole ai na balota i paiia i hoakaka mua ia ae nei no ke koho ana (ina no mamuli o ka loaa ole ana aku i na Luna Nana, a i ole, hoopoinoia ana paha a nalowale ana paha), e hiki i na Luna Nana ke kauoha e hoomakaukauia ona mau balota kupono no ke koho ana, a e hoolako pu ia aku no hoi i na Luna Nana a pau ua mau pai hakahaka nei ma na wa a pau e kauohaia ai kekahi koho kuikawa. Ma na wa e ae a pau mawaho ae o na mea i hoakakaia ae la

ma keia Pauku, aole loa e hoohanaia ua mau pai hakahaka nei, a ma na wa a pau mahope koke iho o kela a me keia koho ana, e hoouna a hoihoi koke mai na Luna Nana i na pai hakahaka a pau i hana ole ia i ke Kuhina.

PAUKU 61. No ke koho ana, na ka Lunahoomalu o ka Papa Nana e opi i na balota i elua opi ana; o ka mua mawaena i loaa ai he huinaha loihi, alaila, e opi hou ae no e like me ke opi mua ana i nalo ai na mea maloko o ka balota. A ina e opiia pela na ka Lunahoomalu e haawi ka balota i ka mea koho.

PAUKU 62. Ina e hoomaopopo aku ka mea koho ua kupono oia e koho, alaila, e haawi aku ka Lunahoomalu o ka Papa Nana i ua mea koho la, i balota a mau balota paha no ka Lunamakaainana a i ole, no na Alii, e like me ke ano o ka mea i makemakeia, i opiopi kupono ia e like me ia i hoakakaia ma keia.

PAUKU 63. Na na Luna Nana Koho Balota, ke noi ia mai, e hoakaka aku i ka mea koho i ke ano o ke koho ana.

PAUKU 64. I ka loaa ana aku o ka balota i hoomakaukauia e like me ia i olelo mua ia, alaila, e hele koke aku ka mea koho i haawiia aku ai ua balota nei iloko o kekahi keena i hoomakaukauia no ia hana a malaila e hoailona a e maka iho i kona balota ma ke ano i hoakakaia maloko o na kuhikuhi i paiia ma kekahi wahi kokoke i kahi koho e like me ia i olelo mua ia, ma ke kau ana i kaha pe'a ma ka aoao akau e ku like ana me ka inoa a mau inoa paha o ka moho a mau moho paha ana i makemake ai e koho (e like penei X) ma ke kowa hoi i hookaawaleia no keia hana. E opiopi hou oia i ka balota a mau balota paha e like me na opi i ka wa i haawiia mai ai ua balota a mau balota nei iaia e ka Lunahoomalu o ka Papa Nana, a e

haalele iho i ke keena me ka hookaulua ole, a me ka hoikeike ole aku ma na ano a pau i na mea o loko o ka balota ia hai aku, e haawi aku i ua balota nei, a mau balota paha i opiopi ia iho la i na Luna Nana Koho Balota e malama ana i na pahu balota, a aole hoi lakou e wehe a hoomohala ae ia mea, aka nae, e nana pono iho lakou i na kihi me ka hoomaopopo loa ana he hookahi wale no balota i opiia, alaila, e hookomo koke iho i ua balota a mau balota nei iloko o ka pahu a mau pahu i kupono no ia mea.

PAUKU 65. Aole e hoike aku kekahi mea koho maloko o kahi koho i kona balota i kekahi mea e ae, aole no hoi e nana a noi aku paha e nana kekahi mea maloko o kahi koho i na mea maloko o na balota o kekahi mea koho. Aole no hoi e hiki i kekahi mea ke hoao e hoololi i ka makemake o ka mea e koho ana, no kana balota e koho ai, maloko o kahi i hookaawaleia no ke koho ana.

NO KE KUE ANA I NA POE KOHO.

PAUKU 66. Na kela a me keia Luna Nana Koho Balota, a me kela a me keia mea e ku mai ana e kue i kekahi mea i hele mai e koho, ina ua ike a manao paha ia Luna, a mea e ae paha e ku wale mai ana, aole oia he mea kupono i ke koho.

PAUKU 67. Ina ua kueia ke koho ana o kekahi mea, na kekahi o na Luna Nana e hai aku iaia i ke kumu o kona kueia ana, alaila, e hoohiki aku iaia e like me na olelo kuhikuhi i hoakakaia malalo iho nei. Mahope iho o ka hoohikiia ana, na kekahi Luna Nana, a i ole ia, na ka mea i kue aku iaia, e ninau aku i na ninau i mea e maopopo ai, ina paha ua kupono ua mea nei i manao e koho ma ke koho balota ana.

"Ke hoohiki paa (a hooia) nei oe e pane mai oe me ka oiaio i na ninau a pau e ninauia aku ana ia oe e pili ana i kou kuleana e koho (i na Alii a me na Lunamakaainana e like me ka mea i ikeia) ma keia koho balota ana."

PAUKU 68. Ina e hoole ua mea nei aole oia e hoohiki, a i ole ia, mahope o ka hoohikiia ana, ua hoole i ka pane i kekahi ninau kupono (a o na Luna Nana na poe nana e hoomaopopo i ke kupono a me ke kupono ole o ia ninau), e hooleia kona koho ana.

PAUKU 69. O kela a me keia mea e hoohiki ana i ka hoohiki i hoakakaia ma ka Pauku 67 a hai i na haina oiaio ole i kekahi ninau i ninauia aku iaia malalo o ia hoohiki ana, ua ku iaia ka hewa "hoohiki wahahee" ma ke degere elua.

PAUKU 70. Oiai o kekahi mea koho iloko o kekahi keena kaha balota, aole e aeia kekahi mea e ae e komo iloko o ia keena, a e ku paha ma ke kauwahi kahi e hiki ai iaia ke ike i ke kaha ana o ka mea koho i kona balota.

PAUKU 71. Aole no e hiki i kekahi mea i loaa iaia ka balota ke lawe ia balota mawaho ae o kahi e koho balota ia ana. A ina hoi e haalele kekahi mea i loaa iaia ka balota i kahi koho balota me ka haawi mua ole i ka luna malama pahu balota, e like me na olelo mua o keia Kanawai, alaila, e nele oia i kona mana koho. A e kakauia na hana o keia ano e ka Lunahoomalu o na Luna Nana Koho.

PAUKU 72. Ina e hoike kekahi mea koho balota i ka Lunahoomalu o na Luna Nana Koho, he hiki ole iaia ke kaha ana i kona balota no ka makapo a no kekahi pilikia e ae paha i loaa iaia, alaila, loaa no iaia ke kokua ia ana ma ke kaha ana i kona balota e kekahi o na Luna Nana Koho. Na ka Lunahoomalu o na Luna Nana Koho, ke

manao oia he kupono, e ninaninau i ka mea koho malalo o ka hoohiki no kona mau pilikia. A ma keia ua haawiia i ka Lunahoomalu ka mana e hoohiki i na mea e noi mai ana pela.

PAUKU 73. Ina e pono ole kekahi balota ma ke kaha ana o kekahi mea koho, alaila, e loaa no iaia he balota hou, pakahi, aole nae e oi ka huina nui mamua o ekolu, ke hoihoi oia i kela a me keia balota i pono ole iaia. Na balota a pau i hoihoi ia pela e kaha pau koke ia lakou, a e malamaia no lakou, a e hoihojia no me ka papa inoa o na poe koho i kahaia a e kakauinoaia e na Luna Nana Koho a e hookomoia iloko o kekahi wahi i silaia, a e hoounaia i ke Kuhina Kalaiaina e na Luna Nana Koho e like me ke kauoha o ka Pauku 83 o keia Kanawai no na balota i balotaia a me ka Papa Inoa o na mea koho a pau.

HELU ANA I NA BALOTA.

PAUKU 74. Mahope koke iho o ka pau ana o ke koho ana e wehe ka Lunahoomalu o ka Papa Luna Nana i ka pahu balota e helu i na balota e like me keia malalo iho nei: O ka mua, e heluia na balota a pau i mea e ikeia ai ina ua like ka huina o na balota me ka huina o na poe i koho i kakauia e na Luna Nana. Ina ua oi aku ka nui o na balota, e hoihoi hou ia na balota a pau loa iloko o ka pahu e na Luna Nana a pani ia iho a kiia iho a paa a luluia ka pahu i mea e hui pono ai na balota; alaila, e weheia ka pahu a uhiia me na apana lole, a na ka Lunahoomalu (a ina ua hiki ole iaia, a ua hele aku oia na kekahi) o na Luna Nana mahope iho o kona kau mua ana i kona lima iluna me ka mohala o ka peahi lima a me ka uluia o ka lima o ka lole a hiki i ke kuekue lima, e hookomo i kona lima malalo o ka lole e kau ana maluna iho o ka pahu balota, a unuhi mai loko ae o ka pahu me ka nana ole, i hookahi balota i kela a me

keia unuhi ana a hiki i ka wa e like ai ka nui o na balota me ka nui o na inoa ma ka moolelo o na Luna Nana. Ia manawa na Luna Nana e hoomaka ai e helu i ka nui o na balota i maopopo ai e like me ia i hoakakaia mamua.

PAUKU 75. Ina ua like ka huina o na balota me ka huina i kakauia e na Luna Nana ma ka Papa Inoa o na poe i koho, alaila e hoomaka aku lakou e nana a e helu i na balota. Eia nae :

1—Ina ua oi ae na inoa mamua o na oihana e hoopiha ia ana; a i ole ia,

2—Ina ma ka balota ua kauia kekahi kaha a hoailona paha e hiki ai e hoomaopopo ia ua balota nei, a i ole ia, kekahi mea a hoailona paha ma ke ano kue i keia Kanawai; a i ole ia,

3—Ina ua loaa he elua a oi ae mau balota maloko o ka pahu balota i opi pu ia ma ke ano akaka ua oi ae mamua o hookahi balota i hookomoia e ka mea hookahi ; a i ole ia,

4—Ina ua kue ia balota ma kekahi ano e ae i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, alaila, o ia balota a me na mea a pau maloko e hooleiia. Aka, aole e hooleiia kekahi balota no ka emi ana o na inoa maloko malalo o ka mea i aeia e kohoia.

PAUKU 76. E hooholo koke ia na ninau a pau e pili ana i ke kupono o kekahi balota, a o ka manao o ka hapanui o na Luna Nana e mana a paa no ia. Koe nae na mea i hoakakaia mahope ae nei, e pili ana i na koho ana i kueia. E kakauia ka huaolelo "hooleia" maluna o kela a me keia balota i hooholoia ua kupono ole e like me ka mea i olelo mua ia. E kakauia ia mau mea a pau e ka Lunahoomalu o na Luna Nana ma ke kua o na balota me ka la a me na huakumu o ka Lunahoomalu, a i ole ia, o kona inoa i kakauia.

PAUKU 77. O na inoa maluna o na balota aole i hooleia me ka oihana e pili ana i kela a me keia e heluheluia me ka leo moakaka e kekahi o na Luna Nana, a e kakau koke ia no he moolelo o ia mea e ke kakauolelo, ina he kakauolelo kekahi, a me kekahi Luna Nana.

HOIKE ANA I KA MEA I KOHOIA.

PAUKU 78. I ka manawa e maopopo ai i na Luna Nana ka nui o na balota no kela a me keia mea holo balota pakahi, e hoike ae lakou ma ke akea i ka nui o na balota a pau loa i hookomoia, na inoa o na poe i kohoia, a me ka nui o na balota no kela a me keia mea a na ka Lunahoomalu o na Luna Nana e kauoha e hana i moolelo maikai o ia mea, a e kakauinoaia e na Luna Nana a hooiliia i ke Kuhina Kalaiaina.

WAIHO ANA O NA MOOLELO KOHO BALOTA.

PAUKU 79. I ka pau ana o ka helu ana mahope iho o ka pau ana o ke koho ana a me ka hoikeia ana ma ke akea o ka hopena o ia koho ana, e hana na Luna Nana imua o na poe holo balota, a o ko lakou mau hope paha, a paa i ke ope a sila me ko lakou sila ponoi a me na sila o na poe holo balota, a hope paha o na poe holo balota e makemake ana e kau i ko lakou mau sila, i na balota a pau i lawelaweia ma ia koho ana; o na balota i kapaeia, a me na balota i heluia, a me na balota i hoopauia, me ka papa inoa o na poe koho i lawelaweia ma kahi koho balota iloko o kekahi ope, a mahope iho o ka hoailona ana i ua ope nei mawaho me ka inoa a me ka oihana o ke Kuhina Kalaiaina me ka hoakaka i ke ano o na mea maloko e like me keia mahope iho nei: "Moolelo no ke Koho Balota ana no 18...., Apana ....., Mokupuni o .....," a e hooili koke ae ia mea i ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 80. Ina ua koho ole ia kekahi Lunamakaainana mamuli o ka like loa o na balota mawaena o elua a oi ae mau moho holo balota, e hana koke ia no i hoike no ia mea e like me na mea i hanaia e ke Kuhina Kalaiaina, a e malamaia kekahi koho hou ana no ia apana, a e hoolaha ia e ke Kuhina.

NA PALAPALA HOIKE NO KE KOHOIA ANA.

PAUKU 81. Ma na apana kahi he hookahi wale no wahi e koho ai, na na poe Luna Nana e haawi aku i palapala hoike i ka mea i holo balota i oi ae ka nui no ia oihana ma ke ano e like me ke kumu i hoikeia malalo iho nei: Ma na apana kahi he elua a oi ae wahi koho e kakauinoaia ua palapala hoike nei e ka Lunahoomalu o kela a me keia Papa Luna Nana.

Na na Luna Nana no e hooili koke aku i ke Kuhina i ka lua o ia palapala hoike, a e lilo ia lua i palapala hoike mua no ke kohoia ana o ka mea nona ka inoa i hoikeia maloko o ia palapala hoike.

PALAPALA HOIKE NO KE KOHOIA ANA I LUNAMAKAAINANA

O makou o ..... me ..... me ..... na Luna Nana Koho Balota no ka Apana ..... o ka Apana Hookolokolo Kaapuni .... ke hoike aku nei ma keia, ua koho pono ia o ..... i Lunamakaainana no ka Apana i oleloia ma ka la ..... o ..... iloko o ka Makahiki .....

Haawiia malalo o ko makou mau lima i keia la ..... o ..... iloko o ka Makahiki .....

.....
.....
.....
.....

PAUKU 82. Na na Luna Nana i ka manawa e maopopo ai ka nui o na balota i hookomoia no kela a me keia mea holo balota i Alii, e hooili koke aku i ka Makai Nui o ia Mokupuni, a i ole ia, i ka Ilamuku ma ka Mokupuni o Oahu, i palapala hoike no ka nui o ia mau balota i kakauinoaia e lakou pakahi. E hooili ia no hoi i kope o ia hoike i ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 83. Na ka Ilamuku a o ka Makai Nui paha mahope koke iho o ka loaa ana iaia o na hoike no ke koho ana i na Alii mai na mahele apana koho, e hoomaopopo i ka mea i kohoia me ka hoonoho papa o ia mau hoike. I ka wa e maopopo ai na poe i kohoia mamuli o ka loaa ana i na poe i like ka nui me ka huina e kohoia o na balota i oi ae ka nui, e loaa i ua poe la he palapala hoike no ko lakou kohoia ana i kakauinoaia e ka Ilamuku a Makai Nui paha i like ke ano me ke kumu i hoikeia malalo nei. E hoounaia kekahi kope o ia hoike i hoonoho papa ia i ke Kuhina Kalaiaina me kekahi kope o na palapala no ke kohoia ana a oia kope e lilo no me he palapala kumu la no ka mea nona ka inoa i hoikeia maloko o ia palapala hoike.

PALAPALA HOIKE NO KE KOHOIA ANA I ALII.

Owau o ..... ka Makai Nui o ka Apana Hookolokolo Kaapuni ..... (a o ka Ilamuku paha o ke Aupuni) ke hoike aku nei au ma keia ua koho pono ia o..... .....i Alii no ka Apana Koho..... e noho ma ia ano no na makahiki he ..... mai ka la .....o Feberuari, 18....aku.

Haawiia malalo o kuu lima a me ke sila o ko'u oihana i keia la....o .....18....

.....Makai Nui o.....
(a Ilamuku paha o ke Aupuni.)

NO NA HOAKAKA, HOONOÀ ANA I NA KOHO ANA, ETC.

PAUKU 84. E hakahaka no ka noho o kekahi hoa i kohoia no ka Ahaolelo, ina e lilo ua hoa nei i Kuhina; ina e make ua hoa nei; haalele maoli a lilo paha i mea kupono ole mamuli o ka hoahewaia ana no kekahi o na hewa e hiki ole ai i kekahi mea e kohoia. Ma kona ahewaia ana no ke kue i kekahi o na mea i hoakakaia maloko o keia Kanawai, e lilo ai kona noho i mea ole mamuli o na hana ino loa a hoohemahema paha i ka hana i kohoia ai oia, mamuli o ka noho mau aku me ka hookuu ole ia mai na halawai ana o kela a me keia la o ka Ahaolelo, a o ka Ahaolelo wale no ka mea nana e hooholo ia mea; mamuli o kona emi ana malalo o kekahi o na mea i kupono ai oia i hoa i kohoia no ka Ahaolelo, a mamuli o kekahi hana kipe, kolohe a apuka e ae a ia mea a o kona agena paha, a kumu e ae e lilo ai kona koho ana i mea pono ole; a ma ke kohoia ana o kekahi mea e ae ma ia noho.

HOONOA ANA I KE KOHO ANA.

NA HANA A KA AHAOLELO.

PAUKU 85. Ua hiki i ka Ahaolelo ke hoomaopopo no kekahi hakahaka a hakahaka paha i oleloia, a hana aku, me ke noi ole ia mai e ko waho, a i ole ia, ua hiki ke hoomaopopoia ma ka palapala hoopii mai ka apana mai nona ka noho i oleloia ua hakahaka; a o ia palapala hoopii e kakauinoaia e na poe koho balota o ka apana aole e emi malalo o kanakolu, a e hoakakaia ma ia palapala hoopii ke kumu a mau kumu paha i manaoia ai ua hakahaka ia noho. E nana pono ia ka ninau no ka hakahaka a hoopaapaa e pili ana ia hakahaka, a e laweia na hoike piha ma na mea a pau e pili ana, a ina e ikeia ua hakahaka ua noho la, a i ole ia, ua kupono e hooholoia ua hakahaka, e hooholoia no e ka Ahaolelo pela, a e kauoha koke ia e

koho balota hou e ke Kuhina Kalaiaina i kona manawa e hoikeia mai ai no ia hakahaka e ka Peresidena o ka Ahaolelo.

PAUKU 86. I na manawa e loaa ai he hakahaka, iloko o ka manawa aole e noho ana ka Ahaolelo, mamuli o ka make ana, haalele maoli ana a no kekahi kumu e ae, na ke Kuhina Kalaiaina e kauoha e koho balota kuikawa e like me ka mea i olelo mua ia ma keia Kanawai E like no na hana ana a pau i ka manawa koho balota kuikawa me na koho balota mau ana i kela me keia elua makahiki i malamaia mamuli o na olelo o keia Kanawai. Koe nae na mea i kauohaia ma kekahi ano e ae ma keia Kanawai.

HOOPAU ANA I KE KOHO ANA—NA HANA IMUA O KA AHA HOOKOLOKOLO.

PAUKU 87. Mawaho ae o na ano i hoakaka mua ia ae nei ma keia Kanawai no ka hoopau ana i kekahi noho iloko o ka Ahaolelo, ua hiki no i kekahi mea holo balota, a poe koho paha he kanakolu, a he kuleana paha ko lakou e koho ma ka apana, e waiho aku i palapala hoopii i ka Lunakanawai nui o ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoakaka ana i kekahi kumu a mau kumu paha e kupono ai e hoopauia kekahi koho ana, a i ole ia, e hooholoia ai ua hakahaka kekahi noho. E waihoia aku ia palapala hoopii ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie maloko o kanakolu la mahope iho o kekahi koho ana, a mamua ae o ka hooloheia ana o ia noi, e loaa i ke Kakauolelo na koina kupono ma ia hihia. E hiki no e hooloheia imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a e hanaia ma ka Apana Hookolokolo Kaapuni, kahi i hoopaapaaia ai ia koho ana. Aka nae, aole i loaa i ka Aha Hookolokolo Kiekie ka mana e hoo-

kolokolo i kekahi hihia o keia ano oiai e noho ana ka Ahaolelo Kau Kanawai.

KA HANA ANA.

PAUKU 88. E haawiia ka hoolaha aole e emi malalo o umikumamaha la i na Luna Nana o ia koho ana i hoopaapaaia, a i ka mea holo balota i kohoia a i oleloia paha ua hakahahaka kona noho, a me na poe e ae i pili ko lakou mau pono, i kuhikuhiia e ka Lunakanawai Nui o ka Aha Hookolokolo Kiekie. Mawaho ae o ia hoolaha e kauia he olelo hoolaha i kakauia a i paiia paha maloko o ia apana, a i ole ia, e paiia maloko o kekahi nupepa i laweia ma ia apana, no ka manawa aole e emi malalo o umi la mamua o ka hooloheia ana.

PAUKU 89. Aole no e koiia kekahi mea i koho ma kekahi koho ana e hai i ka mea ana i koho ai ma kekahi hana imua o na Aha Hookolokolo Kanawai.

HOOLOHE ANA.

PAUKU 90. Ma ka hooloheia ana, na ka Lunakanawai e kauoha e kakau piha ia na olelo hoike, a i ole ia, me ke kupono e maopopo ai na mea a pau e pili ana a ma ia mau mea oia e hoòholo ai me ka hoakaka i na mea a pau i loaa iaia me ke kanawai e pili ana, a e hoounaia ia mea a pau i ke Kuhina Kalaiaina. Ina ua hooholoia ma ua olelo hooholo nei, ua mana ole ke koho ana a ua hakahaka ka noho no ia kumu, e kauoha koke ia e koho hou e ua Kuhina la, ke ole e hoomakaia kekahi hoopii hoohalahala.

NA KOINA ME NA HOOPII HOU ANA.

PAUKU 91. E hooholoia na koina ma na hana o ia ano, e like no me ka mea a ka Aha nana i hoolohe i ka hihia i manao ai. E like na koina me na koina ma na

hana ma ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ke Keena. E hiki no ke hoohalahalaia ka olelo hooholo imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka Baneko, a na ia Aha no me ka hakalia ole e hoolohe ia hoohalahala ana a hoopuka i olelo hooholo no ia mea, a e hooiliia aku no ka olelo hooholo i ke Kuhina Kalaiaina. Ina ma ia imi ana e hoolilo ia ana ke koho ana he mea ole, a ua hakahaka ka noho, alaila, e kauoha koke ia kekahi koho hou ana e ua Kuhina la.

PAUKU 92. Ina kekahi o laua, ka Aha Hookolokolo Kiekie, a Ahaolelo paha, mamuli o ko laua manao hope loa, a olelo hooholo paha, e kukala ana ua hakahaka ka noho o kekahi hoa, e lilo ia manao a o ia olelo hooholo paha he mea mana maluna o na mea a pau.

NA RULA.

PAUKU 93. E like no ke ano o ka hana ana me na hana ma ke Keena o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a malalo o na rula o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e loaa i ka Lunakanawai na mana e like me ko na hookolokolo ana ma ke kau mau o ka Aha no ke koi ana aku e hele mai na hoike, hoopai ana no ka hoowahawaha a me na mea a pau e pili ana ia hoolohe ana.

PAUKU 94. O na uku i hoakakaia mahope ae nei e ukuia aku e ke Kuhina Kalaiaina mai loko ae o na haawina i hookaawaleia e ka Ahaolelo no na hana koho balota ina aole i hoakakaia ma kekahi ano okoa ae :

1—O ka Luna Kakau Inoa Koho, na Luna Nana Koho Balota me na kakauolelo o ke koho balota ana, e loaa pakahi ia lakou he elima dala no kela a me keia la i hanaia;

2—O na makai kuikawa e malama i ka maluhia ma ke koho balota ana, e loaa ia lakou he ekolu dala no kela a me keia la i hanaia;

3—O na lilo kupono o na Luna a me na Luna Nana Koho Balota e hooponoponoia a hoomaopopoia e ke Kuhina.

MANA HOOKOLOKOLO I NA HIHIA.

PAUKU 95. O na hewa i pili i kekahi "hana kipe," e hookolokoloia mamuli o na palapala hoopii wale no. Ma keia ua haawiia ka mana i na Lunakanawai Hoomalu me na Lunakanawai Apana e hoolohe a e hooholo no na hihia a pau i pili i ka "hana kue kanawai," "na hana hewa o na luna aupuni" a me "na mikamina" malalo o keia Kanawai, me ka loaa no nae o ka mana e hoohalahala a hoopii hou ae e like me ka mea i aeia ma ke kanawai. Ua hiki no ke hoahewaia kekahi mea e hookolokoloia ana no kekahi hewa i hoakakaia ma keia Kanawai, no kekahi hewa i emi iho o ia ano hookahi, a e like me ia i hoakaka ia ma ke Kanawai Hoopai Karaima.

MAU HOAKAKA NO KA MALAMA ANA I KA MAEMAE O KE KOHO ANA.

PAUKU 96. O na hana kue a pau i keia Kanawai ua maheleia no iloko o eha papa, penei: "Na hana kipe," "na hana kue kanawai," "na hana hewa a na luna aupuni" a me "na mikamina" e like me ia i hoakakaia mahope iho:

NA HANA KIPE—KIPE.

PAUKU 97. O keia poe mahope iho nei e manaoia ua pili ia lakou "na hana kipe:"

1—O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahi mea e ae paha a ma kekahi ano e ae i haawi, hoaie, a ae e imi a hooikaika e loaa kekahi dala a mea waiwai e ae, i kekahi a no kekahi mea koho, a i kekahi mea e ae no kekahi mea koho, a i kekahi a no kekahi mea i mea e ae ai i kekahi mea koho e koho a e koho ole, a ua hana i kekahi

o ia mau mea no ke koho ana a koho ole ana paha o kekahi poe ma kekahi koho balota ana;

2—O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahi mea e ae paha, i haawi a i imi a loaa, a ae e haawi, a e imi a loaa, a haawi aku, ae, a ae e imi a loaa a hooikaika e loaa kekahi oihana a wahi hana no kekahi mea koho balota a no kekahi kanaka e ae no kekahi mea koho balota, a no kekahi mea e ae i mea e ae mai ai kekahi mea koho balota e koho a e koho ole ai oia, a i ole ia, ua hana i kekahi o na hana i hai mua ia ae nei no ke koho ana a koho ole ana paha o kekahi mea koho balota ma kekahi koho balota ana;

3—O kela a me keia mea nana ponoi a na kekahi mea e ae paha ma ona ponoi la a ma o kekahi mea e ae paha e haawi aku he mea makana wale, aie ana, ae e haawi aku ana, ae ana aku, huli ana a ae ana aku e like me ka mea i olelo mua ia; a i kekahi a no kekahi mea, i kumu e ae mai ai ua mea nei e kohoia a e hooikaika paha e koho ia kekahi mea e noho iloko o ka Ahaolelo; a e loaa ai ke koho o kekahi mea koho balota ma kekahi koho balota ana ;

4—O kela a me keia mea i ae mamuli o kekahi haawiia ana, hoaie ana, ae ana, huli ana a ae ana e huli a loaa a ua loaa io, a ua ae aku e huli, a hooikaika e kohoia kekahi mea e noho iloko o ka Ahaolelo, a i ole ia, ua loaa iaia ke koho ana o kekahi mea koho ma kekahi koho balota ana;

5—O kela a me keia mea nana i haawi mua a uku aku paha a kauoha paha e ukuia aku kekahi dala i kekahi mea a no ka pono o kekahi mea e ae, me ka manao e hooliloia ia dala a o kekahi hapa o ia dala no na hana kipe ma kekahi koho balota ana, a i ole ia, me ka ike no pela ua hookaa aku a kauoha paha e hookaaia aku kekahi dala i kekahi mea ma ke ano hookaa a hoihoi pani aku i kekahi

dala i hooliloia a pau loa a ma ke ano hapa paha ma na hana kipe ma kekahi koho balota ana ;

6—O kela a me keia mea koho balota mamua iho o ke koho ana, a oiai paha, e koho ana e lawe ponoi a ma o kekahi mea e ae paha e lawe, ae aku, a aelike no kekahi dala, mea makana, hoaie ana, a kumu waiwai e ae, oihana, a wahi hana nona ponoi a no kekahi mea e ae paha, no ke koho ana a ae ana paha e koho, a i ole ia, no ke koho ole ana, a no ka ae ana aole e koho ;

7—O kela a me keia mea mahope iho o kekahi koho balota ana, i lawe ponoi a ma o kekahi mea e aku e lawe i kekahi dala a mea waiwai e ae no ke koho ana a no ke koho ole ana o kekahi mea, a no ke koi ana i kekahi mea e koho, a i ole ia, e hoole aole e koho ma kekahi koho balota ana ;

8—O kela a me keia mea holo balota nana i haawi ponoi a ma o kekahi mea e ae ua haawi aku, a ma na hana a ano e ae ua haawi aku no kona pono, ma ka la koho balota a ma ka la mamua koke iho, a mahope koke iho paha o kekahi koho ana, ma ke ano haawi ponoi ana, a ma kekahi ano e ae paha, a kauoha paha e haawiia a hoomakaukauia, a nana i uku a pau a ma ke ano hapa paha i na lilo no na mea ai a me na mea inu a mea e ae i hoolakoia i kekahi mea, i kumu e kohoia ai oia, a no kona kohoia ana paha, a i mea paha e ae mai ai ia mea a mea e ae paha e haawi a e haawi ole i kona koho ana ma ia koho balota ana, a no ke koho ana o ia mea, a no kona koho ole ana paha, a i ole ia, e aneane ana e koho a koho ole paha ma ia koho balota ana. O na hana hewa a pau i heluia ae la maluna oia iho la no na karaima o ke kipe a me ka hana kipe ;

9—O kela a me keia mea nana ponoi a ma ke ano e ae ma ona ponoi iho, a ma o kekahi mea e ae i lawelawe me

ka limaikaika a hoomaka'uka'u aku e lawelawe me ka limaikaika, hanaino a hoopaa paha i ke kino, a ua hana aku a hooweliweli aku e hana i kekahi poino a mea e poho ai ma kekahi ano, a i ole ia, ua hana i na hana hoomaka'uka'u i kekahi mea, a e pili ana paha i kekahi mea, i mea e ae mai ai, a e koi ia ai ua mea nei e koho ole paha ma kekahi koho balota ana, a i ole ia, no ke koho ana a koho ole ana o ia mea, a i ole, mamuli o ka hoomahuka ana, hoopaa ana, a hana apuka e ae, ua keakea a kue a hiki ole a hana kue e ae i ka lawelawe kuokoa ia ana o ka mana koho balota ;

10—O na mea a pau ma kekahi koho balota ana i noi aku i balota ma ka inoa o kekahi mea e ae e ola ana a ua make paha, a malalo o kekahi inoa kapakapa, a i ole, ina ua koho mua oia ua noi hou aku i balota ma ia koho ana no, ma kona inoa ponoi, a i ole ia, me ka ike no pela ua haawi aku a oi mamua o hookahi balota i ka manawa e koho ai;

11—O kekahi mea mamua iho, a i ole ia, oiai e koho ana me ka manao maoli e hana pela ua hoolaha i kekahi olelo oiaio ole, ua haalele kekahi moho holo balota ma kekahi koho ana;

12—O kela a me keia mea nana i koi aku, a i ole ia, ua hana i ka mea e haalele ai kekahi mea e holo ana ma kekahi koho balota ana mamuli o kekahi ukuia ana a makana a ae ana e uku a haawi paha i makana, a o kekahi hooweliweli ana paha a me kela a me keia mea i haalele mamuli o ia koiia ana a hanaia ana paha.

HOOPAI NO NA HANA KIPE.

PAUKU 98. O na mea a pau i ahewaia no kekahi "hana kipe" e hoopaiia oia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi tausani dala, a i ole ia, ma ka

hoopaahaoia ana ma ka hana oolea no kekahi manawa aole i oi aku mamua o elua makahiki, a i ole ia, e hoopai dala ia a hoopaahao pu ia e like me ka manao o ka Aha. Mawaho ae o ia hoopai aole e hiki i ua mea nei e koho balota no eono makahiki, aole hoi e noho ma kekahi oihana malalo o ke Aupuni no ia manawa hookahi aole hoi e kohoia a e noho iloko o ka Ahaolelo no eono makahiki, a o na oihana o ia ano, ina he oihana kohoia a i hookohu ia paha, e pau koke no mamuli o ia hoahewaia ana. Na ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo, kahi i hoahewaia ai, e hooili aku i ke Kuhina Kalaiaina a i ka Peresidena o ka Ahaolelo, i ka inoa o ua mea nei, kona hewa i ahewaia ai, a me ka hoopai a ka Aha.

NA HANA KUE KANAWAI.

PAUKU 99. E manaoia na mea mahope nei ua ku i "na hana kue kanawai :"

1—O na mea a pau nona ka makemake e kokua a e kue aku paha i ke kohoia ana o kekahi mea holo balota ma kekahi koho balota ana, ua hana a hoohanaia paha no ka uku a no kona aeia ana aku i ukuia oia, ma ke ano he hope, kakauolelo a elele paha, koe wale no ua hiki no e hoohanaia keia poe mahope iho nei ma ke ano ku i ke kanawai no ka uku o kekahi mea holo balota, oia hoi : (1) hookahi mea kiai no kela a me keia pahu balota, a me hookahi elele no kela a me keia wahi koho ma ka la koho balota, aole oi ae, (2) na kakauolelo a me na elele no ka hana ana i na hana ma na keena komite, aole nae e oi ae mamua o hookahi kakauolelo me hookahi elele no kela a me keia wahi koho ma ka apana, a i ole ia, i hoa o kekahi komite, mea hooikaika, lunahooikaika, mea kiai, mea nana a kiu paha e hana a lawelawe ma kekahi ano, koe wale no

kekahi hana i aeia e ukuia e like me ka mea i ae ia ma ka Pauku 49 o keia Kanawai.

2—O na mea a pau e hoohana aku ana, hoolimalima aku ana, ae aku ana e hoolimalima a uku aku i kekahi no na hana o ia ano, a i ole ia, mahope iho o ka pau ana o ia mea i ka hanaia e mea aku ana e uku aku a e ae aku ana e uku aku no ia hana, a e haawi aku a imi paha i kekahi uku a pomaikai no ia hana i hanaia;

3—Aole e hanaia kekahi uku ana, a aelike paha no ka uku ana, i mea e kokua ai a e kohoia ai o kekahi mea holo balota ma kekahi holo balota ana; no na bana, kukui lamalama, na hae me na hae liilii, a me na hoailona e ae e pomaikai ai; no na bila hoolaha, haiolelo hoolaha kapiliia, a me na mea e ae i paiia, kakauia a penaia paha; a no ka lawelawe ana i kekahi hale a hapa paha o kekahi hale no ia mau hana, koe wale no na mea i aeia ma ka Pauku 49. Ina e ukuia a hanaia he aelike no ka uku ana no kekahi mea i hoakakaia ma keia Pauku mamua ae a iloko o ke koho ana a mahope iho paha o ke koho ana, alaila, o ka mea nana i uku aku a i ae e uku aku, a i hana aelike no ka uku ana ma ona ponoi iho, a i ole ia, ma o kekahi mea okoa aku, a me ka mea nana i lawe i ua uku nei, e manaoia laua a elua ua hewa ma "na hana kue kanawai."

4—Aole e lawelaweia kekahi wahi i laikiniia no ke kuai ana i ka bia, waina a wai ikaika e ae paha, aole hoi kekahi hapa o ia wahi i keena halawai komite no ke kokua ana a hooikaika ana e kohoia kekahi mea holo balota ma kekahi koho balota ana. Ina ua hoolimalima a hoohana kekahi mea i kekahi wahi o ia ano, a hapa paha o kekahi wahi o ia wahi no na hana o ia ano, ua pili iaia a me ka mea nana i hoolimalima aku ia wahi a hapa paha o ia wahi, i ka hewa "hana kue kanawai."

HOOPAI NO KA HANA KUE KANAWAI.

PAUKU 100. O na mea a pau i ahewaia no ka hewa "kue kanawai" e hoopaiia no oia i kekahi uku hoopai aole e oi aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no kekahi manawa i oi ole ae mamua o hookahi makahiki, a i ole ia, ma ka hoopai dala a me ka hoopaahao pu e like me ka manao o ka Aha, a mawaho ae o ia e kupono ole oia e koho ma kekahi koho balota ana no elua makahiki, a me ka noho ana ma kekahi oihana i hilinaiia, a he pomaikai malalo o ke Aupuni no ka manawa i like ka loihi, aole oia e kohoia e noho iloko o ka Ahaolelo no eha makahiki; a ina i ka manawa i hoahewaia ai ua mea nei he oihana kana e paa ana, a he hoa paha no ka Ahaolelo, a ua kohoia paha e noho iloko o ka Ahaolelo, e hakahaka koke ua oihana la me ua noho la. Na ka Lunakanawai nana i hoahewa e hoouna koke aku i ke Kuhina i hoike no ia hoahewaia ana a me ka hoopai i kauia aku, e waihoia aku imua o ka Ahaolelo ina e noho ana, a i ole ia, i ke kau e noho mai ana ma ia hope iho.

NA HEWA O NA LUNA AUPUNI.

PAUKU 101. O kela a me keia Luna Aupuni i kauoha ia e keia Kanawai e hana a e hooko i kekahi mea e pili ana i kekahi o na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, i hana ole me ka manao e hana ole, a hoole e hana a hooko i ua hana nei, a e hana paha ia hana ma ke ano kue i na kauoha o keia Kanawai me kona manaoio e hana pela, a i kue i kekahi o na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, e hoopaiia e uku i kekahi hoopai aole e oi aku mamua o hookahi tausani dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no kekahi manawa aole e oi aku mua o elua makahiki, a i ole ia, o ka uku dala a me ka hoopaahao pu

e like me ka manao o ka Aha, a no na makahiki ekolu, a aole no hoi oia e kupono e noho ma kekahi oihana malalo o ke Aupuni, a aole hoi e noho iloko o ka Ahaolelo, aole no hoi e koho balota. E ili no hoi maluna ona ka uku ana i na poho o kekahi mea i poino.

PAUKU 102. O kela a me keia kanaka e paa ana i kekahi oihana hilinaiia, a oihana loaa malalo o ke Aupuni, e hana kino ana, a i ole, ma o kekahi mea okoa la, ina no ma ka uku, a uku ole paha, ma ke ano he lunahooikaika, komite hooikaika paha, kupakako a kakauolelo paha, a i ole, ma kekahi hana e ae paha, a kokua ana paha i ke kohoia ana o kekahi mea, koe wale no ma kona ano koho balota, a hookomo ana paha i kona balota ponoi, e hoopaiia oia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a i ole, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no kekahi manawa e oi ole ana mamua o eono mahina, a i ole, ma ka hoopai dala a me ka hoopaahao pu no, aia i ka manao o ka Aha Hookolokolo he pono. A mawaho ae oia mau hoopai i oleloia ae la e hoohakahaka koke ia ka noho oihana o ua kanaka la, a e pau ka loaa hou ana i ua kanaka la no na makahiki ekolu, o kekahi oihana malalo o ke Aupuni, a me ke kuleana e koho balota ai, a e noho ai paha iloko o ka Ahaolelo. Aole nae e manaoia na haawina o keia Pauku ua pili i ka Aha Kuhina, ma ke ano e papa ana ia lakou aole e hoike ma ke akea a ma ke ano malu paha, ma ka olelo waha a olelo hoakaka paha, i kakauia, i ke kahua hooponopono Aupuni a lakou i manao ai.

NA MIKAMINA.

PAUKU 103. O keia poe mahope iho nei e manaoia ua hana i ka hewa mikamina :

1—O kekahi mea i hana ma ke ano hoohaunaele a ma

ia hana ana ua keakea a kueia kekahi halawai ana o na Luna Nana i kauoha a hoakakaia paha ma keia Kanawai, a i ole ia, ua keakeaia kekahi mea i manao e hele ma ke ano ku i ke kanawai i ua halawai nei no ka hoopaa ana i kona inoa, a i ole ia, no ka hooponopono ana i ka Papa Inoa mai ka hele ana, a i ole ia, ma ia ano like ua hooulu ae i kekahi haunaele ma kekahi koho balota ana, a me na mea a pau e kokua ana a e paipai ana;

2—O kekahi mea holo balota i waiho ole ae i ka hoike i kauohaia ma ka Pauku 48, a i ole ia, i ka hoike i hoohikiia e like me ia i kauohaia ma ka Pauku 49;

3—O kela a me keia mea, me ka mana ole, i hoouna ae i kekahi koi e hookomoia ka inoa o kekahi mea e ae ma ka Papa Inoa Koho, a i ole ia, ua hoopili i ka inoa o kekahi mea e ae i kekahi koi o ia ano i mea e manaoia ai oia no ke koi a ia mea, a i ole ia, ua hana aku a loaa ka inoa o kekahi mea e ae e hookomoia iloko o ka Papa Inoa, a Papa Inoa Koho paha;

4—O kela a me keia mea ma ona ponoi iho a ma o kekahi mea e ae, a ma kekahi ano ua wawahi a hoopau paha, a i ole ia, ua keakea i ka malama ia ana o kekahi halawai o na Luna Nana e like me ia i kauohaia a hoomaopopoia maloko o keia Kanawai, a i ole ia, ma kekahi ano ua hoopau a keakea paha i ka malamaia ana o kekahi koho balota ana.

PAUKU 104. O kekahi mea i hoahewaia no ka hana ana i kekahi mikamina malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai e hoopaiia aole e emi malalo o hookahi haneri dala, aole hoi e oi aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o eono mahina, a i ole ia, ma ka uku hoopai dala a me ka hoopaahao pu e like me ka manao o ka Aha.

PAUKU 105. Ma keia ke hoopau loa ia nei ka Mokuna LXXVI. o na Kanawai o ke Kau o 1888, oia no ke Kanawai i kapaia, "He Kanawai e hoolóli a e hoohuihui ai i na Kanawai Koho Balota o ke Aupuni."

PAUKU 106. Aole e lilo ia hoopau ana i mea e hoopau ai a e ano e ai kekahi mea i hanaia a o kekahi pono e hiki mai ana, i hiki mai a i loaa paha, na hana i hoomaka ia, na hoopai a me na hoopaa ana i loaa, na hookohu ana, na kukala ana a me na hooponopono ana i hanaia, a me na papa i hoonohoia malalo o ua Kanawai la i oleloia i hoopauia, a me na hana kivila a karaima paha i hoomaka ia mamuli o ke kanawai i hoopauia pela, a e waiho ana me ka pau ole ma ka la.....o..... 18....., ua hiki no e hoopiiia a paleia a hiki i ka pau loa ana ma ke ano i like me ka mea i hiki malalo o na kanawai e paa ana ma ka la. ....o..... 18....., ina aole i hoakakaia ma ke ano e ae ma ke Kanawai.

PAUKU 107. O na mea e paa ana i kekahi oihana i ka manawa e lilo ai keia i kanawai malalo o ke kanawai i oleloia i hoopauia ma keia Kanawai e hoomau aku no ma ia oihana e like me kona ano, a me na mana i haawiia iaia a hiki i ka manawa e kohoia ai a kupono ko lakou mau pani, koe na oihana i hoopauia a me na oihana i hoano e ia na hoakaka ana ma ke kanawai.

NA OLELO HOAKAKA I NA POE KOHO BALOTA.

PAUKU 108. 1—E koho ka mea koho balota no hookahi moho holo balota no ka Lunamakaainana. E koho ka mea koho balota no na moho holo balota no na Alii Ahaolelo.

2—O ka mea koho mahope koke iho o kona komo ana iloko o kahi koho balota e hele aku a hiki i ke pakaukau

a ka Lunahoomalu o na Luna Nana Koho a malaila oia e hoike ae ai i kona kuleana koho. Alaila e loaa iaia mai ka Lunahoomalu mai kona balota a mau balota paha i ope ia ina he kuleana koho Alii kona.

3—Ma ka manawa e loaa mai ai i ka mea koho balota i kana balota a mau balota paha mai ka Lunahoomalu mai o ke koho balota, e komo koke aku ka mea koho iloko o kekahi keena i hookaawaleia a me ka penikala i hoolakoia ma ia wahi i hookaawaleia, e kaha iho i kaha pe'a ma ka aoao akau o ka pepa balota e kupono ana ma kela aoao mai o ka moho ana i makemake ai e koho ma kahi e kaha ai no ia mea; penei : (X)

4—Ma ia wa e ope hou ae ka mea koho i ka balota e like me ia i loaa mai ai iaia mai ka Lunahoomalu mai o ka Papa Nana a e like no hoi me ia i opiia, e haawi aku i ka Luna Nana o ke Koho Balota, ka mea hoi iaia ka malama ana o na Pahu Balota. Nolaila, ma ka pau ana o ia, e haalele iho ka mea koho i kahi koho balota ano.

5—Ina malalo o ka ulia ua poino ka pepa balota i kahi mea koho, ua hiki no iaia ke hoihoi hou aku i ua pepa balota la i ka Lunahoomalu o ke koho balota, a nana hoi e haawi hou mai iaia i balota hou. Aole e hiki i kekahi mea koho balota ke hoihoi aku i ka Lunahoomalu a oi aku mamua o elua mau balota i poino.

6—Ina i kaha kekahi mea koho balota maluna o kana balota a oi aku mamua o hookahi moho Lunamakaainana, a i ole, oi aku mamua o moho Alii Ahaolelo, a i ole, hana paha i kekahi hoailona e hiki ai ke hoomaopopo ia e lilo no kana koho ana i mea ole, a aole hoi e heluia ia balota.

7—Aole e aeia kekahi mea koho balota e lawe i kekahi balota mawaho aku o na wahi malalo iho.

8—Ina i haawi aku ka mea koho balota i ka Luna Nana

nana hoi e malama ana na pahn balota i kekahi balota e ae mawaho ae o ka mea i haawiia aku iaia mai ka Lunahoomalu e lilo kana balota i mea ole. Mahope koke iho o ke komo ana o ka mea koho balota maloko o kahi koho, e hele koke oia a hoea ma ke pakaukau o ka Lunahoomalu o ke koho balota, a malaila e hoike aku ai i kona kupono i ke koho balota. Ma ia wa e loaa mai ai iaia mai ka Lunahoomalu mai he balota i opiia, a i ole, he mau balota paha ina nae he kuleana kona no ke koho ana i na Alii Ahaolelo.

9—Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke pakui hou mai i mau olelo hoakaka hou mahope mai o keia, ke ike oia he kupono a ua makemake nui ia paha.

PAUKU 109. E mana aku keia Kanawai mai ka la mua aku o Ianuari, 1891.

Aponoia i keia la 14 o Novemaba, M. H. 1890.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

C. N. SPENCER,

Kuhina Kalaiaina.

NA KANAWAI O 1890.

AOAO

MOKUNA I. He Kanawai e hookaawale ai i Puu Dala no na Lilo o ke Kau Ahaolelo o ka Makahiki 1890 mailoko ae o ka Waihona o ka Lehulehu. - - - - - - - 3

MOKUNA II. He Kanawai e pili ana i ke Kinai ana i na Mai o na Mea Kanu, Ponalo, a me na Mea Hoopoino i na Mea Kanu. - - - - - - - - - - - - 3

MOKUNA III. He Kanawai e hooloili ai i ka Malama a Hoomalu ana o na Paahao mai ka Oihana Kalaiaina a i ka Oihana Loio Kuhina. - - - - - - - - 7

MOKUNA IV. He Kanawai e hooloili ai i ka Mokuna XXXI o na Kanawai o ke Kau o 1882, i kapaia "He Kanawai e Hookomo mai ai i na Mea Hoomomona Lepo me ka Uku ole i ka Dute." - - - - - - - - - - 8

MOKUNA V. He Kanawai e hooloili ai i kekahi Kanawai i apono ia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1859, i kapaia "He Kanawai e Kokua ana i na Halemai no na Luina Hawaii i loaa i ka poino a i ka mai." - - - - - - - - 9

MOKUNA VI. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 3, Mokuna XXXV o na Kanawai o 1886, e pili ana i na Moni. - 10

MOKUNA VII. He Kanawai e hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Makawao, Mokupuni o Maui. - 11

MOKUNA VIII. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka Uku ana i na Uku o na Luna Aupuni a me na Lilo o ke Aupuni a hiki i ka la 30 o Sepatemaba, A. D. 1890. - - - 12

AOAO

MOKUNA IX. He Kanawai e pili ana i ka Hooko ana i na Moraki mamuli o ka Hoolaha a me ke Kuai Kudala ana. - 13

MOKUNA X. He Kanawai e hooloi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. - - - 14

MOKUNA XI. He Kanawai e hooloi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. - - - 16

MOKUNA XII. He Kanawai e hooloi ai i ke Kanawai e hooi ae ai i na hoopaa ia ana o ka Poe Hoahu Dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta. - - - - - 17

MOKUNA XIII. He Kanawai e hooloi ai i ka Pauku 915 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooloiia e ka Mokuna XXII o na Kanawai o 1874. - - - - - - - 19

MOKUNA XIV. He Kanawai e papa ai i ka Hana Kolohe ia ana o na Pooleta o na Aina E, a pela aku. - - - - 20

MOKUNA XV. He Kanawai e hooloi ai i ka Pauku 1 o ke Kanawai i Aponoia ma ka la 13 o Augate, M. H. 1880, e ae ana e hookukaawale i Laikini Kuai Kamano wale no, oia hoi ka Mokuna XXVI o na Kanawai o 1880. - - - 21

MOKUNA XVI. He Kanawai e hooloi ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooloi ai i ka Pauku 893 o ke Kanawai Kivila, e Hoomahuahua ai i ka Mana o na Aha Hookolokolo Hoomalu ma kekahi mau Hihia Kivila," i Aponoia ma ka la 22 o Iune, M. H. 1868. - - - - 22

MOKUNA XVII. He Kanawai e Hooloihi ai i ka Manawa no ka Hoopau a Hoolako Pono ana i na Uwea Telegarapa Moana Uwila mawaena o na Mokupuni o keia Paeaina. - 23

MOKUNA XVIII. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka Hoakaka ana a Maopopo na Kuleana Waiwai a me na Mahele iloko o ka Waiwai Paa. - - - - - - - - 24

AOAO

MOKUNA XIX. He Kanawai e hoomahuahua ai i ke Dute o ke Kope o na Ana E, i Hookomo ia mai iloko o keia Aupuni. 25

MOKUNA XX. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 102 o ke Kanawai Kivila. - - - - - - - - - 26

MOKUNA XXI. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 72 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Laikini o ka Poe Malama Hotele a me na Hale Aina. - - - - - - - 27

MOKUNA XXII. He Kanawai e hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Ewa, Mokupuni o Oahu. - 28

MOKUNA XXIII. He Kanawai e hoihoi ae ai i ka Mokupuni o Kahoolawe mai ka Apana Auhau, Hoonaauao a Hookolokolo o Lahaina a i ka Apana o Wailuku. - - - - 29

MOKUNA XXIV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 429 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hooloiiia ai e ka Mokuna X o na Kanawai o ke Kau o 1887. - - - - - 30

MOKUNA XXV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna II o na Kanawai o 1886, oia hoi ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e Hooponopono ai i ke Kukulu a me ka hana hou ana i na Hale ma ke Kulanakaukale o Honolulu maloko o kekahi mau Palena Pale Ahi i hoakakaia." - - - - - - - - - - 31

MOKUNA XXVI. He Kanawai e hooponopono ai i ke Kohoia ana o ka Poe Jure Kui ma na Hookolokolo imua o ke Jure a e hooloili ai i ka Pauku 1199 o ke Kanawai Kivila. 33

MOKUNA XXVII. He Kanawai e hoopauloa ai i na Pauku 142, 144, 145, a me 155 o ke Kanawai Kivila a me ka Pauku 143 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooloiiia ai e ke Kanawai i Kapaia "He Kanawai e Hooloili ai i na Pauku 143 a me 146 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka

AOAO

la 31 o Dekemaba, 1864, a me na Pauku 14, 15, 16, 17, a me 27 o ka Mokuna LXXI o ke Kanawai Hoopai Karaima. - - - - - - - - - - - - 35

MOKUNA XXVIII. He Kanawai e pili ana i na Laikini i hoopukaia e ke Keena Kalaiaina. - - - - - - 36

MOKUNA XXIX. He Kanawai e hooloii ai i ka Pauku 2 o ke Kanawai i Kapaia "He Kanawai e Hookapu ai i ke Kuai, Kalewa ana i na Meaono nui a Meaono liilii ma kela wahi keia wahi o keia Aupuni me ka Laikini ole," i aponoia ma ka la 13 o Iulai, M. H. 1874. - - - - - - 37

MOKUNA XXX. He Kanawai e hiki ai e Hookolokolo ia na Hihia ma ka Aha Hookolokolo Kiekie mawaho ae o na Hihia e Hookolokolo mua ia ana imua o ka Lunakanawai e noho ana ma ke Kau. - - - - - - - - 38

MOKUNA XXXI. He Kanawai e kokua hou ai i ke Kukulu me ka Hanaia ana o na Alahao ma ka Mokupuni o Oahu. - 39

MOKUNA XXXII. He Kanawai e hookaawale hou ai i Haawina Dala i mea e uku ia ai na Lilo o ke Kau Ahaolelo o 1890 mai ka Waihona ae o ka Lehulehu. - - - - - 42

MOKUNA XXXIII. He Kanawai Pakui i ka Mokuna LV o na Kanawai o ke Kau o 1888 i Kapaia "He Kanawai a Hooponopono ai i ke Kuai ana i na Waiwai Kalepa iloko o keia Aupuni e na Agena Kalepa Kaahele mai na Aina E mai." - - - - - - - - - - - - 43

MOKUNA XXXIV. He Kanawai e kukulu ai i na Poe Hana Paa Mau maluna o na Alanui o ka Lehulehu. - - - - 44

MOKUNA XXXV. He Kanawai e hoomaopopo ana i mau Kokua hou ana no ka loaa ana o na Home Liilii. - - - 51

MOKUNA XXXVI. He Kanawai e hoopau loa ai i ka Mokuna

AOAO

LXIX o na Kanawai o ka M. H. 1888, a e Hoala hou ai i na Pauku 2, 3, a me 4 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Karaima, a me na Hooloili a pau o ua Mokuna nei, oia hoi ke Kanawai i Aponoia ma ka la 30 o Iulai, M.H. 1878, a me ke Kanawai i Aponoia ma ka la 19 o Sepatemaba, M.H. 1876. 53

MOKUNA XXXVII. He Kanawai e hooponopono ai i ka Haawi ia ana o na Laikini no na Hale Hoolimalima ma ka Rumi a me kahi e noho ai ma ka Apana o Kona, Mokupuni o Oahu. - - - - - - - - - - - - 55

MOKUNA XXXVIII. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 65 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hooloili ia ai a Aponoia ma ka la 5 o Augate, M. H. 1882, e pili ana i na Laikini Kuai Kudala. - - - - - - - - - - 57

MOKUNA XXXIX. He Kanawai e Kukulu ai a e Hooponopono ai i ka Oihana Wai o Kohala Akau. - - - - - 58

MOKUNA XL. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV o na Kanawai o ke Kau o 1884. - - - 60

MOKUNA XLI. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna V o na Kanawai o ka M. H. 1870, e pili ana no ka Piliwaiwai. - - - - - - - - - - 61

MOKUNA XLII. He Kanawai e hoomaopopo ana no ka Hooko ia ana o Kekahi mau Kuleana Paa e pili ana i Kekahi mau Hana Hou e pili ana i na Alanui o ka Lehulehu. - - 62

MOKUNA XLIII. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 31 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Hui i hoohui ia. - - 67

MOKUNA XLIV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 13 o ka Mokuna XXXV o na Kanawai o ke Kau o 1888, i Kapaia "He Kanawai e Hooloili a e Hoohui ai i ke Kanawai e pili ana i na Pa Hoopaa Holoholona aea, na Holoholona aea, na Hao Kuni, a me na Hoailona." - - - - - 71

AOAO

MOKUNA XLV. He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna XXXV o na Kanawai o ke Kau o 1888, i Kapaia "He Kanawai e Hoololi ai a e Hoohui ai i ke Kanawai e pili ana i na Pa Hoopaa Holoholona Aea, na Holoholona Aea, na Hao Kuni a me na Hoailona," i Aponoia ma ka la 11 o Augate, 1888. - - - - - - - - - - - 72

MOKUNA XLVI. He Kanawai no ka Hoomama ana i ke Alii ka Moi. - - - - - - - - - - - - 73

MOKUNA XLVII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna XVI o na Kanawai o ka M. H. 1888, i Kapaia "He Kanawai e Hoakaka ana i ka Manawa i Lawelawe ia ai na Palapala Ae i na Pake e Komo Iloko o keia Aupuni." 75

MOKUNA XLVIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1463 o ke Kanawai Kivila. - - - - - - - - 76

MOKUNA XLIX. He Kanawai e hoohoihoi ai i ke Kukulu ia ana o ka Laina Mokumahu Mawaena o Tahiti a me ko Hawaii Paeaina. - - - - - - - - - - - 77

MOKUNA L. He Kanawai e kokua ai i ka Ohi ana i na Aie mai na Poe Ohi i na Uku mai ke Aupuni mai. - - - - 78

MOKUNA LI. He Kanawai e hookaawale pono ana i na Haawina Dala no na Hana o ke Aupuni, no na Makahiki Elua e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1892. - - - - 88

MOKUNA LII. He Kanawai e hoomaopopo ai no Kekahi Puali Koa e Kapaia "Puali Koa Kiai Alii o ka Moi. - - 106

MOKUNA LIII. He Kanawai e kauoha ai e Unuhiia ma ka Olelo Hawaii na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie, a e Hoolahaia maloko o na Nupepa. - - - - - - - - 109

MOKUNA LIV. He Kanawai e Hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Hamakua, Mokupuni o Hawaii. - 111

AOAO

MOKUNA LV. He Kanawai e hooloii ai i ke Kanawai i Kapaia "He Kanawai e hooponopono ana i ka Lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha," i Aponoia ma ka La 5 o Augate, M. H. 1878, e like me ia i Hooholoia e ke Kanawai i Aponoia ma ka la 13 o Augate, M. H. 1880. - - - - - - - - 112

MOKUNA LVI. He Kanawai e hoakaka ai a e hooponopono ai i ka Hoouna ana i na Opio Hawaii Maoli ma na Aina E. 113

MOKUNA LVII. He Kanawai e hooponopono ai i ka Hoopukaia ana o na Laikini Kukaa e like me ia i Hoakakaia e ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i Hoololiia ai e ka Mokuna LVI o na Kanawai o ke Kau o 1876, i Aponoia ma ka la 27 o Sepatemaba, 1876. - - - - 115

MOKUNA LVIII. He Kanawai e hoakaka ai no ka Hookohu ana i Elua Lunakanawai Apana Iloko o ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui, a e hoakaka hou aku ai e Maheleia a e Hooholoia i Elua Apana Hookolokolo Kaawale. - - 116

MOKUNA LIX. He Kanawai e kukulu ai a e hooponopono ai i ka Oihana Wai o Wailuku. - - - - - - - 117

MOKUNA LX. He Kanawai e haawi ai i ka Mana e Hana i na Alahao no na Hana Mahiai Maluna o na Aina o na Poe i Hoopomaikai ole ia e ia mea. - - - - - - 119

MOKUNA LXI. He Kanawai e papa ai i ka Malama ana a me ka Hoolaha ana i na Iole Labaki ma ko Hawaii Paeaina. - 121

MOKUNA LXII. He Kanawai e papa ai i ke Kuai ia ana o ka Paka i na Keiki Malalo o Umikumamalima Makahiki. - 123

MOKUNA LXIII. He Kanawai pakui i ka Mokuna XXXVII o ke Kanawai Hoopai Karaima o ko Hawaii Paeaina. - - 124

MOKUNA LXIV. He Kanawai e hoohoihoi ai a e kokua ai i ka

AOAO

Mahi ana a me ka Hana ana o ka Paka; a no ia Kumu e Haawi ana i Kekahi mau Kuleana a Pono Okoa; Mamuli o Kekahi mau Kumu a me Kekahi mau mea i Hoakakaia. 125

MOKUNA LXV. He Kanawai e Hooponopono ai i ka Lawe ana mai o na Holoholona Ola Iloko o keia Aupuni ma ke Ano Kuai. - - - - - - - - - - - - 127

MOKUNA LXVI. He Kanawai e hooloii ai i na Pauku 1 a me 3 o ka Mokuna LXX o na Kanawai o ke Kau o 1888, oia hoi ke Kanawai i Kapaia "He Kanawai e Hoohaiki ai i ka Lawe ana mai a me ke Kuai ana o ka Opiuma Iloko o keia Aupuni, a me na Mea i Hanaia no loko mai o ka Opiuma." 128

MOKUNA LXVII. He Kanawai e Ae ana e Hookomoia mai na Limahana Oihana Mahiai Pake, a e Hooloii ai i ka Mokuna XXVIII o na Kanawai o 1887, i Kapaia "He Kanawai e Hooponopono ai i ka Hele ana mai o na Eemoku Pake." 130

MOKUNA LXVIII. He Kanawai e Hooponopono ai a e Hoomaopopo ai no ka Nanaia ana, Anaia ana, Hoahuia ana, a me ke Kuai ana i ka Aila Mahu, a e Hoopau loa ai i na wahi a pau o ke Kanawai i Aponoia ma ka La Umikumamakolu o Mei, M. H. 1868, e Hoomaopopo ana "No ka Hoomalu ana i ke Ola a me ka Waiwai mai ka Poino ana i na mea Ano Pahupahu, koe na Pauda," i Hoala hou ia oia ka Mokuna LXXXIX o ke Kanawai Hoopai Karaima, i Kukalaia oia ke Kanawai o ka Aina e ka Mokuna I o na Kanawai o 1870, e like me ia i Hooloiia ai e ka Mokuna XXII o na Kanawai o 1878 a me ka Mokuna XXIV o na Kanawai o 1880, e kue ana me na Olelo o kela Kanawai. 137

MOKUNA LXIX. He Kanawai e Papa ai i ka Okiokiia o ke Dala a me ka Haawi aku a Lawe mai paha ia mau mea ma ke ano Dala. - - - - - - - - - - 142

AOAO

MOKUNA LXX. He Kanawai e Haawi ana i ka Mana i ke Aupuni Hawaii e Hana Aelike aku no ka Hana ana a Malama ana i na Uwea Telegarapa Moana. - - - - 144

MOKUNA LXXI. He Kanawai e Hooloii ai i na Pauku 1 a me 2 a e Hoopau ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna VII o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ke Karaima Pepehikanaka. - - - - - - - - - - 148

MOKUNA LXXII. He Kanawai e Hooloii ai i na Pauku 2 a me 5 o ka Mokuna XVI o na Kanawai o ke Kau o 1886, i Kapaia "He Kanawai e Hooponopono ai i ke Kukulu ana i na Hale Maloko o ke Kulanakauhale o Honolulu a me na wahi e ae Maloko o keia Aupuni. - - - - - 150

MOKUNA LXXIII. He Kanawai e Hooloii ai i ka Pauku 22 o ka Mokuna LV o na Kanawai o 1876, e pili ana i ka Auhau Hoailona Pai, e like me ia i Hooloiiia ai e ka Mokuna XX o na Kanawai o 1888. - - - - - - - 152

MOKUNA LXXIV. He Kanawai e Ae ai i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia, e Hoohana ai a e Malama ai i Mea Huki ma o ka Uwila. - . - - - - - - 154

MOKUNA LXXV. He Kanawai e Kukala ai i kekahi mau Aina he Mahele ia o na Aina Lei Alii a me na Aina Moi. - - 155

MOKUNA LXXVI. He Kanawai e hoonoho ai i Kiaaina no kela a me keia o na Mokupuni o Oahu, Maui, Hawaii a me Kauai. - - - - - - - - - - - 157

MOKUNA LXXVII. He Kanawai e haawi ana i pono i ka Hui Wai o Hamakua. - - - - - - - - - 158

MOKUNA LXXVIII. He Kanawai e Hooponopono ai i ke Kuleana i kekahi mau Aina i hoopuka ole ia na Palapala Kuleana, a e Hoomana ai i kekahi Olelo Aelike me na Kahu

AOAO

Waiwai malalo o ka Palapala Kauoha a Bernice Pauahi Bihopa, i make. - - - - - - - - - 161

MOKUNA LXXIX. He Kanawai e hoakaka ana i ke ano o na Hana Kokua a ka Poe i Lilo i Kokua no na Mai Lepera e hana ai. - - - - - - - - - - 164

MOKUNA LXXX. He Kanawai e hoihoi ae ai i ka Hale Leta mai ka Oihana Kalaiaina a i ka Oihana Waiwai. - - 166

MOKUNA LXXXI. He Kanawai e pili ana i na Makahiki i Kauohaia ai na Keiki e Hele i ke Kula. - - - - 168

MOKUNA LXXXII. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 2, 3, 4, 6, 8, a me 9 a e Hoopau ai i ka Pauku 12 o ke Kanawai i Kapaia "He Kanawai e hooloili ai i ke Kanawai e pili ana i na Luna Alanui a me ka Hoolilo ana o na Auhau Alanui a e Hoonoho i mau Papa Alanui Apana, a e Hoakaka i ka lakou mau hana," i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, 1887, a e Pakui mai i pauku hou e kapaia Pauku 14. 170

MOKUNA LXXXIII. He Kanawai e haawi ana i ka Pono Kuokoa i ka Hui Hana Ea Aa Hawaii. - - - - 174

MOKUNA LXXXIV. He Kanawai e hooloili ai i na Pauku 3 a me 8 o ka Mokuna XLV o na Kanawai o 1888, e pili ana i ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, a me ka Pakui mai i pauku hou i ua Kanawai la, e kapaia o ka Pauku 8A. 180

MOKUNA LXXXV. He Kanawai e hooloili ai i ka Pauku 2 a me ka Pauku 3 o ka Mokuna XLV o na Kanawai o 1884, a i Kapaia "He Kanawai e Kokua ana i ka Loaa ana a me ka Nohoia ana o na Apana Aina Liilii," i aponoia ma ka la 29 o Augate, 1884. - - - - - - - - 184

MOKUNA LXXXVI. He Kanawai e Hooloili ai a e Hoohuihui ai i na Kanawai Koho Balota o ke Aupuni. - - - 189

PAPA KUHIKUHI.

A.

AOAO

Ae ana e hookomoia mai na Limahana Oihana Maihiai Pake. . 130

Agena Kalepa Kaahele mai na Aina E mai. 43

Ahaolelo o 1890. Puu dala no na lilo o ka 3

Ahaolelo o 1890. Puu dala hou e uku ai i na lilo 42

Aha Hookolokolo Kiekie. E hiki e hookolokolo i na hihia mawaho ae o na hihia e hookolokolo mua ia ana imua o ka Lunakanawai e noho ana ma ke Kau. 38

Ahewaia no ka Piliwaiwai. Hoololi. 61

Aie. Kokua ana i ka ohi ana i na 78

Aila Mahu. Luna Nana Aupuni i ka 138

Aila Mahu. Hoopau loa ai i na wahi o ke Kanawai o 1868. E hoomaopopo ana no ka 137

Aila Mahu. E hoomaopopo ai no ka nanaia ana, a me ke kuaiia ana o ka 137

Aina Leialii me na Aina Moi. Kukala ai i kekahi mau aina he mahele ia no na 155

Alahao no na hana mahiai. Kanawai e pili ana i na . . . 119

Alahao Mokupuni o Oahu. Kukulu me ka hanaia ana i na . 39

Alanui o ka Lehulehu. Poe Hana Paa Mau maluna o na . 44

Apana Koho Balota. 193

Apana o Hana, Elua Apana Hookolokolo. 116

Auhau Hoailonapai. Hoololi i ka Pauku 22 o ka Mokuna LV o na Kanawai o 1876. 153

B.

AOAO

Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. Hoololi Pauku 19, Mokuna 46, Kanawai o 1884. 14

Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. Hoololi Pauku 7, Mokuna 46, Kanawai o 1884. 16

Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. E pili ana i na hookaa ana o na Lilo. 17

Bila Haawina 1890–92 88

C.

Cornwell, W. H. Kuleana a Pono Okoa no ka mahi a me ka hana ana i ka Paka. 125

D.

Dala Hawaii Keokeo. E lawe ke Kuhina Waiwai i na . . 11

Dala. E papa ai i ka okiokiia o ke 142

Dala uku no na lilo o ka Ahaolelo o 1890. 3

Dute Kope o na Aina E. Hoomahuahua 25

E.

Ea Aa. Haawi ana i pono kaokoa. 174

Eemoku Pake. Kanawai e hooponopono ai i na . . . 130

Elua Apana Hookoloko o ka Apana o Hana. 116

Elua Lunakanawai o ka Apana o Hana, Maui. 116

E Papa ai i ka okiokiia o ke dala. . , ... 142

H.

Haawina Dala hou i mea e uku ai i na Lilo o ka Ahaolelo o 1890. 42

Haawina Dala o ke Aupuni no 1890–92. 88

Haawina o na Lunamakaainana. 197

H.

AOAO

Halemai o na Luina Hawaii. He Kanawai e kokua ai . . 9

Hale ma Honolulu. Kukulu ana i na 150

Hale Hoolimalima ma ka Rumi a me kahi e noho ai. Laikini . 55

Hoahuia ana a me ke kuaiia ana o ka Aila Mahu. . . . 137

Hoala hou i na Pauku 2, 3, a me 4 o ka Mokuna 56 o ke Kanawai Karaima a me na hooloili a pau o ua mokuna nei. . . 53

Hoihoi i ka Mokupuni o Kahoolawe no ka Apana o Wailuku. . 29

Holoholona Ola. Lawe ana mai iloko o keia Aupuni ma ke ano Kuai. 127

Home Liilii. Mau kokua hou ana no ka loaa ana o na . . 51

Hoohoihoi ai i ka mahi ana o ka Paka. 125

Hooi ae i na hoopaa ia ana o ka poe hoahu dala iloko o ka Baneko Hunahuna Hale Leta. 17

Hooko Moraki mamuli o na hoolaha me kuai kudala ana . . 13

Hookapu kuai meaono me ka Laikini ole. 37

Hookukaawale i ka Laikini Kuai Kamano. 21

Hooko ia ai kekahi mau kuleana paa e pili ana i na hana hou ana i na Alanui o ka Lehulehu. 62

Hookohuia Elua Lunakanawai o ka Apana o Hana, Mokupuni o Maui. 116

Hoolaha maloko o na Nupepa i na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie. 109

Hoolaha Koho Balota. 191

Hoolaha no ke Kuai ana ma ke Kudala. 63

Hoolimalima Waapa ma ke Awa o Honolulu. 26

Hooloili e pili ana i na Hui i Hoohuiia. 67

Hooloili e pili ana i ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii. . 184

Hooloili e pili ana i na Laikini Kudala. 57

H.

AOAO

Hoololi i ka Pauku 1, Mokuna 26 o na Kanawai o 1880. . . . 21

Hoololi i ke Kanawai e pili ana i na Luna Alanui. 170

Hoololi i ke Kanawai e pili ana i na Moni. 10

Hoololi i na pauku o ke Kanawai o 1888 e pili ana i ka Opiuma. 128

Hoololi i ka Mokuna 28 o na Kanawai o 1887, e pili ana i na Eemoku Pake. 130

Hoololi o ka Mokuna 22 o na Kanawai o 1874. 19

Hoololi o ka Pauku 915 o ke Kanawai Kivila. 19

Hoololi Kanawai Hunahuna Hale Leta Hawaii. 16

Hoololi Kanawai o 1888, e pili ana i ka Oihana Kinaiahi. . 180

Hoololi Pauku 3, Mokuna 45, Kanawai o 1884. 60

Hoololi Pauku 102 Kanawai Kivila, e pili ana i na Waapa Hoolimalima ma ke Awa o Honolulu. 26

Hoololi Pauku 429 Kanawai Kivila, e pili ana i ka hookupa ana. 30

Hoololi Pauku 1199 Kanawai Kivila, e pili ana i na Poe Jure. . 33

Hoololi Pauku 1 a me 2, Mokuna 7 o ke Kanawai Hoopai Karaima. 148

Hoololi Pauku 2 a me 5, Mokuna 16, Kanawai o 1886. . . 150

Hoololi Pauku 22, Mokuna 55, Kanawai o 1876. 153

Hoololi Kanawai o 1887, a e pakui ai i Pauku hou, i kapaia ka Pauku 14. 170

Hoomahuahua ai i ka mana o na Aha-Hookolokolo Hoomalu. . 22

Hoomahuahua ai i ke Dute maluna o ke Kope o na Aina E. . 25

Hoomama ana i ke Alii ka Moi. 73

Hoomaopopo i ke Kuleana Waiwai a me na Mahele iloko o ka Waiwai Paa. 24

Hoomomona Lepo. E hoololi ai i ka Mokuna 31 o na Kanawai o 1882. 8

H.

AOAO

Hoonoho ana i Lunakanawai Hoomalu no Makawao. . . 11

Hoonoho ai i Kiaaina no Oahu, Maui, Hawaii a me Kauai. . 157

Hoopauloa ai i ka Mokuna 69 o na Kanawai o 1888. . . 53

Hoopauloa ia na Pauku 142, 143, 145 a me 155 o ke Kanawai Kivila, a me na Pauku 14, 15, 16, 17 a me 27 Mokuna 71 o ke Kanawai Hoopai Karaima. 35

Hooponopo ai i ke kukulu ana i na hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu. 31

Hooponopono ai i ke Kohoia ana o ka Poe Jure Kui. . . 33

Hooponopono ai i ke Kuleana i kekahi mau aina i hoopuka ole ia na Palapala Kuleana. 161

Hotele me na Haleaina. Laikini o ka poe malama . . . 27

Hui Wai o Hamakua. Haawi ana i ka pono i ka . . . 158

Hui Hana Ea Aa Hawaii. Pono Kuokoa i ka 174

K.

Kaa Alahao Hawaii. Mea Huki me ka Uwila. . . . 154

Kahoolawe. Hoihoiia no ka Apana Koho o Wailuku . . 28

Kamano. Hooloili i ke Kanawai e pili ana i na Laikini . . 21

Kanawai e hooloili ai i ka malama ana o na Paahao. . . . 7

Kanawai e hoopauloa ai i ka Mokuna 69 Kanawai 1888. . . 53

Kanawai e kukulu ai i ka Oihana Wai o Wailuku. . . . 117

Kanawai Laina Mokumahu mawaena o Tahiti me Hawaii nei. . 77

Kanawai no ka Hoomama ana i ke Alii ka Moi. . . . 73

Kanawai no ke koho ana i Poe Kiure Kui. 33

Kanawai e papa ana i ka malama ana i na Iole Labaki. . . 121

Kanawai e papa ana i ka hana kaloheia o na pooleta o na Aina E. 20

Kanawai e pili ana i na Hui i Hoohuiia. . . ; . 67

K.

AOAO

Kanawai e pili ana i ka hooko ana i na Moraki. 13

Kanawai e pili ana i ka Lawelawe ana i ka Oihana Loio. He Hooloili. 112

Kanawai e pili ana i na Waapa Hoolimalima. 26

Kanawai e pili ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii. 17

Kanawai e pili ana i na Aina Leialii me na Aina Moi. . . 155

Kanawai e pili ana i na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie. . . 109

Kanawai Hoopai Karaima. Pakui i ka Mokuna 37 . . 124

Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ke Karaima Pepehikanaka 148

Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i na pauku i hoopauloaia. . 35

Kanawai Kivila. Hooloili i ka Pauku 1463. 76

Kanawai Kivila, e pili ana i na pauku i hoopauloaia. . . . 35

Kanawai o 1888. Pa Hoopaa Holoholona Aea. Hooloili . 72

Kanawai Koho Balota. Hooloili 189

Karaima Pepehikanaka. Hooloili i na Pauku 1 me 2, Mokuna 7 o ke Kanawai Hoopai Karaima. 148

Keiki Hele Kula. Makahiki i kauoha ia ai na 168

Keena Kalaiaina. Laikini i hoopukaia e ke 36

Kiaaina o na Mokupuni. Hoonoho ai i na 157

Kinai i na Mai o na Mea Kanu. 3

Kohala Akau. E pili ana i ka Oihana Wai o 58

Koho Balota. Ke Kanawai 189

Koho ana o ka Poe Kiure Kui ma na Hookoloko imua o ke Kau Kiure. 33

Kokua hou ai i na Alahao, Mokupuni o Oahu. . . . 39

Kokua i ka ohi ana i na aie. 78

Kokua i ka Halemai o na Luina Hawaii. . . , . . 9

Kokua no ka Mahi a Hana ana i ka Paka. 125

K.

AOAO

Komisina Oihana Mahiai. 4

Kope o na Aina E. Hoomahuahua i ke Dute. . . . 25

Kuai ana i na Waiwai Kalepa iloko o keia Aupuni. . . 43

Kuai Kudala ana. E pili ana i na Moraki. 13

Kuai Kudala. E pili ana i na Laikini 57

Kuhina Waiwai e hookaa i na Aie o ke Alii ka Moi. . . 74

Kuhina Kalaiaina e hana i Aelike. 77

Kukulu ana i na Hale ma Honolulu a me na wahi e ae maloko o keia Aupuni. 150

Kukulu ai i poe Hana Paa Mau maluna o na Alanui. . . 44

Kulanakauhale o Honolulu. Kukulu ana i na Hale. . . 150

Kuleana Waiwai me Mahele iloko o ka Waiwai Paa. . . 24

Kupono o ka poe koho i na Alii. 198

L.

Laikini e pili ana i na Hale Hoolimalima. 55

Laikini e pili ana i ka poe malama Hotele me Hale Aina. . 27

Laikini i hoopukaia e ke Keena Kalaiaina. 36

Laikini Kuai Kukaa. E pili ana i ka hoopuka ana . . . 115

Laikini Kuai Kamano. E pili ana i ka 21

Laikini Kuai Kudala. He hooloili. 57

Laina Mokumahu mawaena o Tahiti me ko Hawaii Paeaina. . 77

Limahana Oihana Mahiai Pake. E ae ana e hookomoia mai . 130

Loio Kuhina. Ia ia ka Malama a Hoomalu ana i na Paahao. . 7

Luina Hawaii i loaa i ka poino a i ka mai. Hooloili. . . 9

Luna Buke Helu o ke Aupuni. E pili ana i ka 153

Lunakanawai Hoomalu no Makawao. 11

Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Ewa. 28

L.

AOAO
Lunakanawai Hoomalu no ka Apana o Hamakua, Hawaii. . 111
Lunamakaaina. Haawina o na , ... 197

M.

Mahele a e hooliloia Elua Apana Hookolokolo Kaawale, Apana o Hana. 116
Mahele iloko o ka Waiwaipaa. Kuleana me ka . . . 24
Makahiki i kauohaia ai na Keiki e hele i ke Kula. . . . 168
Malama Hotele me Haleaina. Laikini 27
Malama a Hoomalu ana i na Paahao malalo o ka Oihana Loio Kuhina. 7
Mea Hoomomona Lepo. Hookomoia me ka Dute ole. . . 8
Mokumahu mawaena o Tahiti me ko Hawaii Paeaina. . . 77
Mokuna LXXI o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i na pauku i hoopauloa. . . . . , 35
Mokuna 5 Kanawai 1870. Hooloili Pauku 1, pili i ka Piliwaiwai 61
Mokuna 31 Kanawai 1882. Hooloiiia 8
Mokuna 35 Kanawai 1886, e pili ana i na Moni. Hooloiiia . 11
Mokuna 37 Pakui Kanawai Hoopai Karaima. 124
Mokuna 45 Kanawai 1884. Hooloili Pauku 3 60
Mokuna 56 Kanawai Hoopai Karaima, pili i na pauku i Hoalaia. 53
Mokuna 69 Kanawai 1888. Hoopauloaia. 53
Mokuna 71 Kanawai Hoopai Karaima. Mau pauku i hoopauia. 35
Moraki. Ma ke Kuai Kudala i ka 13

N.

Na Apana Koho Balota. 193
Na hoakaka o ka Hoolaha Kuai. 63

N.

AOAO

Na Keiki hele Kula. Na makahiki e kupono ai . . . 168

Na lilo Aupuni, e ukuia a hiki i ka la 30 o Sepatemaba, 1890. . 12

Na Paahao malalo o ka Oihana Loio Kuhina. Hoololi . . 7

Noi e lilo i kupa Hawaii. Hoolol Pauku 429 Kanawai Kivila. . 30

No na Alii o ka Ahaolelo. 191

O.

Ohi ana i na aie o na poe hana malalo o ke Aupuni. . . . 78

Oihana Hookolokolo. Na haawina dala no 1890–92. . . 89

Oihana Hoonaauao. Na haawina dala no 1890–92. . . . 97

Oihana Kinaiahi o Honolulu. Hoololi Kanawai . . . 180

Oihana Koa o ke Aupuni. 106

Oihana Kalaiaina mai a i ka Oihana Waiwai ka Hale Leta. . 166

Oihana Kalaiaina. Na haawina dala no 1890–92. . . . 91

Oihana Kiaaina. Kanawai e hoonoho ai i ka 151

Oihana Loio Kuhina, Na haawina dala no 1890–92. . . 97

Oihana Loio Kuhina. Malama a Hoomalu ana i na Paahao i ka 7

Oihana o ko na Aina E. Na haawina dala no 1890–92. . . 91

Oihana Waiwai. Na haawina dala no 1890–92. . . . 95

Oihana Waiwai. Hale Leta hoihoiia i ka 166

Oihana Wai o Kohala Akau. Kukulu a hooponopono ai i ka . 58

Oihana Wai o Wailuku. Hooponopono ai i ka . . . 117

Okiokiia o ke Dala. E papa ai i ka 142

Olelo Aelike me Kahu Malama Waiwai o B. P. Bihopa i make. 161

Olelo Hooholo Aha Kiekie. E hoolahaia ma na Nupepa na . 109

Opio Hawaii maoli e hoonaauaoia ma na Aina E. . . . 113

Opiuma. Hoohaiki ka lawe ia ana mai o ka 128

P.

AOAO

Pa Hoopaa Holoholona Aea. Hooloili e pili ana . . . 71

Paka. Papa ai i na keiki ke kuaiia ana o ka 123

Pakui i ka Mokuna 37 o ke Kanawai Hoopai Karaima. . 124

Pakui i ka Mokuna 55 o na Kanawai o 1888. 43

Pakui pauku hou Pauku 14 Kanawai o 1887. 170

Palapala Ae i na Pake e komo iloko o ke Aupuni Hawaii. . 75

Palapala Kuleana i Hoopuka ole ia. 161

Palapala Paihakahaka. E pili ana i na 153

Papa ai i ka malama a hoolaha ana i na Iole Labaki. . . 121

Papa ai i ka okiokiia o ke Dala. 142

Papa Ola. Na haawina dala no 1890–92. 93

Pauku o ke Kanawai Kivila i hoopauloa ia. 35

Piliwaiwai. Kanawai o 1870, hooloili e pili ana i ka . . 61

Poe Hana Paa Mau maluna o na Alanui o ka Lehulehu. . . 44

Poe Hoahu Dala Baneko Hunahuna Hale Leta. . . . 17

Poe Holo Balota. E pili ana i ka 209

Poe Kokua i na Poe Mai Lepera. E pili ana i na . . . 164

Poe Ohi i na Uku mai ke Aupuni mai. E pili ana i na . . 78

Ponalo a me na Mea Hoopoino Mea Kanu. 3

Pono kaokoa i ka Hui Hana Ea Aa Hawaii. 174

Pooleta o na Aina E, e papa ana i ka hana kolohe i na . . 20

Pualikoa Kiai o ka Moi. 106

Puu Dala no na Lilo o ka Ahaolelo o 1890. 3

R.

Rula o ka Oihana Mahiai. Hoolaha i na 6

S.

Schaefer, F. A. a me S. Parker. Hui Wai o Hamakua. . . 158

T.

AOAO

Tahit me ko Hawaii Paeaina. Laina Mokumahu mawaena o 77

Telegarapa Moana Uwila. E pili ana i ka 23

U.

Uku o na Luna Aupuni a ka la 30 o Sepatemaba, 1890. . . 12

Uwea Telegarapa Moana mawaena o keia mau mokupuni. . 23

Uwea Telegarapa Moana. Hana Aelike ke Aupuni Hawaii . 144

Uwila, mea huki Kaa Alahao. 154

W.

Waihona o ka Lehulehu. Na Lilo o ka Ahaolelo 1890. . . 3

Wailuku. Kukulu i Oihana Wai no 117

Waiwai Paa. Kuleana iloko o ka 24

Waiwai Kalepa. Pakui Kanawai o 1888, pili i na . . . 43